

Planul de acțiuni privind strămutarea

pentru Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova

Decembrie 2023

MEPIU
MOLDOVA ENERGY PROJECTS

 THE WORLD BANK

Cuprins

REZUMAT EXECUTIV	13
1. INTRODUCERE	18
1.1. CONTEXTUL PROIECTULUI	18
1.2. DESCRIEREA PROIECTULUI	19
1.2.1. <i>Obiectivul de dezvoltare a proiectului.....</i>	<i>19</i>
1.2.2. <i>Componentele proiectului.....</i>	<i>19</i>
1.2.3. <i>Beneficiarii proiectului.....</i>	<i>20</i>
1.3. STRUCTURA INSTITUȚIONALĂ ALE PROIECTULUI	20
1.4. MĂSURI PRELIMINARE DE ATENUARE A IMPACTULUI SOCIAL ȘI DE MEDIU.....	21
2. PLANIFICAREA ȘI ABORDAREA RELOCĂRII.....	23
2.1. IMPLICAREA ANTERIOARĂ A PĂRȚILOR INTERESATE	23
2.2. OBIECTIVELE ȘI PRINCIPIILE PLANULUI DE ACȚIUNE PENTRU STRĂMUTARE	25
2.4. METODOLOGIA ȘI STRUCTURA PAS	26
3. CADRUL JURIDIC.....	28
3.1. CERINȚE SPECIFICE BĂNCII MONDIALE PENTRU PROCESUL DE RELOCARE	28
3.2. CADRUL NAȚIONAL DE REGLEMENTARE APLICABIL.....	30
3.2.1. <i>Legislația națională aplicabilă pentru procesul de expropriere în timpul implementării proiectului.....</i>	<i>30</i>
3.2.2. <i>Alte legi aplicabile din Republica Moldova.....</i>	<i>33</i>
3.2.3. <i>Procesul de expropriere în conformitate cu Legea nr. 120 /2022 .....</i>	<i>34</i>
3.3. NIVELUL DE CONFORMITATE A LEGISLAȚIEI MOLDOVENEȘTI ÎN RAPORT CU CERINȚELE BĂNCII MONDIALE	35
3.3.1. <i>Analiza discrepanțelor dintre legile aplicabile în Republica Moldova în materie de relocare și cerințele Băncii Mondiale.....</i>	<i>35</i>
4. DESCRIEREA ZONEI AFECTATE	42
4.1. ARIA DE INFLUENȚĂ A PROIECTULUI	42
4.1.1. <i>Fundațiile stâlpilor .....</i>	<i>44</i>
4.1.2. <i>Drumuri de acces.....</i>	<i>46</i>
4.1.3. <i>Instalații asociate.....</i>	<i>46</i>
5. CONTEXTUL SOCIO-ECONOMIC	47
5.1. ORGANIZAȚIA ADMINISTRATIVĂ.....	47
5.2. DATE DEMOGRAFICE	48
5.2.1. <i>Populația .....</i>	<i>48</i>
5.2.2. <i>Etnie/limba .....</i>	<i>49</i>
5.2.3. <i>Grupuri vulnerabile .....</i>	<i>50</i>
5.3. ACTIVITĂȚI ECONOMICE	52
5.3.1. <i>PIB și sectoare economice.....</i>	<i>52</i>
5.3.2. <i>Ocuparea forței de muncă.....</i>	<i>54</i>
5.3.3. <i>Turism.....</i>	<i>55</i>
5.4. UTILIZAREA ȘI PROPRIETATEA ASUPRA TERENURILOR.....	56
5.5. PRINCIPALELE INFRASTRUCTURI ȘI AȘEZĂRI DIN ZONA PROIECTULUI.....	58
5.5.1. <i>Drumuri și căi ferate .....</i>	<i>58</i>
5.5.2. <i>Rețeaua de alimentare cu energie electrică, apă și gaz.....</i>	<i>59</i>
5.5.3. <i>Aeroporturi.....</i>	<i>59</i>
5.5.4. <i>Utilități publice .....</i>	<i>59</i>
5.5.5. <i>Comunități umane.....</i>	<i>60</i>

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

5.5.6.	<i>Patrimoniul cultural</i>	62
6.	IMPACTUL PROIECTULUI	64
6.1.1.	<i>Prezentare generală a impactului proiectului</i>	64
6.1.2.	<i>Dislocarea economică</i>	66
7.	PERSOANE AFECTATE DE PROIECT	68
7.1.	INVENTARUL PROPRIETĂȚII	68
7.2.	ANCHETĂ SOCIO-ECONOMICĂ.....	68
7.2.1.	<i>Metodologie</i>	68
7.2.2.	<i>Protecția datelor cu caracter personal</i>	70
7.3.	ANALIZA PERSOANELOR AFECTATE DE PROIECT.....	71
ZONA CHIȘINĂU	.....	72
	<i>Teren afectat</i>	72
	<i>Utilizarea terenurilor</i>	73
	<i>Statutul proprietarului</i>	74
	<i>Persoane afectate</i>	74
	<i>Vulnerabilități</i>	79
RAIONUL IALOVENI	.....	80
	<i>Teren afectat</i>	80
	<i>Utilizarea terenurilor</i>	81
	<i>Statutul proprietarului</i>	82
	<i>Persoane afectate</i>	82
	<i>Vulnerabilități</i>	86
RAIONUL HÎNCEȘTI	.....	87
	<i>Teren afectat</i>	87
	<i>Utilizarea terenurilor</i>	88
	<i>Statutul proprietarului</i>	89
	<i>Persoane afectate</i>	90
	<i>Vulnerabilități</i>	93
RAIONUL CIMIȘLIA	.....	95
	<i>Teren afectat</i>	95
	<i>Utilizarea terenurilor</i>	96
	<i>Statutul proprietarului</i>	97
	<i>Persoane afectate</i>	98
	<i>Vulnerabilități</i>	101
RAIONUL LEOVA	.....	102
	<i>Teren afectat</i>	102
	<i>Utilizarea terenurilor</i>	103
	<i>Statutul proprietarului</i>	104
	<i>Persoane afectate</i>	104
	<i>Vulnerabilități</i>	108
RAIONUL TARACLIA	.....	109
	<i>Teren afectat</i>	109
	<i>Utilizarea terenurilor</i>	110
	<i>Statutul proprietarului</i>	111
	<i>Persoane afectate</i>	111
	<i>Vulnerabilități</i>	115
RAIONUL CAHUL	.....	117
	<i>Teren afectat</i>	117
	<i>Utilizarea terenurilor</i>	118
	<i>Statutul proprietarului</i>	119
	<i>Persoane afectate</i>	119

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

<i>Vulnerabilități</i>	123
UAT GĂGĂUZIA.....	124
<i>Teren afectat</i>	124
<i>Utilizarea terenurilor</i>	125
<i>Statutul proprietarului</i>	126
<i>Persoane afectate</i>	126
<i>Vulnerabilități</i>	130
8. PLANUL DE ACȚIUNE PENTRU RELOCARE ȘI MĂSURILE DE ATENUARE.....	131
8.1. ARANJAMENTE INSTITUȚIONALE ÎN IMPLEMENTAREA PAS.....	131
8.2. EVITAREA STRĂMUTĂRII FIZICE ȘI A IMPACTULUI GRAV ASUPRA MIJLOACELOR DE SUBZISTENȚĂ... 135	135
8.3. INSTITUIREA UNEI PROCEDURI SPECIALE DE EXPROPRIERE.....	136
8.4. DATA DE LA CARE DECURG DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE (CUT-OFF DATE).....	139
8.5. ELIGIBILITATE	139
8.6. DREPTURI.....	139
8.6.1. <i>Principii directe pentru definirea drepturilor de plată</i>	139
8.6.2. <i>Matricea drepturilor</i>	140
8.7. PLATA COMPENSAȚIILOR.....	145
8.7.1. <i>Calendarul de plata a despăgubirilor</i>	150
8.8. MĂSURI SUPLIMENTARE PENTRU REFACEREA MIJLOACELOR DE TRAI	151
8.9. CONSULTAREA ȘI IMPLICAREA CONTINUĂ.....	154
8.9.1. <i>Consultarea în timpul elaborării și finalizării PAS</i>	154
8.9.2. <i>Procesul de consultare și implicare pe parcursul implementării PAS</i>	155
9. BUGETUL PAS ȘI MODALITĂȚILE DE FINANȚARE	160
9.1. COSTURI DE COMPENSARE	160
9.2. COSTURI DE IMPLEMENTARE A PAS.....	161
10. MECANISMUL DE SOLUȚIONARE A PLÂNGERILOR	162
10.1. CE AR PUTEA FI CONSIDERAT DREPT PLÂNGERE?	162
10.2. RECEPȚIA PLÂNGERILOR.....	163
10.3. EXAMINAREA ȘI SOLUȚIONAREA PLÂNGERILOR	166
10.4. INFORMAȚII PRIVIND MECANISMUL DE SOLUȚIONARE A PLÂNGERILOR.....	168
10.5. MONITORIZAREA ȘI RAPORTAREA PLÂNGERILOR ȘI A SUGESTIILOR	169
11. PROGRAMUL DE IMPLEMENTARE A PAS	169
12. MONITORIZAREA, RAPORTAREA ȘI ACTUALIZAREA PAS	173
12.1. ASPECTE GENERALE	173
12.2. MĂSURAREA PERFORMANȚEI.....	179
11.3. NIVELUL DE SATISFAȚIE A PAP	180
11.4. ACTUALIZAREA PAS.....	180

Lista de tabele

Tabelul 1 Consultări publice anterioare	23
Tabelul 2 Analiza decalajelor de politică din cadrul FPR.....	39
Tabelul 3. Analiza comparativă a lacunelor dintre legislația moldovenească și cerințele BM privind implementarea procesului de relocare	40
Tabelul 4. Tipuri de stâlpi și clasa de fundație	44
Tabelul 5 Date privind populația pe ruta LEA	49
Tabelul 6 Distribuția etniilor pe traseul LEA*	49
Tabelul 7 Activități agricole în funcție de pondere	53
Tabelul 8 Activități industriale în funcție de pondere	53
Tabelul 9 Capacitatea turistică existentă.....	56
Tabelul 10 Utilizarea terenurilor în Republica Moldova	56
Tabelul 11 Utilizarea terenurilor pe tipuri de utilizatori	57
Tabelul 12 Instituții de servicii spitalicești sau servicii medicale de urgență în apropierea LEA propus (sursa Harta regională Republica Moldova)	59
Tabelul 13 Distanțe estimate de la LEA la cea mai apropiată clădire din localități. ...	60
Tabelul 14 Situri arheologice în apropierea LEA propuse	62
Tabelul 15 Impactul asupra comunității al facilităților complementare	65
Tabelul 16 Prezentare generală a impactului proiectului.....	66
Tabelul 17 Așezări luate în considerare pentru sondaj.....	69
Tabelul 18 Distribuția sondajelor între UAT-uri și categoriile PAP	69
Tabelul 19 Dimensiunea parcelelor afectate temporar - zona Chișinău	72
Tabelul 20 Mărimea parcelelor afectate permanent - zona Chișinău	73
Tabelul 21 Utilizarea terenurilor - ocupare temporară a terenurilor - zona Chișinău .	73
Tabelul 22 Utilizarea terenurilor - aportul permanent de terenuri - zona Chișinău.....	73
Tabelul 23 Statutul de proprietar - preluarea temporară a terenurilor - zona Chișinău	74
Tabelul 24 Statutul de proprietar - aportul permanent de terenuri - zona Chișinău ...	74
Tabelul 25 Componenta gospodăriilor - zona Chișinău	75
Tabelul 26 Utilizarea terenurilor - zona Chișinău	78
Tabelul 27 Tipuri de culturi - zona Chișinău	78
Tabelul 28 Efectivul de animale - zona Chișinău	78
Tabelul 29 Dimensiunea parcelelor afectate temporar - raionul Ialoveni.....	80
Tabelul 30 Mărimea parcelelor afectate permanent - raionul Ialoveni	81
Tabelul 31 Utilizarea terenurilor - preluarea temporară a terenurilor - raionul Ialoveni	81
Tabelul 32 Utilizarea terenurilor - aportul permanent de terenuri - raionul Ialoveni ...	81
Tabelul 33 Statutul de proprietar - preluarea temporară a terenurilor - raionul Ialoveni	82
Tabelul 34 Statutul de proprietar - aportul permanent de terenuri - raionul Ialoveni..	82
Tabelul 35 Componenta gospodăriilor - raionul Ialoveni	83
Tabelul 36 Tipuri de culturi - raionul Ialoveni	85
Tabelul 37 Efectivul de animale - raionul Ialoveni	86
Tabelul 38 Dimensiunea parcelelor afectate temporar - raionul Hîncești	87

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

Tabelul 39 Dimensiunea parcelelor afectate permanent - raionul Hîncești	88
Tabelul 40 Utilizarea terenurilor - preluarea temporară a terenurilor - raionul Hîncești	88
Tabelul 41 Utilizarea terenurilor - aportul permanent de terenuri - raionul Hîncești...	89
Tabelul 42 Statutul proprietarului - preluarea temporară a terenurilor - raionul Hîncești	89
Tabelul 43 Statutul proprietarului - expropriere definitivă - raionul Hîncești	89
Tabelul 44 Componenta gospodăriilor - raionul Hîncești	90
Tabelul 45 Tipuri de culturi - raionul Hîncești	93
Tabelul 46 Efectivul de animale - raionul Hincesti	93
Tabelul 47 Dimensiunea parcelelor afectate temporar - raionul Cimișlia.....	95
Tabelul 48 Dimensiunea parcelelor afectate permanent - raionul Cimișlia	96
Tabelul 49 Utilizarea terenurilor - aport temporar de terenuri - raionul Cimișlia	96
Tabelul 50 Utilizarea terenurilor - expropriere definitivă - raionul Cimișlia.....	97
Tabelul 51 Statutul de proprietar - preluarea temporară a terenurilor - raionul Cimișlia	97
Tabelul 52 Statutul proprietarului - expropriere definitivă - raionul Cimișlia	97
Tabelul 53 Componenta gospodăriilor - raionul Cimișlia	98
Tabelul 54 Accesul la educație pe sexe - raionul Cimișlia	99
Tabelul 55 Tipuri de culturi - raionul Cimișlia.....	100
Tabelul 56 Efectivul de animale - raionul Cimișlia	101
Tabelul 57 Dimensiunea parcelelor afectate temporar - cartierul Leova	102
Tabelul 58 Dimensiunea parcelelor afectate permanent - raionul Leova.....	103
Tabelul 59 Utilizarea terenurilor - preluarea temporară a terenurilor - raionul Leova	103
Tabelul 60 Utilizarea terenurilor - expropriere definitivă - raionul Leova.....	103
Tabelul 61 Statutul proprietarului - recepția temporară a terenurilor - raionul Leova	104
Tabelul 62 Statutul proprietarului - expropriere definitivă - raionul Leova	104
Tabelul 63 Componenta gospodăriilor - raionul Leova	104
Tabelul 64 - Tipuri de culturi - raionul Leova	108
Tabelul 65 Efectivul de animale - raionul Leova	108
Tabelul 66 Dimensiunea parcelelor afectate temporar - raionul Taraclia	109
Tabelul 67 Dimensiunea parcelelor afectate permanent - raionul Taraclia	110
Tabelul 68 Utilizarea terenurilor - preluarea temporară a terenurilor - raionul Taraclia	110
Tabelul 69 Utilizarea terenurilor - aportul permanent de terenuri - raionul Taraclia.	110
Tabelul 70 Statutul proprietarului - recepția temporară a terenurilor - raionul Taraclia	111
Tabelul 71 Statutul proprietarului - expropriere definitivă - raionul Taraclia	111
Tabelul 72 Componenta gospodăriilor - raionul Taraclia.....	111
Tabelul 73 Tipuri de culturi - raionul Taraclia	115
Tabelul 74 Efectivul de animale - raionul Taraclia	115
Tabelul 75 Mărimea parcelelor afectate temporar - raionul Cahul.....	117

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

Tabelul 76 Mărimea parcelelor afectate permanent - raionul Cahul.....	118
Tabelul 77 Utilizarea terenurilor - preluarea temporară a terenurilor - raionul Cahul	118
Tabelul 78 Utilizarea terenurilor - expropriere definitivă - raionul Cahul	118
Tabelul 79 Statutul de proprietar - preluarea temporară a terenurilor - raionul Cahul	119
Tabelul 80 Statutul de proprietar - expropriere definitivă - raionul Cahul.....	119
Tabelul 81 Componenta gospodăriilor - raionul Cahul.....	119
Tabelul 82. Tipuri de culturi - raionul Cahul	123
Tabelul 83 Efectivul de animale - raionul Cahul.....	123
Tabelul 84 Dimensiunea parcelelor afectate temporar - UAT Găgăuzia	124
Tabelul 85 Dimensiunea parcelelor afectate permanent - UAT Găgăuzia	125
Tabelul 86 Utilizarea terenurilor - aport temporar de terenuri - UAT Găgăuzia	125
Tabelul 87 Utilizarea terenurilor - aportul permanent de terenuri - UAT Găgăuzia..	125
Tabelul 88 Statutul proprietarului - preluare temporară a terenurilor - UAT Găgăuzia	126
Tabelul 89 Statutul proprietarului - expropriere definitivă - UAT Găgăuzia	126
Tabelul 90 Componenta gospodăriilor - UAT Găgăuzia	126
Tabelul 91 Tipuri de culturi - UAT Găgăuzia.....	130
Tabelul 92 Animale - UAT Găgăuzia	130
Tabelul 93 Echipa de strămutare a UCİPE	133
Tabelul 94 Planuri și profiluri pentru raioanele afectate.....	135
Tabelul 95 Matricea drepturilor	140
Tabelul 96 Sprijin suplimentar pentru PAP vulnerabili	153
Tabelul 97 Localitățile în care vor avea loc consultările publice.....	154
Tabelul 98. Metode de implicare pentru fiecare categorie de PAP	158
Tabelul 99 Părțile interesate și activitățile de implicare	160
Tabelul 100 Estimarea bugetului pentru compensații	161
Tabelul 101 Calendarul de implementare	170
Tabelul 102 Indicatori de proiect și monitorizarea progresului	178

Lista de figuri

Figura 1. Etapele de elaborare a PAS	27
Figura 2 Aria de influență directă a LEA.....	43
Figura 3 Fundația stâlpului	45
Figura 4 Drumul de acces la fundația stâlpului (culoare roz).....	46
Figura 5 Distribuția suprafeței totale a terenurilor exploatațiilor și întreprinderilor agricole pe raioane, după tipul de proprietate	58
Figura 6 Coridorul proiectului - zona Chisinau.....	72
Figura 7 Nivelurile de educație - zona Chișinău.....	76
Figura 8 Accesul la educație pe sexe - zona Chișinău	76
Figura 9 Boli cronice - zona Chișinău	77
Figura 10 Principalele surse de venit - zona Chișinău	77

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

Figura 11 Venitul lunar - zona Chișinău	77
Figura 12 Coridorul proiectului - raionul Ialoveni	80
Figura 13 Nivelurile de educație - raionul Ialoveni.....	83
Figura 14 Accesul la educație pe sexe - raionul Ialoveni	84
Figura 15 Boala cronică - raionul Ialoveni.....	84
Figura 16 Principalele surse de venit - raionul Ialoveni	85
Figura 17 Venitul gospodăriei casnice - raionul Ialoveni	85
Figura 18 Coridorul proiectului - raionul Hîncești.....	87
Figura 19 Nivelurile de educație - raionul Hîncești	91
Figura 20 Accesul la educație pe sexe - raionul Hîncești.....	91
Figura 21 Bolile cronice - raionul Hîncești.....	92
Figura 22 Principalele surse de venit - raionul Hîncești.....	92
Figura 23 Venitul gospodăriei - raionul Hîncești	92
Figura 24 Coridorul proiectului - Cimișlia	95
Figura 25. Nivelurile de educație - raionul Cimișlia.....	99
Figura 26. Principalele surse de venit - raionul Cimișlia	100
Figura 27. Venitul lunar - raionul Cimișlia.....	100
Figura 28 Coridorul proiectului - cartierul Leova	102
Figura 29 Nivelurile de educație - raionul Leova.....	105
Figura 30 Accesul la educație pe sexe - raionul Leova	106
Figura 31 Boli cronice - raionul Leova	106
Figura 32 Principalele surse de venit - raionul Leova	107
Figura 33 Venitul gospodăriilor casnice - raionul Leova.....	107
Figura 35. Nivelurile de educație - raionul Taraclia	112
Figura 36. Accesul la educație pe sexe - raionul Taraclia	113
Figura 37. Etnie - raionul Taraclia.....	113
Figura 38. Boli cronice și dizabilități - raionul Taraclia	114
Figura 39. Principalele surse de venit - raionul Taraclia	114
Figura 40. Venitul gospodăriilor - raionul Taraclia	114
Figura 41 Nivelurile de educație - raionul Cahul	120
Figura 42. Accesul la educație pe sexe - raionul Cahul.....	121
Figura 43. Etnie - raionul Cahul	121
Figura 44 Principalele surse de venit - raionul Cahul.....	122
Figura 45. Venitul gospodăriilor - raionul Cahul.....	122
Figura 46 Nivelurile de educație - UAT Găgăuzia.....	127
Figura 47 Accesul la educație pe sexe - UAT Găgăuzia	128
Figura 48 Etnie - UAT Găgăuzia.....	128
Figura 49 Principalele surse de venit - UAT Găgăuzia	129
Figura 50 Nivelurile de venit - UAT Găgăuzia	129
Figura 51 Aranjamente organizatorice pentru implementarea PAS	134
Figura 52 Calendarul de compensare	167
Figura 53 Etapele de soluționare a unei plângeri	168

GLOSAR

Achiziția de terenuri: se referă la toate metodele de obținere a terenurilor în scopul proiectului, care pot include cumpărarea directă, exproprierea proprietății și achiziționarea de drepturi de acces, cum ar fi servituți sau drepturi de trecere. Achiziția de terenuri poate include, de asemenea, următoarele: (a) achiziționarea de terenuri neocupate sau neutilizate, indiferent dacă proprietarul terenului se bazează sau nu pe aceste terenuri în scopul obținerii de venituri sau de mijloace de trai; (b) preluarea terenurilor publice care sunt utilizate sau ocupate de persoane sau gospodării; și (c) impactul proiectului care are ca rezultat scufundarea terenurilor sau transformarea acestora în terenuri inutilizabile sau inaccesibile.

Despăgubire: plata în numerar sau în natură a costului de înlocuire a bunurilor achiziționate și/sau a activelor afectate.

Dislocare: relocarea fizică sau dislocarea economică cauzată direct de achiziția de terenuri în cadrul proiectului.

Dislocare economică: pierderea fluxurilor de venituri sau a mijloacelor de subsistență ca urmare a achiziționării de terenuri sau a obstrucționării accesului la resurse (terenuri, apă sau păduri) ca urmare a construcției sau exploatării unui proiect sau a instalațiilor asociate acestuia.

Dislocare fizică: pierderea adăpostului și a bunurilor rezultate din achiziționarea de terenuri asociate proiectului, care obligă persoana (persoanele) afectată (afectate) să se mute în altă locație sau să își mute bunurile în altă locație.

Expropriere: exproprierea înseamnă transferul bunurilor și drepturilor patrimoniale din proprietatea privată în proprietatea publică, transferul către stat a bunurilor proprietate publică aparținând unei unități administrativ-teritoriale sau, după caz, transferul către stat sau către o unitate administrativ-teritorială a drepturilor patrimoniale în scopul realizării unor lucrări de utilitate publică sau a unui proiect de interes național sau local, în condițiile prevăzute de lege, după acordarea unei juste despăgubiri.

Expropriator: este statul, prin organele sale abilitate sau prin persoane special desemnate, în condițiile legii, în cazul lucrărilor de interes național sau de interes local.

Fără titlu de proprietate: cei care nu au drepturi sau pretenții recunoscute asupra terenului pe care îl ocupă și include persoanele care utilizează terenuri private sau de stat fără permisiune, autorizație sau concesiune.

Instalație asociată: instalație care este esențială pentru construcția sau exploatarea liniei aeriene de transport Vulcănești-Chișinău.

Mijloace de trai: se referă la întreaga gamă de mijloace pe care indivizii, familiile și comunitățile le utilizează pentru a-și asigura existența, cum ar fi veniturile salariale, agricultura, pescuitul, căutarea hranei, alte mijloace de trai bazate pe resurse naturale, comerțul cu amănuntul și schimburile.

Părți interesate: toate persoanele, grupurile, organizațiile și instituțiile interesate și potențial afectate de un proiect sau care au capacitatea de a influența un proiect.

Persoană afectată: orice persoană care își pierde dreptul de a deține, de a utiliza sau de a beneficia în alt mod de o construcție, de un teren (rezidențial, agricol sau de pășune), de culturi anuale sau perene și de arbori sau de orice alt activ fix sau mobil, în totalitate sau în parte, permanent sau temporar.

Persoană expropriată: este proprietarul sau deținătorul titlului de proprietate al bunurilor care fac obiectul exproprierii.

Persoane vulnerabile: persoane sau grupuri de persoane care ar putea fi afectate mai mult decât altele de impactul proiectului în virtutea unor caracteristici precum sexul, identitatea de gen, orientarea sexuală, religia, etnia, statutul de indigeni, vârsta (inclusiv copii, tineri și vârstnici), dizabilitățile fizice sau mentale, alfabetizarea, opiniile politice sau statutul social. Persoanele și/sau grupurile vulnerabile pot include, de asemenea, dar fără a se limita la acestea, persoanele aflate în situații vulnerabile, cum ar fi persoanele care trăiesc sub pragul sărăciei, persoanele fără pământ, gospodăriile monoparentale, comunitățile dependente de resursele naturale, lucrătorii emigranți, refugiații, persoanele strămutate în interiorul țării sau alte persoane strămutate care ar putea să nu fie protejate prin legislația națională și/sau dreptul internațional public.

Procedură: mod specificat de desfășurare a unei activități sau a unui proces. Procedura poate fi documentată sau nu.

Proces: ansamblu de activități corelate sau inter relaționate, care transformă elementele de intrare în elemente de ieșire.

Relocarea involuntară: Relocarea este involuntară atunci când are loc fără consimțământul în cunoștință de cauză al persoanelor strămutate sau dacă acestea își dau consimțământul fără a avea puterea de a refuza relocarea.

Restricții privind utilizarea terenurilor: se referă la limitări sau interdicții privind utilizarea terenurilor agricole, rezidențiale,

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

comerciale sau de altă natură care sunt introduse direct și puse în aplicare ca parte a proiectului. Acestea pot include restricții privind accesul la parcurile și zonele protejate desemnate legal, restricții privind accesul la alte resurse de proprietate comună și restricții privind utilizarea terenurilor în cadrul servituților de utilitate publică sau al zonelor de siguranță.

Teren: *include tot ceea ce crește pe teren sau este fixat permanent pe acesta, cum ar fi culturile, clădirile și alte îmbunătățiri, precum și corpurile de apă aferente.*

Abrevieri:

UAT	Unitate administrativ-teritorială
BtB	Back-to-Back
DC	Dispecerat central
PD	Proiectare detaliată
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
PECE	Piața Energetică a Comunității Europene
BEI	Banca Europeană de Investiții
ENTSO-E	Rețeaua europeană a operatorilor de sisteme de transport de energie electrică
UE	Uniunea Europeană
UE GDPR	Regulamentul general european privind protecția datelor
PIB	Produsul intern brut
MMS	Meter Management System
UCIPE	Unitatea Consolidată pentru Implementarea și Monitorizarea Proiectelor în domeniul Energeticii
MEEn	Ministerul Energiei
MF	Ministerul de Finanțe
MIDR	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
LEA	Linie electrică aeriană
PAI	Aria de influență a proiectului
PAP	Persoane afectate de proiect
BP	Bifenil policlorurat
PDSE	Proiect de dezvoltare a sistemului electroenergetic
PAS	Planul de acțiuni privind strămutarea
CPPR	Cadrul de politici privind relocarea

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

CMIS	Comitete de monitorizare a impactului social
SS	Substație
GV	Grupuri vulnerabile
GRM	Guvernul Republicii Moldova
BM	Banca Mondială
PO BM	Politica operațională a Băncii Mondiale

Rezumat executiv

Acest document reprezintă un Plan de acțiuni privind strămutarea (PAS) pentru o nouă linie electrică de transport aeriană (LEA) de 400 kV Vulcănești-Chișinău cu un singur circuit și instalațiile asociate. Noua LEA va fi conectată în substațiile existente de 400 kV Vulcănești, care vor fi extinse, și în substația de 330 kV Chișinău, care va fi modernizată. Investițiile planificate vor fi realizate în cadrul Proiectului de dezvoltare a sistemului electroenergetic (PDSE), finanțat de Banca Mondială (BM).

Politica de relocare involuntară a Băncii Mondiale (OP 4.12) impune pregătirea unui PAS pentru a aborda aspectele legate de strămutarea involuntară și/sau pierderea de active sau venituri ca urmare a achiziției de terenuri.

Ministerul Energiei (MEn) supraveghează implementarea proiectului în numele Guvernului Republicii Moldova (GRM). Atribuțiile zilnice de implementare a proiectului vor fi delegate de către Ministerul Energiei (MEn) la Unitatea Consolidată pentru implementarea și monitorizarea proiectelor în domeniul energiei (UCIPE).

Având în vedere amploarea și numărul mare de persoane afectate, lucrările de construcție în cadrul proiectului au fost declarate de utilitate publică de interes național, fiind instituită o procedură de expropriere pentru a asigura terenurile necesare pentru implementarea proiectului.

Astfel, conținutul Planului de acțiuni privind strămutarea este conceput pentru a îndeplini cerințele Politicii Băncii Mondiale privind strămutarea involuntară (PO 4.12) și cerințele legislației Republicii Moldova, în special a legii nr. 120/2022 privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a liniei electrice aeriene (LEA) 400 kV pentru transportul energiei electrice Vulcănești-Chișinău și a stației Back-to-Back Vulcănești. De asemenea, acest PAS se ghidează după principiile descrise în Cadrul de politici privind relocarea (RPF), elaborat la etapa de pregătire a Proiectului.

Pentru a atinge obiectivele politicilor menționate mai sus, pentru a gestiona impactul social datorat activităților proiectului în rândul persoanelor afectate de proiect, cu și fără titlu legal, ale căror terenuri/proprietăți, afaceri și alte active sunt expropriate pentru executarea lucrărilor de construcție, a fost elaborat prezentul Plan de acțiuni privind strămutarea (PAS).

Pentru asigurarea necesarului de terenuri pentru proiect, obiectele de expropriere (art. 4 din Legea nr. 120/2022), identificate conform datelor din proiectul tehnic, necesare pentru lucrările de construcție, sunt:

- a) imobilele proprietate privată și aflate în proprietatea unităților administrativ-teritoriale, aferente proiectului menționat și situate în zonele extraurbane și/sau intraurbane ale următoarelor localități: sau. Vulcănești, satele Dezghingea, Congazcicul de Sus, Chirsova, Congaz, Svetlâi (UAT Găgăuzia), satele Borceag, Iujnoe, Burlăceni (raionul Cahul), satele Albota de Sus, Albota de Jos, Balabanu, Novosiolovca, Aluatu, Salcia, Musaitu, Vinogradovca (raionul Taraclia), satul Borogani (raionul Leova), or. satele Cimișlia, Ivanovca Nouă,

Gura Galbenei, Gradiște, Valea Perjei, Ecaterinovca, Javgur, Cenac, Topala, Lipoveni (raionul Cimișlia), satele Buțeni și Fârlădeni (raionul Hîncești), satele Zâmbreni, Costești, Hansca, Molești (raionul Ialoveni) și comuna Băcioi (municipiul Chișinău);

b) dreptul de folosință sau alte drepturi reale asupra bunurilor imobile [art. 4 lit. a)] care urmează să fie utilizate în timpul lucrărilor de construcție a LEA 400 kV.

Etapa de construcție a proiectului va implica ocuparea temporară a terenurilor pentru pregătirea fundațiilor și montarea pilonilor, pentru coridorul conductoarelor de fază LEA și a cablurilor de împământare, precum și pentru facilitățile de cazare a muncitorilor și organizările de șantier. Următoarele zone vor fi ocupate temporar:

- Platforma de lucru pentru montarea stâlpilor de suspendare (aproximativ 825 m²)
- Platforma de lucru aferentă stâlpilor de tensiune pentru operațiunile de montare, de înclinare a conductoarelor de fază și a firelor de pământ (aproximativ 1.500 m²).
- Coridorul de lucru LEA (zonă de acces) cu lățimea de 3 m, pentru legarea conductorilor de fază și a firelor de pământ (tensiune)
- Facilitățile de cazare a muncitorilor și organizările de șantier, a căror dimensiune și amplasare vor fi stabilite împreună cu constructorul.

Constructorului i se va pune la dispoziție un coridor de lucru de 30 de metri pentru tronsoanele de linii electrice și de 70 de metri pentru stâlpi. În plus, vor fi utilizate drumuri de acces pentru accesul la locurile de construcție.

Ca parte a elaborării acestui raport, a fost realizat un studiu socio-economic pe un eșantion de populație de-a lungul traseului proiectului, precum și un inventar al tuturor parcelelor de teren afectate și al proprietarilor.

Sondajul socio-economic a fost efectuat pe un eșantion de populație care acoperă toate raioanele de pe traseul proiectului. Rezultatele sondajului au evidențiat, printre altele, 3 tipuri diferite de persoane afectate de proiect (PAP):

- PAP care trăiesc din agricultură și care dețin sau închiriază mai multe parcele de teren - impactul ocupării permanente a terenurilor asupra acestei categorii de PAP este nesemnificativ din cauza dimensiunii relativ mici a terenului necesar.
- PAP care își închiriază terenurile în schimbul unor sume de bani sau al unor produse - în aceste cazuri, terenul nu este principala sursă de venit.
- PAP care își lucrează propriile parcele de teren și nu au alte parcele de teren - în aceste cazuri, agricultura nu este principala sursă de venit, iar aceștia își completează veniturile cu produsele și veniturile obținute din terenuri.

Recensământul imobiliar a arătat că un număr total de 7,232 de terenuri vor fi afectate de proiect. Majoritatea terenurilor sunt proprietate privată și sunt constituite din terenuri agricole, utilizate fie pentru culturi anuale, fie pentru plante perene, cum ar fi viile sau livezile. Majoritatea PAP intervievate în timpul anchetei socio-economice au indicat că principala sursă de venit este pensia (30.1%) și salariile (55.5%), iar

aproximativ 6% dintre persoanele intervievate au menționat că principala sursă de venit este agricultura, iar 2.3% au indicat că sursele lor de venit sunt reprezentate de închirierea terenurilor.

Pe terenurile afectate nu există structuri și toate acestea sunt situate în afara zonei de construcție a satelor și orașelor învecinate. Zonele afectate prezintă o structură fragmentată a proprietății funciare, multe benzi de teren adiacente fiind deținute de persoane diferite.

Ancheta socio-economică a relevat faptul că o mare parte din populație își închiriază terenurile unor terți, iar venitul pe care îl obțin de pe urma terenurilor este fie în numerar, fie sub formă de produse.

În conformitate cu Politica Operațională (PO) 4.12 a Băncii Mondiale, persoanele afectate se împart în 3 categorii:

- a) Cei care au drepturi legale asupra terenurilor și bunurilor
- b) Cei care nu au drepturi legale formale asupra terenurilor și bunurilor, dar au o creanță recunoscută sau recognoscibilă în temeiul legislației naționale
- c) Cei care nu au un drept legal recunoscut asupra terenurilor sau bunurilor pe care le ocupă

Se preconizează că proiectul va avea un impact mai ales asupra proprietarilor de terenuri, utilizatorilor și comunităților (persoane strămutate din punct de vedere economic). Proprietarii și utilizatorii de culturi perene, în special ai viilor și livezilor pentru care este cunoscută regiunea, sunt predispuși la astfel de efecte. În acest sens, este important să se asigure că, acolo unde este posibil, daunele sunt reduse la minimum și că entitățile afectate sunt despăgubite la valoarea de înlocuire completă, luând în considerare restricțiile viitoare impuse de linia electrică asupra parcelor de teren.

Proiectarea traseului liniei și a lucrărilor de construcție a fost elaborată astfel încât să reducă la minimum impactul dislocării economice. Astfel, impactul asupra veniturilor gospodăriilor afectate este limitat. Impactul asupra mijloacelor de subsistență ale PAP - în timpul construcției și exploatării proiectului - a fost evaluat pe deplin, iar tabelul de mai jos include principalele impacturi asociate cu proiectul și măsurile de atenuare corespunzătoare.

Impact	Măsura de atenuare
Pierderea culturilor anuale	Despăgubiri monetare la valoarea de înlocuire integrală pentru culturile pierdute.
Pierderea culturilor perene	Despăgubire monetară care acoperă valoarea recoltei și pierderea de producție pentru restul duratei de viață a culturii.
Pierderea permanentă a terenurilor	Despăgubirea în numerar a valorii terenului se face la prețul de piață al terenului, dar nu mai puțin decât prețul normativ. Costurile tehnice,

Impact	Măsura de atenuare
	administrative și de tranzacție sunt acoperite de proiect.
Ocuparea temporară a terenurilor	Chiria anuală pentru perioada de construcție. Chiria va fi calculată ținând cont de prețul normativ pentru închirierea terenului (stabilit de autorități), de coeficientul de închiriere anuală a terenului (10%) și de suprafața afectată.
Pierderi de produse din lemn și produse nelemnoase	Producția de lemn și producția pierdută pentru arborii care nu au ajuns la maturitatea de producție. Tot lemnul va fi pus la dispoziția administratorilor fondului forestier.
Pierderea de subvenții/granturi asociate cu culturile	Compensarea în numerar a pierderilor suferite; Valoarea pierderilor va fi stabilită printr-un raport de evaluare care va lua în considerare condițiile schemei de subvenție/finanțare și toate terenurile care intră sub incidența subvențiilor/ subvențiilor/ schemelor de finanțare.
Pierderea accesului / Incapacitatea de a cultiva pământul	Situații de terenuri orfane pot apărea în toate impacturile menționate mai sus, iar compensațiile vor fi luate în considerare în mod corespunzător, în funcție de tipul de impact.
Pierderea de venit / diminuarea venitului	Pentru toate întreprinderile care nu vor putea funcționa din cauza proiectului, se vor oferi compensații sub formă de măsuri de sprijin pentru redresarea activității.
Diminuarea valorii terenului (valoarea terenului fără linii electrice este mai mare decât cea cu linii electrice).	Oferirea unei compensații în numerar pe baza unei formule care va determina valoarea diminuată a proprietății pe baza unui raport de evaluare întocmit de IPOT.

Despăgubirile vor fi acordate la costul total de înlocuire, pentru a se asigura că mijloacele de trai ale persoanelor afectate sunt restabilite la nivelurile anterioare proiectului. În plus, se va oferi sprijin celor care ar putea prezenta vulnerabilități în legătură cu proiectul, cum ar fi persoanele în vârstă, persoanele cu handicap și gospodăriile unde ca urmare a dezvoltării proiectul ar putea fi afectate peste 10% din veniturile productive. UCIFE, cu sprijinul Comitetelor de monitorizare a impactului social (CMIS) stabilite, va fi responsabil pentru interacțiunea cu comunitățile afectate, pentru a consulta documentele relevante ale proiectului, pentru a aborda eventualele

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

petiții/plângeri/nelămuriri legate de implementarea proiectului și de procesul de expropriere, precum și pentru monitorizarea și raportarea privind implementarea PAS către părțile interesate relevante.

1. Introducere

Prezentul document include un Plan de acțiuni privind strămutarea (PAS) care rezultă din necesitățile de implementare a Proiectului de Dezvoltare a Sistemului Electroenergetic din Moldova (PDSE), finanțat de Banca Mondială și implementat de Guvernul Republicii Moldova, în conformitate cu Acordurile de finanțare nr. 6380 - MD și 6381 - MD, semnate între Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare la 26 septembrie 2020.

În mod specific, acest document este aplicabil pentru componenta 1 a PDSE referitoare la proiectarea și construcția noii linii aeriene de transport de 400 kV Vulcănești-Chișinău (LEA).

1.1. Contextul proiectului

Strategia energetică a Republicii Moldova pentru 2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 102/2013¹, are drept scop creșterea capacității și îmbunătățirea fiabilității sistemului de transport al energiei electrice din Republica Moldova. Astfel, Strategia propune aderarea la Piața Energetică a Comunității Europene (PECE) prin intermediul rețelei europene a operatorilor de sisteme de transport de energie electrică (ENTSO-E), prin consolidarea capacităților de transport de interconectare cu România vecină, ca prim pas pentru aderarea la ENTSO-E. În 2015, Guvernul Republicii Moldova a făcut alegerea strategică de a construi o interconexiune electrică de înaltă tensiune în curent continuu cu România, ca urmare a recomandărilor Studiului privind opțiunile pieței de energie electrică, finalizat de echipa de energie a Băncii Mondiale (BM) în iunie 2015, cu finanțare prin Programul de asistență pentru managementul sectorului energetic (Energy Sector Management Assistance Program - ESMAP).

Proiectul propus de interconectare energetică moldo-română a fost planificat a fi compus din două noi unități cu o capacitate instalată totală de 600 MW, stație de conversie Back-to-Back (BtB) situată în Vulcănești, finanțată de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), Banca Europeană de Investiții (BEI) și grantul UE, și îmbunătățirile necesare la sistemului de transport intern prin implementarea Proiectului de dezvoltare a sistemului electroenergetic (PDSE), care include extinderea substației de 400 kV Vulcănești (SS), modernizarea substației existente de 330 kV Chișinău (SS) și o nouă linie de transport aerian de 400 kV Vulcănești-Chișinău cu un singur circuit (LEA), finanțate de Banca Mondială. Proiectul Băncii Mondiale, PDSE, ar fi trebuit să fie implementat în paralel cu construcția stației BtB, iar noua linie de 400 kV LEA să fie conectată în noua stație BtB.

Având în vedere că la 16 martie 2022 s-a încheiat procedura de sincronizare a sistemelor electrice ale Ucrainei și Republicii Moldova cu ENTSO-E și pe baza rezultatelor unui nou studiu elaborat de Banca Mondială, construcția unei stații BtB nu

---

¹ Sursa: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=68103&lang=ro

mai este fezabilă, iar noua LEA de 400 kV va fi conectată în substația existentă de la Vulcănești, care va fi extinsă.

Cu toate acestea, PDSE sprijină programul Guvernului Republicii Moldova de sporire a securității aprovizionării și de creare a oportunităților potențiale de dezvoltare a piețelor competitive și de integrare regională pentru Moldova.

1.2. Descrierea proiectului

1.2.1. Obiectivul de dezvoltare a proiectului

Obiectivul PDSE este de a crește capacitatea și de a îmbunătăți siguranța sistemului de transport al energiei electrice din Moldova.

1.2.2. Componentele proiectului

Componenta 1. Construcția LEA Vulcănești - Chișinău, inclusiv următoarele:

- (a) Construcția a aproximativ 158 km de LEA 400kV Vulcănești - Chișinău pe un singur circuit;
- (b) Sprijin prin furnizarea de servicii de consultanță în scopul supravegherii componentei 1 și 2 ale proiectului.

Componenta 2. Extinderea a două substații, inclusiv următoarele:

- (a) Modernizarea substației de 330 kV Chișinău; și
- (b) Extinderea substației de 400 kV Vulcănești.

Componenta 3. Consolidarea sistemului de transmisie și măsurare a energiei electrice, inclusiv următoarele:

- (a) Modernizarea sistemului de control și achiziție de date și a sistemului de gestionare a energiei (SCADA/EMS) al Ministerului Energiei;
- (b) Modernizarea sistemului de gestionare a contoarelor (Meter Management System - MMS) al Ministerului Energiei;
- (c) construirea unei noi clădiri pentru sediul central al Ministerului Energiei, inclusiv a unui dispecerat central (DC); și
- (d) Elaborarea specificațiilor tehnice pentru SCADA/EMS și MMS.

Componenta 4. Asistență tehnică și managementul proiectelor, inclusiv următoarele:

- (a) Asistență pentru UCIPE pentru activitățile de management al proiectului și a costurilor de operare, inclusiv furnizarea de servicii de consultanță;
- (b) Asistență pentru MEn și UCIPE prin organizarea de cursuri de formare;
- (c) Efectuarea unui audit de mediu privind bifenilii policlorurați (PCB) la amplasamentul substației Vulcănești; și
- (d) Efectuarea de audituri de proiect.

1.2.3. Beneficiarii proiectului

Beneficiarii proiectului sunt:

- Toți consumatorii de energie electrică din Moldova conectați (direct sau indirect) la sistemul de transport al energiei electrice,
- MEn și alte părți interesate din sectorul din Moldova. MEn va beneficia de o eficiență operațională îmbunătățită și de reducerea pierderilor de transport datorită unor sisteme mai bune de gestionare a rețelei și a consolidării capacității. Beneficiile financiare vor proveni, de asemenea, din reducerea costurilor de exploatare datorită îmbunătățirii infrastructurii și a capacității potențiale de a se angaja în comerțul regional cu energie electrică. Ministerul Energiei va beneficia de consolidarea capacității și de asistență tehnică pentru a-și îndeplini mandatul de a pune în aplicare comerțul regional cu energie electrică.

1.3. Structura instituțională ale proiectului

Ministerul Energiei (MEn) supraveghează implementarea PDSE în numele Guvernului Republicii Moldova (GdM). Atribuțiile zilnice de implementare a proiectului vor fi delegate de către MEn către UCIPE.

Comitetul de Supraveghere al UCIPE este prezidat de Ministerul Energiei și include reprezentanți ai Ministerului Energiei, Ministerului Finanțelor, Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerului Mediului, Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Cancelariei de Stat și Agenției pentru Eficiență Energetică.

Componența Comitetului de Conducere al UCIPE se modifică conform HG nr. 1276 din 2000 prin HG nr. 267 din 03.05.2023 în vigoare din 04.05.2023. Componența actuală a Comitetului de Conducere al UCIPE este următoarea:

- Ministrul Energiei, președinte al Comitetului
- Secretar de stat, Ministerul Energiei;
- Secretar de stat, Ministerul Finanțelor;
- Secretar de stat, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale;
- Secretar de Stat, Ministerul Mediului;
- Reprezentant al Corpului de control al primului-ministru;
- Șef al Direcției, Cancelaria de Stat;
- Director al Agenției pentru Eficiență Energetică.

Ministerul Finanțelor (MoF), în calitate de reprezentant autorizat al Guvernului Republicii Moldova, este Debitorul (sau Beneficiarul) creditului. În scopul implementării proiectului, MoF a încheiat un acord cu Î.S. Moldelectrica, care este stabilit ca o condiție de eficacitate pentru Credit.

Unitatea Consolidată pentru Implementarea și Monitorizarea Proiectelor în Domeniul Energetic (UCIPE, Clientul), având ca fondator Ministerul Energiei (MEn), este entitatea responsabilă de implementarea Proiectului, a cărui finalizare este programată pentru 31 august 2025.

Pentru punerea în aplicare a PDSE, inclusiv a aspectelor legate de relocare, echipa UCIPE include următorul personal:

- Manager de proiect (Director UCIPE);
- Specialist financiar / contabil-șef al UCIPE;
- Specialist contabil senior;
- Specialist în achiziții publice;
- Specialiști juridici -responsabili de procedura de expropriere/ PAS - 2 persoane;
- Coordonator PAS;
- Specialist tehnic;
- Specialist în monitorizare, evaluare și raportare;
- Specialist în mediu, sănătate și siguranță;
- Specialist social;
- Asistent de proiect.

Pentru a pune în aplicare componenta 1 a PDSE, inclusiv proiectarea, furnizarea și construirea unui noi LEA de 400 kV, sunt implicate următoarele părți:

- KEC International Limited - Antreprenor pentru proiectarea, furnizarea și instalarea LEA 400 kV Vulcănești-Chișinău (denumit în continuare în acest raport "Antreprenorul");
- Power Grid Corporation of India Limited - consultant pentru supervizare tehnică, care revizuieste și aprobă proiectul, va supraveghea lucrările de construcție și va oferi sprijin UCIPE în implementarea aspectelor de mediu, sănătate și siguranță, sociale și de relocare (denumit în continuare în acest raport "Consultantul de supervizare");
- Consultanți individuali (trei - contractați pentru activitățile de "Servicii de consultanță socială și de mediu pentru elaborarea Evaluării Impactului de Mediu și Social/Planului de Management de Mediu și Social pentru LEA 400 kV Vulcănești-Chișinău", "Evaluarea riscurilor aviare pentru LEA 400 kV Vulcănești-Chișinău", Agenția Națională de Arheologie pentru efectuarea lucrărilor arheologice în tumulii identificați în PAI al coridorului LEA;
- Î.S. Moldelectrica - beneficiar al Proiectului, care este implicat în procesul de pregătire a proiectului și va fi responsabil pentru operaționalitatea LEA;
- UCIPE – gestionează implementarea generală a Proiectului, inclusiv a componentei 1.

1.4. Măsurile preliminare de atenuare a impactului social și de mediu

Proiectul a fost pregătit și este implementat în conformitate cu cadrul legal național și cu Politicile Operaționale (PO) ale Băncii Mondiale, în special PO 4.01 - Evaluarea de mediu și PO4.12 - Relocarea involuntară.

În consecință, în etapa de pregătire a proiectului, au fost pregătite Evaluarea impactului social și de mediu (EISM), Planul de management și monitorizare socială și de mediu (PMMSM), Planul de implicare a părților interesate (PIP) și Cadrul politicii privind relocarea pentru a identifica potențialele riscuri sociale și de mediu și pentru a propune măsuri de atenuare a impactului identificat.

EISM a făcut parte din studiul de fezabilitate și a inclus evaluarea necesară pentru a selecta traseul optim al LEA², care a fost foarte important din punct de vedere tehnic, de mediu, social și financiar și pentru a reduce impactul social și de mediu al LEA de 400 kV, luând în considerare, de asemenea, coexistența cu obiectivele actuale și/sau viitoare.

Pe baza rezultatelor studiului de fezabilitate și ale EISM, LEA selectată are (i) cel mai mic impact vizual, (ii) nu traversează zone protejate, (iii) are un impact mai mic asupra terenurilor foarte productive și (iv) nu traversează zona populată.

PIP identifică părțile interesate ale Proiectului și propune o abordare pentru informarea și implicarea părților interesate în toate etapele de implementare, inclusiv un Mecanism de soluționare a reclamațiilor la nivelul Proiectului.

De asemenea, în timpul pregătirii Proiectului s-a anticipat că pentru construcția noii LEA de 400 kV va fi necesară ocuparea temporară a terenurilor private și achiziționarea de terenuri pentru fundația stâlpilor, ceea ce poate cauza impacturi temporare și permanente, cum ar fi impactul asupra proprietății și veniturilor, impactul asupra utilizării terenurilor, accesul la terenuri.

În acest context, a fost pregătit un cadru de reglementare pentru componenta 1 a proiectului, care se referă la investițiile planificate în proiectarea și construcția unei noi linii de 400 kV LEA cu o lungime de 158 km, care va traversa aproximativ 35 de localități, în conformitate cu PO 4.12 al Băncii Mondiale.

Cadrul de reglementare a descris cadrul juridic național referitor la exproprierea și achizițiile de terenuri și a identificat necesitatea de a pregăti un Plan de acțiuni privind strămutarea (PAS) atunci când va fi stabilit coridorul liniei și vor fi identificate terenurile necesare.

Politica de relocare involuntară a Băncii Mondiale (PO 4.12) impune pregătirea unui PAS pentru a aborda aspectele legate de strămutarea involuntară și/sau pierderea de active sau venituri ca urmare a achiziției de terenuri.

În același timp, proiectul este implementat în conformitate cu Manualul de Operațiuni al Proiectului (MOP) care a fost pregătit de MEn și UCIPE și aprobat de Banca Mondială, în conformitate cu prevederile Acordurilor de Finanțare. MOP conține informații detaliate privind aranjamentele și procesele de implementare a proiectului, inclusiv achizițiile, managementul financiar și garanțiile, inclusiv intenția Guvernului Republicii Moldova de a declara Proiectul de utilitate națională ca fiind de interes

---

² Sursa: Studiu de fezabilitate și ESIA (pag. 44) -
https://moldelectrica.md/files/docs/md_ro_project/ESIA_Annexes_Interconnection_Md_Ro_EN_July%202017.pdf

național și de a adopta o lege specială pentru implementarea Proiectului, în special pentru Componenta 1 referitoare la construcția unei noi LEA de 400 kV.

2. Planificarea și abordarea relocării

2.1. Implicarea anterioară a părților interesate

Până în prezent, au fost realizate următoarele activități de implicare a părților interesate:

Tabelul 1 Consultări publice anterioare

Perioada	Subiecte	Sesiuni de consultare (nr.)	Localități/persoane consultate (nr.)	Detalii
25 februarie - 12 martie 2021	Cercetare prealabilă în conformitate cu HG nr. 660/2006	6 (1 sesiune online și 5 sesiuni cu participare fizică).	35 de reprezentanți ai autorităților publice locale din 35 de localități de pe traseul LEA Vulcănești-Chișinău (membri ai Comisiei de evaluare preliminară pentru declararea Proiectului ca fiind de utilitate publică de interes național).	<p>Pliantul de descriere a proiectului a fost distribuit.</p> <p>Prin HG nr. 2/2021 a fost înființată o comisie de cercetare prealabilă pentru declararea proiectului ca fiind de utilitate publică de interes național. Comisia a votat necesitatea declarării proiectului ca fiind de utilitate publică de interes național.</p> <p>La 12 mai 2022, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 120 cu privire la declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a LEA Vulcănești-Chișinău de 400 kV și a stației "Back-to-Back" Vulcănești.</p>

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Perioada	Subiecte	Sesiuni de consultare (nr.)	Localități/persoane consultate (nr.)	Detalii
Mai 2022	Declararea Proiectului ca fiind de utilitate publică de interes național, incluzând și componentele Proiectului, beneficiile, etapele de implementare și MSP (Mecanismul de soluționare a plângerilor) la nivel de Proiect.		Proiectul de lege a fost consultat cu: Ministerul Justiției Ministerul de Finanțe Ministerul Mediului Centrul Național Anticorupție ANRE Prin utilizarea platformei online a Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale particip.gov.md	Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea organică nr. 120/2022.
Iunie 2022	UCIPE solicită Consiliului raional publicarea Legii nr. 120/2022 pe pagina web a Consiliului raional	8	Consiliul Raional Ialoveni Consiliul Raional Hâncești Consiliul Raional Cimișlia Consiliul Raional Leova Consiliul Raional Taraclia Consiliul Raional UTAG Consiliul Local al comunei Băcioi	Consiliul Raional a informat comunitatea despre declararea Proiectului de interes național
25 mai - 10 iulie 2022	Elaborarea proiectului pentru LEA 400 kV Vulcănești-Chișinău, inclusiv studiul preliminar al solului, tipurile de lucrări și suprafețele afectate de acest studiu, procedura de evaluare a pagubelor și de plată a compensațiilor pentru culturile pierdute.	31	31 de localități și 200 de persoane afectate de studiul preliminar al solului, inclusiv membrii CMIS-urilor (în total, aproximativ 300 de proprietari de terenuri sunt afectați de studiul preliminar al solului).	Au fost distribuite materiale informative în toate localitățile afectate de proiect (anunțuri privind funcționarea MSP și GRS al BM, afiș privind funcționarea MSP).

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

Perioada	Subiecte	Sesiuni de consultare (nr.)	Localități/persoane consultate (nr.)	Detalii
13 - 16 decembrie 2022	<p>Evaluarea impactului social și de mediu și Planului de Management de Mediu și Social (PMMS) specific pentru fiecare amplasament (inclusiv proiectul PAS) pentru construcția LEA 400 kV Vulcănești - Chișinău și modernizarea substației Chișinău.</p> <p>Informare și consultare a Legii nr. 120/2022</p>	8	8 localități și 138 de persoane	<p>Consultarea publică pentru aceste rapoarte a fost organizată pentru a aduce la cunoștința publicului progresul pregătirii EISM și PMMS specifice fiecărui amplasament și PAS și, de asemenea, pentru a furniza informații privind principalele impacturi de mediu și sociale posibile și măsurile de atenuare propuse.</p> <p>Majoritatea discuțiilor, întrebărilor și propunerilor ridicate în timpul consultărilor au fost legate de nevoile de terenuri și de procesul de achiziție a terenurilor, de mecanismul de evaluare a terenurilor și de calendarul de compensare, de restricțiile impuse terenurilor agricole în timpul construcției/operațiunii, de problemele de sănătate și siguranță privind influențele electromagnetice ale LEA, de oportunitățile de angajare legate de proiect.</p>

2.2. Obiectivele și principiile planului de acțiune pentru strămutare

Obiectivul principal al acestui PAS este de a atenua în mod corespunzător, achizițiile de terenuri și restricțiile legate de proiect care pot avea un impact negativ asupra comunităților locale, economiei locale și vieții sociale, diminuând astfel riscul de neacceptare a proiectului în cadrul comunităților, având în vedere obiectivele și

sursele de implementare cu succes a proiectului, cerințele Băncii Mondiale și cadrul legal național actual pentru acest proiect, precum și lacunele identificate între legislația națională și PO al Băncii Mondiale.

Pentru a minimiza potențialele efecte sociale, inclusiv strămutarea, entitățile de implementare a Proiectului doresc să adopte o abordare proactivă în ceea ce privește implicarea persoanelor și comunităților afectate, prin dezvoltarea unui proces transparent și bilateral, în conformitate cu legislația națională și cu cerințele și bunele practici ale Băncii Mondiale.

În acest context, acest PAS a specificat procedurile care trebuie urmate și acțiunile care trebuie întreprinse pentru a compensa și/sau asista în mod corespunzător persoanele și comunitățile afectate.

PAS este elaborat și va fi pus în aplicare pe baza următoarelor principii directoare:

- Se vor lua toate măsurile posibile pentru a se evita deplasarea fizică/relocarea unor structuri sau clădiri.
- Acolo unde este posibil, ar trebui evitată strămutarea involuntară (SI).
- Toate persoanele afectate de proiect vor fi despăgubite integral și echitabil pentru bunurile pierdute.
- Strămutarea involuntară va fi concepută ca o oportunitate pentru îmbunătățirea mijloacelor de trai ale persoanelor afectate și va fi realizată în consecință.
- Toți PAP vor fi consultați și implicați în procesul de planificare a strămutării, astfel încât să se asigure că efectele negative sunt atenuate și că măsurile de atenuare sunt adecvate.

2.4. Metodologia și structura PAS

În 2018 a fost elaborat un Cadru de politici privind relocarea pentru proiectul LEA 400 kV Vulcănești - Chișinău. Acest PAS este ghidat de principiile descrise în Cadru de politici și urmărește să extindă în continuare bazele puse de acest document. Datele privind impactul real asupra proprietății și persoanelor au fost elaborate utilizând datele preliminare identificate în timpul pregătirii proiectului.

Pentru a elabora raportul, a fost utilizată o abordare secvențială alcătuită din mai multe etape, după cum se poate observa în figura 1. Etapele întreprinse au fost următoarele:

1. Analiza cadrului juridic național și internațional
2. Definirea situației socio-economice de bază a comunităților afectate; acest lucru a fost realizat prin implementarea următoarelor sub-etape:
  - a. Efectuarea unui inventar al proprietății
  - b. Colectarea datelor secundare
  - c. Efectuarea anchetei socio-economice
3. Definirea drepturilor și a compensațiilor, inclusiv:
  - a. Definirea impactului potențial al proiectului, în conformitate cu legislația Republicii Moldova și cerințele Băncii Mondiale.
  - b. Definirea drepturilor și a categoriilor de PAP, pe baza impactului identificat.

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

- c. Definirea procedurii de compensare descrisă în Legea nr. 120 din 12.05.2022
- d. Elaborarea unui buget și a unei scheme de plată a compensațiilor
- 4. Definirea responsabilităților instituționale și a modalităților de punere în aplicare a PAS.
- 5. Implicarea părților interesate și dezvoltarea unui mecanism de soluționare a plângerilor.
- 6. Elaborarea unei abordări de raportare și monitorizare.

Fiecare pas este detaliat în continuare în capitolul său specific, inclusiv etapele metodologice întreprinse pentru a dezvolta și elabora fiecare acțiune.

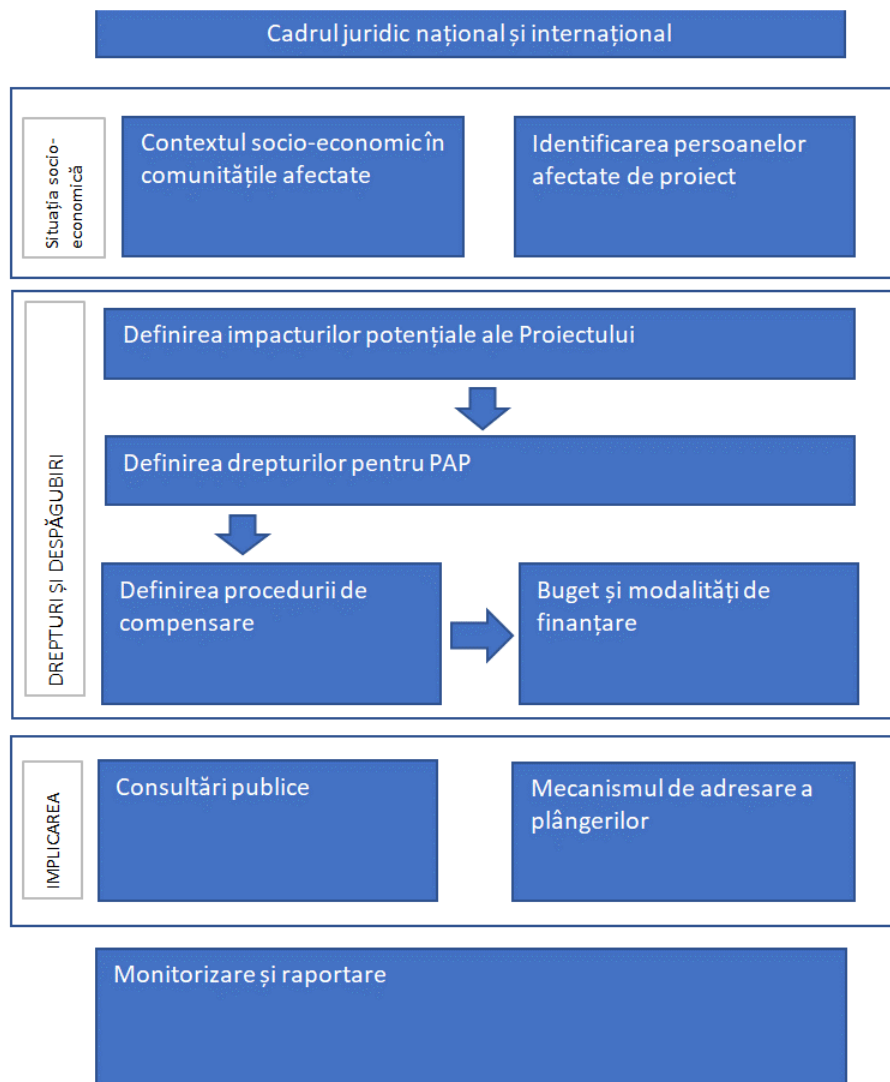

Figura 1. Etapele de elaborare a PAS

3. Cadrul juridic

3.1. Cerințe specifice Băncii Mondiale pentru procesul de relocare

Achiziția de terenuri, restricțiile privind utilizarea terenurilor și strămutarea involuntară

PO 4.12 al Băncii Mondiale subliniază că achiziția de terenuri și restricțiile privind utilizarea terenurilor legate de proiect pot avea efecte negative asupra comunităților și persoanelor. Achiziția de terenuri sau restricțiile privind utilizarea terenurilor legate de proiect pot cauza strămutări fizice (relocarea, pierderea terenului rezidențial sau pierderea adăpostului), strămutări economice (pierderea terenurilor, a activelor sau a accesului la active, ceea ce duce la pierderea surselor de venit sau a altor mijloace de subsistență) sau ambele. Termenul "relocare involuntară" se referă la aceste efecte. Relocarea este considerată involuntară atunci când persoanele sau comunitățile afectate nu au dreptul de a refuza achiziția de terenuri sau restricțiile privind utilizarea terenurilor care au ca rezultat strămutarea acestora.

Obiectivele procesului de achiziție de terenuri, restricții privind utilizarea terenurilor și relocare involuntară

- Evitarea strămutării involuntare sau, atunci când este inevitabilă, reducerea la minimum a strămutării involuntare prin explorarea unor alternative de proiectare a proiectului,
- Evitarea evacuării forțate,
- Atenuarea impactului social și economic negativ inevitabil al achiziției de terenuri sau al restricțiilor privind utilizarea terenurilor prin: (a) acordarea de compensații în timp util pentru pierderea de bunuri la costul de înlocuire și (b) sprijinirea persoanelor strămutate în eforturile lor de a-și îmbunătăți sau cel puțin de a-și restabili mijloacele de trai și standardele de viață, în termeni reali, la nivelurile anterioare strămutării sau la nivelurile existente înainte de începerea implementării proiectului, în funcție de care dintre acestea este mai mare.
- Îmbunătățirea condițiilor de trai ale persoanelor sărace sau vulnerabile care sunt strămutate fizic, prin furnizarea de locuințe adecvate, acces la servicii și facilități și securitate de proprietate,
- Conceperea și executarea activităților de relocare ca programe de dezvoltare durabilă, asigurând suficiente resurse de investiții pentru a permite persoanelor strămutate să beneficieze direct de proiect, după cum justifică natura proiectului,
- Asigurarea că activitățile de relocare sunt planificate și puse în aplicare prin publicarea corespunzătoare a informațiilor, prin consultări relevante și prin participarea în cunoștință de cauză a persoanelor afectate.

PO 4.12³ de reaşezarea involuntară a Băncii Mondiale specifică faptul că achiziția de terenuri și restricțiile de utilizare a terenurilor pot avea un impact negativ asupra comunităților locale, propunând astfel evitarea relocării involuntare sau, atunci când este inevitabilă, reducerea la minimum a relocării involuntare, precum și atenuarea impactului social negativ al terenurilor.

Relocarea involuntară poate cauza dificultăți grave pe termen lung, sărăcie și daune mediului, dacă nu se planifică și nu se pun în aplicare cu atenție măsurile corespunzătoare. Din aceste motive, obiectivele generale ale politicii Băncii privind strămutarea involuntară sunt următoarele:

- (a) Relocarea involuntară trebuie evitată, acolo unde este posibil, sau minimizată, explorând toate alternativele viabile **de proiectare**.
- (b) În cazul în care nu este posibil să se evite relocarea, activitățile de relocare ar trebui concepute și executate ca programe de dezvoltare durabilă, **oferind suficiente resurse de investiții pentru a** permite persoanelor strămutate de proiect să beneficieze de pe urma proiectului. Persoanele strămutate ar trebui să fie **consultate în** mod relevant și ar trebui să aibă **posibilitatea de a participa la planificarea și punerea în aplicare a programelor de relocare**.
- (c) **Persoanele strămutate ar trebui să fie asistate în eforturile lor de a-și îmbunătăți mijloacele de trai și standardele de viață** sau cel puțin de a le readuce, în termeni reali, la nivelul de dinaintea strămutării sau la nivelurile existente înainte de începerea implementării proiectului, oricare dintre acestea este mai mare.

Eligibilitate

Persoanele afectate se împart în 3 categorii:

- a) Cei care au drepturi legale asupra terenurilor și bunurilor;
- b) Cei care nu au drepturi legale formale asupra terenurilor și activelor, dar au o creanță recunoscută sau recunoscută în temeiul legislației naționale;
- c) Cei care nu au un drept legal recunoscut asupra terenurilor sau bunurilor pe care le ocupă.

Compensații

Punctul 12 din PO 4.12 prevede că: "Plata unei compensații în numerar pentru activele pierdute poate fi adecvată în cazul în care (a) mijloacele de trai se bazează pe terenuri, dar terenul luat pentru proiect reprezintă o mică parte din activul afectat, iar partea reziduală este viabilă din punct de vedere economic; (b) există piețe active pentru terenuri, locuințe și forță de muncă, persoanele strămutate utilizează aceste piețe și există o ofertă suficientă de terenuri și locuințe; sau (c) mijloacele de trai nu se bazează pe terenuri. Nivelurile compensațiilor în numerar ar trebui să fie suficiente pentru a înlocui terenurile și alte bunuri pierdute la costul total de înlocuire pe piețele locale."⁴

---

³ Sursa: PO 4.12 Realocarea involuntară: <https://ppfdocuments.azureedge.net/1572.pdf>

⁴ Sursa: PO 4.12 Realocarea involuntară: <https://ppfdocuments.azureedge.net/1572.pdf>

Costul de înlocuire este definit ca o metodă de evaluare care produce o compensație suficientă pentru a înlocui activele, plus costurile de tranzacție necesare asociate cu înlocuirea activelor. În cazul în care există piețe funcționale, costul de înlocuire este valoarea de piață stabilită printr-o evaluare imobiliară independentă și competentă, la care se adaugă costurile de tranzacție. În cazul în care nu există piețe funcționale, costul de înlocuire poate fi determinat prin mijloace alternative, cum ar fi calcularea valorii de producție pentru terenuri sau active productive, sau valoarea neamortizată a materialelor și a forței de muncă de înlocuire pentru construcția de structuri sau alte active fixe, plus costurile de tranzacție.

Grupuri vulnerabile

PO 4.12. al BM recunoaște necesitatea de a acorda o atenție specială grupurilor potențial vulnerabile din cadrul comunității afectate. În acest context, Împrumutatul este obligat să elaboreze un recensământ socio-economic pentru a colecta informații despre grupurile vulnerabile pentru care ar putea fi necesare dispoziții speciale.

În conformitate cu punctul 8 din PO 4.12, se va acorda o atenție specială nevoilor grupurilor vulnerabile din rândul persoanelor strămutate, în special a celor care se află sub pragul sărăciei, a celor fără pământ, a persoanelor în vârstă, a femeilor și copiilor, a popoarelor indigene, a minorităților etnice sau a altor persoane strămutate care ar putea să nu fie protejate prin legislația națională privind despăgubirile pentru terenuri.

Studiu socio-economic

Este necesar un studiu socio-economic pentru a determina condițiile sociale din cadrul comunităților afectate. Studiul ar trebui să includă informații precum:

- Informații de bază privind gospodăriile strămutate/afectate
- Determinarea grupurilor vulnerabile
- Identificarea infrastructurii publice și comunitare
- Informații de bază privind condițiile de viață ale populației și nivelul de dezvoltare a localității

Implicarea comunității și mecanismul de soluționare a plângerilor

Proiectul se va angaja cu comunitățile afectate și va publica informații și documente relevante în cadrul comunităților. Procesul de consultare va fi elaborat ținând cont de problematica de gen, pentru a se asigura că sunt obținute perspectivele femeilor.

Se va dezvolta un mecanism de soluționare a plângerilor și va fi pus la dispoziția PAP..

3.2. Cadru național de reglementare aplicabil

3.2.1. Legislația națională aplicabilă pentru procesul de expropriere în timpul implementării proiectului

Constituția Republicii Moldova	
Drepturile și libertățile omului (art. 4)	(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în conformitate cu

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

	<p>Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu alte tratate la care Republica Moldova este parte.</p> <p>(2) În cazul în care există neconcordanțe între pactele și tratatele privind drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile sale interne, au prioritate reglementările internaționale.</p>
Principii fundamentale privind proprietatea (articolul 9)	<p>(1) Proprietatea este publică și privată. Ea constă în proprietate materială și intelectuală.</p> <p>(2) Proprietatea nu poate fi folosită în detrimentul drepturilor, libertăților și demnității umane.</p> <p>(3) Piața, libera inițiativă economică și concurența loială sunt factorii de bază ai economiei.</p>
Dreptul la informare (articolul 34)	<p>(1) Dreptul unei persoane de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi restricționat.</p> <p>(2) Autoritățile publice, în conformitate cu competențele lor, au obligația de a se asigura că cetățenii sunt informați în mod corespunzător cu privire la afacerile publice și la aspectele de interes personal.</p> <p>(3) Dreptul la informare nu aduce atingere măsurilor de protecție a cetățenilor sau de securitate națională.</p> <p>(4) Mijloacele de informare publică, de stat sau private, sunt obligate să asigure informarea corectă a publicului.</p> <p>(5) Mijloacele de informare în masă nu pot fi supuse cenzurii.</p>
Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia (articolul 46)	<p>(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.</p> <p>(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită prin lege, cu o justă și prealabilă despăgubire.</p> <p>(3) Bunurile dobândite în mod legal nu pot fi confiscate. Caracterul licit al achiziției este prezumat.</p> <p>(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni sau contravenții pot fi confiscate numai în condițiile prevăzute de lege.</p> <p>(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea îndatoririlor privind protecția mediului și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte îndatoriri care, potrivit legii, revin proprietarului.</p> <p>(6) Dreptul de a moșteni proprietatea privată este garantat.</p>
Dreptul de petiție (articolul 52)	<p>(1) Cetățenii au dreptul de a se adresa autorităților publice prin petiții formulate numai în numele semnatarilor.</p> <p>(2) Organizațiile legal constituite au dreptul de a adresa petiții exclusiv în numele colectivităților pe care le reprezintă.</p>
Codul funciar nr. 828/1991	
Categoriile de terenuri (art. 2)	<p>Fondul funciar, în funcție de destinația principală, este format din următoarele categorii de terenuri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - cu destinație agricolă;

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

	<ul style="list-style-type: none"> - din intravilanul localităților; - destinate industriei, transporturilor, telecomunicațiilor și cu alte destinații speciale; - destinate protecției naturii, protecției sănătății, activităților de recreere, terenurilor cu valoare istorică și culturală, terenurilor din zonele suburbane și zonelor verzi; - ale fondului silvic; - ale fondului de apă; - ale fondului de rezervă.
Deținătorii de terenuri (art. 4)	<p>Prin deținători de terenuri se înțeleg titularii dreptului de proprietate, de posesiune, de beneficiere funciară.</p> <p>Deținătorii de terenuri cu titlu de proprietate privată pot fi cetățeni ai Republicii Moldova și investitori străini, în conformitate cu legislația.</p> <p>Deținătorii de terenuri cu orice titlu sunt protejați de stat.</p> <p>Nu se admite restituirea terenurilor către foștii proprietari și descendenții acestora. Acestora li se pot atribui terenuri în proprietate în condițiile prevăzute de prezentul Cod.</p>
Legea nr. 488 din 08.07.1999 cu privire la exproprierea pentru expropriere pentru domeniu eminent.	
Utilitate publică (art. 5)	<p>Se consideră de utilitate publică lucrările privind:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) instalații de producere a energiei electrice și (ii) sisteme de alimentare cu energie electrică și (iii) alte obiective strategice de interes național sunt considerate de utilitate publică. <p>Utilitatea publică este declarată de către Parlamentul Republicii Moldova pentru lucrările de interes național, pentru lucrările care răspund obiectivelor și intereselor întregii societăți sau ale majorității acesteia.</p>
Cercetare preliminară (articolul 7)	<p>Declararea utilității publice poate fi făcută numai după o cercetare prealabilă.</p>
Hotărârea nr. 2/2021	
<p>Constituirea Comisiei de cercetare prealabilă în vederea declarării utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a LEA 400 kV Chișinău - Vulcănești și a stației BtB Vulcănești.</p>	<p>În conformitate cu prevederile Hotărârii GdM nr. 2/2021, comisia constituită trebuia să cerceteze/evalueze dacă lucrările de construcție din cadrul proiectului pot fi declarate de utilitate publică de interes național și să transmită GdM procesul-verbal al ședinței de vot și alte documente aferente privind cercetarea preliminară a utilității publice. La data de 25 februarie 2021, Comitetul a emis procesul-verbal al ședinței nr. 1/2021, conform căruia - a fost identificată existența elementelor justificative pentru declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a LEA 400 kV Chișinău - Vulcănești și a stației BtB Vulcănești.</p>
Legea nr. 120/2022 privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a liniei electrice aeriene (LEA) 400 kV pentru transportul energiei electrice Vulcănești-Chișinău și a stației Back-to-Back Vulcănești	
Obiectele exproprierii (art.4)	<p>a) imobilele proprietate privată și imobilele aflate în proprietatea unităților administrativ-teritoriale, aferente proiectului menționat și situate în zonele extraurbane și/sau intraurbane ale următoarelor localități: sau. Vulcănești, satele Dezghingea, Congazcicul de Sus, Chirsova, Congaz, Svetlâi (UAT Găgăuzia), satele Borceag, Iujnoe,</p>

	<p>Burlăceni (raionul Cahul), satele Albota de Sus, Albota de Jos, Balabanu, Novosiolovca, Aluatu, Salcia, Musaitu, Vinogradovca (raionul Taraclia), satul Borogani (raionul Leova), or. satele Cimișlia, Ivanovca Nouă, Gura Galbenei, Gradiște, Valea Perjei, Ecaterinovca, Javgur, Cenac, Topala, Lipoveni (raionul Cimișlia), satele Buțeni și Fârlădeni (raionul Hîncești), satele Zâmbreni, Costești, Hansca, Molești (raionul Ialoveni) și comuna Băcioi (municipiul Chișinău);</p> <p>b) dreptul de folosință sau alte drepturi reale asupra bunurilor imobile [art. 4 lit. a)] care urmează să fie utilizate în timpul lucrărilor de construcție a liniei de 400 kV.</p> <p>Exproprierea dreptului de proprietate asupra bunurilor imobile (art. 4 lit. a) se referă la acele bunuri imobile care vor fi afectate permanent de lucrările necesare pentru construcția liniei electrice aeriene de 400 kV (LEA) Vulcănești-Chișinău, în timp ce exproprierea dreptului de folosință sau a altor drepturi reale (art. 4 lit. b) se va realiza temporar, pe durata lucrărilor de construcție respective.</p>
<p>Responsabilități pentru punerea în aplicare a legii</p>	<p>Guvernul va întreprinde și va asigura, prin intermediul UCIFE, măsurile necesare pentru exproprierea proprietății publice și/sau private utilizate în cadrul lucrărilor de construcție a LEA 400 kV Vulcănești - Chișinău, precum și a dreptului de folosință asupra acestora sau a altor drepturi reale asupra bunurilor imobile necesare pentru lucrările de construcție a lucrărilor de utilitate publică de interes național, identificate conform proiectului de design în conformitate cu legislația, inclusiv prin acordarea suportului necesar instituțiilor competente în scopul transferului și înregistrării dreptului de proprietate asupra bunurilor imobile situate pe teritoriul lucrărilor de utilitate publică în localitățile afectate.</p>

3.2.2. Alte legi aplicabile din Republica Moldova

Alte legi și reglementări moldovenești referitoare la achiziția și strămutarea terenurilor sunt:

- Codul civil nr. 1107/2002;
- Codul funciar nr. 828/1991;
- Codul forestier nr. 887/1996
- Legea apelor nr. 272 /2011;
- Legea privind protecția mediului nr. 1515/1993
- Codul familiei nr. 1316 /2000;
- Legea nr. 1308/1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului;
- Legea nr. 436/2006 privind administrația publică;
- Legea privind gospodăriile țărănești (de fermier) nr. 1353 /2000;
- Legea cu privire la arenda în agricultură nr. 198 /2003;
- Legea privind delimitarea proprietății publice nr. 29/2018;

- Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal;
- HG nr. 600/2006 pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de investigație preliminară pentru declararea ca fiind de utilitate publică a obiectului exproprierii;
- HG nr. 514/2002 pentru aprobarea Regulamentului privind protecția rețelelor electrice.

Regulamentul general privind protecția datelor (GDPR)

Republica Moldova a transpus parțial GDPR al Uniunii Europene, prin adoptarea unei serii de modificări legislative prin Legea nr. 175/2021. Modificările au afectat Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal, deja existentă. Totodată, în anul 2022, au fost adoptate următoarele acte normative: Concepția sistemului informațional "Statistica demografică și socială" (HG nr. 604/2022) și Regulamentul privind procedura de stabilire a producătorilor de statistici oficiale (HG nr. 51/2022).

3.2.3. Procesul de expropriere în conformitate cu Legea nr. 120 /2022

Legea nr. 120 /2022 privind declararea ca fiind de utilitate publică de interes național a lucrărilor de construcție a liniei aeriene de transport de 400 kV Vulcănești - Chișinău (LEA) și a stației Back-to-Back (BtB) Vulcănești, care ghidează și asigură cadrul legal pentru procedura de expropriere a Proiectului. Printre altele, legea stipulează:

- Procedura de expropriere pentru achiziționarea terenurilor necesare proiectului, în conformitate cu **articolul 6**:
- Guvernul va întreprinde și va asigura, prin intermediul UCIPE, măsurile necesare pentru exproprierea bunurilor imobile publice și/sau private utilizate la lucrările de construcție a liniei electrice aeriene de 400 kV Vulcănești-Chișinău și a stației "Back-to-Back" Vulcănești, precum și a dreptului de folosință sau a altor drepturi reale asupra bunurilor imobile necesare pentru lucrările de construcție a lucrărilor de utilitate publică de interes național, identificate conform documentației de proiect, întocmite în conformitate cu legislația, inclusiv va acorda suportul necesar instituțiilor competente în scopul transferului și înregistrării drepturilor de proprietate asupra bunurilor imobile situate pe amplasamentul lucrărilor de utilitate publică.
- Stabilirea Legii privind exproprierea (Hotărârea de Guvern) ca **dată limită pentru proiect**. PAP vor fi notificate public cu privire la emiterea Actului de expropriere și la efectele sale juridice asupra drepturilor și eligibilității.
- Categoriile de impact, după cum urmează:
  - A) **permanent**, în cazul terenurilor afectate în mod permanent de lucrările de suprafață necesare pentru construirea obiectivelor menționate mai sus, cu trecerea acestora în categoria terenurilor destinate industriei, transporturilor, telecomunicațiilor și altor destinații speciale;

- b) **temporară**, în cazul terenurilor afectate pe durata executării lucrărilor de suprafață necesare pentru construirea obiectivelor menționate mai sus.
- **Măsuri instituționale** pentru determinarea terenurilor afectate și procedura de compensare:
  - Guvernul, prin intermediul Institutului de Planificare a Amenajării Teritoriului, este responsabil pentru identificarea proprietarilor/utilizatorilor de terenuri afectați;
  - Institutul de planificare de stat pentru gestionarea terenurilor este responsabil de inventarierea proprietăților;
- Plata despăgubirilor pentru exproprierea dreptului de proprietate, precum și a dreptului de folosință sau a altor drepturi substanțiale asupra bunurilor imobile (terenuri) se va efectua de către Guvern din contul mijloacelor bugetului de stat, prin intermediul instituției publice "Unitatea Consolidată pentru implementarea și monitorizarea proiectelor în domeniul energiei" art.1 alin. 14 din Legea nr. 120/2022: **Despăgubirile** către proprietarii de terenuri se vor achita în funcție de prețul de piață al acestora, dar nu mai puțin decât prețul normativ stabilit conform Legii privind prețul normativ și procedura de vânzare-cumpărare a terenurilor nr. 1308/1997, precum și în urma unei evaluări corespunzătoare a bunurilor imobile (terenuri).
- Instituirea unui **mecanism de soluționare a plângerilor** și a acordurilor instituționale pentru punerea în aplicare a acestuia.
- Elaborarea unui **Plan de Acțiuni de relocare** în conformitate cu legislația Republicii Moldova și cerințele BM.
- Înființarea în fiecare unitate administrativă a **Comitetelor de monitorizare a impactului social al proiectului**, cu scopul de a monitoriza implementarea proiectului și posibilele efecte asupra comunității locale.

3.3. Nivelul de conformitate a legislației moldovenești în raport cu cerințele Băncii Mondiale

3.3.1. Analiza discrepanțelor dintre legile aplicabile în Republica Moldova în materie de relocare și cerințele Băncii Mondiale

O analiză a lacunelor dintre legislația națională și cerințele Băncii Mondiale a fost deja elaborată ca parte a Cadrului de politici privind relocarea în etapa de pregătire a proiectului. Astfel, această secțiune include situația și acțiunile întreprinse pentru a aborda unele dintre lacunele identificate în etapa de pregătire a cadrului de reglementare și o analiză a lacunelor în etapa de pregătire a PAS. Majoritatea lacunelor identificate în etapa de elaborare a Cadrului de politici în au fost abordate prin pregătirea acestui PAS și adoptarea Legii 120/2022, așa cum este detaliat în tabelul 4. În conformitate cu cerințele PO 4.12 a BM, o analiză comparativă a lacunelor dintre legislația moldovenească și cerințele BM la pregătirea acestui PAS este prezentată în tabelul 5 de mai jos.

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

#	Banca Mondială/ Principii de politică și Cerințe IFI	Discrepanțe	Acțiunea propusă	Stadiul de implementa re
1	Relocarea involuntară: strămutare fizică și pierderi economice sau întreprinderi afectate	Nici o referire la relocare involuntară, strămutare fizică/economică în cadrul legal. Politicile IFI oferă o opțiune mai largă, fără a intra în contradicție cu legislația națională.	Elaborarea unui set de compensații măsurii de atenuare pentru a aborda astfel de impacturi, conform LACF/PAS, pe baza politicilor BM/IFI.	Este elaborat acest PAS și este adoptată Legea nr. 120/2022, care recunoaște atât situațiile de strămutare fizică permanentă, cât și cele de strămutare economică.
2	Consultări continue/ cu părțile interesate și cu persoanele afectate de proiect	Nu - sunt luate în considerare consultări/angajame nte continue. Nu - se anticipează consultări cu privire la procedura/criteriile de eligibilitate pentru PAP.	Să prevadă participarea continuă a grupurilor afectate în cadrul Pregătirea PAS / procesul de implementare / monitorizare A propus un proces de consultări participative și un comitet de mecanisme cu membrii comunității afectate	Acest PAS include măsurile legate de consultarea continuă a PAP, precum și PIP al proiectului este în curs de implementar e.
3	Accent pe grupurile vulnerabile	Lipsa de dispoziții privind grupurile vulnerabile	Pregătirea PAS, identificarea grupurilor vulnerabile și furnizarea de măsurii suplimentare pentru implicarea acestora.	Acoperite de actualul PAS

Planul de acțiuni privind strămătura
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

#	Banca Mondială/ Principii de politică și Cerințe IFI	Discrepanțe	Acțiunea propusă	Stadiul de implementa re
			Monitorizarea implicării grupurilor vulnerabile și a nevoilor acestora.	
4	Sondaj Socio-economic: este necesară evaluarea modului de viață/standardele/ stilul de viață în comunitățile afectate sondajul	Lipsa de date socio-economice evaluarea de bază în comunitățile afectate	În următoarea etapă de planificare (pregătire Planului de restabilirea mijloacelor de trai/pregătirea PAS), efectuarea un studiu socio-economic, așa cum este recomandat de BM/standardel e și ghiduri	Acoperite de actualul PAS
5	Necesitatea recensământul tuturor persoanelor afectate și realizarea unui inventar a tuturor activelor	Conformitate parțială. Inventarul de active este parte din procesul de dezvoltare a PAS	Procedura națională va fi urmată de către autorități.	Inventarul este prevăzut de Legea 120/2022.
6	Data limită	Nu se iau în considerare limitări anticipate privind tranzacțiile cu terenuri/cumpărarea de case.	Procedura națională va fi urmată de autorități	Publicarea actului de expropriere în Monitorul Oficial al Republicii Moldova este considerată ca fiind data limită, în conformitate cu Legea 120/2022. PAP vor fi notificate cu privire la interdicțiile în ceea ce privește drepturile funciare în

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

#	Banca Mondială/ Principii de politică și Cerințe IFI	Discrepanțe	Acțiunea propusă	Stadiul de implementa re
				timpul fazei de evaluare.
7	Compensații și costuri de compensare	Ar trebui să se compenseze costurile de înlocuire integrale (inclusiv costul de piață al terenului/instalațiilor cu aceeași valoare de utilizare și toate tranzacțiile necesare procedurii.	Autoritățile publice vor acționa pe baza procedurii naționale. În plus, în cadrul pregătirii PAS, celelalte măsuri ar putea fi întreprinse de către client, dacă este cazul (compensații în natură, asistență tehnică etc.)	În conformitate cu Legea 120/2022, PAP vor fi despăgubite pe baza evaluării la valoarea de piață, cu condiția ca valoarea de piață să nu fie mai mică decât prețul normativ al terenului. Actualul PAS propune măsuri suplimentare de sprijin acolo unde este cazul.
8	Cine este compensat?	Alte categorii de utilizatori de terenuri ar trebui să fie compensate (a se vedea punctul 3.2.2.4).	Ar trebui să se efectueze studii suplimentare în cadrul pregătirii PAS, urmând să se identifice măsurile adevate.	În conformitate cu Legea 120/2022, PAP trebuie să notifice UCIPE cu privire la alți utilizatori ai terenului.
9	Gospodării care depind economic de activitatea agricolă pe terenurile afectate	Pentru gospodăriile depind economic de activitatea agricolă pe terenurile afectate, este preferabilă compensarea terenurilor	Investighează problema și sugerează măsurile adevate în cadrul pregătirii PAS.	În conformitate cu legislația națională, despăgubirile pot fi acordate numai sub formă monetară. Actualul PAS propune măsuri de

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

#	Banca Mondială/ Principii de politică și Cerințe IFI	Discrepanțe	Acțiunea propusă	Stadiul de implementa re
				sprijin suplimentare pentru persoanele care pierd mai mult de 10% din activele lor productive.
10	Planificarea reinstalării/restaurării mijloacelor de trai	LACP/PAS este necesar ca un următor pas.	Să pregătească PAS, pe baza recensământul ui și a anchetei socio- economice.	PAS este elaborat.
11	Mecanismul de soluționare a plângerilor	Nu există cerințe privind mecanismul de soluționare a plângerilor.	Pentru a stabili mecanismul de soluționare a plângerilor în cadrul procesului de achiziție de terenuri	Un mecanism de soluționare a plângerilor a fost elaborat ca parte a proiectului și a PAS și urmează să fie instituit prin intermediul unei decizii a Guvernului.
12	Monitorizare	Lipsa de monitorizare a strămutării (inclusiv consultări)	Stabilirea procesului de monitorizare în cadrul elaborării PAS și efectuarea monitorizării pe parcursul PAS.	În cadrul PAS a fost elaborat un program de monitorizare. În conformitate cu Legea 120/2022, UCIPE este responsabil pentru monitorizare a procesului de expropriere.

Tabelul 2 Analiza decalajelor de politică din cadrul FPR

După cum se poate observa în secțiunea "Acțiunea propusă pentru proiect", cele mai multe dintre lacune urmează să fie eliminate prin punerea în aplicare a actualului PAS.

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

Tabelul de mai jos include analiza lacunelor privind prevederile legislației naționale actuale și prevederile Băncii Mondiale în ceea ce privește punerea în aplicare a procedurilor de strămutare.

Tabelul 3. Analiza comparativă a lacunelor dintre legislația moldovenească și cerințele BM privind implementarea procesului de relocare

Nu.	Cerința Băncii Mondiale	Legislația moldovenească	Lacună	Acțiune propusă
1	Accesul la despăgubiri pentru utilizatorii informali/utilizatorii fără pretenții formale	Legislația moldovenească nu recunoaște PAP fără un titlu oficial.	Persoanele fără pretenții legale nu pot avea acces la despăgubiri.	Oferirea de sprijin în mod proactiv pentru utilizatorii informali în vederea obținerii recunoașterii juridice.
		Legislația acordă persoanelor fără titluri oficiale de proprietate o perioadă de 3 ani de la emiterea documentului de expropriere pentru a-și formaliza drepturile asupra terenurilor și a avea acces la despăgubiri.	Nu se oferă niciun sprijin pentru legalizarea revendicărilor funciare.	Includerea sprijinului utilizatorilor informali în procesul de evaluare.
2	Dispoziții specifice pentru grupurile vulnerabile (GV)	CMIS-urile au fost înființate la nivelul I (sat) și la nivelul II (raion) din fiecare UAT afectată. CMIS va funcționa în baza regulamentului, iar comitetele vor fi responsabile cu detectarea timpurie și semnalizarea operativă a situațiilor în care lucrările de construcție ar putea afecta calitatea condițiilor de viață în comunități, mediul, drepturile cetățenilor, ordinea publică, daunele aduse infrastructurii,	Lipsa de sprijin pentru grupurile vulnerabile.	GV sunt definite și identificate în cadrul PAS. Măsurile de sprijin specifice sunt descrise în continuare în cadrul documentului.

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

Nu.	Cerința Băncii Mondiale	Legislația moldovenească	Lacună	Acțiune propusă
		<p>proprietății publice și private.</p> <p>În legislația națională nu există dispoziții privind grupurile vulnerabile și măsuri specifice.</p>		
3	Elaborarea unei anchete socio-economice	<p>Pentru justificarea utilității publice este necesară o expertiză preliminară. Sondajul a fost realizat de UCIPE și MIDR în conformitate cu HG nr. 660/2006.</p> <p>Elaborarea PAS în conformitate cu cerințele BM este specificată de Legea nr. 120/2022 privind declararea lucrărilor de construcție a liniei aeriene de transport de 400 kV Vulcănești - Chișinău (LEA) și a stației Back-to-Back (BtB) Vulcănești ca fiind de utilitate publică de interes național.</p>	<p>Nu se menționează în mod specific un studiu socio-economic pentru stabilirea situației socio-economice de bază a comunităților afectate. Cu toate acestea, GdM se asigură, prin Legea nr. 120/2022 adoptată, că respectă cerințele IFI și că se va efectua o procedură de evaluare a riscurilor (PAS) în etapa de dezvoltare durabilă.</p>	<p>În cadrul PAS a fost elaborat un studiu socio-economic în conformitate cu standardele și cerințele BM.</p>

4. Descrierea zonei afectate

4.1. Aria de influență a proiectului

Aria de influență a proiectului (AIP) cuprinde întinderea geografică impactată de LEA 400 kV, incluzând impacturi asupra vieții, mijloacelor de trai, sănătății sau bunăstării părților interesate externe și a mediului natural specific coridorului aprobat Vulcănești - Chișinău, luând în considerare următoarele elemente:

- activitățile și instalațiile din locații care sunt deținute, operate sau gestionate în mod direct, inclusiv coridoarele de transmisie a energiei, conductele, drumurile de acces, organizările de șantier, porturile etc.
- facilități asociate, care sunt facilități finanțate separat de către companie sau de o terță parte, dar a căror viabilitate și existență depind (aproape) exclusiv de amplasament și fără de care amplasamentul nu ar fi viabil. Pentru acest proiect, relocarea unei linii de medie tensiune situată în apropierea substației Chișinău este considerată o facilitate asociată.
- impactul generat de dezvoltările sau activitățile planificate și neplanificate care ar putea avea loc în viitor sau într-o locație diferită. Aceasta ar putea include dezvoltări specifice anumitor locații de lucru (inclusiv de contractori care lucrează pe o anumită porțiune) pentru a sprijini operațiunile în curs (de exemplu, proiecte de mentenanță a activității, dezvoltări etc.), precum și dezvoltări previzibile care nu sunt gestionate local, de exemplu, extinderea unui oraș din apropiere din cauza migrației induse de lucrări. Acesta include, de asemenea, impactul cumulativ.
- impactul indirect asupra biodiversității sau asupra serviciilor ecosistemice (anume beneficiile pe care oamenii le obțin din mediul natural și din funcționarea corectă a ecosistemelor), de care depinde traiul comunităților locale; de exemplu, pierderea pescuitului din cauza contaminării apei.
- zonele primare de trimitere a forței de muncă ale șantierului în care sunt cheltuite veniturile generate din angajarea pe șantier; orașele și comunitățile care sunt susceptibile de a experimenta beneficii economice datorită lucrărilor de construcție.

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

Aria de influență directă este delimitată ca mediu biofizic (o lățime de 75 m pe coridorul de 158 km centrat pe traseul proiectului, deoarece se preconizează că majoritatea impactului biofizic direct va fi resimțit în imediata vecinătate a zonei de amprentă) și mediu socio-economic (comunitățile și proprietățile acestora traversate de traseul propus. Chiar dacă stimularea ocupării forței de muncă și a economiei se poate extinde și la alte comunități, se așteaptă ca impactul socio-economic direct să fie resimțit mai ales de satele și comunitățile traversate sau aflate în apropierea aliniamentului). Mediul socio-economic reprezintă raioanele/comunele/satele afectate, deoarece este probabil ca beneficiile și impactul schimbărilor induse de proiect în aria de influență directă să se extindă și la alte comunități.

Figura 2 Aria de influență directă a LEA

- Influența indirectă este definită ca mediu fizic (coridor de 10 km lățime și 158 km lungime, situat pe traseul proiectului, deoarece se așteaptă ca majoritatea impactului fizic indirect să fie resimțit într-un coridor care înconjoară noua linie de transport). Mediul biologic al ariei de influență indirectă include zonele în care mediul natural prezintă o integritate ecologică accentuată (de exemplu, zone protejate) și se anticipează că va găzdui specii care fac tranziția în interiorul zonei proiectului.
- Pentru coridorul de siguranță al LEA, antreprenorul pregătește planuri de profil cu pozițiile turnurilor trasate pe acestea. Amplasarea turnurilor se bazează pe desenele de profil ale terenului (model de teren bazat pe un studiu geodezic) pregătite de antreprenor și pe datele și principiile de proiectare.
- În timpul pregătirii proiectului de detaliu, antreprenorul este responsabil să prezinte informații complete despre pregătirea poligonului stâlpilor (suprafața) pentru fiecare locație a stâlpului.

4.1.1. Fundațiile stâlpilor

Orientarea fundației⁵ fiecărui stâlp va fi plasată astfel încât poziția axei longitudinale a brațului transversal sau a dispozitivului de fixare a izolatorului să se situeze într-un plan perpendicular pe traversa liniei pentru fundația fiecărui stâlp de suspendare într-o secțiune în linie dreaptă și într-un plan care taie în două unghiuri unghiul interior format de intersecția traverselor liniilor adiacente pentru fundațiile fiecărui stâlp unghiular. În tabelul de mai jos sunt prezentate tipurile de stâlpi și suprafețele specifice pentru fiecare.

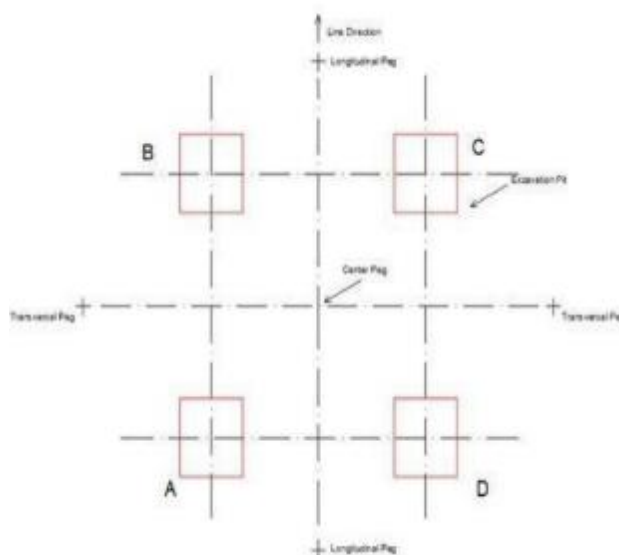
Tabelul 4. Tipuri de stâlpi și clasa de fundație

Tip de stâlp	De la centrul la centrul gropii pentru toate clasele de fundații cu toate cele +3 m Extensie picior (m)	Lățimea fundației pentru clasa 5.2 de fundație	Suprafață suplimentară de 3 metri de la margine pentru zona de protecție a fundației	Lățime, M	Lungime, m	Zona, m ²
R NS-E3+0	7,54982	3,37	6	16,91982	16,91982	286,2803
R NS+E0+0	8,14975	3,37	6	17,51975	17,51975	306,9416
R NS+E3+0	8,74969	3,37	6	18,11969	18,11969	328,3232
R NS+E6+0	9,34963	3,37	6	18,71963	18,71963	350,4245
R NS+E9+0	9,94957	3,37	6	19,31957	19,31957	373,2458
R NS+E12+0	10,54950	3,37	6	19,91950	19,91950	396,7865
R 30-E3+0	13,11186	5,33	6	24,44186	24,44186	597,4045
R 30+E0+0	14,63729	5,33	6	25,96729	25,96729	674,3001
R 30+E3+0	16,16271	5,33	6	27,49271	27,49271	755,8491
R 30+E6+0	17,68813	5,33	6	29,01813	29,01813	842,0519
R 30+E9+0	19,21356	5,33	6	30,54356	30,54356	932,9091
R 30+E12+0	20,73898	5,33	6	32,06898	32,06898	1028,419
R 60-E3+0	14,52787	5,6	6	26,12787	26,12787	682,6656
R 60+E0+0	16,30851	5,6	6	27,90851	27,90851	778,8849
R 60+E3+0	18,08916	5,6	6	29,68916	29,68916	881,4462
R 60+E6+0	19,86980	5,6	6	31,46980	31,46980	990,3483
R 60+E9+0	21,65044	5,6	6	33,25044	33,25044	1105,592

⁵ Declarație de metodă pentru lucrări de fundație, Doc. Nr. TI-209/CIVL/CONC/MS-03 elaborat de contractantul KEC International.

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

Tip de stâlp	De la centrul la centrul gropii pentru toate clasele de fundații cu toate cele +3 m Extensie picior (m)	Lățimea fundației pentru clasa 5.2 de fundație	Suprafață suplimentară de 3 metri de la margine pentru zona de protecție a fundației	Lățime, M	Lungime, m	Zona, m ²
R 60+E12+0	23,43109	5,6	6	35,03109	35,03109	1227,177
R 60+E15+0	25,21174	5,6	6	36,81174	36,81174	1355,104
R 60+E18+0	26,99239	5,6	6	38,59239	38,59239	1489,373

Figura 3 Fundația stâlpului

Limitele săpăturilor vor fi marcate prin amplasarea de către topograf a țărășilor de excavare, conform clasificării aprobate. Dimensiunile de amplasare a țărășilor de excavare vor fi determinate prin referire la desenul corespunzător și aprobat de amplasare a butucilor și de excavare, cu trimitere încrucișată la lista de structură aprobată (pentru tipul de fundație, nivelul de amplasare, picior și extensii de coș). Supraveghetorul înregistrează toate dimensiunile de amplasare și liniile de excavare și alte linii de referință decalate.

Fundațiile stâlpului vor fi turnate sau forate, de tip radial și cămin din beton armat, dimensionate în funcție de caracteristicile geotehnice ale solului (soluri bune, normale și slabe). În această etapă de proiectare, în vederea estimării tipurilor de fundații de-a lungul traseului LEA de 400 kV, au fost efectuate lucrări de foraj și analize de laborator legate de structura solului. Conform forajelor efectuate, cea mai mare parte a solului interceptat până la adâncimea de 8,00 m este argilă nisipoasă galben-maronie, dură;

argilă cenușie, dură sau argilă nisipoasă maro-închis, dură. Astfel, solul este inclus în categoria solurilor bune pentru fundații (plasticitate $I_p > 20\%$; indice de porozitate $e < 1,1$; indice de consistență $I_c \geq 0,75$).

4.1.2. Drumuri de acces

Antreprenorul a identificat drumurile de acces în procesul de proiectare detaliată (PD) pentru a fi construite căi de acces longitudinale la fiecare dintre stâlpii liniei și căi de acces transversale care pot fi utilizate pentru a ajunge rapid la diferitele puncte ale liniei de la drumurile principale existente. Aceste căi de acces vor fi nivelate în mod corespunzător, cu o lățime suficientă de vegetație laterală care va fi curățată.

Figura 4 Drumul de acces la fundația stâlpului (culoare roz)

În acest sens, antreprenorul a identificat drumurile de câmp existente la nivel local, proprietate a autorităților publice locale, și va utiliza în continuare coridorul de trecere (CT) pentru transportul materialelor și echipamentelor, pentru a avea un impact minim asupra terenurilor agricole. Impactul asociat cu dezvoltarea drumurilor de acces și a altor facilități auxiliare va fi abordat în acest PAS. Antreprenorul va trebui să se asigure că, după finalizarea lucrărilor, starea drumurilor de acces deja existente este cel puțin similară sau în mai bună decât înainte de activitățile Proiectului.

4.1.3. Instalații asociate

Relocarea LEA de 330 kV Chișinău-MGRES (circuitul stâng), pe partea stângă a acestuia, a fost prevăzută în Documentul de Contract pentru a evita supratraversarea ambelor circuite stânga și dreapta ale LEA de 330 kV Chișinău-MGRES de către noul LEA de 400 kV Chișinău-Vulcănești.

Schema inițială de relocare a circuitului de 330 kV Chișinău-MGRES (circuitul din stânga) spre partea stângă nu este posibilă din cauza problemei CT întâmpinate în timpul proiectării liniei și o nouă schemă de relocare a fost propusă de Î.S. Moldelectica, în care LEA de 330 kV Chișinău-MGRES (circuitul din dreapta), în loc de circuitul din stânga, va fi relocat pe partea dreaptă, iar coridorul existent va fi utilizat pentru construcția noii LEA de 400 kV Chișinău-Vulcănești.

Conform studiului preliminar efectuat de Antreprenor, va fi necesară construirea unui număr de 5 stâlpi noi de 330 kV și a fundației acestora în locul unui număr de 4 stâlpi noi și a fundației acestora, conform relocării inițiale a circuitului 300 kV Chișinău-MGRES LEA (circuitul din stânga).

Mai mult, următoarele date tehnice ale LEA 330 kV Chișinău-MGRES (circuitul drept), au fost furnizate Antreprenorului de către Î.S. Moldelectica pentru elaborarea proiectului detaliat al relocării acestuia: -

1. Dirijor: Twin AC 500/64
2. Tip de stâlp unghiular existent: pilonul nr. 1 U 330-2, pilonul nr. 5 U 330-3B
3. Izolator: 120 KN pentru coarda de suspensie și 160 KN pentru coarda de tensiune
4. Echipare hardware: o singură coardă de suspensie pentru turnul de suspensie și o coardă de tensiune dublă pentru turnul de tensiune.

Toate lucrările și amplasarea instalației asociate LEA 330 kV Chișinău-MGRES vor fi efectuate pe terenuri publice. Astfel, nu este prevăzută nicio procedură de expropriere. Totuși, deoarece proiectul tehnic pentru instalația asociată nu este încă finalizat, această situație ar putea suferi modificări. În cazul oricărui teren necesar pentru lucrările de construcție și exploatare a instalației asociate, va fi adoptată aceeași procedură de achiziție și relocare a terenurilor ca și în cazul proiectului principal.

Activitatea de construcție va avea loc în interiorul coridorului aprobat a LEA 400 kV, iar posibilele efecte sociale și de mediu se vor referi în principal la construcție. Coridorul de trecere (CT) pentru întregul coridor este achiziționat de UCIPE. Terenul de sub stâlpi va fi achiziționat de Guvernul Republicii Moldova prin intermediul UCIPE, iar drepturile de proprietate pentru acest teren vor fi transferate Republicii Moldova. Terenul de sub liniile de transmisie va fi ocupat temporar - din cauza lucrărilor de construcție. În această perioadă, proprietarii de terenuri rămân în calitate de deținători de titluri de proprietate, dar sunt impuse restricții, iar proprietarii/utilizatorii nu vor putea utiliza terenul (doar pe zona afectată). După construcție, anumite restricții vor rămâne incluse în mod oficial în documentația funciară (de exemplu, restricții de construcție/plantare de copaci), dar proprietarii/utilizatorii vor putea utiliza terenul și, dacă este cazul, îl vor putea închiria/vinde.

5. Contextul socio-economic

5.1. Organizația administrativă

Republica Moldova este împărțită în treizeci și două de raioane, treisprezece municipii (Chișinău, Bălți, Bender, Cahul, Ceadâr-Lunga, Comrat, Edineț, Hîncești, Orhei, Soroca, Strășeni, Tiraspol și Ungheni) și doua regiuni cu statut special: regiune autonomă Găgăuzia și regiunea Transnistria.

Traseul liniei electrice aeriene (LEA) de 400 kV se află în limitele următoarelor raioane/municipii/localități de la sud la nord):⁶

- Unitatea Administrativ Teritorială (UAT) Găgăuzia: Vulcănești, Dezghingea, Congazcicul de Sus, Chirsova, Congaz, Svetlâi
- Raionul Cahul: Borceag, Iujnoe, Burlăceni
- Raionul Taraclia: Albota de Sus, Albota de Jos, Balabanu, Novosiolovca, Aluatu, Salcia, Musaitu, Vinogradovca.
- Raionul Leova: Borogani
- Raionul Cimișlia: Cimișlia, Ivanovca Nouă, Gura Galbenei, Gradiște, Valea Perjei, Ecaterinovca, Javgur, Cenac, Topala, Lipoveni
- Raionul Hâncești: Buțeni și Fârlădeni
- Raionul Ialoveni: Zâmbreni, Costești, Hansca, Molești
- Municipiul Chișinău: Băcioi

LEA propusă va fi construită în imediata apropiere a frontierei ucrainene. Cel mai apropiat punct dintre proiect și granița ucraineană este la stația de transformare Vulcănești, unde distanța față de Ucraina este de aproximativ 800 de metri. Cu toate acestea, lucrările planificate în stația Vulcănești vor fi efectuate doar în incinta acesteia.

5.2. Date demografice

Datele demografice descrise în această secțiune includ populația, distribuția pe vârste, componența etnică, precum și ratele de alfabetizare și educație. Informațiile furnizate sunt exprimate atât la nivel național, pentru a oferi un context, cât și pentru raioanele afectate.

5.2.1. Populația

Numărul total de locuitori din Republica Moldova (ianuarie 2022) este de aproximativ 2,6 milioane de locuitori (cu excepția Transnistriei), dintre care 42 % trăiesc în zonele urbane și 58 % în zonele rurale. În ceea ce privește genul, aproximativ 53 % din totalul populației sunt femeii, în timp ce 47 % sunt bărbați⁷.

Republica Moldova are o pondere semnificativă (59,39%) a populației în vârstă de muncă (16-56/61 ani), în timp ce 19,35% din populația totală se află sub vârsta de muncă (sub 16 ani) și 21,26% sunt peste vârsta de muncă (peste 57/62 ani).

Comparând zonele urbane și rurale, se observă că în zonele rurale există un procent mai mare de populație sub 15 ani (58%) decât în zonele urbane (42%), în timp ce în zonele urbane există un procent mai mare de populație de vârstă activă (57%) decât în zonele rurale (43%). Procentul populației cu vârsta peste vârsta de muncă este ușor mai mare în zonele rurale (50%) decât în zonele urbane (60%). Este important de remarcat faptul că populația din Republica Moldova este în declin lent din cauza emigrării, a ratei scăzute de fertilitate și a îmbătrânirii.

---

⁶ Legea 764/2002 pentru organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=312874>

⁷ https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/25

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Tabelul 5 Date privind populația pe ruta LEA

Numele Raionului / Municipiului	Numărul de locuitori*	Urban/Rural (%)		Bărbați/Femei (%)		Urban din care bărbați/femei (%)		Rural din care bărbați/femei (%)	
(UAT) Găgăuzia:	121.734	41	59	48	52	47	53	49	51
Cahul	83.295	29	71	47	53	45	55	48	52
Taraclia	32.628	51	49	49	51	49	51	48	52
Leova	34.934	26	74	50	50	48	52	51	49
Cimișlia	34.232	23	77	47	53	46	54	48	52
Hâncești	76.435	14	86	49	51	45	55	49	51
Ialoveni	75.639	16	84	48	52	46	54	49	51
Municipiul Chișinău	673.613	90	10	46	54	46	54	48	52

Date din ianuarie 2021 - Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova

Densitatea populației din raioanele traversate de traseul LEA este relativ scăzută, deoarece populația este predominant rurală. Majoritatea raioanelor afectate au o densitate scăzută a populației între 30 - 50 de persoane pe km² (Cimișlia, Hâncești, Leova, Cantemir și Taraclia) până la 50 - 70 de persoane pe km² (Cahul și UAT Găgăuzia) și 90 - 100 de persoane pe km² (Ialoveni). Cea mai populată zonă de pe traseu este municipiul Chișinău (1,100 – 1,200 de persoane pe km pătrat). Cu toate acestea, deoarece substația este situată în sudul municipiului Chișinău, aceasta nu va afecta în mod direct persoanele din zonele cele mai dense ale municipiului Chișinău (de exemplu, municipiul Chișinău).

5.2.2. Etnie/limba

Moldovenii sunt cel mai mare grup etnic din Republica Moldova în ansamblu (75,1%). În plus, există și alte câteva grupuri etnice, unde aproximativ 7,0% sunt români, 6,6% sunt ucraineni, 4,1% sunt ruși, 4,6% sunt găgăuzi, 1,9% sunt bulgari, 0,3% sunt romi și 0,5% aparțin altor naționalități. Privind raioanele afectate, acestea nu sunt omogene în ceea ce privește componența etnică.

Tabelul 6 Distribuția etniilor pe traseul LEA*.

Numele Raionului / Municipiul	Moldoveni (%)	Români (%)	Ucraineni (%)	Ruși (%)	Găgăuzi (%)	Bulgari (%)	Romi (%)	Altele naționalități (%)
(UAT) Găgăuzia:	4,7	0	2,5	3,2	83,8	4,9	0,3	0,6
Cahul	71,3	11,6	4,9	4,6	2,7	4,1	0,2	0,6
Taraclia	14	0,2	5,2	4,5	9,0	66,1	0,5	0,5
Leova	84,8	3,7	1,9	1,6	0,7	6,8	0,3	0,2
Cimișlia	84,7	4,0	4,9	3,7	0,4	2,0	0,1	0,2
Hâncești	86,4	7,8	4,1	1,1	0,1	0,2	0,3	0,2

Numele Raionului / Municipiul	Moldoveni (%)	Români (%)	Ucraineni (%)	Ruși (%)	Găgăuzi (%)	Bulgari (%)	Romi (%)	Altele naționalități (%)
Ialoveni	85,9	11	0,9	0,8	0,1	0,8	0,1	0,2
Municipiul Chișinău	67,2	14,5	5,9	9,3	0,7	1,1	0,1	1,3
Date de la recensământul 2014								

Limbile utilizate de obicei pentru comunicare în Republica Moldova urmează, în mare măsură, compoziția etnică a țării. Conform unui recensământ al populației din 2014, principala limbă utilizată este limba română, vorbită de 78,6% din populație. Alte limbi utilizate sunt rusa (14,5 %), ucraineana (2,7 %), găgăuză (2,7 %), bulgara (1,0 %), româna (0,2 %) și altele/nespecificate (0,3 %). În majoritatea raioanelor de-a lungul traseului propus pentru LEA, principala limbă utilizată este româna. În UAT Găgăuzia, limba oficială este găgăuză, care este vorbită de majoritatea populației aparținând etniei găgăuze. Cu toate acestea, o mare parte a populației din UAT Găgăuzia vorbește și limba rusă, în timp ce cunoașterea limbii române este mai puțin frecventă.

5.2.3. Grupuri vulnerabile

Republica Moldova, la fel ca și alte țări din Europa, are grupuri în societate care sunt mai vulnerabile, excluse din diferite părți ale societății și/sau discriminate. Tipul și gravitatea vulnerabilității diferă de la un grup vulnerabil la altul. Într-un studiu de vulnerabilitate realizat în 2011 de către guvern împreună cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) și UN Women, au fost evidențiate următoarele grupuri vulnerabile din Republica Moldova (cu relevanță pentru Proiect): persoanele aflate în sărăcie extremă și absolută; tinerii șomeri; persoanele în vârstă abandonate; persoanele cu dizabilități; comunitatea romă; comunitățile religioase neortodoxe, femeile (în special din alte grupuri vulnerabile), persoanele LGTB (lesbiene, homosexuali, bisexuali și transsexuali) și fermierii sau angajații din agricultură⁸. Fiecare dintre aceste grupuri este prezentat pe scurt mai jos.

Sărăcia este un factor important al vulnerabilității în Republica Moldova. Ponderea populației din Republica Moldova care se află sub pragul național de sărăcie (rata sărăciei absolute) este de 25,2% (2019)⁹, ceea ce reprezintă o creștere de aproximativ 14% față de 2014. Se estimează că aproximativ 10,7% din populația din Republica Moldova trăiește în sărăcie extremă, o pondere care a crescut de la 0,1 % în 2014. Sărăcia este în mare măsură concentrată în orașele rurale și în zonele rurale, femeile fiind deosebit de vulnerabile.

Tinerii șomeri din Republica Moldova suferă un dezavantaj clar pe piața muncii. Rata șomajului în rândul tinerilor în 2021 (15 - 24 de ani) este de până la 16,4%, șomajul în rândul tinerilor fiind mai mare în zonele urbane (18,7%) decât în zonele rurale (14,9%) și ușor mai mare în rândul bărbaților (20,3%) decât în rândul femeilor tinere (12,3%)¹⁰

⁸ <https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2011/03/vulnerability-study-taxonomy>

⁹ https://statistica.gov.md/en/the-level-of-poverty-in-the-republic-of-moldova-in-2019-9442_49902.html

¹⁰ https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/1

. Migrația pentru a munci în străinătate este evidentă mai ales în rândul tinerilor, ceea ce înseamnă că în unele orașe există un număr tot mai mare de persoane în vârstă și copii care rămân în perioadele în care tinerii sunt plecați la muncă în afara satului.

Persoanele în vârstă care trăiesc singure sunt vulnerabile din cauza resurselor limitate care le permit să își asigure un nivel de trai normal. Cheltuielile necesare pentru îngrijirea sănătății lor contribuie și mai mult la vulnerabilitatea lor.

Persoanele cu dizabilități reprezintă aproximativ 6,5% din populația totală a țării (aproximativ 168.000 de persoane), iar copiii cu dizabilități constituie aproximativ 1,9% din totalul copiilor din Republica Moldova. Aproape fiecare a doua persoană cu dizabilități se încadrează în categoria dizabilităților severe. Aproximativ 62 % dintre persoanele cu dizabilități locuiesc în zonele rurale, numărul persoanelor cu dizabilități din zonele rurale crescând cu 5,4 % din 2010. 52,6 % dintre persoanele cu dizabilități sunt bărbați¹¹. Dizabilitatea este considerată o provocare serioasă și în creștere în Republica Moldova. Accesul insuficient al persoanelor cu dizabilități pe piața muncii face ca acest grup să fie vulnerabil la riscul de marginalizare, sărăcie și excluziune.

Comunitatea romă este considerată un grup deosebit de vulnerabil în Republica Moldova în ceea ce privește discriminarea și excluderea. Conform datelor recensământului din 2014, în Republica Moldova trăiesc 9 323 de romi, ceea ce reprezintă aproximativ 0,3 % din populația totală a țării. Cu toate acestea, PNUD notează că recensămintele tind să subestimeze dimensiunea reală a populației rome, iar liderii romi, pe de altă parte, estimează că ar putea exista până la 250.000 de romi în Republica Moldova. În Republica Moldova, romii au de două ori mai multe șanse de a trăi în sărăcie decât non-romii și se confruntă, de asemenea, cu probleme serioase în ceea ce privește accesul la educație. În plus, romii din Republica Moldova trăiesc preponderent în zonele rurale și în orașe mici, ceea ce poate agrava și mai mult accesul deficitar la educație, la locuri de muncă și la asistență medicală¹². Stereotipurile negative și intoleranța sunt, de asemenea, atribuite romilor de către populația majoritară. Femeile rome sunt deosebit de vulnerabile, deoarece au un nivel mai scăzut de educație, rate mai mari de șomaj, o stare de sănătate mai precară și venituri semnificativ mai mici decât populația în general, atât romă, cât și ne-romă.

Comunitățile religioase neortodoxe sunt o minoritate în Republica Moldova, unde 90% din populație aparține Bisericii Ortodoxe¹³. Adepții altor grupuri religioase constituie puțin peste 10% din populație și includ, de exemplu, romano-catolici, baptiști, musulmani, martorii lui Iehova, evrei, luterani și grupuri creștine evanghelice.

Femeile în general sunt stereotipizate pentru rolul lor în societate în Republica Moldova, având un acces mai redus la luarea deciziilor în viața politică și publică, precum și la reprezentarea politică¹⁴. În plus, în 2021, femeile sunt plătite în medie cu 16 % mai puțin decât bărbații¹⁵. Anumite grupuri de femei cu motive suplimentare de

¹¹ https://statistica.gov.md/ro/persoanele-cu-dizabilitati-in-republica-moldova-in-anul-2021-9460_60129.html

¹² Mihalache, I. și Rusanovschi, S., Studiu privind situația femeilor și fetelor rome din Republica Moldova, UN Women, 2014.

¹³ Recensământul din 2014 <https://statistica.gov.md/en/population-and-housing-census-in-2014-122.html>

¹⁴ <https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2011/03/vulnerability-study-taxonomy>

¹⁵ <https://statistica.gov.md/en/millennium-development-goals-90.html>

discriminare și marginalizare, cum ar fi identitatea etnică și religioasă sau dizabilitatea, sunt mai vulnerabile. Există, de asemenea, o feminizare crescută a sărăciei, în special în rândul grupurilor vulnerabile de femei, cum ar fi femeile din mediul rural, femeile singure cap de familie, femeile care aparțin unor grupuri etnice, în special femeile de etnie romă, femeile cu handicap și femeile în vârstă.

Fermierii/angajații din agricultură sunt expuși unui risc ridicat de excluziune economică, deoarece veniturile lor depind în mare măsură de condițiile meteorologice și de accesul la piețe. Multe persoane din acest grup depind de munca sezonieră, iar plata este în mod normal scăzută. Fermele mici (sub 10 ha), inclusiv fermele familiale, asigură o mare parte din producția agricolă totală a țării¹⁶.

Persoanele și comunitățile de lesbiene, homosexuali, bisexuali și transsexuali (LGBT) se confruntă cu provocări juridice și cu discriminare în societate și au fost vizate de încălcări ale drepturilor omului împotriva libertății de asociere (pentru a organiza demonstrații LGBT Pride)⁴. Comunitatea LGBT s-a confruntat cu mai multe reacții adverse în mass-media națională, fără a avea ca rezultat procese.

Conform interviurilor cu părțile interesate de-a lungul traseului LEA, principalul grup vulnerabil din zonă este reprezentat de persoanele sărace. În ceea ce privește modul în care acest aspect este gestionat în cadrul comunităților, răspunsul tipic ar fi că aceste grupuri reprezintă o preocupare a societății și, prin urmare, această problemă este gestionată în mod corespunzător. Cu toate acestea, sărăcia este larg răspândită, iar reziliența mijloacelor de subsistență a familiilor și a persoanelor care trăiesc în multe dintre zonele afectate este scăzută. Acest lucru se observă și în numărul de persoane care lucrează în alte zone ale Republicii Moldova, dar mai frecvent în afara graniței. În consecință, multe dintre persoanele de vârstă activă nu sunt prezente în sate, în timp ce persoanele în vârstă și copiii sunt încă prezenți. Serviciile sociale și, de asemenea, organizațiile comunităților vor fi afectate de acest lucru.

Rata de educație/alfabetizare

Rata de alfabetizare a populației din Republica Moldova, cu vârsta de peste 15 ani, care știe să citească și să scrie (adică alfabetizarea adulților) este de 99,5 %.

Speranța de viață școlară din învățământul primar până la cel terțiar în Republica Moldova este de 11,3 ani, cu o speranță de viață puțin mai mare pentru fete (11,6 ani) decât pentru băieți (11,0 ani). Rata brută de școlarizare în învățământul general obligatoriu este de 89,3%.

5.3. Activități economice

5.3.1. PIB și sectoare economice

În ultimii ani, Republica Moldova s-a confruntat fluctuații PIB-ului, ceea ce a rezultat la o scădere de 5,9% în 2022 față de 2021.

---

¹⁶ <https://www.fao.org/family-farming/countries/mda/en/>

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova**
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

Ponderea PIB-ului (pe sectoare) pentru ultimul trimestru al anului 2022 în Republica Moldova este de 6,1% agricultură, 8% industrie și 85,9% servicii (inclusiv administrația publică).

Ponderea activităților industriale și agricole în cadrul fiecărui sector din Republica Moldova este descrisă în tabelele de mai jos.

Tabelul 7 Activități agricole în funcție de pondere

Activități agricole	Pondere (%)
Producția vegetală, din care:	67,8
Cereale	25,4
Sfeclă de zahăr	3
Tutun	0,1
Floarea-soarelui	7,9
Cartofi	4,4
Legume, pepeni și dovleci	6,4
Fructe, nuci și fructe de pădure	6,4
Struguri	6,8
Culturi furajere și altele	6,3
Producția animală, din care:	32,2
Bovine	1,6
Porci	9,4
Ovine și caprine	0,5
Păsări de curte	6,8
Lapte	9,8
Ouă	3,1
Lână	0
2014 (% prețuri comparabile) ¹⁷	

Fiind zone predominant rurale, principala activitate economică în raioanele traversate de LEA propusă este agricultura. Principalele culturi produse diferă de la un raion la altul și de la o zonă la alta. Informații suplimentare privind utilizarea terenurilor în zonele afectate sunt prezentate în secțiunile următoare.

Tabelul 8 Activități industriale în funcție de pondere

Activități industriale Pondere (%)*	Activități industriale Pondere (%)*
Exploatarea minelor și a carierelor	1,8
Producția și distribuția de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	11,1
Activități de alimentare cu apă, de canalizare, de gestionare a deșeurilor și de decontaminare	5,7
Industria prelucrătoare, din care:	81,4
Fabricarea de produse alimentare	30,1
Fabricarea produselor din tutun	0,8
Fabricarea produselor textile	3,8
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	4,1

¹⁷ https://statistica.gov.md/en/statistic_indicator_details/13

Activități industriale Pondere (%)*	Activități industriale Pondere (%)*
Fabricarea de produse din piele	0,9
Fabricarea lemnului și a produselor din lemn	0,5
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	1,2
Imprimare	0,9
Fabricarea substanțelor și produselor chimice	2,0
Fabricarea de produse farmaceutice	1,1
Fabricarea de produse din cauciuc și plastic	3,8
Fabricarea altor produse minerale nemetalice	8,9
Industria metalurgică	0,2
Fabricarea de produse metalice	2,6
Fabricarea de produse informatice, electronice și optice	1,2
Fabricarea de echipamente electrice	2,9
Fabricarea de mașini și echipamente	1,2
Fabricarea de mobilier	2,4
Date din 2014 ¹⁸	

Principala producție industrială și manufacturieră este concentrată în municipiul Chișinău și în Regiunea Nord a Republicii Moldova, unde se realizează 56,5% și 20,5% din producția industrială. În raioanele situate de-a lungul traseului propus a LEA, (cu excepția municipiului Chișinău), producția industrială este scăzută (se realizează doar între 0,3 - 2,9 % din producția industrială din țară, în funcție de raion)

Prin urmare, activitățile industriale din raioanele aflate pe ruta LEA sunt limitate. Există o industrie vinicolă și câteva activități de producție și construcții. Comrat a avut anterior o serie de industrii, dar acestea nu mai sunt în funcțiune. În Comrat există, de asemenea, unele considerații privind înființarea de parcuri industriale cu ambiția de a atrage noi activități industriale.

5.3.2. Ocuparea forței de muncă

În 2021, populația activă din punct de vedere economic (angajați și șomeri) se ridică la 871 600 de persoane, reprezentând aproximativ 30% din totalul populației. Rata de ocupare a populației de vârstă activă este de 41,1%¹⁹.

Dintre populația ocupată din Republica Moldova, 21,6% lucrează în sectorul agricol. 14,4% din populația ocupată lucrează în industrie, în timp ce 7,7% lucrează în construcții. Cu toate acestea, cea mai mare parte a populației ocupate (56,4%) lucrează în sectorul serviciilor (inclusiv în administrația publică).

Fiind predominant rural, ocuparea forței de muncă în sectorul agricol este cea mai frecventă în zona afectată de traseul propus al LEA.

¹⁸ https://statistica.gov.md/en/statistic_indicator_details/13

¹⁹ https://statistica.gov.md/ro/forta-de-munca-in-republica-moldovaocuparea-si-somajul-in-anul-2021-9430_3548.html

În 2021, câștigul mediu lunar net în Republica Moldova, luând în calcul toate activitățile economice, este de aproximativ 7.634,8 lei moldovenești (MDL), cu un câștig mediu lunar net mai mic în agricultură (5.600 MDL) decât, de exemplu, în industrie (8.200 MDL) sau în administrația publică (10.500 MDL)²⁰. Distribuția pe sexe a veniturilor lunare indică faptul că, în general, bărbații câștigă cu 13,6% mai mult decât femeile. Diferența în ceea ce privește venitul mediu lunar diferă în funcție de domeniile de activitate, unde în domeniul financiar și asigurări, telecomunicații și informații și industrie, bărbații câștigă mai mult decât în domeniul administrativ, asistență și educație, unde femeile câștigă mai mult.

Rata șomajului (% de șomeri în populația economic activă) în Republica Moldova este de 3,2 % (2021). Rata șomajului este ușor mai mare în rândul bărbaților (3,8%) decât în rândul femeilor (2,5%). Nu au existat discrepanțe între zonele urbane, ambele marcând 3,2%²¹.

Chiar dacă șomajul este scăzut, rata de ocupare a forței de muncă - numărul persoanelor în vârstă de muncă care au un loc de muncă - este de numai 45%. Acest lucru indică un procent ridicat de persoane care nu au o activitate cu un loc de muncă formal. Agricultură informală și activitățile informale de supraviețuire a gospodăriei nu sunt contabilizate ca locuri de muncă.

Aproximativ 16%²² din forța de muncă disponibilă în Moldova lucrează în străinătate sau intenționează să facă acest lucru. Remitențele anuale de la populația care lucrează în străinătate reprezintă o sursă importantă de venit pentru multe familii și sporesc consumul gospodăriilor din Republica Moldova în ansamblu.

5.3.3. Turism

În 2021, numărul vizitatorilor străini cazați în structurile de cazare turistică a fost de 162.100 de persoane, ceea ce reprezintă o ușoară scădere față de valoarea din 2019 de 174.000 (înainte de pandemia COVID-19). Turismul intern (171 800 de persoane în 2021) a resimțit o tendință similară, cu o ușoară reducere a numărului de vizitatori interni față de 200 700 (2019). Din totalul sosirilor de vizitatori străini în Republica Moldova în 2015, cei mai mulți au venit din Ucraina (46,8%), România (15,4%), Statele Unite (5%), Federația Rusă și Turcia (3,3%), Israel, Marea Britanie și Irlanda de Nord (2,1%), Germania și Italia (2,0%), Franța (1,5%), Polonia (1,0%).

Raioanele de-a lungul traseului propus pentru LEA diferă în ceea ce privește capacitatea actuală de a găzdui turismul; între 10 camere disponibile în Leova și 3.959 de camere disponibile în municipiul Chișinău. Aceste cifre indică faptul că turismul nu este încă dezvoltat pe scară largă în majoritatea raioanelor de-a lungul traseului LEA propus (cu excepția Chișinău).

---

²⁰ https://statistica.gov.md/ro/castigurile-salariale-costul-forței-de-munca-si-numarul-salariatilor-in-anul-202-9436_59680.html

²¹ https://statistica.gov.md/ro/forta-de-munca-in-republica-moldovaocuparea-si-somajul-in-anul-2021-9430_3548.html

²² https://statistica.gov.md/ro/forta-de-munca-in-republica-moldovaocuparea-si-somajul-in-anul-2021-9430_3548.html

Tabelul 9 Capacitatea turistică existentă

Numele Raionului / Municipiul	Număr de camere	Număr de paturi
(UAT) Găgăuzia:	221	1.340
Cahul	476	1.206
Taraclia	22	101
Leova	37	200
Cimișlia	64	281
Hâncești	74	315
Ialoveni	157	960
Municipiul Chișinău	4.257	9.441

5.4. Utilizarea și proprietatea asupra terenurilor

Din totalul de 3.3384,7 mii de hectare de terenuri disponibile în Republica Moldova, marea majoritate a acestora (63%) este destinată diverselor scopuri agricole (terenuri arabile, livezi sau vii, pășuni, fânețe). După terenurile agricole, pădurile și peisajele similare acoperă, de asemenea, o parte semnificativă de 16% din terenurile disponibile în țară.

Tabelul 10 Utilizarea terenurilor în Republica Moldova

Utilizarea terenurilor*	Pondere (%)
Terenuri agricole	63%
Păduri și terenuri acoperite cu vegetație forestieră	13%
Teren de UAT-uri	9%
Râuri, lacuri, rezervoare și mlaștini	3%
Terenuri pentru industrie, transporturi, comunicații și cu alte destinații speciale	2%
Rezerva	10%
*Date din ianuarie 2021	

La nivel regional, cea mai mare pondere a terenurilor arabile (40,6%) se regăsește în Regiunea Nord, urmată de Regiunea Centru (27,5%), Regiunea Sud (24,4%), UAT Găgăuzia (6,5%) și Municipiul Chișinău (1%). Cea mai mare pondere a culturilor permanente se regăsește în Regiunea Centru (40,3%), urmată de Regiunea Sud (27,2%), Regiunea Nord (24,0%), UAT Găgăuzia (6,1%) și Municipiul Chișinău (2,4%). Cea mai mare pondere a pășunilor naturale și a fânețelor se află în Regiunea Nord (39,4%), urmată de Regiunea Centru (32,0%), Regiunea Sud (22,3%), UAT Găgăuzia (5,5%) și Municipiul Chișinău (0,8%)²³.

În general, terenurile agricole sunt deținute și/sau exploatate de întreprinderi agricole (cu statut juridic), ferme (fără statut juridic) sau gospodării individuale (unități agricole de mici dimensiuni). Întreprinderile agricole sunt, de exemplu, cooperative de producție agricolă, societăți pe acțiuni, societăți cu răspundere limitată sau întreprinderi de stat. Fermele sunt definite ca fiind unități agricole care exploatează

²³ https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Recensamint_agricol/RGA_Vol_2.pdf

parcele din jurul casei (caselor), grădini și/sau terenuri pe câmp din vecinătatea acestora.

În aria de influență a proiectului, situația nu este foarte diferită de cea de la nivel național. Tabelul de mai jos prezintă situația utilizării terenurilor pe tipuri de utilizatori.

Tabelul 11 Utilizarea terenurilor pe tipuri de utilizatori

Numele Raionului / Municipiul	Întreprinderi		Gospodării individuale	
	ha	%	Ha	%
(UAT) Găgăuzia:	87,806	89%	10,639	11%
Cahul	49,795	82%	10,678	18%
Taraclia	32,674	89%	3,936	11%
Leova	27,058	83%	5,487	17%
Cimișlia	27,912	70%	11,800	30%
Hâncești	27,785	89%	3,318	11%
Ialoveni	7,321	90%	830	10%
Municipiul Chișinău	3,781	96%	162	4%

Fermele și întreprinderile agricole pot deține sau închiria terenurile agricole pe care le exploatează.

În multe cazuri, suprafețele de teren deținute sunt relativ mici și este o practică obișnuită ca terenurile să fie închiriate altor fermieri pentru o utilizare mai eficientă a terenurilor. Majoritatea exploatațiilor agricole (97%) dețin în proprietate terenurile agricole pe care le exploatează, în timp ce doar 1 din 2 întreprinderi agricole exploatează terenuri agricole în proprietate proprie. Restul întreprinderilor agricole exploatează terenuri agricole care sunt fie închiriate în totalitate, fie o combinație de terenuri închiriate și în proprietate, fie terenuri care au alte tipuri de contracte de închiriere. Aproximativ 43% din suprafața totală a terenurilor agricole exploatare de întreprinderile agricole este închiriată, în timp ce doar 3% din totalul terenurilor agricole exploatare de exploatații se află sub acest tip de proprietate²⁴.

Dacă ne uităm la raioanele situate de-a lungul traseului propus pentru LEA, diferențele sunt în ceea ce privește ponderea terenurilor agricole aflate în proprietate deplină sau în arendă deplină. În timp ce terenurile agricole din Chișinău, Ialoveni, Hâncești, Cimișlia, Leova și Cahul sunt exploatare într-o măsură mai mare în proprietate proprie, terenurile agricole din Taraclia sunt exploatare în principal în regim de arendă "integrală". În UAT Găgăuzia, există cote egale de terenuri în regim de "proprietate deplină" și de "arendă deplină". De obicei, contractele de arendă a terenurilor nu depășesc 3 ani din motive juridice. Cu toate acestea, pentru viile și livezile, închirierea va fi mai lungă, până la 15 ani.

24

https://statistica.gov.md/public/files/publicatii_electronice/Recensamint_agricol/RGA_principalele_rezultate_eng.pdf

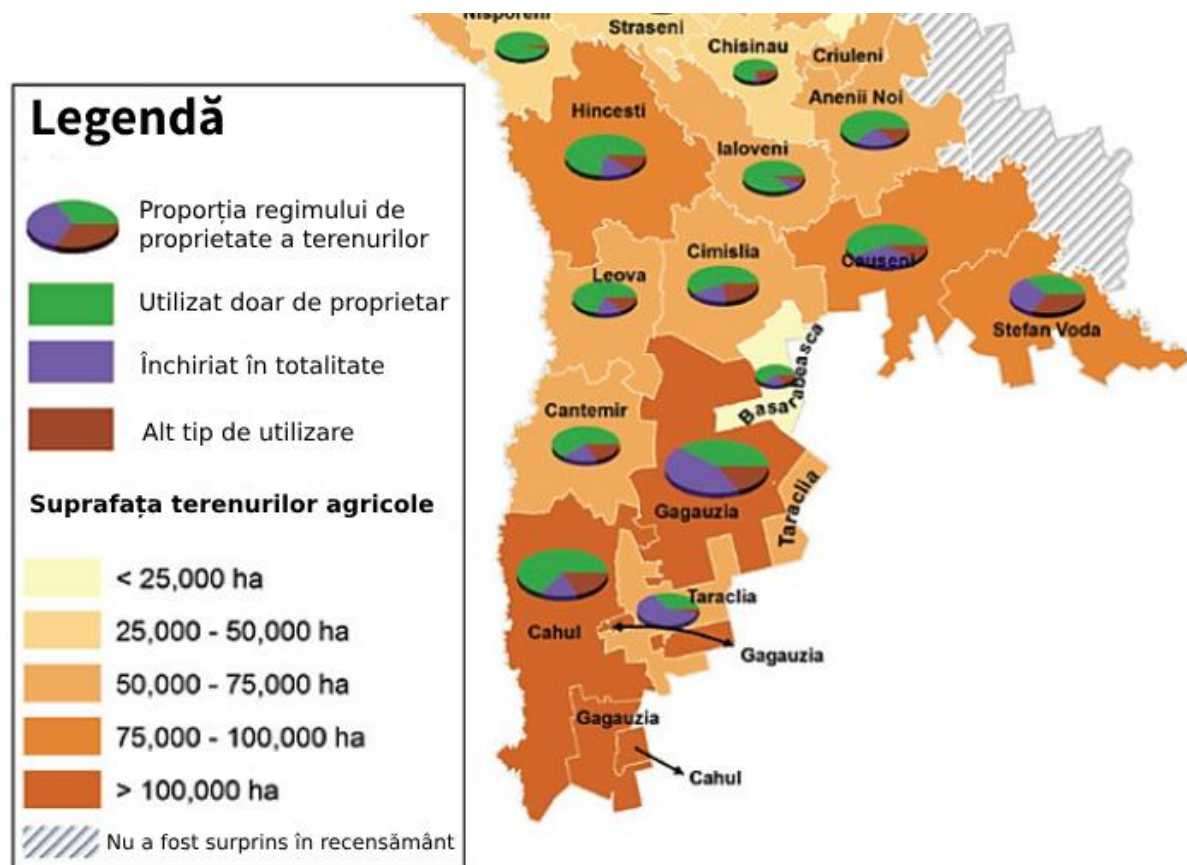

Figura 5 Distribuția suprafeței totale a terenurilor exploatațiilor și întreprinderilor agricole pe raioane, după tipul de proprietate

5.5. Principalele infrastructuri și așezări din zona proiectului

5.5.1. Drumuri și căi ferate

Conform indicelui de performanță logistică al Băncii Mondiale, performanța infrastructurii din Moldova s-a deteriorat în ultimii ani. Cu toate acestea, în timp ce calitatea generală a infrastructurii Moldovei este relativ scăzută, indicatorii săi sunt în mare parte în concordanță cu cei ai celor două țări vecine, România și Ucraina²⁵. Calitatea serviciilor de transport diferă considerabil între zonele urbane și cele rurale. Conectivitatea slabă a transporturilor, în special în localitățile rurale, limitează dezvoltarea continuă a Moldovei, reduce oportunitățile economice ale moldovenilor din mediul rural și împiedică comerțul. Ca răspuns, *Strategia de transport și logistică* a Republicii Moldova 2013-2022 a stabilit ca obiectiv dezvoltarea și reabilitarea rețelei rutiere naționale, inclusiv a drumurilor secundare, pentru a asigura accesul pe tot parcursul anului pentru toate localitățile la autostrăzile principale ale țării. Baza de date 2021 a OCDE a urmărit 20 de proiecte majore de infrastructură planificate sau în curs de construcție în Moldova, proiectele de transport reprezentând peste jumătate din investiții.

De asemenea, infrastructura feroviară din Republica Moldova are nevoie de reabilitare și modernizare pentru a oferi servicii adecvate și pentru a concura cu alte mijloace de

²⁵ <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/986fb125-en/index.html?itemId=/content/component/986fb125-en>

transport, iar în ultimii ani au fost făcute mai multe investiții în îmbunătățirea infrastructurii feroviare.

În zonele afectate de proiectul propus, au fost efectuate unele lucrări de reabilitare a drumurilor, în principal pe drumurile naționale, dar, în general, drumurile locale sunt încă în stare proastă.

5.5.2. Rețeaua de alimentare cu energie electrică, apă și gaz

În Republica Moldova, conform statisticilor Băncii Mondiale, accesul la rețeaua electrică este de 100% atât în zonele rurale, cât și în cele urbane.

Accesul la o sursă de apă îmbunătățită este de 88,4% ca medie națională, cu 81,4% în zonele rurale și 96,9% în zonele urbane. Așezările care au fost vizitate în timpul pregătirii acestui raport EISM confirmă această situație. O serie de așezări au prezentat proiecte legate de îmbunătățirea sau reabilitarea sistemelor de apă.

Există, de asemenea, o infrastructură de gaze în Republica Moldova. La nivel național, peste 90% din localități sunt conectate la gaze. Infrastructura de gaze naturale este frecvent întâlnită în zonele situate de-a lungul traseului LEA.

Cel mai important document în domeniul vizat, este *Strategia energetică a Republicii Moldova până în 2030*, aprobată prin HG nr. 102/2013. Strategia oferă repere concrete pentru dezvoltarea sectorului energetic în Republică, în scopul asigurării bazei necesare pentru creșterea economică și bunăstarea socială, definește obiectivele strategice generale pentru perioada 2013-2030 și precizează măsurile de implementare a acestora.

Nu există centrale electrice de-a lungul sau în apropierea traseului LEA propus

5.5.3. Aeroporturi

În Republica Moldova există două aeroporturi funcționale, Aeroportul Internațional Chișinău și Aeroportul Internațional Bălți. Aeroportul Chișinău este situat la 5 km de substația Chișinău. Există deja mai multe LEA-uri conectate la substația Chișinău, linia nouă de 400 kV nu va adăuga structuri care să afecteze funcționarea aeroportului internațional Chișinău.

5.5.4. Utilități publice

Nu există spitale sau instituții medicale în coridorul de proximitate de al LEA. În proximitatea liniei se găsesc în total 13 servicii spitalicești sau instituții de servicii medicale de urgență. Majoritatea acestora se află în raionul Chișinău (9) și multe se află în interiorul graniței orașului, care se află la aproximativ 5 km de substație. Tabelul de mai jos prezintă o listă a spitalelor și instituțiilor de servicii medicale identificate.

Tabelul 12 Instituții de servicii spitalicești sau servicii medicale de urgență în apropierea LEA propus (sursa Harta regională Republica Moldova)

Numele instituției	Raionul	Distanța (km)	Tip
Spitalul Vulcănești	Găgăuzia	8,6	Serviciul spitalicesc
Zona de asistență medicală de urgență Stația "UAT Găgăuzia"	Găgăuzia	4,6	Asistență medicală de urgență serviciu

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Numele instituției	Raionul	Distanța (km)	Tip
Spitalul Comrat	Găgăuzia	5,8	Serviciul spitalicesc
Spitalul Cimișlia	Cimișlia	5,4	Serviciul spitalicesc
Spitalul Ialoveni	Ialoveni	6,8	Serviciul spitalicesc
Spitalul Republican de Dermatologie	Ialoveni	4,0	Serviciul spitalicesc
Spitalul Clinic de Psihiatrie	Chișinău	4,2	Serviciul spitalicesc
Spitalul municipal pentru copii "V. Ignatenco"	Chișinău *	7,8	Serviciul spitalicesc
Spitalul Clinic Municipal de Ftiziopneumologie	Chișinău *	8,3	Serviciul spitalicesc
Institutul Oncologic	Chișinău *	8,7	Serviciul spitalicesc
Stația de asistență medicală de urgență "Centru"	Chișinău *	8,7	Serviciul medical de urgență
Spitalul Clinic Republican	Chișinău *	8,7	Serviciul spitalicesc
Institutul de Neurologie și Neurochirurgie	Chișinău *	9,1	Serviciul spitalicesc
Spitalul Clinic Municipal pentru Boala contagioasă pentru copii	Chișinău *	9,4	Serviciul spitalicesc
Spitalul Clinic Municipal nr. 1	Chișinău *	9,9	Serviciul spitalicesc
* Aceste unități medicale se află în orașul Chișinău			

Nu există instituții de învățământ terțiar în coridorul din imediata apropiere. Dacă ne uităm la o distanță de 10 km, sunt identificate șapte unități de învățământ terțiar: 4 în Chișinău, 1 în Găgăuzia și 1 în Tărăclia.

În unele dintre localitățile situate de-a lungul traseului propus pentru LEA se găsesc în mod obișnuit școli preșcolare, primare și secundare. Acestea se află, de obicei, în interiorul așezărilor și, prin urmare, fac parte din evaluarea generală a impactului legat de așezarea respectivă.

5.5.5. Comunități umane

Coridorul de studiu socio-economic pentru acest proiect a inclus mai multe comunități traversate de LEA. Distanța până la granița cu Ucraina este de 800 de metri la substația din Vulcănești, iar cea mai apropiată distanță până la granița cu România este de aproximativ 25.000 de metri.

Tabelul 13 Distanțe estimate de la LEA la cea mai apropiată clădire din localități.

Localitate sau construcție	Estimarea distanței până la clădirea închisă [m]	Populația (2014)	Raionul	Comentariu
Vulcănești	6.000	16.700 (2019)	UTAG	
Iujnoe	730	707	Cahul	Clădirea South East
Burlăceni	500	1.688	Cahul	Clădire Nord-Vest
Vinogradovca	440	1.548	Tărăclia	Clădire la South West în

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Localitate sau construcție	Estimarea distanței până la clădirea închisă [m]	Populația (2014)	Raionul	Comentariu
				pădure
Mușaitu	190	838	Tărăclia	Casă în partea de sud-est a satului
Sălcia	1.710	293	Tărăclia	
Aluatu	3.000	704	Tărăclia	
Novosiolovca	3.270	1.384	Tărăclia	
Balabanu	2.520	864	Tărăclia	Clădire în partea de nord-vest a orașului
Albota de Jos	2.030	1.425	Tărăclia	Clădire în partea de est a orașului
Albota de Sus	1.530	1.944	Tărăclia	Clădire în partea de nord-vest a orașului
Borceag	650	1.293	Cahul	
Congaz	890	11.123	UTAG	
Chirsova	5.290	6,298	UTAG	
Congazcicul de Sus	340	1.480	UTAG	
Borogani	120	3.708	Leova	La vest de oraș
Cenac	280	1.683	Cimișlia	La sud de oraș
Topala	240	719	Cimișlia	La nord de oraș
Cenac	3.700	2 098	Cimișlia	
Cimișlia	2.800	11.997	Cimișlia	Case în partea de vest a orașului
Ecaterinovca	1.380	1.512	Cimișlia	
Grădiște	620	2.109	Cimișlia	
Valea Perjei	220	670	Cimișlia	Case în zonele de est - notă: acestea ar putea fi hambare.
Hârtop	830	1.974	Cimișlia	
Gura Galbenei	1.060	3.795	Cimișlia	
Munteni	1.750	554 (2004)	Cimișlia	
Lipoveni	570	1.761	Cimișlia	
Ivanovca Nouă	1,660	694	Cimișlia	
Fîrlădeni	1,070	925	Hâncești	Casă în partea de nord-est a satului
Buțeni	2,000	3.399	Hâncești	La sud de sat
Molești	2.940	2.776	Ialoveni	
Hansca	410	1.092	Ialoveni	Casă în partea de sud-est a orașului
Costești	1.250	10.907	Ialoveni	Casă în partea de sud-est

Localitate sau construcție	Estimarea distanței până la clădirea închisă [m]	Populația (2014)	Raionul	Comentariu
				a satului
Zîmbreni	1.040	2.588	Ialoveni	
Frumușica	2.190	555 (2004)	Chișinău	
Strănișteni	200	514 (2004)	Chișinău	Casa din colțul de nord-vest
Băcioi	1.270	10,175	Chișinău	

Lista așezărilor începe de la sud la nord. Așezările identificate și traversate de LEA care se găsesc la o distanță mai mică de 500 de metri sunt indicate cu caractere îngroșate.

Nici o zonă de construcție din așezările identificate nu va fi traversată direct de traseul propus al LEA. Cea mai apropiată zonă construită este satul Musaitu (Raionul Taraclia), unde există o casă situată la o distanță de 190 m de traseul LEA propus. A doua cea mai apropiată așezare este satul Borogani (raionul Leova), unde traseul LEA va trece pe lângă case la o distanță de aproximativ 250 de metri.

5.5.6. Patrimoniul cultural

Registrul național al monumentelor culturale protejate de stat conține aproximativ 5500 de monumente din întreaga țară. Un număr de monumente culturale protejate pot fi găsite în raioanele afectate. Printre monumentele culturale din raioanele afectate se numără catedrale, biserici, mănăstiri, așezări de importanță istorică, monumente și memoriale de război, precum și clădiri de importanță istorică.

Nu există informații disponibile cu privire la locația exactă a monumentelor protejate în registru. În general, monumentele protejate sunt situate în interiorul satelor, cu câteva excepții. Ministerul Culturii a emis Avizul nr. 08/5-09/4934 din 11.09.2020 și a declarat că monumentele protejate nu sunt afectate de activitatea Proiectului.

Cu toate acestea, există informații exacte cu privire la localizarea siturilor arheologice importante identificate. Tabelul de mai jos prezintă siturile arheologice aflate în cea mai mare apropiere de traseul propus pentru LEA, informațiile se bazează pe avizul nr. 19 din 9 Iulie , 2020 emisă de Agenția Națională de Arheologie (ANA).

Tabelul 14 Situri arheologice în apropierea LEA propuse

Situri arheologice	Raionul/orașul	Distanța față de LEA (m)
Valul lui Traian de Jos (segment)	Vulcănești*	66
Ecaterinovca	Cimișlia	180
Ecaterinovca I	Cimișlia	445
Valul lui Traian de Sus (segment)	Cimișlia	153
Hansca Livadă	Ialoveni	54
Străișteni II	Ialoveni	136
Străișteni I	Ialoveni	95

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

Situri arheologice	Raionul/orașul	Distanța față de LEA (m)
* În UAT Găgăuzia siturile arheologice sunt prezentate în funcție de cele trei zone ale sale: Comrat, Ceadîr-Lunga și Vulcănești.		

În ceea ce privește patrimoniul cultural imaterial, nu au fost raportate astfel de situri de-a lungul traseului propus pentru LEA. Aceste informații au fost colectate din documentația anterioară pregătită pentru acest proiect, care precizează că au fost realizate interviuri telefonice în special cu părțile interesate centrale din satele situate de-a lungul proiectului propus.

ANA a efectuat cercetări arheologice pe siturile identificate și a emis 8 certificate arheologice.

6. Impactul proiectului

6.1.1. Prezentare generală a impactului proiectului

Se preconizează că proiectul va avea un impact mai ales asupra proprietarilor de terenuri, utilizatorilor și comunităților (persoane strămutate din punct de vedere economic - PSE). Proprietarii și utilizatorii de culturi perene, în special viile și livezile pentru care este cunoscută regiunea, sunt predispuși la astfel de efecte. În acest sens, este important să ne asigurăm că, acolo unde este posibil, daunele sunt reduse la minimum și că entitățile afectate sunt despăgubite la valoarea de înlocuire completă, luând în considerare restricțiile viitoare impuse de linia electrică asupra parcelelor de teren.

Etapa de construcție a proiectului va implica ocuparea temporară a terenurilor pentru pregătirea fundațiilor și montarea pilonilor, pentru coridorul conductorilor de fază LEA și pentru instalarea firelor de pământ, precum și pentru taberele de muncitori și zonele de depozitare. Următoarele zone vor fi ocupate temporar:

- Platforma de lucru pentru montarea stâlpilor de suspendare (aproximativ 825 m²)
- Platforma de lucru aferentă stâlpilor de tensiune pentru operațiunile de montare, de înclinare a conductoarelor de fază și pentru operațiuni de îngropare a firelor de împământare (aproximativ 1.500 m)²
- Coridor de lucru LEA (zonă de acces) cu lățimea de 3 m, pentru înșirarea (tensionarea) conductoarelor de fază și a firelor de împământare.
- Organizările de șantier, a căror dimensiune și amplasare vor fi stabilite împreună cu antreprenorul.

În conformitate cu legislația națională, coridorul de siguranță pentru LEA va fi stabilit la 30 de metri în fiecare direcție de la conductorii exteriori. Acesta este indicat în Fig. 1-2: Aria de influență directă a LEA.

Proiectul nu va necesita strămutarea fizică a PAP, deoarece traseul este limitat la terenuri agricole situate în afara zonei de construcție a satelor și orașelor învecinate. Cu toate acestea, facilitățile suplimentare ale proiectului, cum ar fi unități de cazare pentru muncitori, spațiile de depozitare a echipamentelor și utilizarea drumurilor de acces ar putea avea un impact asupra comunităților locale, astfel încât au fost propuse următoarele măsuri de atenuare.

Structura	Impact	Atenuare
Unități de cazare pentru muncitori	Unitățile vor fi situate pe terenuri publice, astfel încât nu va fi nevoie de achiziționarea de terenuri. Cu toate acestea, afluxul de lucrători	Antreprenorii vor elabora un plan de gestionare a cazării lucrătorilor, care va include principiile bunei vecinătăți, pentru a minimiza impactul afluxului de lucrători asupra comunității gazdă. În cazul în care vor fi angajați lucrători străini, aceștia vor urma cursuri de sensibilizare culturală,

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

	ar putea avea un impact asupra comunității.	astfel încât să fie conștienți de obiceiurile și normele comunității locale.
Facilități de depozitare a echipamentelor	Nu este prevăzută nicio preluare suplimentară de teren pentru instalațiile de depozitare, deoarece organizările de șantier vor fi amplasate pe terenuri publice, iar culoarul de lucru aferent proiectului va fi utilizat pentru depozitarea materialelor atunci când este necesar. Cu toate acestea, atunci când aceste instalații de depozitare se află în apropierea (sub 500 m) unei zone locuite, ele pot genera anumite efecte.	Antreprenorul se va asigura că echipamentul este depozitat și păzit în mod corespunzător în permanență, astfel încât să se asigure că copiii din comunitatea locală nu au acces la locuri potențial periculoase.
Drumuri de acces	Antreprenorii vor utiliza, în măsura posibilităților, drumurile de acces existente. În cazul în care sunt necesare drumuri noi, acestea vor fi construite în cadrul culoarului aferent proiectului, astfel încât să nu fie nevoie de preluarea de terenuri suplimentare și de compensații. Traficul suplimentar poate avea un impact asupra comunităților locale.	Asigurarea de compensații în cazul în care este necesar un aport suplimentar de terenuri. Antreprenorii vor elabora un plan de gestionare a traficului pentru a minimiza impactul traficului asupra comunității. Vor fi identificate zonele sensibile, cum ar fi școlile sau spitalele, iar traficul va fi limitat în aceste zone. Drumurile de acces nu vor fi blocate, iar accesul comunității nu va fi împiedicat. Drumurile de acces afectate de activitățile proiectului vor fi readuse la aceeași stare ca înainte de intervenția proiectului.

Tabelul 15 Impactul asupra comunității al facilităților complementare

6.1.2. Dislocarea economică

Au fost identificate următoarele situații de dislocare economică:

- Utilizarea terenului pentru fundația turnurilor
- Ocuparea terenului pentru turnuri, drumuri de acces, montaj și pentru instalarea conductoarelor de fază LEA și a cablurilor de împământare (18-20 luni).
- Drepturi de servitute asupra terenurilor (pentru lucrări de întreținere) în timpul perioadei de exploatare

Proiectarea a fost elaborată astfel încât să minimizeze impactul dislocărilor economice. Astfel, în prezent, doar situații de dislocare economică la scară mică sunt asociate proiectului. Există mai multe tipuri de impact al dislocării economice în timpul construcției și exploatării proiectului. Tabelul de mai jos prezintă o prezentare generală a acestor efecte.

Facilitățile complementare, cum ar fi unitățile de cazare ale muncitorilor sau instalațiile de depozitare, sunt prevăzute a fi amplasate pe terenuri publice, ceea ce diminuează impactul socio-economic al acestora.

Tabelul 16 Prezentare generală a impactului proiectului

Faza proiectului	Nevoile de teren pentru proiect	Cerințele proiectului	Impactul dislocării economice
Pre-construcție	Geologic/ Sondaje arheologice	Terenuri afectate de studiul geologic/arheologic	Pagube produse culturilor anuale / perene Pagube aduse productivității terenurilor din cauza construcțiilor
Construcție	Stâlpi și drumuri de acces permanente	Terenuri necesare pentru piloni și drumuri de acces permanente - Pierdere permanentă de terenuri	Pierderea subvențiilor pentru producția agricolă sau a altor tipuri de subvenții / fonduri primite pentru proiecte de dezvoltare
	Coridorul de lucru, drumurile de acces, taberele de muncitori etc.	Ocuparea terenurilor în timpul perioadei de construcție (coridor de lucru, tabere de muncitori etc.) - Ocuparea temporară a terenurilor Restricții de cultivare a terenurilor / acces la pășuni pe toate terenurile din lungul coridorului de lucru pe toată perioada construcției	Pierderea culturilor anuale (agricole) / perene (vii și/sau livezi / plantații valoroase) Pierderi de produse din lemn și produse nelemnoase Pierderea de subvenții/granturi asociate cu culturile Pierderea accesului / Incapacitatea de a cultiva

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

			<p>pământul (terenuri orfane)</p> <p>Avarii / pierderi de structuri situate de-a lungul sau în apropierea coridorului de lucru (între 30 m pentru linia electrică și 70 m pentru stâlpi)/ drumuri de acces și/sau alte zone utilizate pentru construcție</p> <p>Pierderea de venituri / diminuarea veniturilor pentru proprietarii/utilizatorii de terenuri și/sau pentru întreprinderile locale</p>
Operare	Toate terenurile situate în zona de protecție a proiectului	<p>Drepturi de servitute asupra terenurilor în perioada de exploatare</p> <p>Restricții pentru plantarea arborilor</p>	<p>Diminuarea valorii terenului (valoarea terenului fără liniile electrice este mai mare decât cea cu liniile electrice).</p> <p>Pierderea culturilor din cauza lucrărilor de întreținere</p>

7. Persoane afectate de proiect

7.1. Inventarul proprietății

Scopul inventarului proprietății este de a documenta toate parcelele de teren afectate, proprietarii și utilizatorii terenurilor, culturile afectate și amploarea impactului. Inventarul a fost realizat de IPOT, pe baza traseului aprobat al proiectului și a proiectului detaliat disponibil la momentul elaborării prezentului raport. Toți proprietarii de terenuri afectate de proiect sunt incluși în inventar.

Datele, compilate într-o bază de date, includ informații referitoare la:

- Suprafața terenului care este afectat de proiect și suprafața totală a parcelelor de teren
- Tipul de proprietate pentru fiecare parcelă de teren
- Tipul de culturi
- Numele proprietarilor/utilizatorilor de terenuri.

Datele complete ale inventarului terenurilor pot fi găsite în anexa 2.

În cazul în care lipsesc informații despre PAP (Persoane Afectate de Proiect), acestea vor fi actualizate în timpul procesului de evaluare. La momentul elaborării acestei versiuni a bazei de date, au fost disponibile informații pentru majoritatea proprietarilor de terenuri, lipsind unele date referitoare la datele de naștere ale anumitor proprietari și, într-o măsură mai mică, numele proprietarilor anumitor parcele de teren.

7.2. Anchetă socio-economică

A fost elaborat un studiu socio-economic pentru a completa nevoile de informații ale proiectului în ceea ce privește statutul social și economic al persoanelor afectate. A fost ales un eșantion de PAP, astfel încât să se asigure că rezultatele sondajului sunt reprezentative pentru populația generală afectată.

7.2.1. Metodologie

Pentru colectarea datelor socio-economice a fost elaborat un chestionar (anexa 3). Chestionarul constă în întrebări închise care au ca scop investigarea condițiilor sociale și economice ale gospodăriilor afectate, astfel încât să ofere o imagine clară a gospodăriei. Sondajul a fost realizat într-o manieră sensibilă la problematica de gen și s-a acordat o atenție deosebită potențialelor vulnerabilități prezente în gospodăriile respondente.

Datele colectate cu ajutorul chestionarului au fost centralizate într-o bază de date Excel, care a fost apoi utilizată pentru a le interpreta și analiza, care a alimentat documentul PAS.

Pentru selecția respondenților, se va utiliza o eșantionare stratificată a populației, grupând populația în 2 categorii majore, în funcție de impactul proiectului:

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

- **Ocuparea permanentă a terenurilor**
- **Ocuparea temporară a terenurilor**

Fiecare categorie majoră va fi apoi diferențiată în funcție de următoarele caracteristici:

- Culturi anuale
- Livezi
- Podgoriile
- Proprietari cu chiriași
- Parcele afectate în proporție de peste 60%
- Persoane de peste 80 de ani
- Întreprinderi

Urmărind traseul proiectului, următoarele așezări (tabelul și imaginea de mai jos) sunt propuse ca locații pentru studiul socio-economic, cu un număr estimat de 235 de interviuri care vor avea loc (aproximativ 4% din totalul populației afectate). Răspândirea și numărul de interviuri pe comunitate ar trebui să ofere o imagine cuprinzătoare și reprezentativă pentru statutul socio-economic al persoanelor afectate.

Tabelul 17 Așezări luate în considerare pentru sondaj

Raionul/ Localitatea	UAT
Chișinău	Băcioi
Ialoveni	Costești, Hansca, Zîmbreni
Hîncești	Buțeni
Cimișlia	Ecaterinovca, Gura Galbenei
Leova	Borogani
Taraclia	Albota de Jos, Novosiolovca, Aluatu, Salcia, Musaitu
Cahul	Burlăceni, Iujnoe, Borceag
Găgăuzia + Vulcănești	Congazcicul de Sus, Vulcănești, Congaz, Svetlii

Pe baza categoriilor menționate mai sus și a datelor inițiale din sondajul preliminar, a fost elaborată o distribuție a sondajului pentru fiecare raion afectat acoperit de inventarul preliminar al proprietății.

Tabelul de mai jos detaliază numărul de interviuri planificate în fiecare UAT, pentru fiecare categorie de respondenți.

Tabelul 18 Distribuția sondajelor între UAT-uri și categoriile PAP

	Nu există sondaje.	Chișinău	Cahul	Cimișlia	Leova	Taraclia	Găgăuzia

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Aport permanent de pământ	Numărul total de anchete care urmează să fie aplicate	50	4	6	7	6	9	18
	Culturi anuale	17		4	3	2	2	6
	Podgorii	3			1		2	
	Livezi	7	3		1	2		1
	Proprietari cu chiriași	5					2	3
	Parcele de peste 60%	1						1
	Persoane de peste 65 de ani	10	1	2	2	2	1	2
	Întreprinderi	7					2	5
		Nu există sondaje.	Chișinău	Cahul	Cimișlia	Leova	Taraclia	Găgăuzia
Ocuparea temporară a terenurilor	Numărul total de anchete care urmează să fie aplicate	170	23	15	26	17	38	51
	Culturi anuale	53	1	5	6	6	15	20
	Podgorii	7					6	1
	Livezi	25	15		5	3		2
	Proprietari cu chiriași	21		1	5		5	10
	Parcele de peste 60%	20	4	4	2	4	1	5
	Persoane de peste 65 de ani	16	3	3	3	3	1	3
	Întreprinderi	28		2	5	1	10	10

7.2.2. Protecția datelor cu caracter personal

Toate datele vor fi colectate într-un mod respectuos, ținând cont de diferitele diferențe culturale care ar putea fi întâlnite de-a lungul traseului. Echipele de teren care colectează datele vor informa fiecare respondent cu privire la proiect și vor solicita consimțământul verbal pentru a colecta și prelucra datele referitoare la gospodăria lor.

În conformitate cu articolul 5 din RGPD UE, datele cu caracter personal sunt:

- sunt prelucrate în mod legal, corect și transparent în raport cu persoana vizată
- colectate în scopuri specificate, explicite și legitime și nu sunt prelucrate ulterior într-un mod incompatibil cu aceste scopuri;
- adecvate, relevante și limitate la ceea ce este necesar în raport cu scopurile pentru care sunt prelucrate;
- păstrate într-o formă care permite identificarea persoanelor vizate pentru o perioadă de timp care nu depășește perioada necesară pentru scopurile pentru care sunt prelucrate datele cu caracter personal;

- sunt prelucrate într-un mod care să asigure securitatea adecvată a datelor cu caracter personal, inclusiv protecția împotriva prelucrării neautorizate sau ilegale și împotriva pierderii, distrugerii sau deteriorării accidentale, utilizând măsuri tehnice sau organizatorice adecvate.

7.3. Analiza persoanelor afectate de proiect

Următoarea secțiune oferă o imagine de ansamblu a condițiilor socio-economice din zonele afectate, prin analiza datelor furnizate de ancheta socio-economică, coroborate cu datele obținute în cadrul inventarului proprietăților.

În afară de condițiile socio-economice generale ale populațiilor afectate de proiect, analiza oferă, de asemenea, informații despre categoriile potențial vulnerabile în legătură cu proiectul. În cadrul acestui proces au fost identificate două tipologii generale de vulnerabilități:

- PAP cu dificultăți în accesarea despăgubirilor
- PAP care ar putea suferi un impact disproporționat asupra mijloacelor de subzistență

Pentru prima categorie, analiza a evidențiat prezența următoarelor categorii vulnerabile de PAP:

- PAP fără pretenții legale asupra terenurilor / PAP cu documente incomplete pentru a dovedi proprietatea sau utilizarea terenurilor afectate - pe baza constatărilor din inventarul inițial, 81 de PAP rămân neidentificați.
- Persoane în vârstă - pe baza inventarului inițial, aproximativ 9% dintre persoanele afectate (673 de persoane) au vârsta de peste 65 de ani.
- Persoane analfabete - ancheta socio-economică nu a identificat nicio persoană analfabetă.

Atunci când se ia în considerare potențialul de impact disproporționat, inventarul a identificat un număr de 70 de PAP care ar putea avea peste 10% din activele lor afectate de proiect. În acest caz, ne referim la acei PAP care vor avea mai mult de 10 % din terenul lor afectat permanent de proiect, dar pentru care amploarea totală a impactului asupra mijloacelor de subzistență rămâne să fie determinată.

Pe baza acestor constatări, putem atesta că prezența generală a grupurilor vulnerabile este relativ redusă dacă luăm în considerare domeniul de aplicare al proiectului. Măsurile de atenuare pentru a aborda potențialul impact disproporționat asupra acestor categorii sunt descrise în secțiunea 7.4. Măsuri suplimentare de refacere a mijloacelor de subzistență.

Următoarele secțiuni oferă o analiză a datelor rezultate din inventarul proprietăților și din ancheta socio-economică. Aceste date oferă informații cu privire la amploarea impactului, precum și la profilul social și economic al PAP, inclusiv potențialele vulnerabilități. Datele sunt dezagregate pe raioane, Vulcăneștiul fiind luat în considerare împreună cu Unitatea Administrativ Teritorială Găgăuzia.

Zona Chișinău

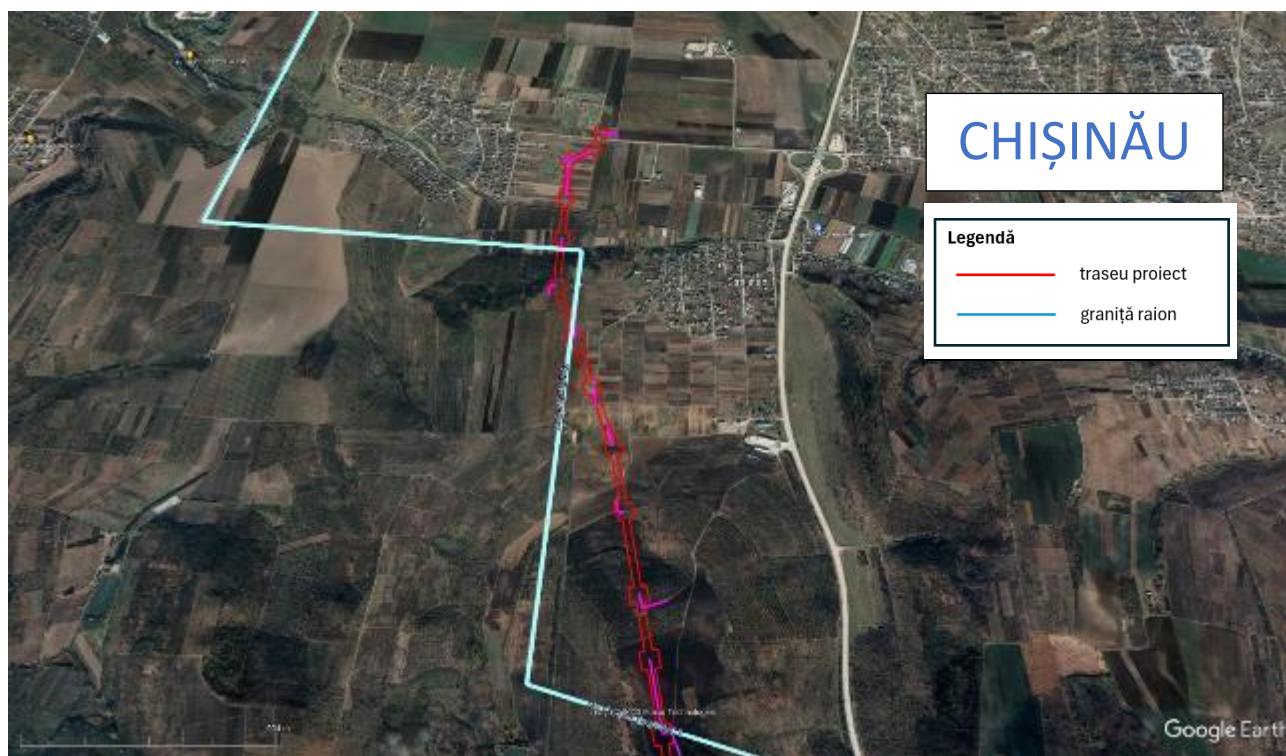

Figura 6 Coridorul proiectului - zona Chisinau

Teren afectat

Suprafața totală afectată de proiect în municipiul Chișinău are o suprafață de 35,46 hectare (ha), 34,23 ha sunt supuse unei preluări temporare a terenului, în timp ce 1,23 ha sunt supuse exproprierii permanente.

Ocuparea temporară a terenurilor

Tabelul 19 Dimensiunea parcelelor afectate temporar - zona Chișinău

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
259	34,23	0,09	12,21%	26	10,04%

Numărul total de parcele supuse ocupării temporare de terenuri în raionul Chișinău este de 259. Mărimea medie mediană a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,09 ha, cu 10% din parcele încadrate în categoria terenurilor orfane, unde peste 60% din suprafața parcelei este afectată de proiect.

În medie, coridorul de trecere a proiectului are un impact asupra parcelelor de 12,21 % din dimensiunea totală a acestora.

Expropriere permanentă

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Tabelul 20 Mărimea parcelelor afectate permanent - zona Chișinău

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
53	1,23	0,02	3,35%	0	0%

Numărul total de parcele supuse exproprierii definitive în municipiul Chișinău este de 53. Dimensiunea medie mediană a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,02 ha. Datorită dimensiunii relativ mici a suprafeței necesare pentru construcția pilonilor, aici nu sunt prezente situații de terenuri orfane.

În medie, coridorul de trecere a proiectului are un impact de 3,35% din dimensiunea totală a parcelelor.

Utilizarea terenurilor

Cele mai frecvente categorii de utilizare a terenurilor identificate în timpul inventarului sunt: terenuri arabile, podgorii, livezi, grădini, păduri, pășuni, drumuri și terenuri degradate.

Ocuparea temporară de terenuri

Tabelul 21 Utilizarea terenurilor - ocupare temporară a terenurilor - zona Chișinău

	Teren arabil	Podgorie	Livada	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
Număr	52	0	90	108	0	0	8	0
Dimensiune (ha)	7,59	0	17,13	8,15	0	0	1,02	0

Cea mai frecventă utilizare a parcelelor de teren care intră sub incidența ocupării temporare de terenuri este pentru grădinărit și livezi, iar a treia cea mai frecventă utilizare este cea de teren arabil. În ceea ce privește dimensiunea, putem observa totuși că livezile reprezintă cea mai mare suprafață (17,13 ha), iar grădinile (8,15 ha) și terenurile arabile (7,59 ha) acoperă dimensiuni totale similare. Se așteaptă ca 8 drumuri agricole să fie afectate de proiect pentru o perioadă limitată de timp.

Expropriere permanentă

Tabelul 22 Utilizarea terenurilor - aportul permanent de terenuri - zona Chișinău

	Teren arabil	Podgorie	Livada	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
Număr	5	0	19	27	0	0	1	0

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Dimensiune (ha)	0,10	0	0,52	0,60	0	0	0,01	0
-----------------	------	---	------	------	---	---	------	---

Cea mai frecventă utilizare a parcelelor de teren care intră sub incidența exproprierii permanente este pentru grădinărit și livezi, iar a treia cea mai frecventă utilizare este cea de teren arabil. În ceea ce privește dimensiunea, putem observa că grădinile reprezintă cea mai mare suprafață (0,6 ha), urmate îndeaproape de livezi (0,52 ha) și de terenurile arabile (0,1 ha) care acoperă o suprafață mai mică. Se preconizează că un drum agricol va fi afectat de proiect pentru expropriere definitivă.

Statutul proprietarului

În zona Chișinău, majoritatea parcelelor de teren afectate sunt proprietate privată, doar o afacere și o gospodărie țărănească fiind identificate în procesul de inventariere.

Ocuparea temporară a terenurilor

Tabelul 23 Statutul de proprietar - preluarea temporară a terenurilor - zona Chișinău

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
18	241	1	1

Majoritatea (241) parcelelor de teren afectate temporar sunt terenuri aflate în proprietate privată, doar 18 dintre parcelele de teren afectate fiind situate pe terenuri publice. O afacere și o gospodărie țărănească vor fi afectate temporar de proiect în zona Chișinău.

Expropriere permanentă

Tabelul 24 Statutul de proprietar - aportul permanent de terenuri - zona Chișinău

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
3	50	0	1

Majoritatea (50) parcelelor de teren afectate în mod permanent sunt terenuri aflate în proprietate privată, doar 3 dintre parcelele afectate fiind pe terenuri publice. O gospodărie țărănească va fi afectată permanent de proiect în zona Chișinău.

Persoane afectate

Statutul socio-economic al gospodăriei

Tabelul 25 Componenta gospodăriilor - zona Chișinău

Numărul mediu de persoane din gospodărie	Numărul mediu de persoane adulte din gospodărie	Numărul mediu de minori din gospodărie	Gospodării cu un singur cap de familie (%)	Gospodării monoparentale conduse de femei (%)	Gospodării monoparentale conduse de bărbați (%)
1,78	1,74	0,07	40,74%	25,93%	14,81%

Numărul mediu de persoane dintr-o gospodărie în zona afectată de proiect în regiunea Chișinău este de 1,78, ceea ce indică prezența unui număr relativ mare de gospodării cu un singur cap de familie. Dintre gospodăriile acoperite în cadrul anchetei socio-economice, 40,74% au fost identificate ca fiind gospodării cu un singur cap de familie, 25,93% conduse de femei și 14,81% conduse de bărbați.

Vârsta medie a proprietarilor de terenuri este estimată la 59 de ani, aproximativ 35% dintre aceștia depășind vârsta de 65 de ani. Acest lucru sugerează că populația afectată din această zonă are o vârstă destul de înaintată, un aspect care ar putea avea un impact disproporționat dacă nu este atenuat în mod corespunzător.

În ceea ce privește **proprietatea funciară**, numărul mediu de parcele de teren deținute este de 1, iar în majoritatea cazurilor parcelele de teren au cel puțin încă un proprietar.

Puțin peste jumătate (54%) dintre respondenți **își lucrează propriile terenuri**, în timp ce 46% utilizează forță de muncă sezonieră suplimentară. Numărul de persoane angajate variază, de la doar 2 până la 12.

În ceea ce privește accesul la **educație**, majoritatea respondenților (85%) au absolvit studii medii (liceu), 9% dintre respondenți au absolvit o diplomă universitară și 6% nu au acces la niciun fel de educație formală.

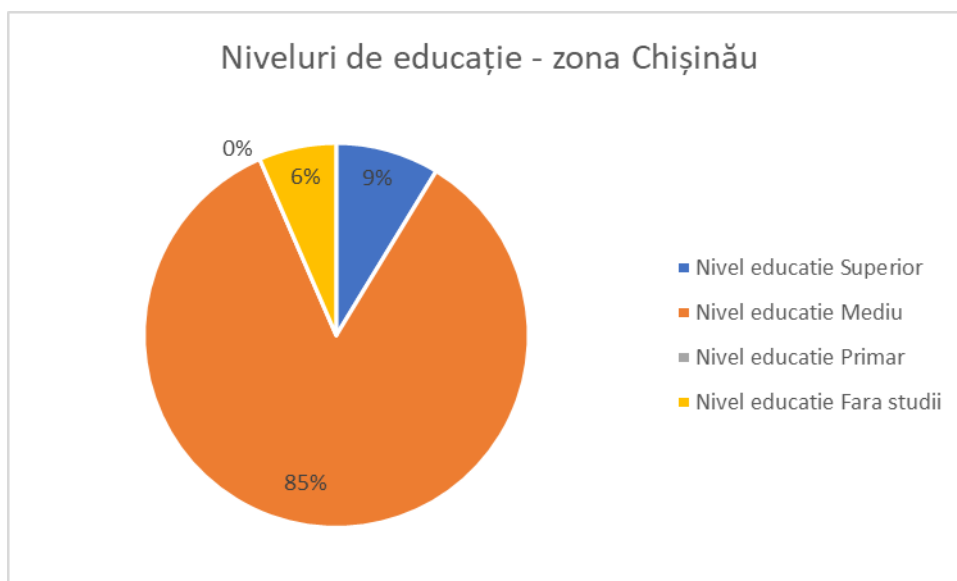

Figura 7 Nivelurile de educație - zona Chișinău

La dezagregarea în funcție de genul respondenților se observă că femeile au o rată de acces la educație superioară de 3 ori mai mare decât bărbații, dar sunt și singurele care formează categoria persoanelor fără acces la educație. La nivelurile medii de educație, există un relativ echilibru între sexe, bărbații reprezentând un procent ușor mai mare decât femeile.

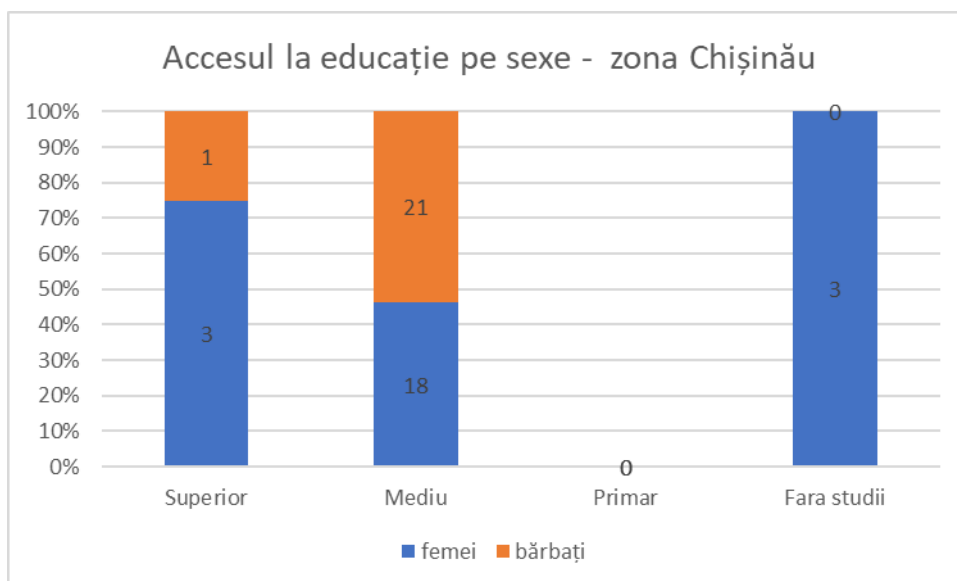

Figura 8 Accesul la educație pe sexe - zona Chișinău

Toți respondenții din zonă s-au identificat ca fiind **de etnie moldovenească**.

În ciuda vârstei relativ înaintate a populației, doar 4% dintre respondenți au declarat că suferă de **boli cronice sau dizabilități**. Vârsta medie a celor afectați este de 81 de ani și suferă de invaliditate de tip 2.

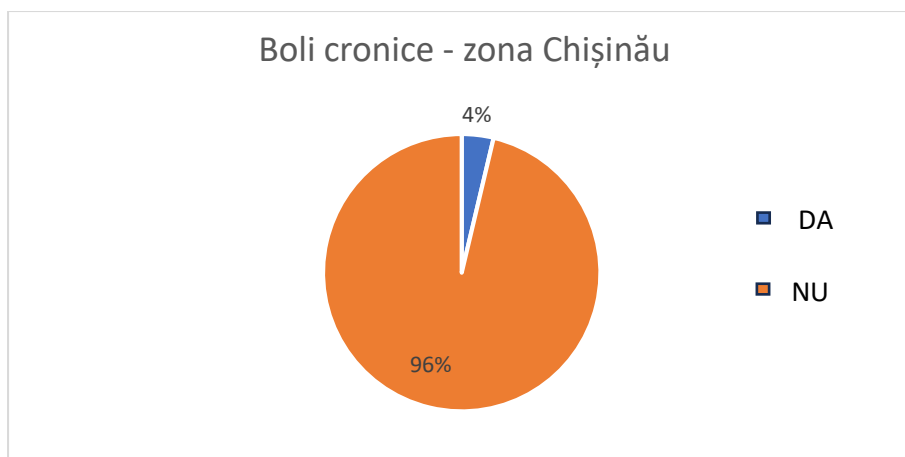

Figura 9 Boli cronice - zona Chișinău

În majoritatea gospodăriilor, soțul reprezintă principala **sursă de venit** (59,26%), femeile fiind principala sursă de venit doar în gospodăriile conduse de femei cu un singur cap de familie (25,93%). Munca salariată reprezintă **principala sursă de venit** (48%), urmată de pensie (22%), afaceri agricole (19%) și chirie pentru terenul deținut (11%). Majoritatea gospodăriilor (48%) beneficiază de un **venit de peste 11.700 de lei**, o treime (33%) dintre gospodării încadrându-se în regiunea 4.000 - 11.700 de lei și 19% realizând sub 4.000 de lei/lună. Nu au fost intervievate persoane fără loc de muncă.

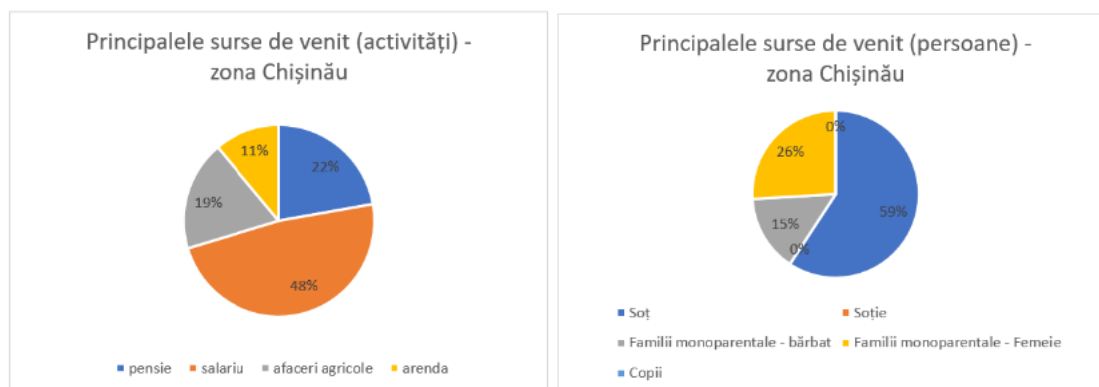

Figura 10 Principalele surse de venit - zona Chișinău

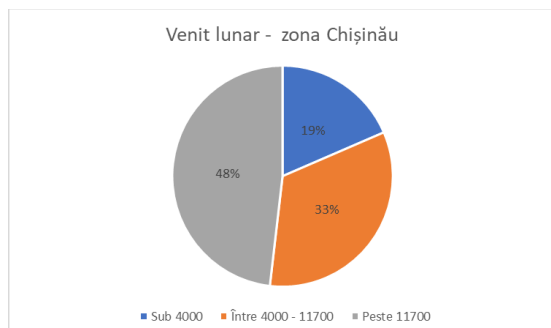

Figura 11 Venitul lunar - zona Chișinău

44% dintre respondenți nu folosesc terenurile pe care le dețin. Dintre cei care își folosesc terenurile, cei mai mulți le folosesc fie între ianuarie și septembrie, fie între

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

aprilie și septembrie, un procent mai mic (7%) utilizează parcelele de teren pe întreaga durată a anului. Nu există surse de irigare și niciun respondent nu și-a exprimat dorința de a face orice fel de îmbunătățiri pe terenuri.

Tabelul 26 Utilizarea terenurilor - zona Chișinău

Perioada din an în care este utilizat terenul						
Tot anul	Ianuarie - septembrie	Terenul nu este utilizat	Aprilie - noiembrie	Aprilie - Septembrie	Aprilie - octombrie	Nici un răspuns
7%	19%	44%	15%	7%	4%	4%

Principalele plante cultivate pe terenurile afectate sunt porumbul, floarea-soarelui, hrișca, strugurii, piersicile și cireșele. Porumbul este cea mai comună cultură, în timp ce livezile cu piersici reprezintă cea mai mare plantație, având o suprafață medie de 10 ha. După cum se poate observa în tabelul de mai jos, culturile anuale, cum ar fi porumbul, floarea-soarelui și hrișca, sunt cultivate pentru consumul personal, în timp ce fructele sunt cultivate în principal pentru a fi vândute pe piață, doar un procent mic fiind destinat consumului personal.

Tabelul 27 Tipuri de culturi - zona Chișinău

	Tipuri de culturi cultivate pe terenurile afectate					
	Porumb	Floarea-soarelui	Hrișcă	Struguri	Piersici	Cireșe
Nr. de culturi	5	1	2	2	1	1
Suprafața medie cultivată (ha)	0,16	0,13	0,19	0,20	10,00	0,90
Producția medie/ha (kg/an)	4.456,79	1.923,08	7.162,16	8.974,36	2.000,00	4.444,44
Pentru subzistență (medie - kg/an)	722	250	1.325	50	300	100
De vânzare (medie - kg/an)				1.700	19.700	3.900

Majoritatea gospodăriilor **dețin animale** pentru consumul personal. Cele mai frecvente tipuri de animale sunt porcii, de altfel gospodăriile dețin păsări și albine. Majoritatea gospodăriilor (73%) dețin un anumit tip de păsări, cu o medie de aproximativ 18 păsări pe gospodărie.

Tabelul 28 Efectivul de animale - zona Chișinău

Animale

	Păsări	Porci	Albine	Nici un răspuns
%	73%	7%	3%	17%
Media de animale pe gospodărie	18,27	1,50	10	

Vulnerabilități

Pe baza datelor prezentate mai sus, au fost identificate următoarele aspecte referitoare la grupurile vulnerabile:

- Populația afectată este o populație îmbătrânită, cu o vârstă medie de 59 de ani;
- Există un număr mare de gospodării conduse de un singur cap de familie (aprox. 40%), majoritatea conduse de femei, care în unele cazuri au și peste 65 de ani;
- Accesul la educație este ridicat, doar 9% dintre respondenți nu au avut acces la nici o formă de educație; cu toate acestea, este demn de remarcat faptul că femeile au reprezentat cea mai mare parte a celor care nu au beneficiat de o educație;
- Proporția persoanelor cu dizabilități și boli cronice raportate este scăzută, iar acestea nu sunt prezente în cadrul capului de familie;
- Bărbații reprezintă principalul susținător al familiei în majoritatea gospodăriilor;
- Puțin peste jumătate dintre gospodării se bazează pe un venit sub media națională.

Raionul Ialoveni

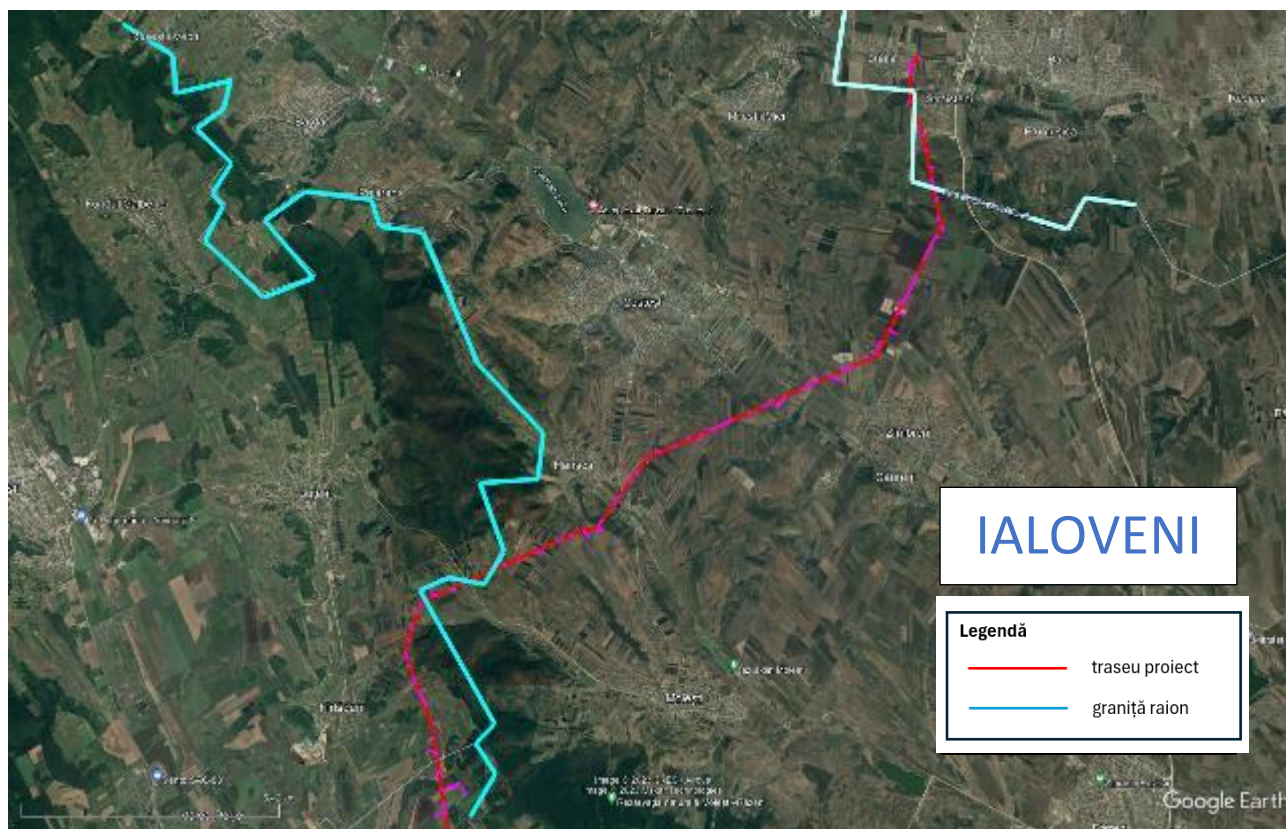

Figura 12 Coridorul proiectului - raionul Ialoveni

Teren afectat

Suprafața totală afectată de proiect în raionul Ialoveni este de 122.87,46 hectare (ha), 120,74 ha sunt supuse unei preluări temporare a terenurilor, iar 2,13 ha sunt supuse exproprierii permanente.

Ocuparea temporară a terenurilor

Tabelul 29 Dimensiunea parcelelor afectate temporar - raionul Ialoveni

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
1058	120,74	0,07	18,80%	85	8,03%

Numărul total de parcele supuse ocupării temporare a terenurilor în raionul Ialoveni este de 1058. Mărimea medie mediană a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,07 ha, iar 8% dintre parcele se încadrează în categoria terenurilor orfane, unde peste 60% din suprafața parcelei este afectată de proiect.

În medie, coridorul de trecere al proiectului are un impact de 18,80% din dimensiunea totală a parcelelor.

Expropriere permanentă

Tabelul 30 Mărimea parcelelor afectate permanent - raionul Ialoveni

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
133	2,13	0,01	2,16%	0	0,00%

Numărul total de parcele supuse exproprierii definitive în raionul Ialoveni este de 133. Dimensiunea medie mediană a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,01 ha. Datorită dimensiunii relativ mici a suprafeței necesare pentru construcția pilonilor, aici nu sunt prezente situații de terenuri orfane.

În medie, coridorul de trecere al proiectului are un impact de 2,16% din dimensiunea totală a parcelelor.

Utilizarea terenurilor

Cele mai frecvente categorii de utilizare a terenurilor identificate în timpul inventarului sunt: terenuri arabile, podgorii, livezi, grădini, păduri, pășuni, drumuri și terenuri degradate.

Ocuparea temporară a terenurilor

Tabelul 31 Utilizarea terenurilor - preluarea temporară a terenurilor - raionul Ialoveni

	Teren arabil	Podgorie	Livada	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
Număr	621	273	63	0	6	18	39	0
Dimensiune (ha)	77,17	18,61	4,19	0	1,03	4,11	1,90	0

Cea mai frecventă utilizare a parcelelor de teren care intră sub incidența ocupării temporare de terenuri este cea de teren arabil, a doua cea mai frecventă utilizare fiind viile și apoi livezile. Din punct de vedere al mărimii, putem observa că terenurile arabile reprezintă cea mai mare suprafață (77,17 ha), viile (18,61 ha) fiind a doua cea mai mare plantație. Se așteaptă ca 39 de drumuri agricole să fie afectate de proiect pentru o perioadă limitată de timp.

Expropriere permanentă

Tabelul 32 Utilizarea terenurilor - aportul permanent de terenuri - raionul Ialoveni

	Teren arabil	Podgorie	Livada	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
--	--------------	----------	--------	---------	--------------	--------	--------	--------------------

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Număr	84	23	5	0	1	7	4	0
Dimensiune (ha)	1,32	0,19	0,05	0	0,0016	0,19	0,0028	0

Cea mai frecventă utilizare a parcelelor de teren care intră sub incidența exproprierii permanente este cea de teren arabil, iar a doua cea mai frecventă utilizare este cea de podgorie. În ceea ce privește dimensiunea, putem observa că terenurile arabile reprezintă cea mai mare suprafață (1,32 ha), urmate de viile (0,19 ha) și pășunile (0,19 ha) care acoperă o suprafață mai mică. Se preconizează că 4 drumuri agricole vor fi afectate de proiectul de expropriere definitivă.

Statutul proprietarului

În raionul Ialoveni, majoritatea parcelelor de teren afectate sunt proprietate privată, cu 42 de parcele deținute/închiriate de întreprinderi și 13 gospodării țărănești identificate în procesul de inventariere.

Ocuparea temporară a terenurilor

Tabelul 33 Statutul de proprietar - preluarea temporară a terenurilor - raionul Ialoveni

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
86	972	42	13

Majoritatea (972) parcelelor de teren afectate temporar sunt terenuri aflate în proprietate privată, iar 87 dintre parcelele afectate se află pe terenuri publice. În raionul Ialoveni, 42 de parcele deținute/închiriate de întreprinderi și 13 gospodării țărănești vor fi afectate temporar de proiect.

Expropriere permanentă

Tabelul 34 Statutul de proprietar - aportul permanent de terenuri - raionul Ialoveni

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
17	116	3	4

Majoritatea (116) parcelelor de teren afectate în mod permanent sunt terenuri aflate în proprietate privată, doar 17 dintre parcelele afectate fiind pe terenuri publice. 3 parcele deținute/închiriate de întreprinderi și 4 gospodării țărănești vor fi afectate permanent de proiect.

Persoane afectate

Statutul socio-economic al gospodăriei

Tabelul 35 Componenta gospodăriilor - raionul Ialoveni

Numărul mediu de persoane din gospodărie	Numărul mediu de persoane adulte din gospodărie	Numărul mediu de minori din gospodărie	Gospodării cu un singur cap de familie (%)	Gospodării monoparentale conduse de femei (%)	Gospodării monoparentale conduse de bărbați (%)
2,65	2,03	0,65	22,58%	16,13%	6,45%

Numărul mediu de persoane dintr-o gospodărie în zona afectată de proiect în raionul Ialoveni este de 2,65. Dintre gospodăriile acoperite în cadrul studiului socio-economic, 22% au fost identificate ca fiind gospodării cu un singur cap de familie, 16,13% conduse de femei și 6,45% conduse de bărbați.

Vârsta medie a proprietarilor de terenuri este estimată la 56 de ani, aproximativ 27% dintre aceștia depășind vârsta de 65 de ani. Acest lucru sugerează că populația afectată din această zonă are o vârstă moderat avansată, aspect care ar putea avea un impact disproporționat dacă nu este atenuat în mod corespunzător.

În ceea ce privește **proprietatea funciară**, numărul mediu de parcele de teren deținute este de 7, iar în majoritatea cazurilor parcelele de teren au un singur proprietar.

Majoritatea respondenților **își lucrează propriile terenuri**, în timp ce unii dintre ei au apelat la ajutoare suplimentare, numărul acestora variind între 1 și 10 angajați suplimentari.

În ceea ce privește accesul la **educație**, majoritatea respondenților (91%) au absolvit un nivel mediu de educație (liceu), iar 9% dintre respondenți au absolvit o diplomă universitară.

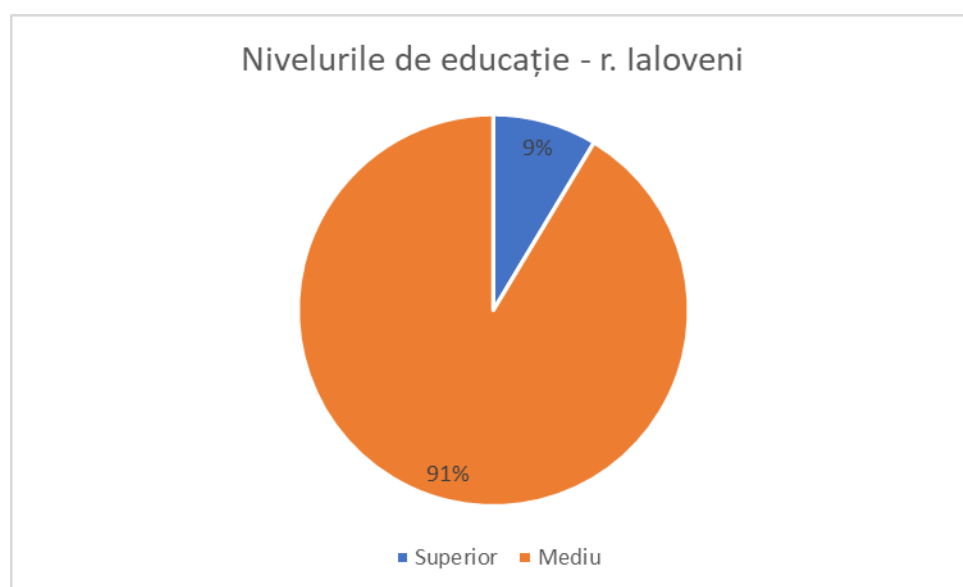

Figura 13 Nivelurile de educație - raionul Ialoveni

La dezagregarea în funcție de genul respondenților putem observa că femeile au o rată de acces la educație superioară ușor mai mare decât bărbații. În ceea ce privește nivelurile educaționale medii, bărbații reprezintă aproape 70% din acest grup.

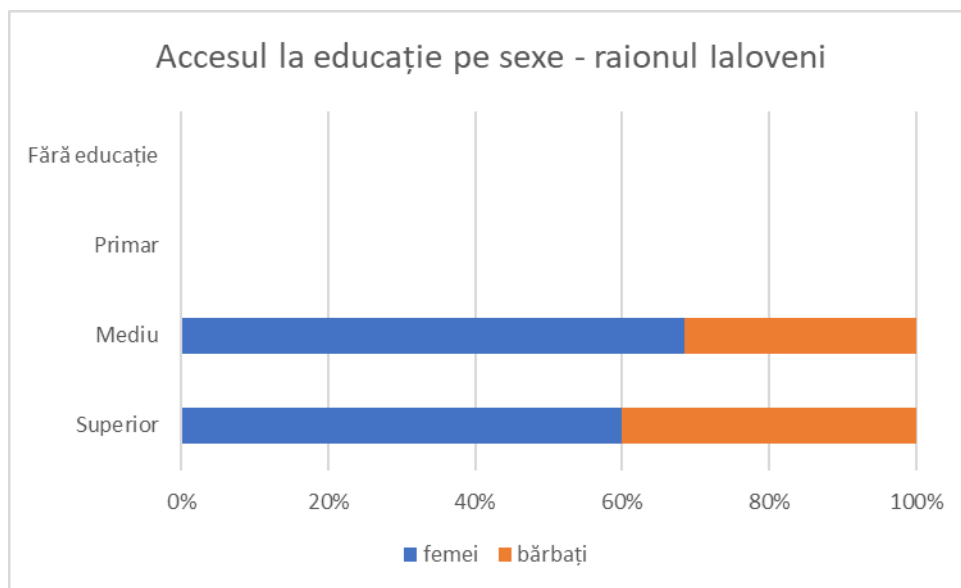

Figura 14 Accesul la educație pe sexe - raionul Ialoveni

Toți respondenții din zonă s-au identificat ca fiind **de etnie moldovenească**.

15% dintre respondenți au **boli cronice sau dizabilități**. Vârsta medie a celor afectați este de 51 de ani și suferă de invaliditate de tip 2 sau de o formă de cancer.

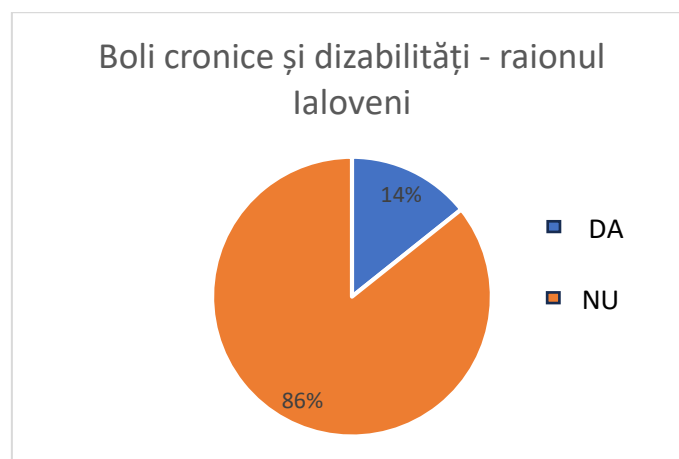

Figura 15 Boala cronică - raionul Ialoveni

În majoritatea gospodăriilor, soțul reprezintă **principala sursă de venit** (58%), femeile fiind principalele susținătoare ale familiei în 16% dintre gospodării. Salariile reprezintă **principala sursă de venit** (45%), urmate de pensii (32%) și afaceri agricole (13%). Majoritatea gospodăriilor (65%) beneficiază de un **venit** cuprins între 4000 - 11700 MDL regiune, în timp ce 31% realizează sub 4000 MDL/lună. În cadrul a 60% din gospodării au fost identificate persoane șomere, însă nicio persoană nu este înregistrată.

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

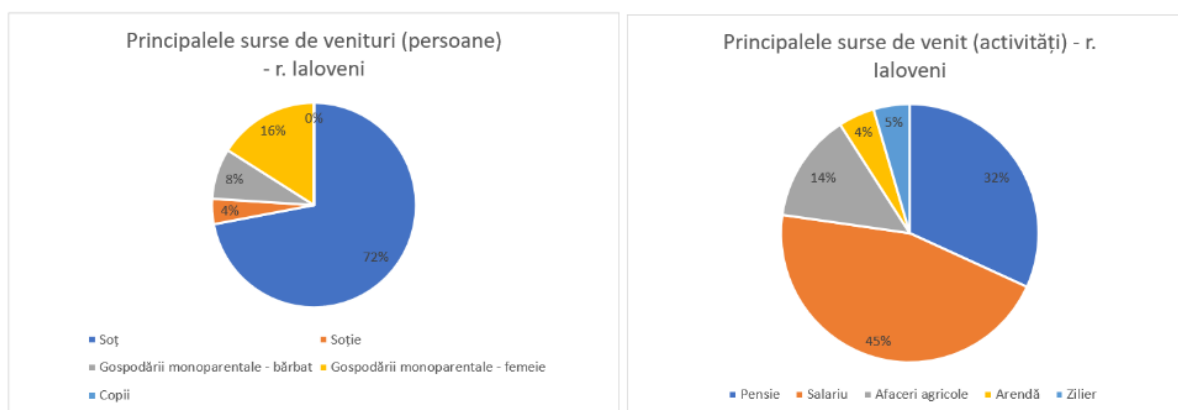

Figura 16 Principalele surse de venit - raionul Ialoveni

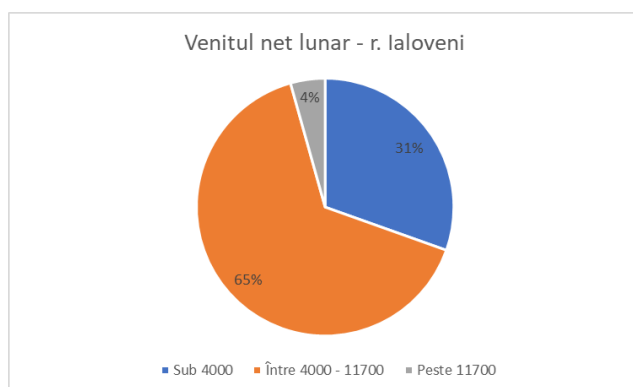

Figura 17 Venitul gospodăriei casnice - raionul Ialoveni

56% dintre respondenți își folosesc terenul pe toată durata anului, în timp ce 44% îl folosesc între aprilie și octombrie. Pe o proprietate a fost identificată o sursă de irigații. Niciun respondent nu și-a exprimat dorința de a face orice fel de îmbunătățiri pe terenuri.

Principalele plante cultivate pe terenurile afectate sunt porumbul, floarea-soarelui, grâul, strugurii și livezile. Porumbul este cea mai comună cultură, în timp ce viile reprezintă cea mai mare plantație, având o suprafață medie de 1,32 ha. După cum se poate observa în tabelul de mai jos, culturile anuale, cum ar fi porumbul, floarea-soarelui și grâul, sunt cultivate pentru consumul personal, în timp ce fructele sunt cultivate în principal pentru a fi vândute pe piață, doar un procent mic fiind destinat consumului personal.

Tabelul 36 Tipuri de culturi - raionul Ialoveni

	Tipuri de culturi cultivate pe terenurile afectate				
	Porumb	Grâu	Floarea-soarelui	Podgorii	Livezi
Nr. de culturi	16	3	1	13	2

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Suprafața medie cultivată (ha)	0,76	0,97	0,09	1,32	0,95
Producția medie/ha (kg/an)	8.465,13	3.103,45	2.352,94	9.179,91	8.947,37
Pentru subzistență (medie - kg/an)	6.187,50	2.333,33	200	884,62	1.600
De vânzare (medie - kg/an)	0	666,67	0	11.192,31	6.900

Majoritatea gospodăriilor **dețin animale** pentru consumul personal. Cele mai frecvente tipuri de animale sunt păsările, vacile, iepurii și porcii. Majoritatea gospodăriilor (67%) dețin un anumit tip de păsări, cu o medie de aprox. 19 păsări pe gospodărie.

Tabelul 37 Efectivul de animale - raionul Ialoveni

	Animale			
	Păsări	Vaci	Iepuri	Porci
%	67%	3%	3%	21%
Numărul mediu de animale/gospodărie	19,08	1	0,35	1,13

Vulnerabilități

Pe baza datelor prezentate mai sus, au fost identificate următoarele aspecte referitoare la grupurile vulnerabile:

- Populația afectată este o populație îmbătrânită, cu o vârstă medie de 56 de ani;
- Procentul gospodăriilor cu un singur cap de familie este mai mic (10%) decât în celelalte raioane, dar toate sunt conduse de femei;
- Accesul la educație este ridicat;
- Proportia persoanelor cu dizabilități și boli cronice raportate este relativ ridicată, de 25%;
- Bărbații reprezintă principalul susținător al familiei în majoritatea gospodăriilor;
- Majoritatea gospodăriilor se bazează pe venituri sub media națională.

Raionul Hîncești

Figura 18 Coridorul proiectului - raionul Hîncești

Teren afectat

Suprafața totală afectată de proiect în raionul Hîncești are o dimensiune de 50,85 hectare (ha), 49,91 ha sunt supuse unei preluări temporare de teren, iar 0,94 ha sunt supuse exproprierii permanente.

Afectarea temporară de terenuri

Tabelul 38 Dimensiunea parcelor afectate temporar - raionul Hîncești

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
332	49,91	0,07	30,10%	25	7,53%

Numărul total al parcelor supuse ocupării temporare a terenurilor din cadrul raionului Hîncești este de 332. Mărima medie mediană a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,07 ha, 7,53% dintre parcele încadrându-se în categoria terenurilor orfane, unde peste 60% din suprafața parcelor este afectată de proiect.

În medie, dreptul de trecere al proiectului are un impact asupra parcelelor de 30,10% din dimensiunea totală a acestora.

Expropriere permanentă

Tabelul 39 Dimensiunea parcelelor afectate permanent - raionul Hîncești

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
48	0,94	0,02	2,03%	0	0%

Numărul total al parcelelor supuse exproprierii definitive în cadrul raionului Hîncești este de 48. Dimensiunea medie mediană a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,02 ha. Datorită dimensiunii relativ mici a suprafeței necesare pentru construcția pilonilor, aici nu sunt prezente situații de terenuri orfane.

În medie, dreptul de trecere al proiectului are un impact de 2,03% din dimensiunea totală a parcelelor.

Utilizarea terenurilor

Cele mai frecvente categorii de utilizare a terenurilor identificate în timpul inventarului sunt: terenuri arabile, podgorii, livezi, grădini, păduri, pășuni, drumuri și terenuri degradate.

Ocuparea temporară a terenurilor

Tabelul 40 Utilizarea terenurilor - preluarea temporară a terenurilor - raionul Hîncești

	Teren arabil	Podgorie	Livada	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
Număr	180	90	11	0	5	12	33	0
Dimensiune (ha)	25,10	12,02	1,94	0	0,50	6,59	2,29	0

Cea mai frecventă utilizare a parcelelor de teren care intră sub incidența ocupării temporare de terenuri este cea de teren arabil, urmată de plantațiile viticole și, într-un procent mai mic, de pășuni și livezi. În ceea ce privește suprafața terenurilor afectate, putem observa că terenurile arabile reprezintă cea mai mare suprafață (25,10 ha), viile (12,05 ha) și pășunile (6,59 ha) reprezentând următoarele categorii de dimensiuni. Se așteaptă ca 33 de drumuri agricole să fie afectate de proiect pentru o perioadă limitată de timp.

Expropriere permanentă

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Tabelul 41 Utilizarea terenurilor - aportul permanent de terenuri - raionul Hîncești

	Teren arabil	Podgorie	Livadă	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
Număr	21	15	0	0	1	7	3	0
Dimensiune (ha)	0,44	0,24	0	0	0,01	0,18	0,03	0

Cea mai frecventă utilizare a parcelelor de teren care intră sub incidența exproprierii permanente este cea de teren arabil, iar a doua cea mai frecventă utilizare este cea de podgorie. În ceea ce privește suprafața terenurilor afectate, putem observa că terenurile arabile reprezintă cea mai mare suprafață (0,44 ha), urmate de viile (0,24 ha) și pășunile (0,18 ha) care acoperă o suprafață mai mică. Se preconizează că 3 drumuri agricole vor fi afectate de proiectul de expropriere definitivă.

Statutul proprietarului

În zona Hîncești, majoritatea parcelelor de teren afectate sunt proprietate privată, cu 7 afaceri identificate în procesul de inventariere.

Ocuparea temporară a terenurilor

Tabelul 42 Statutul proprietarului - preluarea temporară a terenurilor - raionul Hîncești

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
66	266	7	0

Majoritatea (266) parcelelor de teren afectate temporar sunt terenuri aflate în proprietate privată, iar 66 dintre parcelele afectate se află pe terenuri publice. 7 parcele deținute/închiriate de întreprinderi vor fi impactate temporar de proiect în zona Hîncești.

Expropriere permanentă

Tabelul 43 Statutul proprietarului - expropriere definitivă - raionul Hîncești

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
12	36	0	0

Majoritatea (36) parcelelor de teren afectate în mod permanent sunt terenuri aflate în proprietate privată, iar 12 dintre parcelele afectate se află pe terenuri publice. Nicio afacere nu va fi afectată permanent.

Persoane afectate

Statutul socio-economic al gospodăriei

Tabelul 44 Componența gospodăriilor - raionul Hîncești

Numărul mediu de persoane din gospodărie	Numărul mediu de persoane adulte din gospodărie	Numărul mediu de minori din gospodărie	Gospodării cu un singur cap de familie (%)	Gospodării monoparentale conduse de femei (%)	Gospodării monoparentale conduse de bărbați (%)
3,10	2,80	0,30	20%	10%	10%

Numărul mediu de persoane dintr-o gospodărie în zona afectată de proiect în raionul Hîncești este de 3,10. Dintre gospodăriile acoperite în cadrul studiului socio-economic, 20% au fost identificate ca fiind gospodării cu un singur cap de familie, 10% conduse de femei și 10% conduse de bărbați.

Vârsta medie a proprietarilor de terenuri este estimată la 50 de ani, aproximativ 27% dintre aceștia depășind vârsta de 65 de ani. Acest lucru sugerează că o proporție considerabilă din populația afectată din această zonă are o vârstă destul de înaintată, un aspect care ar putea avea un impact disproporționat dacă nu este atenuat în mod corespunzător.

În ceea ce privește **proprietatea funciară**, numărul mediu de parcele de teren deținute este de 3, iar în majoritatea cazurilor parcelele de teren au un singur proprietar.

Toți respondenții își lucrează propriile terenuri și nu angajează forță de muncă în afara familiei.

În ceea ce privește accesul la **educație**, majoritatea respondenților (78%) au absolvit studii medii (liceu), 11% dintre respondenți au absolvit o diplomă universitară și 11% au absolvit un ciclu de învățământ primar.

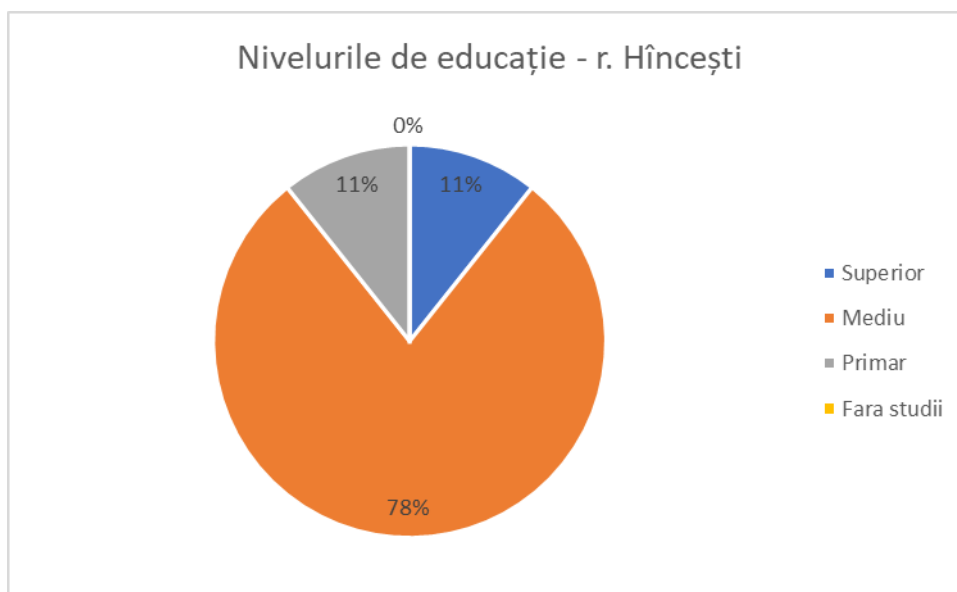

Figura 19 Nivelurile de educație - raionul Hîncești

La dezagregarea în funcție de sexul respondenților putem observa că bărbații au o rată de acces la educație superioară de 3 ori mai mare decât femeile. În ceea ce privește nivelurile medii de educație, există un echilibru relativ între sexe, bărbații reprezentând un procent ușor mai mare decât femeile. Dintre respondenții care au absolvit doar ciclul primar, femeile reprezintă majoritatea cazurilor (aproximativ 75%).

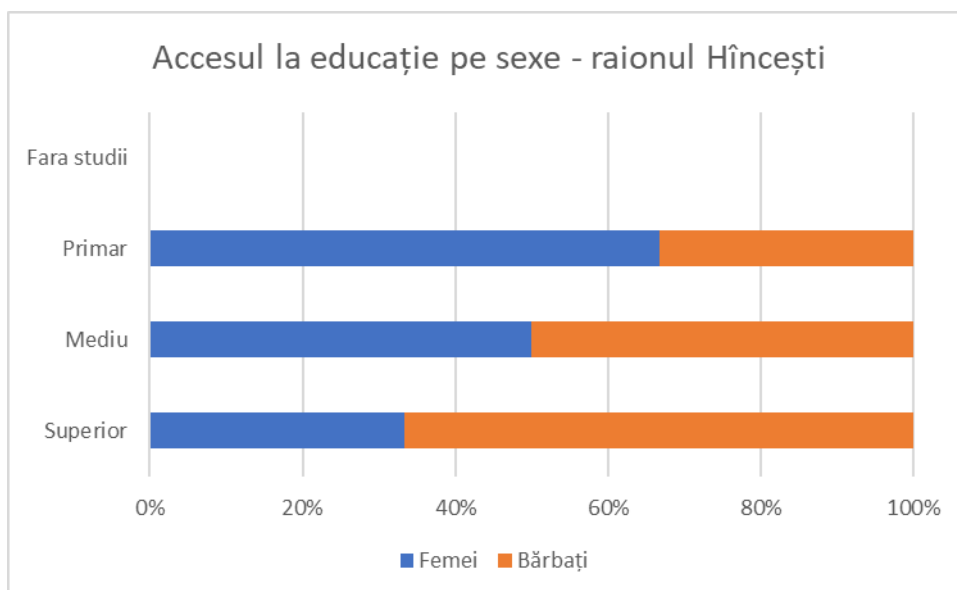

Figura 20 Accesul la educație pe sexe - raionul Hîncești

Toți respondenții din zonă s-au identificat ca fiind **de etnie moldovenească**.

30% dintre respondenți au declarat că suferă de **boli cronice sau de dizabilități**. Vârsta medie a celor afectați este de 69 de ani.

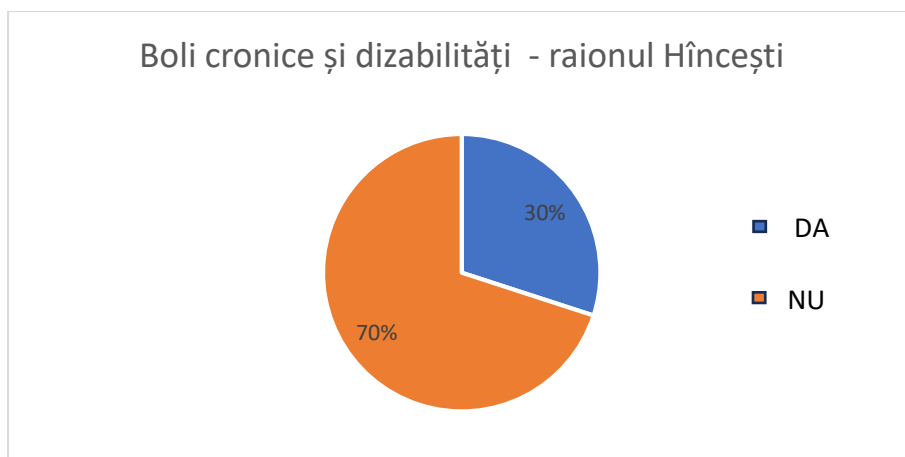

Figura 21 Bolile cronice - raionul Hîncești

În majoritatea gospodăriilor, soțul reprezintă **principala sursă de venit** (60%), femeile fiind principalele susținătoare ale familiei în 40% dintre gospodării. Munca salariată reprezintă **principala sursă de venit** (60%), urmată de pensii (40%). Majoritatea gospodăriilor (60%) beneficiază de un **venit cuprins** între 4000 și 11700 de lei, 40% dintre gospodării încadrându-se sub 4000 de lei. Șomerii au fost identificați în 60% din gospodării, dar doar o singură persoană este înregistrată oficial ca șomer.

Figura 22 Principalele surse de venit - raionul Hîncești

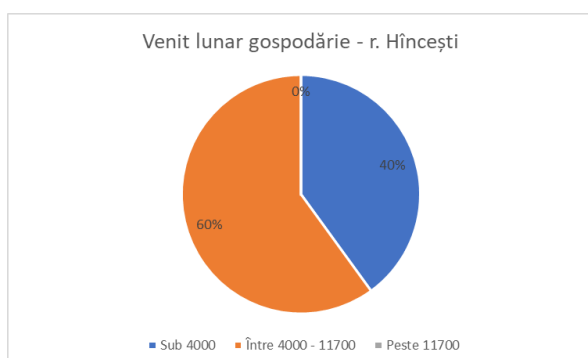

Figura 23 Venitul gospodăriei - raionul Hîncești

8% dintre respondenți nu folosesc terenurile pe care le dețin. Dintre cei care își folosesc terenurile, majoritatea le folosesc fie între ianuarie și septembrie, fie între

aprilie și octombrie. Nu există surse de irigare și doar un singur respondent și-a exprimat dorința de a face îmbunătățiri pe terenuri.

Principalele plante cultivate pe terenurile afectate sunt porumbul, grâul și livezile. Porumbul este cea mai frecventă cultură, în timp ce grâul este cea mai mare ca dimensiune medie. După cum se poate observa în tabelul de mai jos, livezile sunt cultivate pentru consumul personal, în timp ce porumbul este cultivat atât pentru consumul personal, cât și pentru vânzare, în timp ce grâul este cultivat doar pentru vânzarea pe piață.

Tabelul 45 Tipuri de culturi - raionul Hîncești

	Tipuri de culturi cultivate pe terenurile afectate		
	Porumb	Grâu	Livadă
Nr. de culturi	9	1	1
Suprafața medie cultivată (ha)	0,22	0,31	0,15
Producția medie/ha (kg/an)	12.161,82	12.903,23	7.333,33
Pentru subzistență (medie - kg/an)	1.960	0	1.100
De vânzare (medie - kg/an)	722,22	3.720	0

Majoritatea gospodăriilor (90%) **dețin animale** pentru consumul personal. Cele mai frecvente tipuri de animale sunt păsările și porcii. Majoritatea gospodăriilor (62%) dețin un anumit tip de păsări, cu o medie de aproximativ 15 păsări pe gospodărie.

Tabelul 46 Efectivul de animale - raionul Hincesti

	Animale		
	Păsări	Porci	Nici un răspuns
%	62%	15%	8%
Numărul mediu de animale/ gospodărie	15,50	1	-

Vulnerabilități

Pe baza datelor prezentate mai sus, au fost identificate următoarele aspecte referitoare la grupurile vulnerabile:

- Populația afectată este o populație îmbătrânită, cu o vârstă medie de 59 de ani;
- Există în prezent un număr considerabil de gospodării conduse de un singur cap de familie (aproximativ 20%), dintre care jumătate sunt conduse de femei;
- Accesul la educație este ridicat, majoritatea respondenților absolvind un ciclu mediu de educație; este de remarcat faptul că femeile reprezintă o pondere mai mare a populației care a absolvit doar ciclul primar de educație;

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

- Proportia persoanelor cu dizabilități și boli cronice raportate este ridicată, de 30%;
- Bărbații reprezintă principalul susținător al familiei în majoritatea gospodăriilor;
- Majoritatea gospodăriilor se bazează pe venituri sub media națională.

Raionul Cimișlia

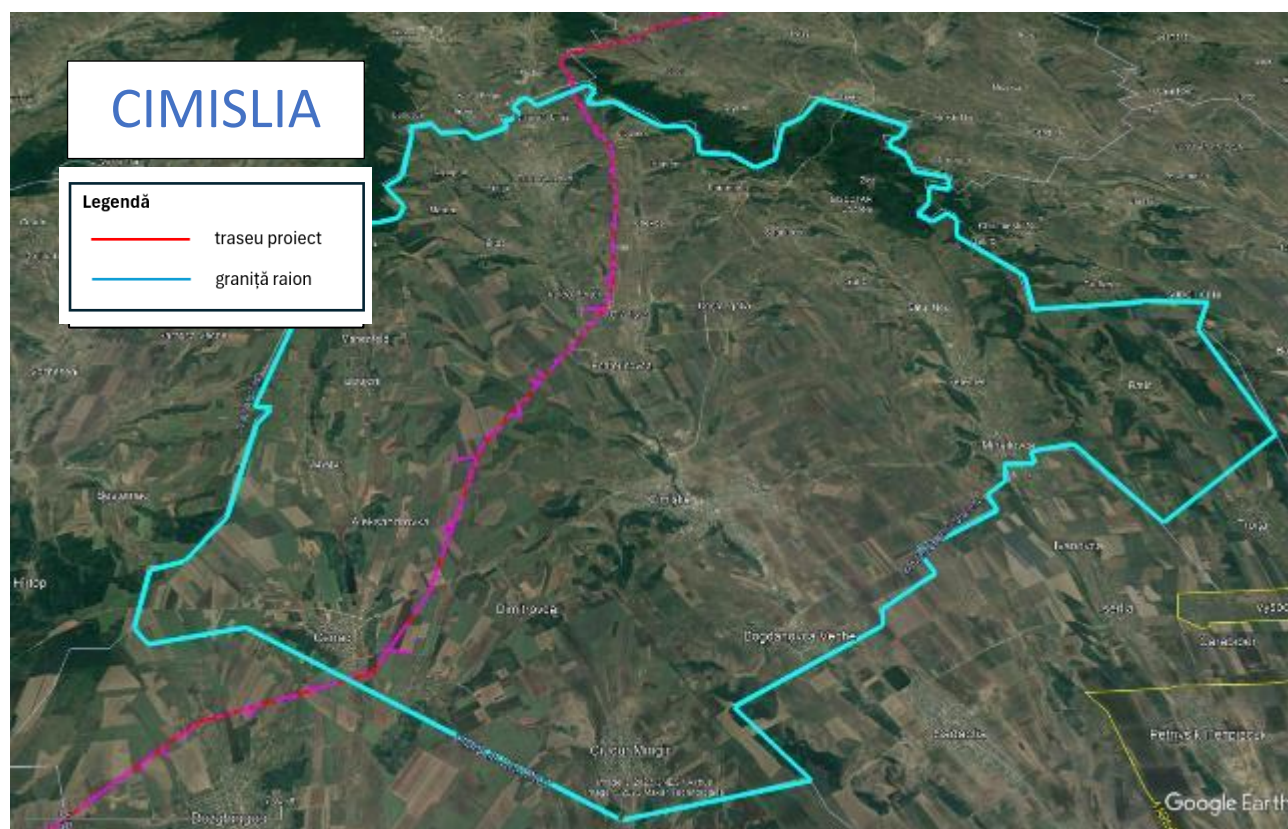

Figura 24 Coridorul proiectului - Cimișlia

Teren afectat

Suprafața totală afectată de proiect în raionul Cimișlia are o dimensiune de 283,57 hectare (ha), 278,75 ha sunt supuse unei preluări temporare de teren, în timp ce 4,82 ha sunt supuse exproprierii permanente.

Ocuparea temporară a terenurilor

Tabelul 47 Dimensiunea parcelor afectate temporar - raionul Cimișlia

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
1085	278,75	0,13	16,77%	75	6,91%

Numărul total al parcelor supuse ocupării temporare a terenurilor în raionul Cimișlia este de 1085. Mărimea medie mediană a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,13 ha, 6,91% dintre parcele încadrându-se în categoria terenurilor orfane, unde peste 60% din suprafața parcelor este afectată de proiect.

În medie, dreptul de trecere al proiectului are un impact de 16,77% din dimensiunea totală a parcelor.

Expropriere permanentă

Tabelul 48 Dimensiunea parcelor afectate permanent - raionul Cimișlia

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
220	4,82	0,02	0,99%	0	0%

Numărul total de parcele supuse exproprierii definitive în raionul Cimișlia este de 220. Dimensiunea medie mediană a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,02 ha. Datorită dimensiunii relativ mici a suprafeței necesare pentru construcția pilonilor, aici nu sunt prezente situații de terenuri orfane.

În medie, dreptul de trecere al proiectului are un impact asupra parcelor de 0,99 % din dimensiunea totală a acestora.

Utilizarea terenurilor

Cele mai frecvente categorii de utilizare a terenurilor identificate în timpul inventarului sunt: terenuri arabile, podgorii, livezi, grădini, păduri, pășuni, drumuri și terenuri degradate.

Ocuparea temporară a terenurilor

Tabelul 49 Utilizarea terenurilor - aport temporar de terenuri - raionul Cimișlia

	Teren arabil	Podgorie	Livada	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
Număr	817	83	44	30	38	16	108	1
Dimensiune (ha)	213,39	14,47	6,58	1,63	6,24	22,19	6,14	0,03

Cea mai frecventă utilizare a parcelor de teren care intră sub incidența ocupării temporare de terenuri este cea de teren arabil, urmată de plantații viticole și pășuni și, într-un procent mai mic, de livezi. În ceea ce privește dimensiunea, putem observa că terenurile arabile reprezintă cea mai mare suprafață (213,39 ha), viile (14,47 ha) și pășunile (22,19 ha) reprezentând următoarele categorii cele mai mari. Se preconizează că un număr relativ mare de drumuri (108) vor fi afectate de proiect pentru o perioadă limitată de timp.

Expropriere permanentă

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Tabelul 50 Utilizarea terenurilor - expropriere definitivă - raionul Cimișlia

	Teren arabil	Podgorie	Livadă	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
Număr	171	15	9	1	4	9	8	0
Dimensiune (ha)	3,69	0,20	0,14	0,04	0,04	0,41	0,09	0

Cea mai frecventă utilizare a parcelelor de teren care intră sub incidența exproprierii permanente este cea de teren arabil, iar a doua cea mai frecventă utilizare este cea de podgorie. În ceea ce privește dimensiunea, putem observa că terenurile arabile reprezintă cea mai mare suprafață (3,69 ha), urmate de pășuni (0,41 ha) și de viile (0,20 ha) care acoperă o suprafață mai mică. Se preconizează că 8 drumuri agricole vor fi afectate de proiectul de expropriere definitivă.

Statutul proprietarului

În raionul Cimișlia, majoritatea parcelelor de teren afectate sunt proprietate privată, cu 82 de afaceri identificate în procesul de inventariere.

Ocuparea temporară a terenurilor

Tabelul 51 Statutul de proprietar - preluarea temporară a terenurilor - raionul Cimișlia

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
195	890	82	0

Majoritatea (890) parcelelor de teren afectate temporar sunt terenuri aflate în proprietate privată, iar 192 de parcele de teren afectate se află pe terenuri publice. 82 de parcele deținute/închiriate de întreprinderi vor fi impactate temporar de proiect în zona Cimișlia.

Expropriere permanentă

Tabelul 52 Statutul proprietarului - expropriere definitivă - raionul Cimișlia

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
32	188	23	0

Majoritatea (188) parcelelor de teren afectate permanent sunt terenuri aflate în proprietate privată, iar 32 dintre parcelele afectate se află pe terenuri publice. 23 de parcele deținute/închiriate de întreprinderi vor fi afectate în mod permanent.

Persoane afectate

Statutul socio-economic al gospodăriei

Tabelul 53 Componența gospodăriilor - raionul Cimișlia

Numărul mediu de persoane din gospodărie	Numărul mediu de persoane adulte din gospodărie	Numărul mediu de minori din gospodărie	Gospodării cu un singur cap de familie (%)	Gospodării monoparentale conduse de femei (%)	Gospodării monoparentale conduse de bărbați (%)
2,14	1,79	0,21	25%	17,86%	7,14%

Numărul mediu de persoane dintr-o gospodărie în zona afectată de proiect în raionul Cimișlia este de 2,14. Dintre gospodăriile acoperite în cadrul anchetei socio-economice, 25% au fost identificate ca fiind gospodării cu un singur cap de familie, 17,86% conduse de femei și 7,14% conduse de bărbați.

Vârsta medie a proprietarilor de terenuri este estimată la 60 de ani, aproximativ 36% dintre aceștia depășind vârsta de 65 de ani. Acest lucru sugerează că o proporție considerabilă din populația afectată din această zonă are o vârstă destul de înaintată, un aspect care ar putea avea un impact disproporționat dacă nu este atenuat în mod corespunzător.

În ceea ce privește **proprietatea funciară**, numărul mediu de parcele de teren deținute este de 1, iar în majoritatea cazurilor parcelele de teren au un singur proprietar.

Majoritatea respondenților își lucrează propriile terenuri și doar în câteva cazuri angajează forță de muncă din afara familiei.

În ceea ce privește accesul la **educație**, majoritatea respondenților (88%) au absolvit studii medii (liceu), 10% dintre respondenți au absolvit o diplomă universitară și 2% nu au acces la niciun fel de educație formală.

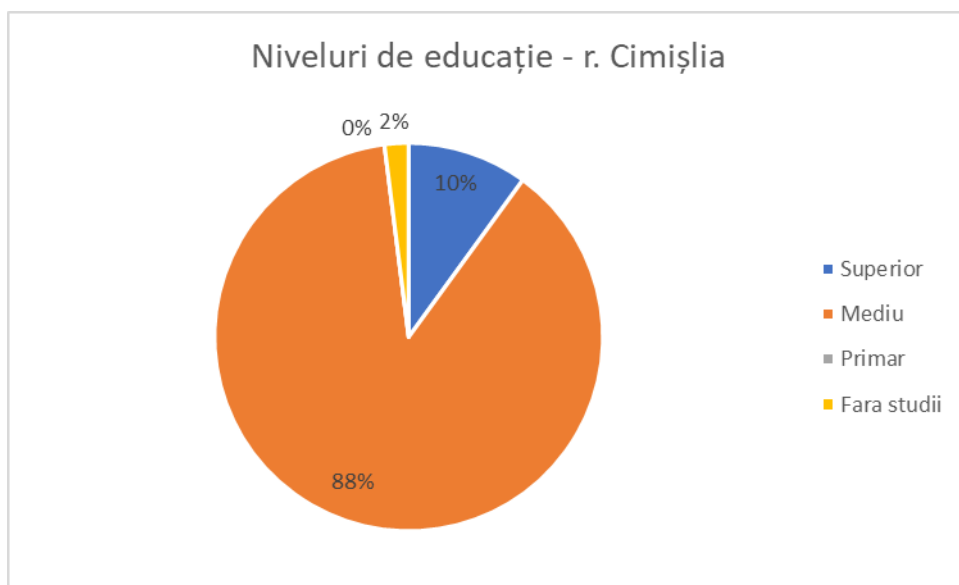
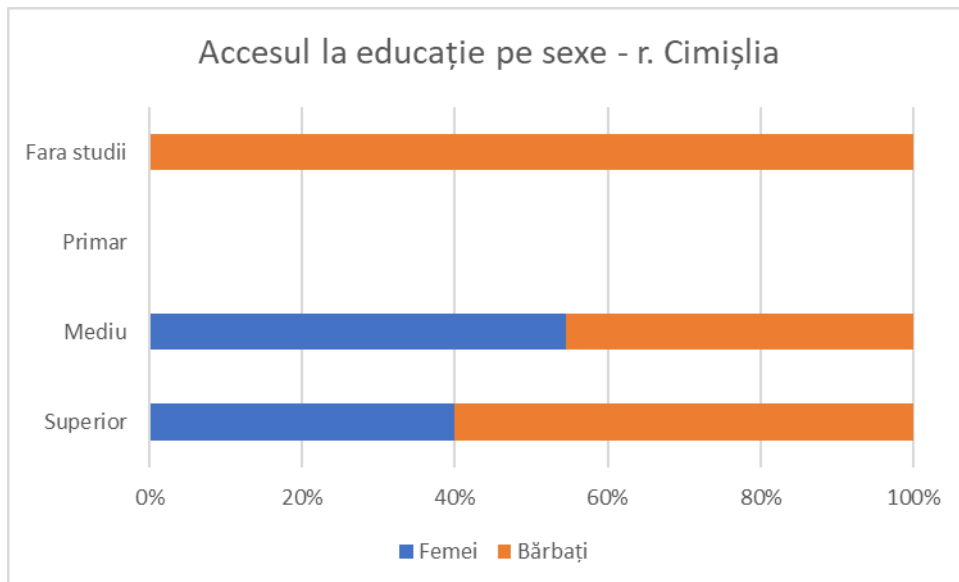

Figura 25. Nivelurile de educație - raionul Cimișlia

La dezagregarea în funcție de sexul respondenților putem observa că bărbații au o rată mai mare (60%) de acces la educație superioară decât femeile. În ceea ce privește nivelurile medii de educație, există un echilibru relativ între sexe, femeile reprezentând un procent ușor mai mare decât bărbații. Toți respondenții care nu au absolvit niciun fel de educație formală sunt bărbați.

Tabelul 54 Accesul la educație pe sexe - raionul Cimișlia

Toți respondenții din zonă s-au identificat ca fiind **de etnie moldovenească**.

Niciun respondent nu a declarat că suferă de **boli cronice sau dizabilități**.

În majoritatea gospodăriilor, soțul reprezintă **principala sursă de venit (75%)**, femeile fiind principalele întreținătoare în 25% dintre gospodării. Munca salariată reprezintă **principala sursă de venit (50%)**, urmată de pensii (38%). Majoritatea gospodăriilor (58%) beneficiază de un **venit** cuprins între 4000 și 11700 de lei, 38% dintre

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

gospodării fiind sub 4000 de lei și doar 4% având un venit de peste 11700 de lei. Au fost identificate persoane fără loc de muncă în 31% dintre gospodării, dar niciuna nu s-a înregistrat ca șomer.

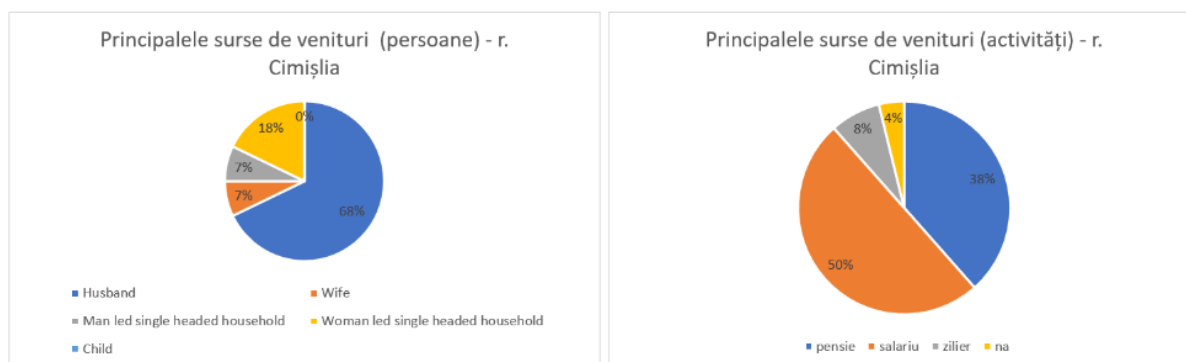

Figura 26. Principalele surse de venit - raionul Cimișlia

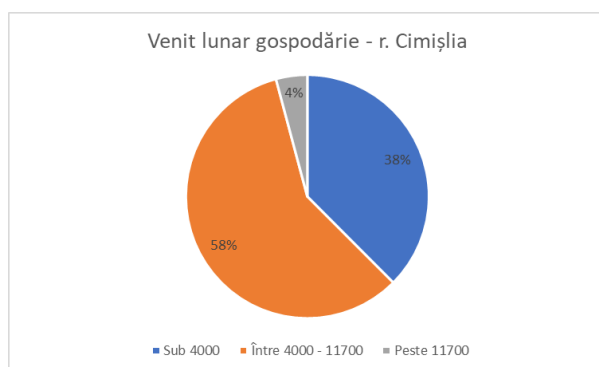

Figura 27. Venitul lunar - raionul Cimișlia

Cei mai mulți respondenți își folosesc terenurile între aprilie și octombrie (88%). Nu sunt disponibile surse de irigații și niciun respondent nu și-a exprimat dorința de a face îmbunătățiri pe terenurile lor.

Principalele plante cultivate pe terenurile afectate sunt porumbul, grâul, floarea-soarelui și strugurii. Grâul este cea mai răspândită cultură, în timp ce plantația de floarea-soarelui ocupă cea mai mare suprafață medie. După cum se poate observa în tabelul de mai jos, majoritatea produselor sunt vândute pe piață.

	Tipuri de culturi cultivate pe terenurile afectate			
	Porumb	Grâu	Floarea-soarelui	Podgorie
Nr. de culturi	8	14	4	5
Suprafața medie cultivată (ha)	13,64	13,80	38,30	2,66
Producția medie/ha (kg/an)	2.166,48	3.921,56	1.108,36	10.000
Pentru subzistență (medie - kg/an)	3.140	2.575	1.200	240
De vânzare (medie - kg/an)	26.400	51.528,57	41.250	26.380

Tabelul 55 Tipuri de culturi - raionul Cimișlia

Majoritatea gospodăriilor (90%) **dețin animale** pentru consumul personal. Cele mai frecvente tipuri de animale sunt păsările, porcii, vacile și oile. Majoritatea (54%) gospodăriilor dețin un anumit tip de păsări, cu o medie de aproximativ 25 de păsări pe gospodărie.

	Animale				
	Păsări	Oaie	Vaci	Porci	Nici unul
%	54%	2%	14%	20%	10%
Numărul mediu de animale/gospodărie	25,37	5,00	1,71	1,10	0

Tabelul 56 Efectivul de animale - raionul Cimișlia

Vulnerabilități

Pe baza datelor prezentate mai sus, au fost identificate următoarele aspecte referitoare la grupurile vulnerabile:

- Populația afectată este o populație îmbătrânită, cu o vârstă medie de 60 de ani;
- Există în prezent un număr considerabil de gospodării conduse de un singur cap de familie (aproximativ 25%), dintre care o mare parte sunt conduse de femei;
- Accesul la educație este ridicat, majoritatea respondenților absolvind un ciclu mediu de educație; este de remarcat faptul că femeile au un procent mai mic decât bărbații în ceea ce privește nivelul superior de educație;
- Proporția persoanelor cu dizabilități și boli cronice raportate este foarte scăzută;
- Bărbații reprezintă principalul susținător al familiei în majoritatea gospodăriilor;
- Majoritatea gospodăriilor se bazează pe venituri sub media națională.

Raionul Leova

Figura 28 Coridorul proiectului - cartierul Leova

Teren afectat

Suprafața totală afectată de proiect în raionul Leova acoperă o suprafață de 93,4 hectare (ha), 91,6 ha sunt supuse unei preluări temporare a terenului, în timp ce 1,80 ha sunt supuse exproprierii permanente.

Afectarea temporară de terenuri

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
476	91,60	0,10	24,72%	95	19,96%

Tabelul 57 Dimensiunea parcelor afectate temporar - cartierul Leova

Numărul total al parcelor care fac obiectul ocupării temporare de terenuri în raionul Leova este de 476. Dimensiunea medie mediană a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,1 ha, 19,96% dintre parcele intrând în categoria terenurilor orfane, unde peste 60% din suprafața parcelor este afectată de proiect.

În medie, coridorul de trecere al proiectului are un impact de 24,72% din dimensiunea totală a parcelor.

Expropriere permanentă

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
73	1,80	0,02	3,32%	0	0%

Tabelul 58 Dimensiunea parcelelor afectate permanent - raionul Leova

Numărul total de parcele supuse exproprierii definitive în raionul Leova este de 73. Dimensiunea medie mediană a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,02 ha. Datorită dimensiunii relativ mici a suprafeței necesare pentru construcția pilonilor, aici nu există situații de terenuri orfane.

În medie, coridorul de trecere al proiectului are un impact de 3,32% din dimensiunea totală a parcelelor.

Utilizarea terenurilor

Cele mai frecvente categorii de utilizare a terenurilor identificate în timpul inventarului sunt: terenuri arabile, podgorii, livezi, grădini, păduri, pășuni, drumuri și terenuri degradate.

Ocuparea temporară a terenurilor

	Teren arabil	Podgorie	Livada	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
Număr	267	23	13	112	8	12	53	0
Dimensiune (ha)	37,95	5,42	1,54	16,40	1,28	22,87	3,64	0

Tabelul 59 Utilizarea terenurilor - preluarea temporară a terenurilor - raionul Leova

Cea mai frecventă utilizare a parcelelor de teren care intră sub incidența ocupării temporare de terenuri este cea de teren arabil, urmată de grădini și, într-un procent mai mic, de vii și livezi. În ceea ce privește dimensiunea, putem observa că terenurile arabile reprezintă cea mai mare suprafață (37,95 ha), pășunile (22,87 ha) și grădinile (16,40 ha) reprezentând următoarele categorii de dimensiuni. Se preconizează că un număr relativ mare de drumuri (53) vor fi afectate de proiect pentru o perioadă limitată de timp.

Expropriere permanentă

	Teren arabil	Podgorie	Livada	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
Număr	35	4	2	15	1	12	3	0
Dimensiune (ha)	0,69	0,08	0,04	0,40	0,0001	0,50	0,01	0

Tabelul 60 Utilizarea terenurilor - expropriere definitivă - raionul Leova

Cea mai frecventă utilizare a parcelelor de teren care intră sub incidența exproprierii permanente este cea de teren arabil, iar a doua cea mai frecventă utilizare este cea de grădini și pășuni. În ceea ce privește dimensiunea, putem observa că terenurile arabile reprezintă cea mai mare suprafață (0,69 ha), urmate de pășuni (0,50 ha) și grădini (0,40 ha) care acoperă o suprafață mai mică. Se preconizează că 3 drumuri agricole vor fi afectate de proiect pentru expropriere definitivă.

Statutul proprietarului

În raionul Leova, majoritatea parcelelor de teren afectate sunt proprietate privată, cu 15 parcele deținute/închiriate de întreprinderi identificate în procesul de inventariere.

Ocuparea temporară a terenurilor

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
82	394	15	0

Tabelul 61 Statutul proprietarului - recepția temporară a terenurilor - raionul Leova

Majoritatea (394) parcelelor de teren afectate temporar sunt terenuri aflate în proprietate privată, iar 82 de parcele de teren afectate se află pe terenuri publice. 15 parcele deținute/închiriate de întreprinderi vor fi afectate temporar de proiect în zona Leova.

Expropriere permanentă

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
20	53	3	0

Tabelul 62 Statutul proprietarului - expropriere definitivă - raionul Leova

Majoritatea (53) parcelelor de teren afectate în mod permanent sunt terenuri aflate în proprietate privată, iar 20 dintre parcelele afectate se află pe terenuri publice. 3 parcele deținute/închiriate de întreprinderi vor fi afectate în mod permanent.

Persoane afectate

Statutul socio-economic al gospodăriei

Numărul mediu de persoane din gospodărie	Numărul mediu de persoane adulte din gospodărie	Numărul mediu de minori din gospodărie	Gospodării cu un singur cap de familie (%)	Gospodării monoparentale conduse de femei (%)	Gospodării monoparentale conduse de bărbați (%)
2,42	2,05	0,42	31,58%	15,79%	15,79%

Tabelul 63 Componența gospodăriilor - raionul Leova

Numărul mediu de persoane dintr-o gospodărie în zona afectată de proiect în raionul Leova este de 2,42. Dintre gospodăriile acoperite în cadrul anchetei socio-economice, 31,6% au fost identificate ca fiind gospodării conduse de un singur cap de familie, 15,8% conduse de femei și 15,8% conduse de bărbați.

Vârsta medie a proprietarilor de terenuri este estimată la 62 de ani, aproximativ 37% dintre aceștia depășind vârsta de 65 de ani. Acest lucru sugerează că o proporție considerabilă din populația afectată din această zonă are o vârstă destul de înaintată, un aspect care ar putea avea un impact disproporționat dacă nu este atenuat în mod corespunzător.

În ceea ce privește **proprietatea asupra terenurilor**, numărul mediu de parcele de teren deținute este de 1,5 parcele de teren, iar în majoritatea cazurilor parcelele de teren au încă un proprietar.

Majoritatea respondenților își lucrează propriile terenuri și doar în câteva cazuri angajează forță de muncă din afara familiei.

În ceea ce privește accesul la **educație**, majoritatea respondenților (67%) au absolvit studii medii (liceu), 8% dintre respondenți au absolvit o diplomă universitară și o proporție relativ mare de respondenți, 25%, nu au acces la niciun fel de educație formală.

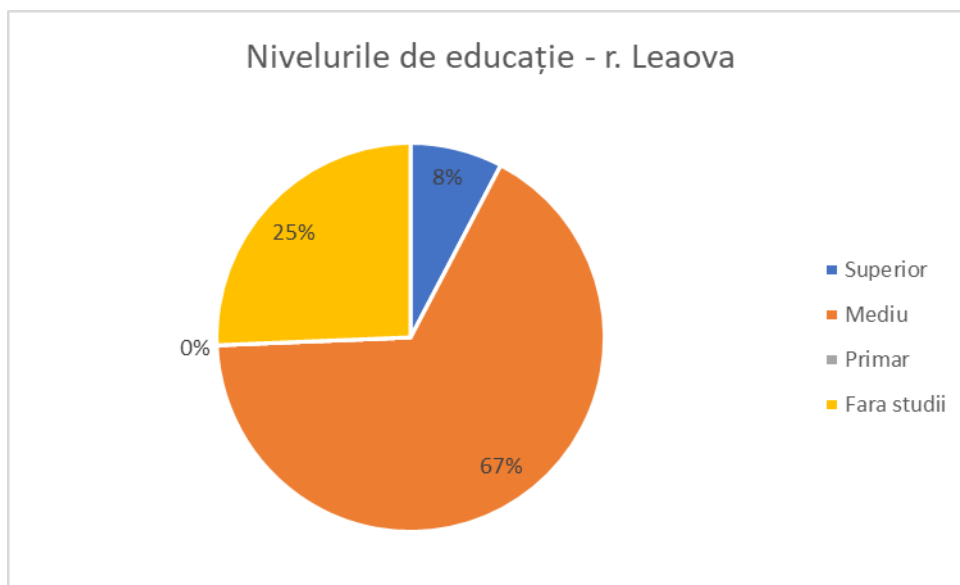

Figura 29 Nivelurile de educație - raionul Leova

La dezagregarea în funcție de sexul respondenților putem observa că doar femeile au avut acces la educație superioară. La nivelurile educaționale medii, există un echilibru relativ între sexe, bărbații reprezentând un procent ușor mai mare decât femeile. Mai mulți bărbați decât femei nu au absolvit niciun fel de educație formală.

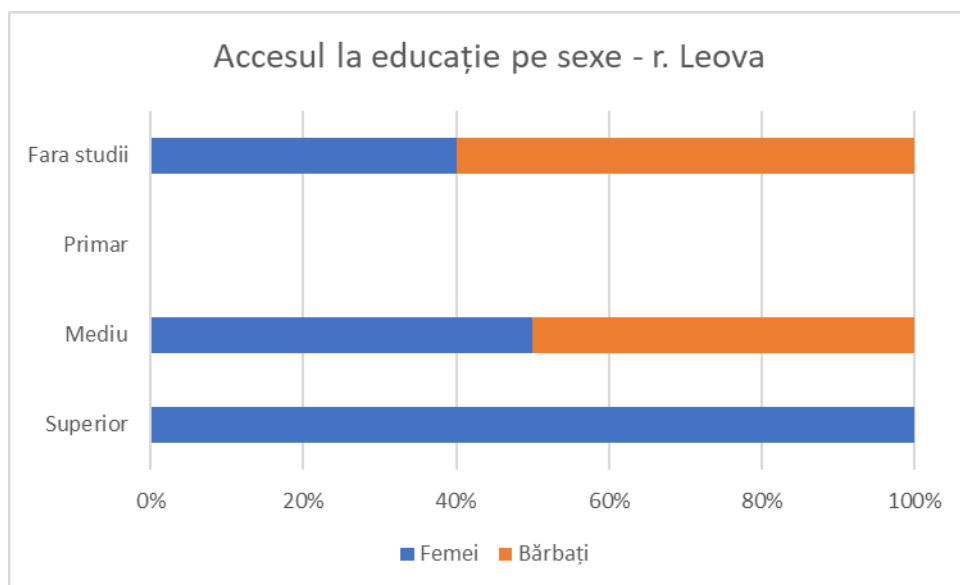

Figura 30 Accesul la educație pe sexe - raionul Leova

Toți respondenții din zonă s-au identificat ca fiind **de etnie moldovenească**.

47% dintre respondenți au declarat că suferă de **boli cronice sau dizabilități**, cele mai frecvente fiind dizabilitățile de nivel 2.

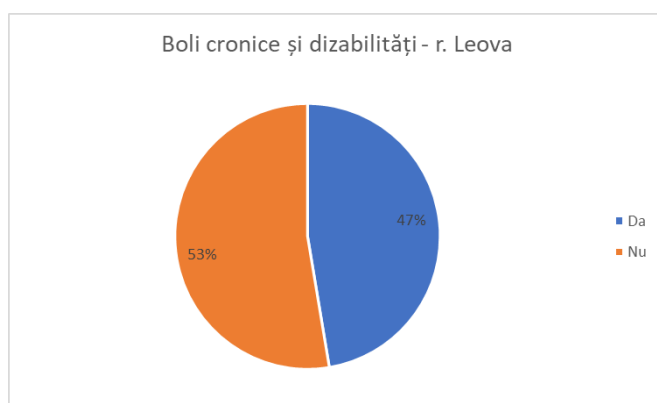

Figura 31 Boli cronice - raionul Leova

În majoritatea gospodăriilor, soțul reprezintă **principala sursă de venit** (57,9%), femeile fiind principalele susținătoare ale familiei în 36,8% dintre gospodării. Munca sezonieră și pensiile reprezintă **principalele surse de venit** (40%), urmate de munca salariată (20%). 41% dintre gospodării beneficiază de un **venit cuprins** între 4000 și 11700 de lei, 59% dintre gospodării încadrându-se sub 4000 de lei. În 42% dintre gospodării au fost identificate persoane fără loc de muncă, dar niciuna nu s-a înregistrat ca șomer.

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

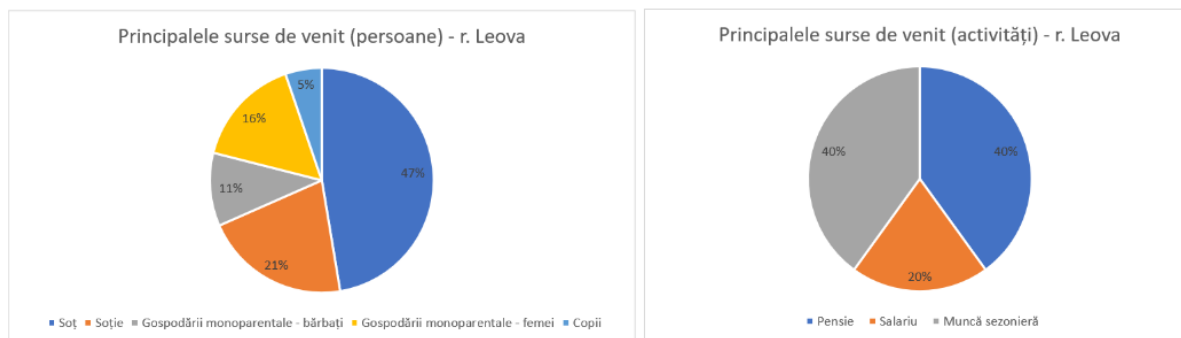

Figura 32 Principalele surse de venit - raionul Leova

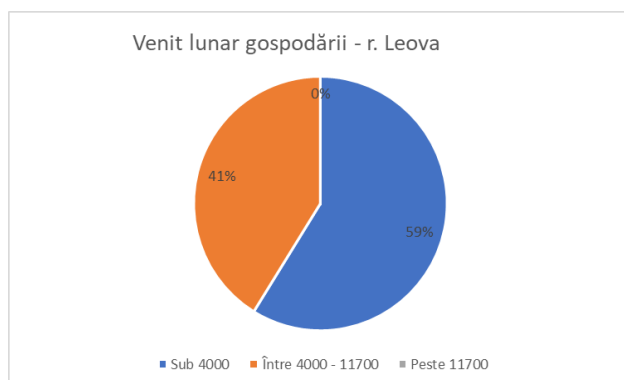

Figura 33 Venitul gospodăriilor casnice - raionul Leova

Majoritatea respondenților își folosesc terenurile pe tot parcursul anului (59%), în timp ce 41% dintre respondenți folosesc terenurile între aprilie și octombrie. Nu sunt disponibile surse de irigații și niciun respondent nu și-a exprimat dorința de a face îmbunătățiri pe terenurile lor.

Principalele plante cultivate pe terenurile afectate sunt cereale, porumb, grâu, orz, floarea-soarelui, lucernă, livezi de struguri, piersici și cireșe. Grâul este cea mai răspândită cultură, în timp ce piersicile ocupă cea mai mare suprafață medie. După cum se poate observa în tabelul de mai jos, majoritatea produselor provenite din culturile perene sunt vândute pe piață, în timp ce culturile anuale sunt cultivate în cea mai mare parte pentru consumul personal.

	Tipuri de culturi cultivate pe terenurile afectate									
	Cereale	Porumb	Grâu	Orz	Floarea-soarelui	Lucernă	Podgorii	Livezi	Piersici	Cireșe
Nr. de culturi	4	5	9	3	2	1	8	1	4	1
Suprafața medie cultivată (ha)	1,23	0,60	0,69	0,35	1	0,50	0,54	1,12	1,55	0,26

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Producția medie/ha (kg/an)	406,50	2.140,47	1.961,10	761,90	100,50	0	9.535,96	9.821,43	9.838,71	8.461,54
Pentru subzistență (medie - kg/an)	500	1.280	1.122,22	266,67	100	0	0	0	0	0
De vânzare (medie - kg/an)	0	0	222,22	0	0	0	5.137,50	11.000	15.250	2.200

Tabelul 64 - Tipuri de culturi - raionul Leova

Majoritatea gospodăriilor (92%) **dețin animale** pentru consumul personal. Cele mai frecvente tipuri de animale sunt păsările, caprele, vacile și oile. Majoritatea gospodăriilor (71%) dețin un anumit tip de păsări, cu o medie de aproximativ 27 de păsări pe gospodărie.

	Animale				
	Păsări	Oaie	Vaci	Capre	Iepuri
%	71%	8%	4%	4%	4%
Numărul mediu de animale/gospodărie	27,29	4	1	2	4

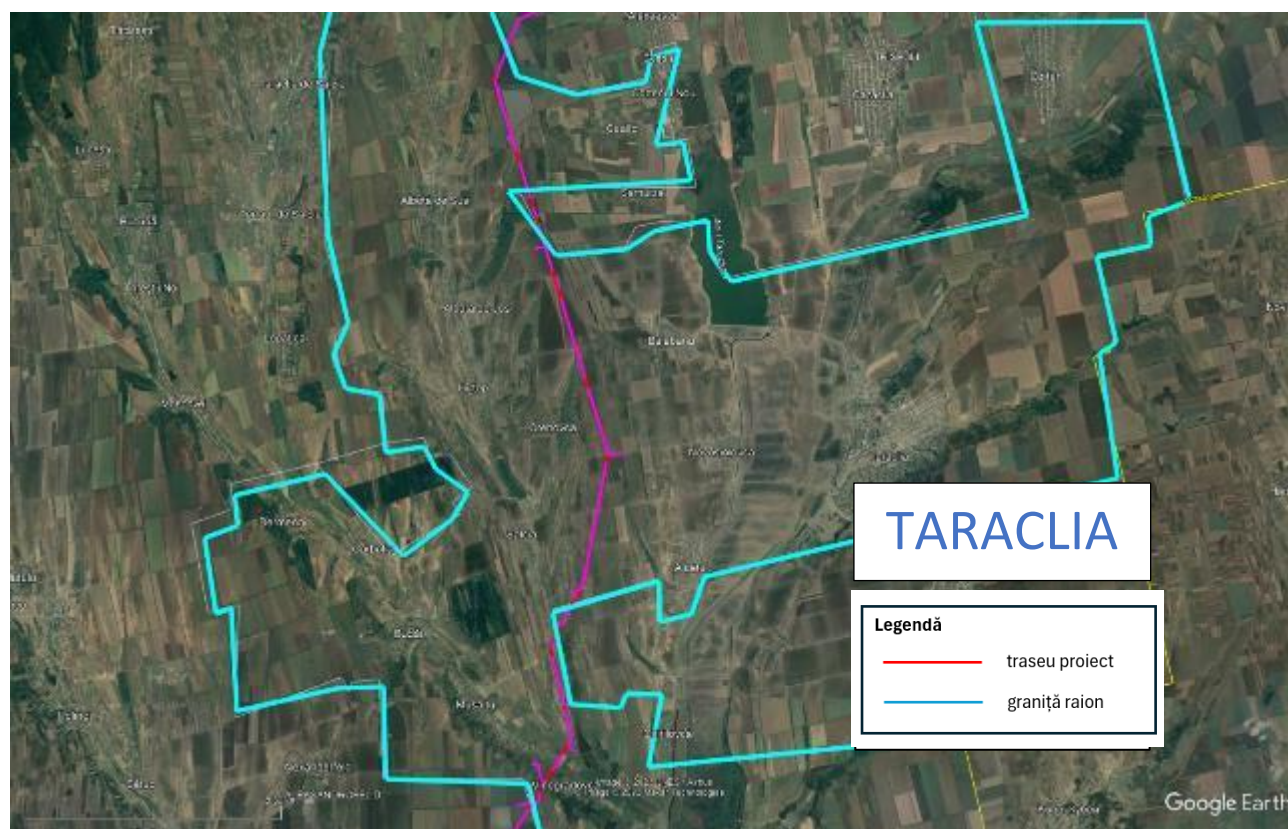
Tabelul 65 Efectivul de animale - raionul Leova

Vulnerabilități

Pe baza datelor prezentate mai sus, au fost identificate următoarele aspecte referitoare la grupurile vulnerabile:

- Populația afectată este o populație îmbătrânită, cu o vârstă medie de 73 de ani;
- Există în prezent un număr considerabil de gospodării conduse de un singur cap de familie (aproximativ 31,6%), dintre care jumătate sunt conduse de femei;
- Accesul la educație este relativ scăzut, un procent ridicat (25%) dintre respondenți nefiind absolvenți ai unei forme formale de educație;
- Proporția persoanelor cu dizabilități și boli cronice raportate este relativ ridicată;
- Bărbații reprezintă principalul susținător al familiei în majoritatea gospodăriilor;
- Majoritatea gospodăriilor se bazează pe venituri sub media națională;
- Procentul de terenuri orfane este relativ ridicat, de aproximativ 20%.

Raionul Taraclia

Teren afectat

Suprafața totală afectată de proiect în raionul Taraclia acoperă o suprafață de 161,93 hectare (ha), 159,14 ha sunt supuse unei preluări temporare de teren, în timp ce 2,79 ha sunt supuse exproprierii permanente.

Afectarea temporară de terenuri

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
472	184,43	0,19	31,40%	80	16,95%

Tabelul 66 Dimensiunea parcelor afectate temporar - raionul Taraclia

Numărul total de parcele care fac obiectul ocupării temporare de terenuri în raionul Leova este de 472. Dimensiunea medie mediană a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,19 ha, 16,95% dintre parcele intrând în categoria terenurilor orfane, unde peste 60% din suprafața parcelei este afectată de proiect.

În medie, dreptul de trecere al proiectului are un impact asupra parcelor în proporție de 31,40% din dimensiunea totală a acestora.

Expropriere permanentă

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
137	3,24	0,03	1,12%	0	0%

Tabelul 67 Dimensiunea parcelelor afectate permanent - raionul Taraclia

Numărul total de parcele supuse exproprierii definitive în raionul Leova este de 137. Dimensiunea medie mediană a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,03 ha. Datorită dimensiunii relativ mici a suprafeței necesare pentru construcția pilonilor, aici nu există situații de terenuri orfane.

În medie, dreptul de trecere al proiectului are un impact asupra parcelelor de 1,12% din dimensiunea totală a acestora.

Utilizarea terenurilor

Cele mai frecvente categorii de utilizare a terenurilor identificate în timpul inventarului sunt: terenuri arabile, podgorii, livezi, grădini, păduri, pășuni, drumuri și terenuri degradate.

Ocuparea temporară a terenurilor

	Teren arabil	Podgorie	Livada	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
Nu.	372	9	0	0	16	11	81	0
Dimensiune (ha)	159,14	3,74	0	0	4,12	7,24	4,96	0

Tabelul 68 Utilizarea terenurilor - preluarea temporară a terenurilor - raionul Taraclia

Cea mai frecventă utilizare a parcelelor de teren care intră sub incidența ocupării temporare de terenuri este cea de teren arabil, urmată de pășuni, păduri și podgorii. În ceea ce privește dimensiunea, putem observa că terenurile arabile reprezintă cea mai mare suprafață (159,14 ha), pășunile (7,24 ha) și pădurile (4,12 ha) reprezentând următoarele categorii de dimensiuni. Se preconizează că un număr relativ mare de drumuri (81) vor fi afectate de proiect pentru o perioadă limitată de timp.

Expropriere permanentă

	Teren arabil	Podgorie	Livada	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
Nu.	122	2	0	0	2	3	4	1
Dimensiune (ha)	2,79	0,07	0	0	0,03	0,11	0,04	0,03

Tabelul 69 Utilizarea terenurilor - aportul permanent de terenuri - raionul Taraclia

Cea mai frecventă utilizare a parcelelor de teren care intră sub incidența exproprierii permanente este cea de teren arabil, iar a doua cea mai frecventă utilizare este cea de pășuni și podgorii. În ceea ce privește dimensiunea, putem observa că terenurile arabile reprezintă cea mai mare suprafață (2,79 ha), urmate de pășuni (0,11 ha) și de viile (0,07 ha) care acoperă o suprafață mai mică. Se preconizează că 4 drumuri agricole vor fi afectate de proiectul de expropriere definitivă.

Statutul proprietarului

În raionul Taraclia, majoritatea parcelelor de teren afectate sunt proprietate privată, 136 de parcele fiind deținute/închiriate de întreprinderi identificate în procesul de inventariere.

Ocuparea temporară a terenurilor

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
128	344	136	0

Tabelul 70 Statutul proprietarului - recepția temporară a terenurilor - raionul Taraclia

Majoritatea (344) parcelelor de teren afectate temporar sunt terenuri aflate în proprietate privată, iar 128 de parcele de teren afectate se află pe terenuri publice. 136 de parcele deținute/închiriate de întreprinderi vor fi afectate temporar de proiect în zona Taraclia.

Expropriere permanentă

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
18	119	42	0

Tabelul 71 Statutul proprietarului - expropriere definitivă - raionul Taraclia

Majoritatea (119) parcelelor de teren afectate în mod permanent sunt terenuri aflate în proprietate privată, iar 18 parcele de teren afectate se află pe terenuri publice. 42 de parcele deținute/închiriate de întreprinderi vor fi afectate în mod permanent.

Persoane afectate

Statutul socio-economic al gospodăriei

Numărul mediu de persoane din gospodărie	Numărul mediu de persoane adulte din gospodărie	Numărul mediu de minori din gospodărie	Gospodării cu un singur cap de familie (%)	Gospodării monoparentale conduse de femei (%)	Gospodării monoparentale conduse de bărbați (%)
3	2,33	0,46	23,08%	10,26%	12,82%

Tabelul 72 Componenta gospodăriilor - raionul Taraclia

Numărul mediu de persoane dintr-o gospodărie în zona afectată de proiect în raionul Taraclia este de 3,00. Dintre gospodăriile acoperite în cadrul anchetei socio-

economice, 23,08% au fost identificate ca fiind gospodării cu un singur cap de familie, 10,26% conduse de femei și 12,82% conduse de bărbați.

Vârsta medie a proprietarilor de terenuri este estimată la 61 de ani, aproximativ 20% dintre aceștia depășind vârsta de 65 de ani. Acest lucru sugerează că o proporție considerabilă din populația afectată din această zonă are o vârstă destul de înaintată, un aspect care ar putea avea un impact disproporționat dacă nu este atenuat în mod corespunzător.

În ceea ce privește **proprietatea funciară**, numărul mediu de terenuri deținute este de 5 terenuri. 60% dintre parcelele de teren sunt deținute de un membru al familiei, în timp ce 40% dintre parcelele de teren sunt închiriate cu contract unei terțe părți.

Unii dintre respondenți își lucrează propriile terenuri, în timp ce alții angajează forță de muncă în afara familiei, de la un singur lucrător până la 15.

În ceea ce privește accesul la **educație**, majoritatea respondenților (72%) au absolvit un nivel mediu de educație (liceu), iar 28% dintre respondenți au absolvit o diplomă universitară.

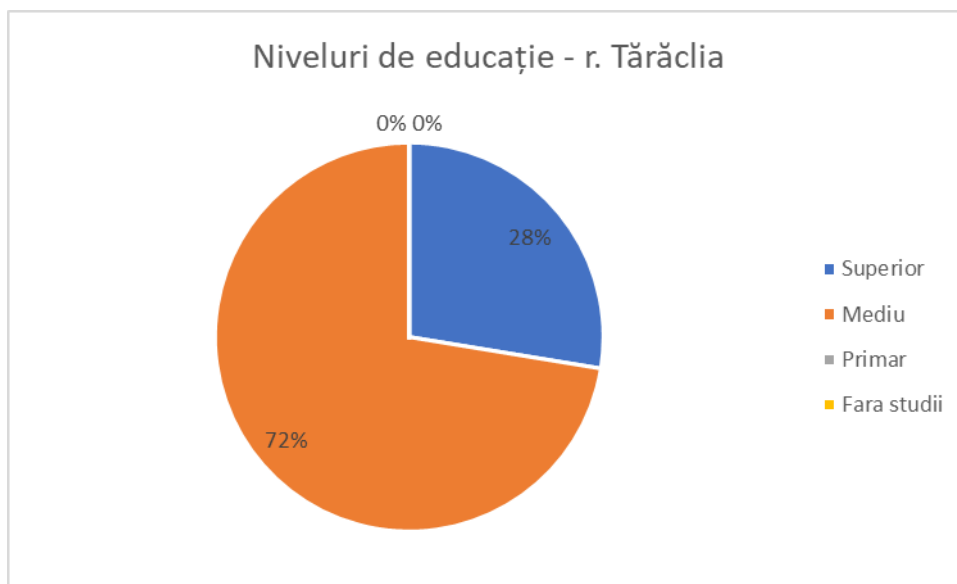

Figura 34. Nivelurile de educație - raionul Tărăclia

La dezagregarea în funcție de sexul respondenților se poate observa că femeile au avut un acces ușor mai bun la educație superioară (aproximativ 58%). În ceea ce privește nivelurile medii de educație, există un echilibru relativ între sexe, bărbații (56%) reprezentând un procent ușor mai mare decât femeile.

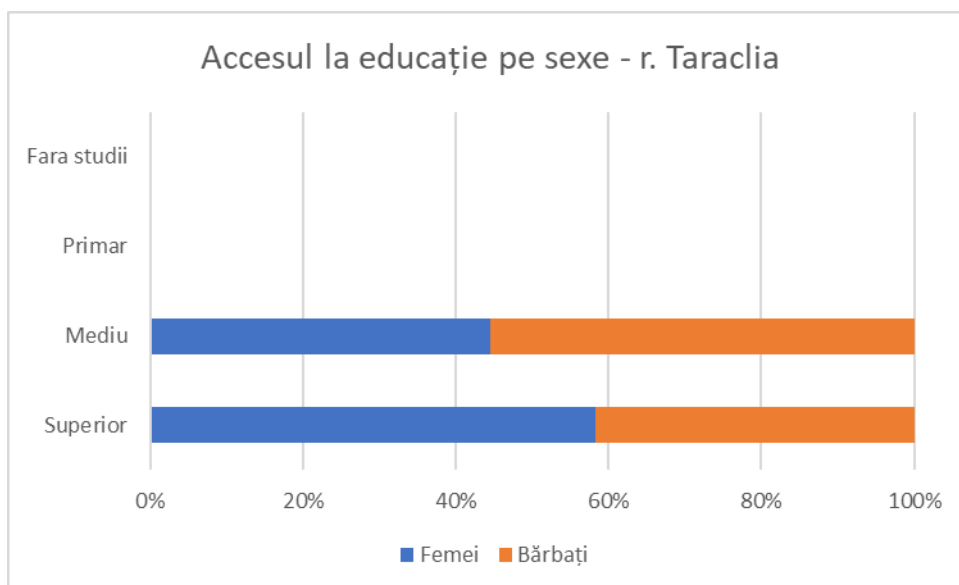

Figura 35. Accesul la educație pe sexe - raionul Taraclia

Majoritatea respondenților (44%) s-au identificat ca fiind bulgari, urmași de găgăuzi (30%) și moldoveni (23%).

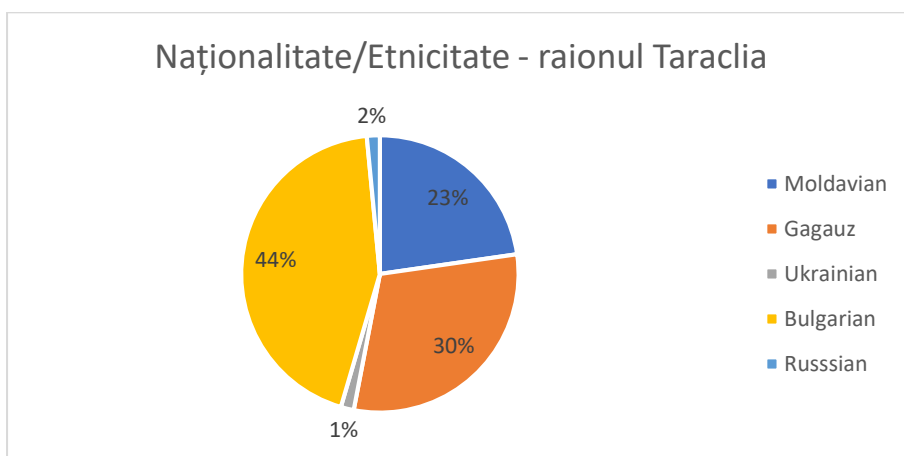

Figura 36. Etnie - raionul Taraclia

26% dintre respondenți au declarat că suferă de **boli cronice sau handicapuri**, cele mai frecvente fiind bolile cardiace și cancerul.

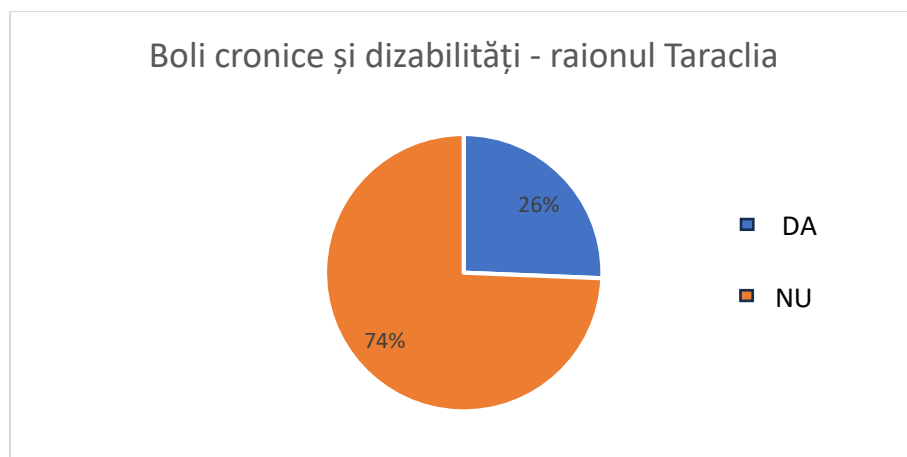

Figura 37. Boli cronice și dizabilități - raionul Taraclia

În majoritatea gospodăriilor, soțul reprezintă principala **sursă de venit** (67%), femeile fiind principala sursă de venit în 18% dintre gospodării, în timp ce ginerele reprezintă principala sursă de venit în 3% dintre respondenți. Salariul reprezintă principala sursă de venit pentru 74% dintre respondenți, în timp ce 26% se bazează pe diferite forme de pensii. 70% dintre gospodării beneficiază de un **venit cuprins** între 4000 și 11700 de lei, 21% dintre gospodării fiind sub 4000 de lei. În 18% dintre gospodării au fost identificate persoane fără loc de muncă, dar niciuna nu s-a înregistrat ca șomer.

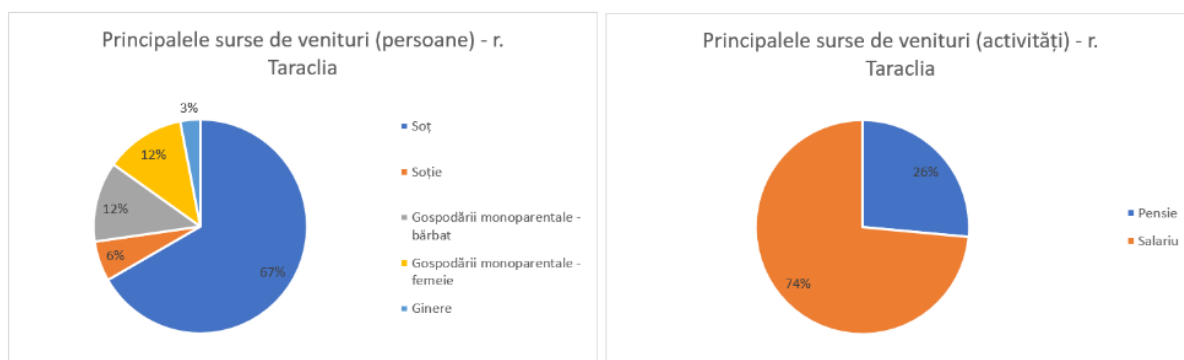

Figura 38. Principalele surse de venit - raionul Taraclia

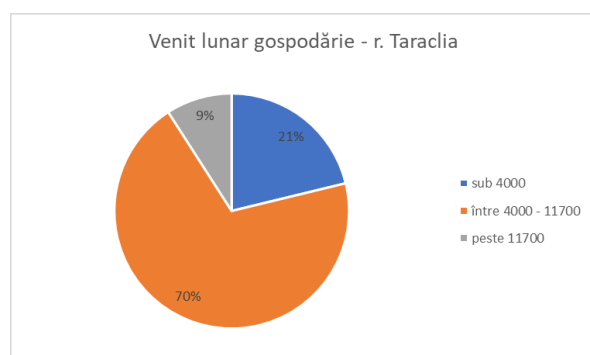

Figura 39. Venitul gospodăriilor - raionul Taraclia

Majoritatea respondenților își folosesc terenurile pe tot parcursul anului (98%), în timp ce 2% dintre respondenți folosesc terenurile între martie și octombrie. Nu sunt

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

disponibile surse de irigații, dar 8% dintre respondenți și-au exprimat dorința de a face îmbunătățiri pe terenurile lor și de a instala un anumit sistem de irigații.

Principalele plante cultivate pe terenurile afectate sunt porumbul, grâul, orzul, floarea-soarelui, strugurii și livezile. Porumbul și grâul sunt cele mai comune culturi, în timp ce floarea-soarelui ocupă cea mai mare suprafață medie. După cum se poate observa în tabelul de mai jos, majoritatea produselor sunt vândute pe piață.

	Tipuri de culturi cultivate pe terenurile afectate					
	Porumb	Grâu	Orz	Floarea-soarelui	Podgorii	Livada
Nr. de culturi	31	28	5	7	14	3
Suprafața medie cultivată (ha)	10,92	30,09	29,00	53,19	8,92	0,35
Producția medie/ha (kg/an)	851,45	2.970,64	2.234,48	1.943,62	5.316,25	2.500
Pentru subzistență (medie - kg/an)	1.629,03	10.732,14	0	285,71	7.392,86	33,33
De vânzare (medie - kg/an)	8.825,81	79.964,29	64.800	103/102,86	33.350	833,33

Tabelul 73 Tipuri de culturi - raionul Taraclia

Majoritatea gospodăriilor (71%) **dețin animale** pentru consumul personal. Cele mai frecvente tipuri de animale sunt păsările, caprele, vacile, oile, porcii și iepurii. Majoritatea gospodăriilor (51%) dețin un anumit tip de păsări, cu o medie de aproximativ 46 de păsări pe gospodărie.

	Animale					
	Păsări	Oaie	Vaci	Capre	Iepuri	Porci
%	51%	2%	3%	3%	5%	8%
Media numărului de animale/ gospodărie	46,09	5,00	1	4	8,33	2

Tabelul 74 Efectivul de animale - raionul Taraclia

Vulnerabilități

Pe baza datelor prezentate mai sus, au fost identificate următoarele aspecte referitoare la grupurile vulnerabile:

- Populația afectată este o populație îmbătrânită, cu o vârstă medie de 61 de ani;
- Există în prezent un număr considerabil de gospodării conduse de un singur cap de familie (aproximativ 23,8%), dintre care jumătate sunt conduse de femei;
- Accesul la educație este relativ ridicat;
- Proporția persoanelor cu dizabilități și boli cronice raportate este relativ ridicată, de 26%;

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

- Bărbații reprezintă principalul susținător al familiei în majoritatea gospodăriilor;
- Majoritatea gospodăriilor se bazează pe venituri sub media națională;
- Procentul de terenuri orfane este relativ ridicat, de aproximativ 16,9%;

Raionul prezintă o structură etnică diversă, de care ar trebui să se țină seama în special în faza de consultare.

Raionul Cahul

Teren afectat

Suprafața totală afectată de proiect în raionul Cahul acoperă o suprafață de 79,79 hectare (ha), 78,55 ha sunt supuse unei preluări temporare de teren, în timp ce 1,24 ha sunt supuse exproprierii permanente.

Ocuparea temporară a terenurilor

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
379	87,99	0,08	39,45%	98	25,86%

Tabelul 75 Mărimea parcelor afectate temporar - raionul Cahul

Numărul total de parcele care fac obiectul ocupării temporare de terenuri în raionul Leova este de 379. Dimensiunea medie a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,08 ha, 25,86% dintre parcele încadrându-se în categoria terenurilor orfane, unde peste 60% din suprafața parcelei este afectată de proiect.

În medie, coridorul de trecere al proiectului are un impact de 39,45% din dimensiunea totală a parcelor.

Expropriere permanentă

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
61	1,37	0,03	3,78%	0	0%

Tabelul 76 Mărimea parcelelor afectate permanent - raionul Cahul

Numărul total de parcele supuse exproprierii definitive în raionul Leova este de 61. Dimensiunea medie mediană a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,03 ha. Datorită dimensiunii relativ mici a suprafeței necesare pentru construcția pilonilor, aici nu există situații de terenuri orfane.

În medie, coridorul de trecere al proiectului are un impact de 3,78% din dimensiunea totală a parcelelor.

Utilizarea terenurilor

Cele mai frecvente categorii de utilizare a terenurilor identificate în timpul inventarului sunt: terenuri arabile, podgorii, livezi, grădini, păduri, pășuni, drumuri și terenuri degradate.

Ocuparea temporară a terenurilor

	Teren arabil	Podgorie	Livada	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
Număr	338	86	10	0	4	0	47	0
Dimensiune (ha)	78,55	3,28	5,45	0	1,26	0	3,74	0

Tabelul 77 Utilizarea terenurilor - preluarea temporară a terenurilor - raionul Cahul

Cea mai frecventă utilizare a parcelelor de teren care intră sub incidența ocupării temporare de terenuri este cea de teren arabil, urmată de cea de podgorii. În ceea ce privește dimensiunea, putem observa că terenurile arabile reprezintă cea mai mare suprafață (78,55 ha), livezile (5,45 ha) și viile (3,28 ha) reprezentând următoarele categorii cele mai mari. Se preconizează că un număr relativ mare de drumuri (47) vor fi afectate de proiect pentru o perioadă limitată de timp.

Expropriere permanentă

	Teren arabil	Podgorie	Livada	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
Număr	54	0	3	0	2	0	3	0
Dimensiune (ha)	1,24	0	0,10	0	0,01	0	0,03	0

Tabelul 78 Utilizarea terenurilor - expropriere definitivă - raionul Cahul

Cea mai frecventă utilizare a parcelelor de teren care intră sub incidența exproprierii permanente este cea de teren arabil, iar a doua cea mai frecventă utilizare este cea de livezi. În ceea ce privește dimensiunea, putem observa că terenurile arabile reprezintă cea mai mare suprafață (1,24 ha), urmate de livezi (0,10 ha). Se

preconizează că 3 drumuri agricole vor fi afectate de proiectul de expropriere definitivă.

Statutul proprietarului

În raionul Cahul, majoritatea parcelelor de teren afectate sunt proprietate privată, 30 de parcele fiind deținute/închiriate de întreprinderi identificate în procesul de inventariere.

Ocuparea temporară a terenurilor

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
55	324	30	0

Tabelul 79 Statutul de proprietar - preluarea temporară a terenurilor - raionul Cahul

Majoritatea (324) parcelelor de teren afectate temporar sunt terenuri aflate în proprietate privată, iar 55 dintre parcelele de teren afectate se află pe terenuri publice. 30 de parcele deținute/închiriate de întreprinderi vor fi afectate temporar de proiect în zona Cahul.

Expropriere permanentă

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
6	55	7	0

Tabelul 80 Statutul de proprietar - expropriere definitivă - raionul Cahul

Majoritatea (55) parcelelor de teren afectate în mod permanent sunt terenuri aflate în proprietate privată, iar 6 dintre parcelele afectate se află pe terenuri publice. 7 parcele deținute/închiriate de întreprinderi vor fi afectate în mod permanent.

Persoane afectate

Statutul socio-economic al gospodăriei

Numărul mediu de persoane din gospodărie	Numărul mediu de persoane adulte din gospodării	Numărul mediu de minori din gospodărie	Gospodării cu un singur cap de familie (%)	Gospodării monoparentale conduse de femei (%)	Gospodării monoparentale conduse de bărbați (%)
5,85	2,25	1,05	5%	5%	0%

Tabelul 81 Componenta gospodăriilor - raionul Cahul

Numărul mediu de persoane dintr-o gospodărie în zona afectată de proiect în raionul Cahul este de 5,85. Dintre gospodăriile acoperite în cadrul anchetei socio-economice, 5% au fost identificate ca fiind gospodării conduse de un singur cap de familie, toate conduse de femei.

Vârsta medie a proprietarilor de terenuri este estimată la 57 de ani, iar aproximativ 28,7% dintre aceștia depășesc vârsta de 65 de ani. Acest lucru sugerează că o

proporție considerabilă din populația afectată din această zonă are o vârstă destul de înaintată, un aspect care ar putea avea un impact disproporționat dacă nu este atenuat în mod corespunzător.

În ceea ce privește proprietatea asupra terenurilor, numărul mediu de terenuri deținute este de 1 teren. 44% dintre parcelele de teren sunt deținute de un membru al familiei.

Unii dintre respondenți își lucrează propriile terenuri, în timp ce alții angajează forță de muncă în afara familiei, variind de la 3 la 15 lucrători.

În ceea ce privește accesul la **educație**, majoritatea respondenților (70%) au absolvit un nivel mediu de educație (liceu), 11% dintre respondenți au absolvit o diplomă universitară, în timp ce 14% dintre respondenți nu au avut acces la niciun fel de educație formală.

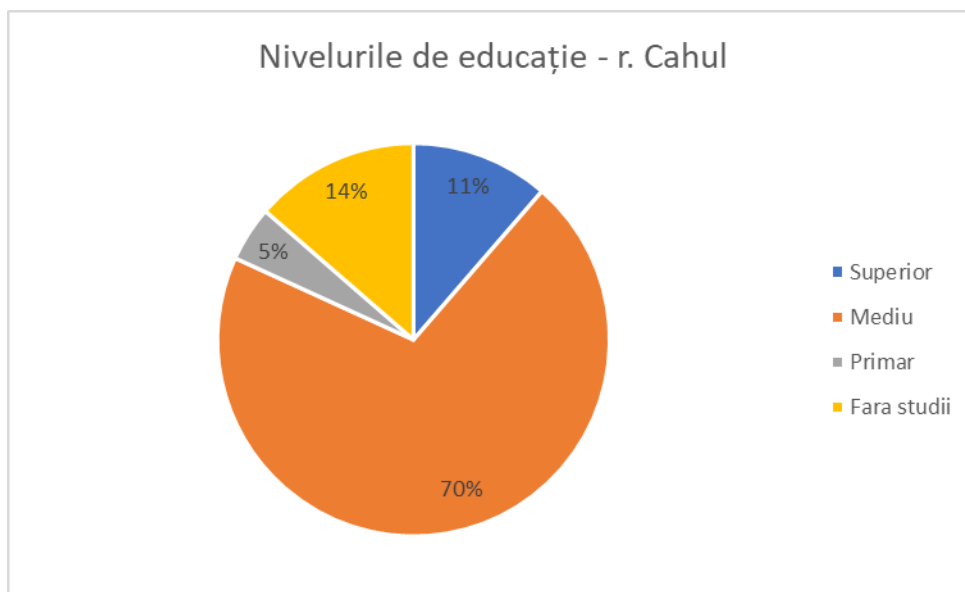

Figura 40 Nivelurile de educație - raionul Cahul

La dezagregarea în funcție de sexul respondenților se poate observa că femeile au avut un acces mai bun la educație superioară (aproximativ 80%). În ceea ce privește nivelurile medii de educație, există un echilibru relativ între sexe, bărbații (58%) reprezentând un procent ușor mai mare decât femeile. De asemenea, există un echilibru și în categoria celor care nu au avut acces la niciun fel de educație, procentul fiind împărțit în mod egal între bărbați și femei.

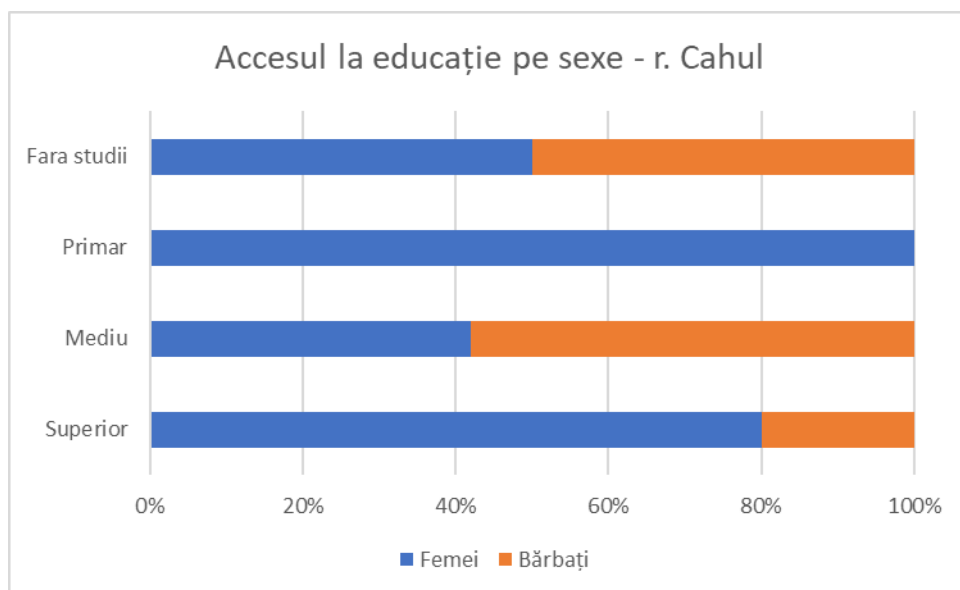

Figura 41. Accesul la educație pe sexe - raionul Cahul

Majoritatea respondenților (88%) s-au identificat ca fiind moldoveni, urmași de bulgari (7%) și ruși (5%).

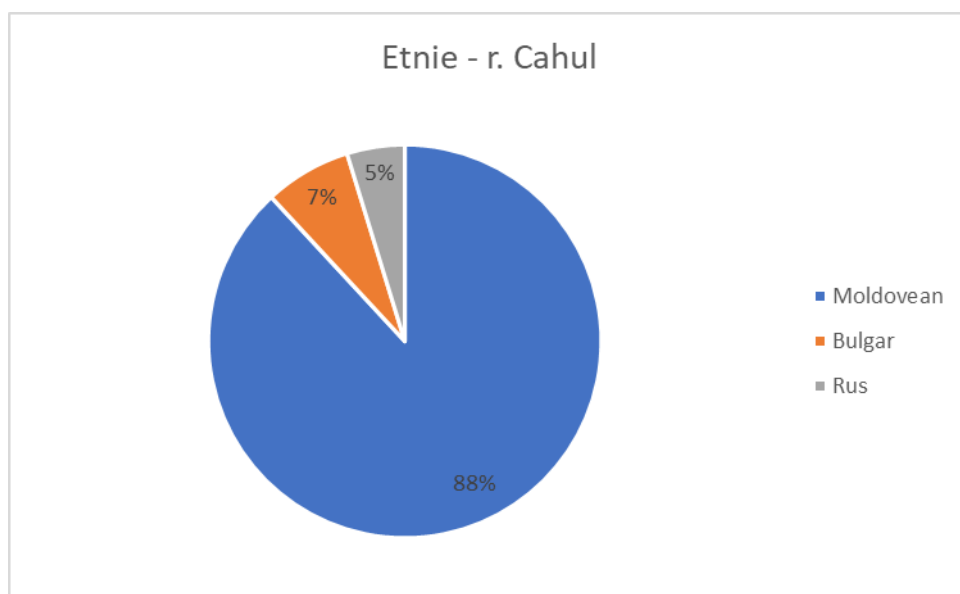

Figura 42. Etnie - raionul Cahul

10% dintre respondenți au declarat că suferă de **boli cronice sau dizabilități**, cel mai frecvent fiind un anumit nivel de paralizie.

În majoritatea gospodăriilor, soțul reprezintă **principala sursă de venit** (69%), femeile fiind principalele susținătoare ale familiei în 31% dintre gospodării. Salariul reprezintă principala sursă de venit pentru 60% dintre respondenți, în timp ce 20% se bazează pe diferite forme de pensii, iar 15% dintre respondenți lucrează în străinătate. 72% dintre gospodării beneficiază de un **venit cuprins** între 4000 și 11700 de lei, 11% dintre gospodării fiind sub 4000 de lei. În 17% dintre gospodării au fost identificate persoane fără loc de muncă, dar niciuna nu s-a înregistrat ca șomer.

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

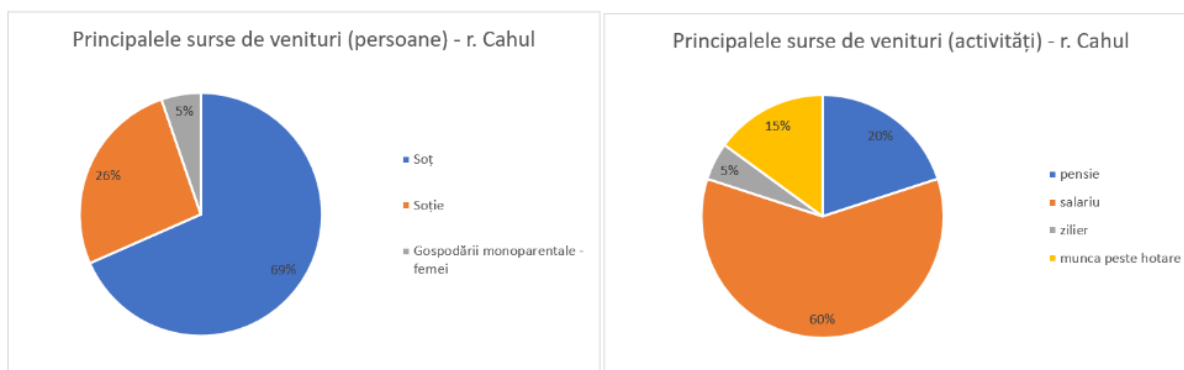

Figura 43 Principalele surse de venit - raionul Cahul

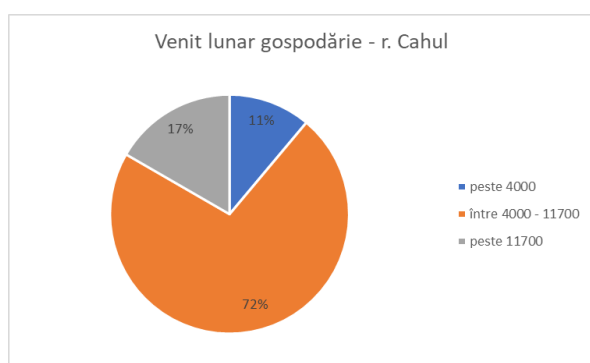

Figura 44. Venitul gospodăriilor - raionul Cahul

Majoritatea respondenților își folosesc terenurile pe tot parcursul anului (45%), în timp ce 32% dintre respondenți folosesc terenurile între martie și octombrie. Nu sunt disponibile surse de irigații și doar un singur respondent și-a exprimat dorința de a face îmbunătățiri pe terenurile lor și de a instala un anumit sistem de irigații.

Principalele plante cultivate pe terenurile afectate sunt cerealele, porumbul, grâul, orzul, floarea-soarelui, strugurii și livezile. Porumbul și grâul sunt cele mai comune culturi, în timp ce floarea-soarelui ocupă cea mai mare suprafață medie. După cum se poate observa în tabelul de mai jos, majoritatea produselor sunt vândute pe piață.

	Tipuri de culturi cultivate pe terenurile afectate						
	Cereale	Porumb	Grâu	Orz	Floarea - soarelui	Podgori e	Livada
Nr. de culturi	3	9	6	1	6	4	1
Suprafața medie cultivată (ha)	13,87	15,56	21,02	1,14	28,57	5,52	9
Producția medie/ha (kg/an)	808,89	1.774,49	2.642,53	0	1.236,18	3.445,15	3.333,33
Pentru subzistență (medie - kg/an)	550	11.988,89	25.300	100	5.233,33	375	0

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

De vânzare (medie - kg/an)	0	16.055, 56	30.475	0	30.105	18.625	30.000
----------------------------	---	---------------	--------	---	--------	--------	--------

Tabelul 82. Tipuri de culturi - raionul Cahul

Majoritatea gospodăriilor (81%) **dețin animale** pentru consumul personal. Cele mai frecvente tipuri de animale sunt păsările, caprele, vacile, oile, porcii și iepurii. Majoritatea gospodăriilor (42%) dețin un anumit tip de păsări, cu o medie de aproximativ 23 de păsări pe gospodărie.

	Animale					
	Păsări	Oaie	Vaci	Capre	Iepuri	Porci
%	42%	3%	3%	6%	6%	11%
Numărul mediu de animale/gospodărie	23,00	6	1	1	19	1

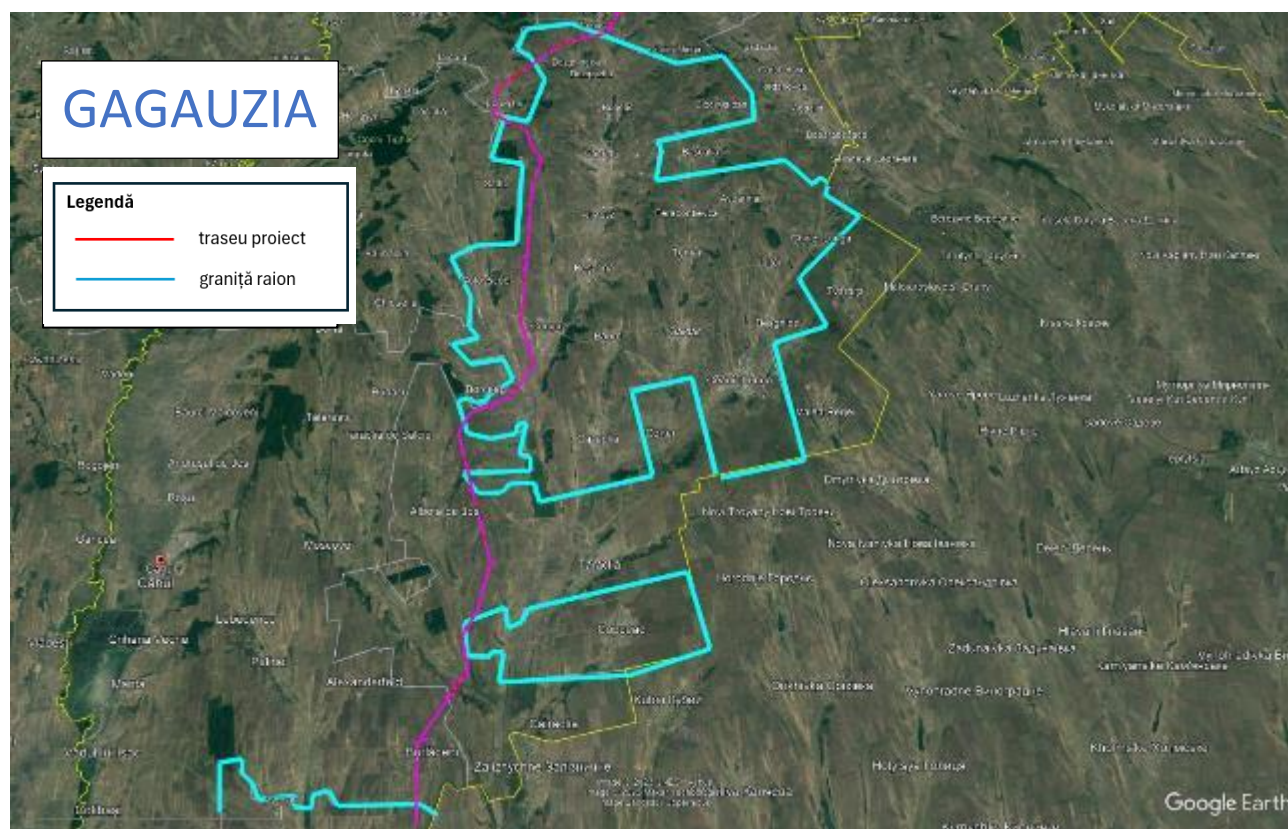
Tabelul 83 Efectivul de animale - raionul Cahul

Vulnerabilități

Pe baza datelor prezentate mai sus, au fost identificate următoarele aspecte referitoare la grupurile vulnerabile:

- Populația afectată este o populație îmbătrânită, cu o vârstă medie de 57 de ani;
- Există în prezent un număr redus de gospodării conduse de un singur cap de familie (aproximativ 5%), majoritatea conduse de femei;
- O parte semnificativă dintre respondenți nu au avut acces la educație formală (14%);
- Proporția persoanelor cu dizabilități și boli cronice raportate este moderată, de 10%;
- Bărbații reprezintă principalul susținător al familiei în majoritatea gospodăriilor;
- Majoritatea gospodăriilor se bazează pe venituri sub media națională;
- Procentul de terenuri orfane este relativ ridicat, de aproximativ 25,86%;
- Raionul prezintă o structură etnică diversă, de care ar trebui să se țină seama în special în faza de consultare.

UAT Găgăuzia

Teren afectat

Suprafața totală afectată de proiect în UAT Găgăuzia acoperă o suprafață de 371,76 hectare (ha), 365,04 ha sunt supuse unei preluări temporare de teren, în timp ce 6,72 ha sunt supuse exproprierii permanente.

Ocuparea temporară de terenuri

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
2110	393,74	0,09	44,61%	714	33,84%

Tabelul 84 Dimensiunea parcelelor afectate temporar - UAT Găgăuzia

Numărul total de parcele care fac obiectul ocupării temporare de terenuri în cadrul UAT Găgăuzia este de 2110. Dimensiunea medie mediană a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,09 ha, 33,84% dintre parcele încadrându-se în categoria terenurilor orfane, unde peste 60% din suprafața parcelor este afectată de proiect.

În medie, coridorul de trecere al proiectului are un impact de 44,61% din dimensiunea totală a parcelor.

Expropriere permanentă

Numărul total de parcele	Suprafața totală afectată (ha)	Mediana suprafeței afectate (ha)	Dimensiunea relativă mediană a zonei afectate (%)	Numărul de parcele cu teren afectat în proporție de peste 60%	Procentul de terenuri orfane
336	7,10	0,02	2,88%	1	0,30%

Tabelul 85 Dimensiunea parcelelor afectate permanent - UAT Găgăuzia

Numărul total de parcele supuse exproprierii definitive în cadrul UAT Găgăuzia este de 336. Dimensiunea medie mediană a suprafeței afectate pentru aceste parcele este de aproximativ 0,02 ha. Datorită dimensiunii relativ mici a suprafeței necesare pentru construcția pilonilor, aici este prezentă doar o singură situație de teren orfan.

În medie, coridorul de trecere al proiectului are un impact de 2,88% din dimensiunea totală a parcelelor.

Utilizarea terenurilor

Cele mai frecvente categorii de utilizare a terenurilor identificate în timpul inventarului sunt: terenuri arabile, podgorii, livezi, grădini, păduri, pășuni, drumuri și terenuri degradate.

Ocuparea temporară a terenurilor

	Teren arabil	Podgorie	Livada	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
Număr	1924	2	10	68	34	12	191	0
Dimensiune (ha)	365,04	0,81	1,85	7,84	5,36	6,05	8,68	0

Tabelul 86 Utilizarea terenurilor - aport temporar de terenuri - UAT Găgăuzia

Cea mai frecventă utilizare a parcelelor de teren care intră sub incidența ocupării temporare de terenuri este cea de teren arabil, urmată de grădini. În ceea ce privește dimensiunea, putem observa că terenurile arabile reprezintă cea mai mare suprafață (365,04 ha), iar grădinile (5,45 ha) și pășunile (6,05 ha) reprezintă următoarele categorii de dimensiuni. Se preconizează că un număr relativ mare de drumuri (191) vor fi afectate de proiect pentru o perioadă limitată de timp.

Expropriere permanentă

	Teren arabil	Podgorie	Livadă	Grădină	Silvicultură	Pășune	Drumul	Terenuri degradate
Număr	313	0	1	13	3	1	4	0
Dimensiune (ha)	6,72	0	0,03	0,26	0,02	0,03	0,03	0,00

Tabelul 87 Utilizarea terenurilor - aportul permanent de terenuri - UAT Găgăuzia

Cea mai frecventă utilizare a parcelelor de teren care intră sub incidența exproprierii permanente este cea de teren arabil, iar a doua cea mai frecventă utilizare este cea de grădină. În ceea ce privește dimensiunea, putem observa că terenurile arabile reprezintă cea mai mare suprafață (6,72 ha), urmate de grădini (0,26 ha). Se estimează că 4 drumuri agricole vor fi afectate de proiectul de expropriere definitivă.

Statutul proprietarului

În UAT Găgăuzia, majoritatea parcelelor de teren afectate sunt proprietate privată, cu 84 de parcele deținute/închiriate de întreprinderi și o gospodărie țărăneasă identificate în procesul de inventariere.

Ocuparea temporară a terenurilor

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
312	1798	84	1

Tabelul 88 Statutul proprietarului - preluare temporară a terenurilor - UAT Găgăuzia

Majoritatea (1 798) parcelelor de teren afectate temporar sunt terenuri aflate în proprietate privată, iar 312 parcele de teren afectate se află pe terenuri publice. 84 de parcele deținute/închiriate de întreprinderi vor fi afectate temporar de proiect în zona Găgăuzia.

Expropriere permanentă

Teren public	Teren privat	Nr. de parcele deținute/închiriate de întreprinderi	Nr. de gospodării țărănești
23	313	19	0

Tabelul 89 Statutul proprietarului - expropriere definitivă - UAT Găgăuzia

Majoritatea (313) parcelelor de teren afectate în mod permanent sunt terenuri aflate în proprietate privată, iar 23 dintre parcelele afectate se află pe terenuri publice. 19 parcele deținute/închiriate de întreprinderi vor fi afectate în mod permanent.

Persoane afectate

Statutul socio-economic al gospodăriei

Numărul mediu de persoane din gospodărie	Numărul mediu de persoane adulte din gospodărie	Numărul mediu de minori din gospodărie	Gospodării cu un singur cap de familie (%)	Gospodării monoparentale conduse de femei (%)	Bărbații au condus gospodării cu un singur cap de familie (%)
3,33	2,58	0,68	35%	27,50%	7,50%

Tabelul 90 Componenta gospodăriilor - UAT Găgăuzia

Numărul mediu de persoane dintr-o gospodărie în zona afectată de proiect în UAT Găgăuzia este de 3,3. Dintre gospodăriile acoperite în cadrul anchetei socio-

economice, 35% au fost identificate ca fiind gospodării cu un singur cap de familie, majoritatea (27,5%) conduse de femei.

Vârsta medie a proprietarilor de terenuri este estimată la 62 de ani, aproximativ 41,1% dintre aceștia depășind vârsta de 65 de ani. Acest lucru sugerează că o proporție considerabilă din populația afectată din această zonă are o vârstă destul de înaintată, un aspect care ar putea avea un impact disproporționat dacă nu este atenuat în mod corespunzător.

În ceea ce privește proprietatea asupra terenurilor, numărul mediu de terenuri deținute este de 1 teren. 47% dintre parcelele de teren sunt deținute de un membru al familiei, în timp ce 53% sunt închiriate cu contract.

Unii dintre respondenți își lucrează propriile terenuri, în timp ce alții angajează forță de muncă în afara familiei, variind de la 1 la 20 de lucrători.

În ceea ce privește accesul la **educație**, majoritatea respondenților (59%) au absolvit un nivel mediu de educație (liceu), 38% dintre respondenți au absolvit o diplomă universitară, în timp ce 3% dintre respondenți nu au avut acces la niciun fel de educație formală.

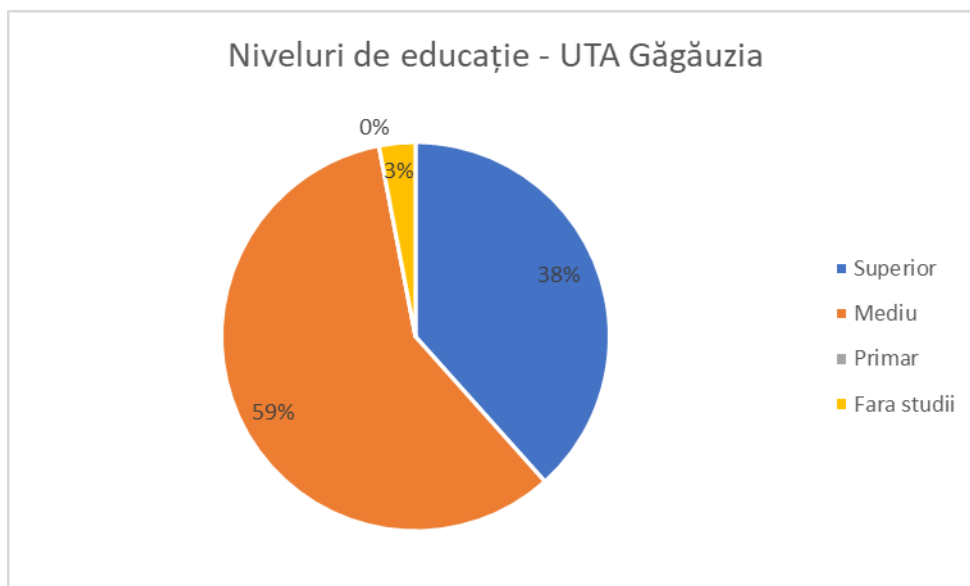

Figura 45 Nivelurile de educație - UAT Găgăuzia

La dezagregarea în funcție de sexul respondenților putem observa că femeile și bărbații au un acces similar la educație superioară. În nivelurile educaționale medii, femeile reprezintă un procent ușor mai mare decât bărbații. Bărbații reprezintă 100% dintre cei care nu au absolvit nicio formă de învățământ.

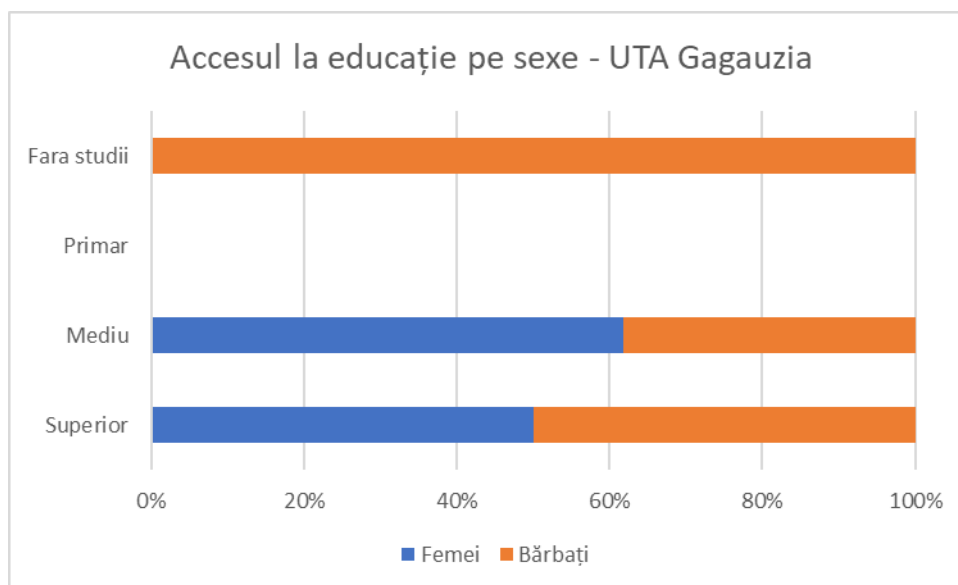

Figura 46 Accesul la educație pe sexe - UAT Găgăuzia

Majoritatea respondenților (74%) s-au identificat ca fiind găgăuzi, urmași de moldoveni (18%) și bulgari (6%).

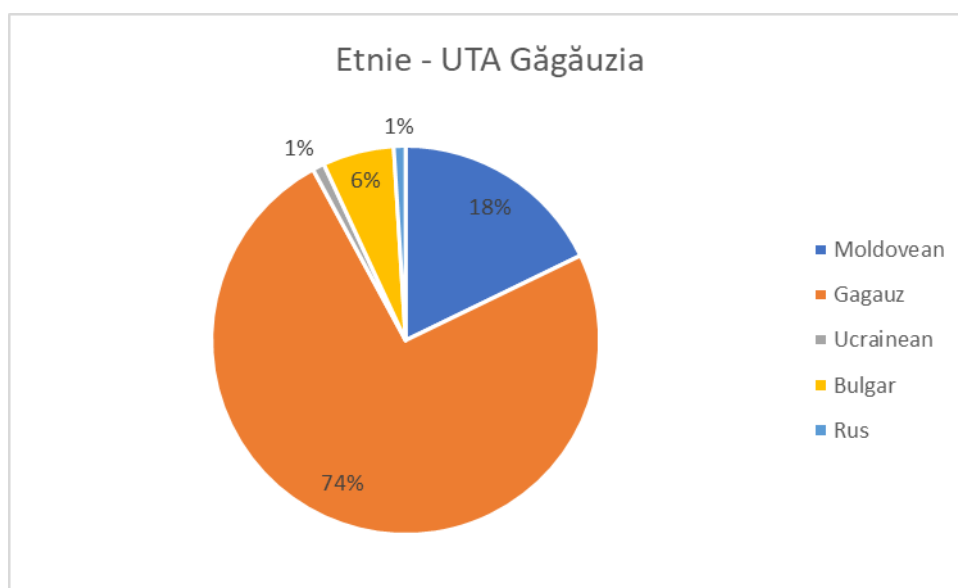

Figura 47 Etnie - UAT Găgăuzia

35% dintre respondenți au declarat că suferă de **boli cronice sau de dizabilități**, cele mai frecvente fiind dizabilitățile de nivel 2.

În majoritatea gospodăriilor, soțul reprezintă **principala sursă de venit** (47%), femeile fiind principalele susținătoare ale familiei în 31% dintre gospodării. Salariul reprezintă principala sursă de venit pentru 58% dintre respondenți, în timp ce 31% se bazează pe diferite forme de pensii, iar 3% dintre respondenți lucrează în străinătate. 59% dintre gospodării beneficiază de un **venit cuprins** între 4000 și 11700 de lei, 20% dintre gospodării încadrându-se sub 4000 de lei. Șomerii au fost identificați în 30% din gospodării, doar o singură persoană fiind înregistrată ca șomer.

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

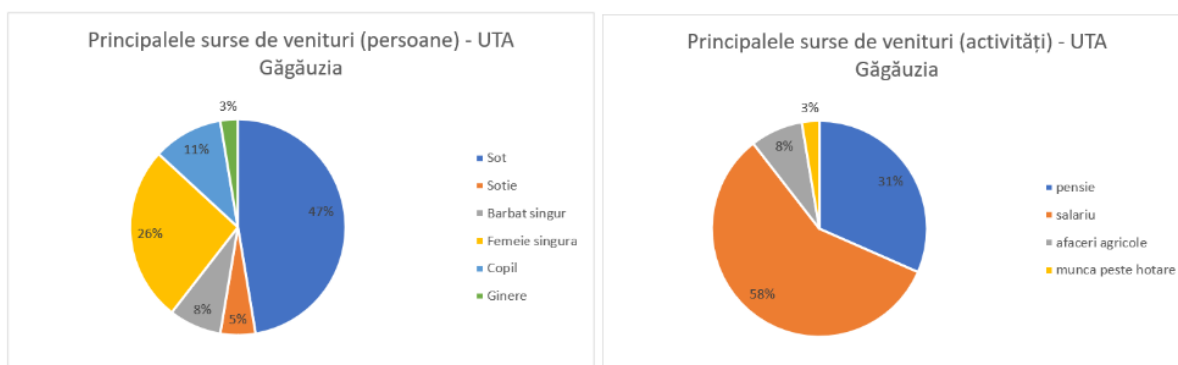

Figura 48 Principalele surse de venit - UAT Găgăuzia

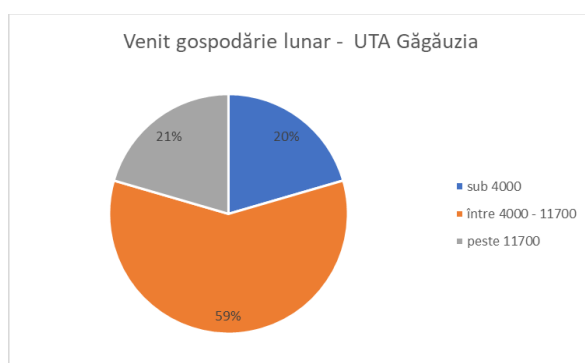

Figura 49 Nivelurile de venit - UAT Găgăuzia

Cei mai mulți respondenți își folosesc terenurile în perioada martie-octombrie (52%), în timp ce 24% dintre respondenți folosesc terenurile pe tot parcursul anului. Nu sunt disponibile surse de irigații, dar 3 respondenți și-au exprimat dorința de a face îmbunătățiri pe terenurile lor și de a instala un anumit sistem de irigații.

Principalele plante cultivate pe terenurile afectate sunt cerealele, porumbul, grâul, orzul, floarea-soarelui și strugurii. Porumbul și grâul sunt cele mai frecvente culturi, în timp ce viile ocupă cea mai mare suprafață medie. După cum se poate observa în tabelul de mai jos, majoritatea produselor sunt vândute pe piață.

	Tipuri de culturi cultivate pe terenurile afectate					
	Cereale	Porumb	Grâu	Orz	Floarea-soarelui	Podgorie
Nr. de culturi	1	31	33	4	17	1
Suprafața medie cultivată (ha)	4,28	16,71	17,09	1,07	7,32	145

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Producția medie/ha (kg/an)	0	3.890,09	7.794,59	0	11.115,72	5.000
Pentru subzistență (medie - kg/an)	0	26.237,10	49.187,88	107,50	32.538,24	0
De vânzare (medie - kg/an)	0	38.709,68	84.288,79	0	48.878,82	725.000

Tabelul 91 Tipuri de culturi - UAT Găgăuzia

Majoritatea gospodăriilor (87%) **dețin animale** pentru consumul personal. Cele mai frecvente tipuri de animale sunt păsările, caprele, vacile, oile, porcii și iepurii. Majoritatea gospodăriilor (42%) dețin un anumit tip de păsări, cu o medie de aproximativ 23 de păsări pe gospodărie.

	Animale				
	Păsări	Oaie	Capre	Iepuri	Porci
%	51%	10%	6%	3%	16%
Număr mediu de animale/gospodărie	20,80	4,71	1,50	3	1,27

Tabelul 92 Animale - UAT Găgăuzia

Vulnerabilități

Pe baza datelor prezentate mai sus, au fost identificate următoarele aspecte referitoare la grupurile vulnerabile:

- Populația afectată este o populație îmbătrânită, cu o vârstă medie de 62 de ani;
- În prezent, există un număr mare de gospodării conduse de un singur cap de familie (aproximativ 35%), majoritatea conduse de femei;
- O mică parte dintre respondenți nu au avut acces la educație formală (3%);
- Proporția persoanelor cu dizabilități și boli cronice raportate este relativ ridicată, de 35%;
- Bărbații reprezintă principalul susținător al familiei în majoritatea gospodăriilor;
- Majoritatea gospodăriilor se bazează pe venituri sub media națională;
- Procentul de terenuri orfane este relativ ridicat, de aproximativ 33,84%;
- Raionul prezintă o structură etnică diversă, de care ar trebui să se țină seama în special în faza de consultare.

8. Planul de acțiune pentru strămutare și măsurile de atenuare

8.1. Aranjamente instituționale în implementarea PAS

UCIPE este responsabil pentru dezvoltarea și implementarea PAS. UCIPE va supraveghea procesul de implementare a PAS și va fi responsabil pentru colectarea datelor, plăți, transferul și legalizarea actelor referitoare la terenuri, implementarea măsurilor de susținere a mijloacelor de trai, acolo unde este cazul, implicarea părților interesate și monitorizarea și evaluarea. UCIPE va fi, de asemenea, sprijinit în procesul de implementare a PAS de către următoarele entități:

- **Ministerul Energiei** - este responsabil pentru elaborarea și promovarea Hotărârii de Guvern pentru implementarea PAS.
- **IPOT** - Institutul de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului - este responsabil de colectarea datelor privind terenurile, de evaluarea tuturor drepturilor prevăzute în PAS, de implicarea părților interesate și de furnizarea de sprijin pentru restaurarea mijloacele de subzistență ori de câte ori este cazul. IPOT dispune de capacități suficiente pentru a îndeplini aceste sarcini. Proiectul anterior în care au fost implicați împreună cu UCIPE s-a dovedit a fi de succes, iar cooperarea dintre cele două entități a fost fructuoasă.
- **CMIS** - Comitete de monitorizare a impactului social create în localitățile afectate la nivelul autorităților locale și raionale pentru a asigura informarea adecvată a comunității, comunicarea și evitarea sau atenuarea riscurilor sociale și de mediu asociate cu lucrările de construcție.
- **Antreprenori** - în timpul perioadei de construcție, antreprenorii vor fi cei care vor interacționa cu persoanele afectate de proiect, astfel că vor avea responsabilități legate de implicarea părților interesate (furnizarea de informații) cu privire la PAS, colectarea plângerilor și direcționarea persoanelor afectate către reprezentanții UCIPE și/sau IPOT și cu consultantul de supervizare.
- **Consultant de supervizare** - sprijin pentru UCIPE în implementarea PAS, inclusiv în legătură cu măsurile privind implicarea părților interesate, funcționarea mecanismului de soluționare a plângerilor, minimizarea impactului construcției, interacțiunile cu comunitățile și autoritățile locale.

Procesul de achiziție a terenurilor a fost inițiat de Guvernul Republicii Moldova prin intermediul UCIPE, iar drepturile de proprietate asupra terenurilor vor fi transferate Republicii Moldova. Terenul de sub liniile de transmisie va fi ocupat temporar - din cauza lucrărilor de construcție. În această perioadă, proprietarii de terenuri rămân în calitate de deținători de titluri de proprietate, dar sunt impuse restricții, iar proprietarii/utilizatorii nu vor putea utiliza terenul (doar pe zona afectată). După construcție, anumite restricții vor rămâne incluse în mod oficial în documentația funciară (de exemplu, restricții de construcție/plantare de copaci), dar proprietarii/utilizatorii vor putea utiliza terenul și, dacă este cazul, îl vor putea închiria/vinde. Terenul ocupat permanent de stâlpii electrici va fi expropriat de la deținătorii de titluri de proprietate, iar UCIPE va transfera proprietatea asupra terenului către autoritățile statului.

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

UCIPE este responsabil pentru înființarea unui Comitet de monitorizare a impactului social (CMIS) în fiecare localitate afectată și pentru stabilirea procedurii care ghidează acest comitet. Comitetul va fi responsabil de monitorizarea plângerilor legate de PAS, precum și de răspunsul la întrebările și plângerile specifice ridicate de comunități.

Structura actuală a UCIPE are o capacitate suficientă pentru a acoperi punerea în aplicare a actualului PAS. Cu toate acestea, UCIPE intenționează să completeze echipa actuală cu un specialist în monitorizarea PAS (care va fi responsabil de procedura de compensare și de alte activități relevante ale proiectului) și un coordonator PAS. De asemenea, activitățile de comunicare și implicare realizate pentru implementarea PAS vor fi realizate împreună cu IPOT și alte entități/instituții implicate în implementarea Proiectului. Doi ofițeri de legătură cu comunitatea (OLC) vor fi numiți de IPOT pentru acest proiect. Acești OLC vor menține un contact strâns cu UCIPE și cu PAP.

Următoarele responsabilități și poziții vor face parte din echipa UCIPE:

Domeniul de responsabilitate	Personalul UCIPE
Social, responsabil cu implementarea PAS, comunicarea cu PAP, monitorizarea procesului de acordare a compensațiilor, monitorizarea mecanismului de soluționare a plângerilor, coordonarea ofițerilor de legătură cu comunitatea (OLC), organizarea și participarea la consultările publice.	1 coordonator PAS 1 Specialist social 1 specialist în monitorizarea PAS
Mediu, sănătate și securitate la locul de muncă, organizarea și participarea la consultări publice	1 specialist în mediu, sănătate și siguranță
Toate aspectele juridice, responsabile de implementarea PAS, inclusiv plângeri în urma procedurilor de expropriere	2 Specialiști juridici
Informare/comunicare, legătura cu mass-media, participarea la consultări publice	1 specialist în comunicare
Probleme tehnice în timpul construcției care pot afecta comunitatea	1 specialist tehnic

Legătura cu comunitatea	1 agent de legătură comunitar independent
-------------------------	---

Tabelul 93 Echipa de strămutare a UCIPE

Comitetele de monitorizare a impactului social (CMIS) la nivel local și raional au fost înființate în conformitate cu SEP al proiectului în toate cele 35 de localități și 8 raioane traversate de LEA pentru consultarea continuă și implementarea participativă. Comitetele vor pune la dispoziția comunităților un vehicul pentru a oferi comentarii cu privire la orice problemă care apare (de exemplu, inconveniente, siguranță pentru copii etc.) și inclusiv procesul de relocare. Aceste comitete sunt formate din mai multe părți interesate (reprezentanți locali - lideri locali, personal tehnic și profesional, reprezentanți ai administrației locale și membri ai organizațiilor societății civile (OSC)). Un CMIS nu are mai mult de 5 membri.

În etapa de formare a CMIS, se recomandă ca în componența CMIS să fie reprezentată de cel puțin 30% femei.

Funcțiile de bază ale CMIS sunt:

- 1) Monitorizarea impactului social și de mediu în timpul lucrărilor de construcție.
- 2) Ajutorul acordat UCIPE în procesul de informare și sensibilizare a populației din comunități, cu privire la procedurile de expropriere și reclamații;
- 3) Participarea la gestionarea mecanismului de soluționare a plângerilor, primite de la persoane fizice și juridice sau de la comunitate. Acordarea de asistență populației în completarea formularelor de reclamație și în procesul de soluționare a acestora. Informarea petiționarilor cu privire la rezultatul examinării plângerilor. Completarea și menținerea unui registru de plângeri;
- 4) Informarea UCIPE și, după caz, a Antreprenorului, ÎS "Moldelectrica", Consultantului de supervizare despre deficiențele în soluționarea problemelor la nivel local de către CMIS și despre rezultatele obținute în funcționarea mecanismului de soluționare a nemulțumirilor.

În conformitate cu *procedura* CMIS, ori de câte ori este necesar, UCIPE și consultantul de supervizare vor oferi sprijin deplin pentru CMIS în procesul de monitorizare la etapa de implementare a proiectului și în facilitarea consultărilor populației.

Procesul de comunicare: CMIS va asigura o comunicare eficientă cu reprezentanții societății civile și mass-media, oferind acces liber la informații de interes public general, în conformitate cu legislația Republicii Moldova. Pentru a asigura un proces eficient de comunicare cu reprezentanții mass-media, după caz, CMIS va solicita suportul UCIPE în gestionarea relațiilor cu mass-media, în prevenirea și/sau gestionarea comunicării de criză, sau în cazul în care informația solicitată depășește domeniul de activitate gestionat.

Informare publică și transparență în activitatea CMIS: Pentru a asigura principiul transparenței și liberului acces la informație, CMIS va asigura informarea publică prin intermediul paginilor web, rețelelor de socializare sau a altor canale de comunicare

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

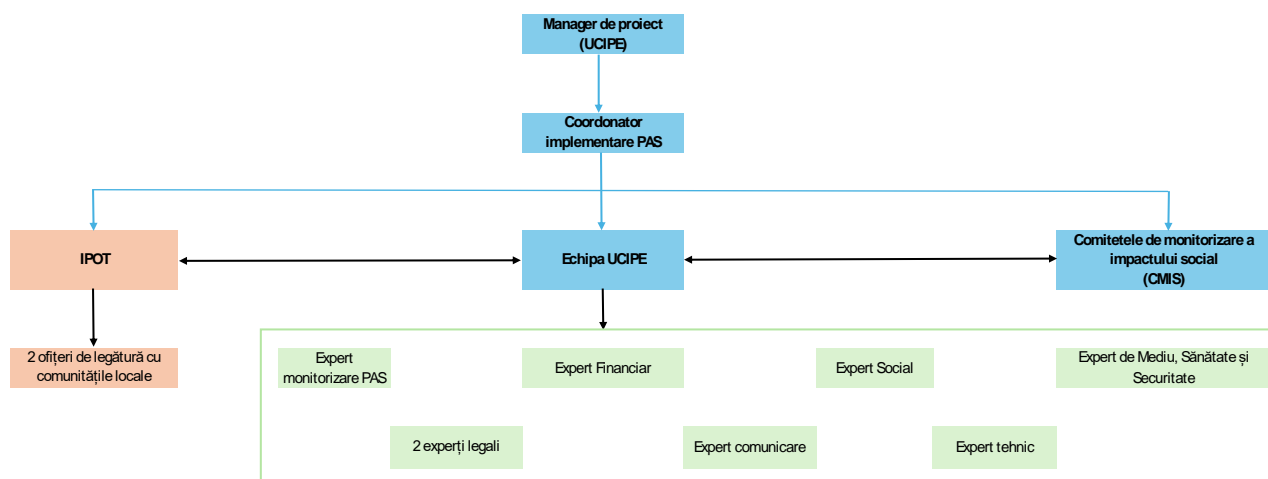
publică online și offline ale autorităților publice locale. CMIS va informa UCIPE despre acțiunile de informare aplicate, inclusiv în situații de criză comunicarea cu organele mass-media.

CMIS, în comun cu APL, va oferi spațiu pentru instalarea unui panou de informare sau va oferi suficient spațiu pe panourile de informare existente ale APL pentru a afișa informații despre:

- a) Locul de depunere a plângerii;
- b) Modelul formularului de reclamație;
- c) Procedura de depunere a unei plângeri/reclamații;
- d) Data, locul și ora consultărilor sau a altor reuniuni;
- e) pliante, afișe, etc. materiale informative;
- f) Datele de contact ale CMIS-urilor de prim și al doilea nivel, ale UCIPE și ale altor instituții responsabile;
- g) Alte informații relevante.

UCIPE va pune la dispoziția CMIS materialele promoționale și informative necesare.

Figura 50 Aranjamente organizatorice pentru implementarea PAS

În plus, următoarele entități vor sprijini UCIPE în implementarea PAS:

Entitate	Rolul în implementarea PAS
Guvernul Republicii Moldova	Emiterea Hotărârii de Guvern care va conține date privind terenurile afectate. Alocarea bugetului
Autoritățile locale	Monitorizarea modului în care au fost cheltuiți banii Implicarea părților interesate cheie - înalți funcționari Sprijin pentru identificarea PAP Participarea la activitățile de implicare a principalelor părți interesate
Moldelectrica	Monitorizarea procesului de compensare Colectarea plângerilor de la PAP și transmiterea lor către UCIPE Furnizarea de informații despre PAS către PAP Colectarea plângerilor de la PAP și transmiterea lor către UCIPE

8.2. Evitarea strămutării fizice și a impactului grav asupra mijloacelor de subsistență

Principiile generale de proiectare a LEA de 400 kV au fost de a evita, pe cât posibil, următoarele zone importante:

- Zone populate
- Zone împădurite și implicit evitarea defrișărilor
- Terenuri agricole cu viță de vie și livezi
- Parcuri și rezervații naturale
- Zone instabile din punct de vedere geologic
- Peisaj special sau cu o valoare arhitecturală și istorică.

Antreprenorul a efectuat un studiu detaliat al liniei cu ajutorul tehnologiei LiDAR și a prelevat probe de sol, urmând traseul inițial propus al liniei, pentru a finaliza proiectarea liniei și a se asigura că solul este stabil și că nu există riscuri de alunecare de teren.

La definirea traseului final al LEA și a terenurilor au fost utilizate următoarele principii:

- evitarea, pe cât posibil, a zonelor locuite, a satelor și a caselor individuale;
- evitarea clădirilor și a altor structuri construite pe terenurile agricole pentru activități agricole sau alte activități economice;
- reducerea la minimum a impactului eventual al activităților de construcție asupra proprietăților;
- evitarea zonelor cu alunecări de teren
- evitarea zonelor protejate sau a zonelor restricționate;
- o abordare diligentă și atentă a patrimoniului cultural și a mediului înconjurător
- evitarea sau reducerea la minimum a trecerilor peste alte linii de înaltă tensiune și drumuri principale. Unghiurile de trecere trebuie să fie cât mai apropiate de 90 de grade.
- rămânând în apropierea drumurilor existente pentru a facilita accesul pentru construcție, inspecție și întreținere
- evitarea zonelor predispuse la inundații și eroziune, a cursurilor de apă intermitente, a zonelor de scurgere și a zonelor cu sedimente aluviale
- accesul la locațiile turnurilor și, în special, la turnurile unghiulare, pentru a permite furnizarea și poziționarea tamburilor de conductoare și a echipamentului de înșiruire
- planul de acces pentru construcții va prevedea, de asemenea, accesul viitor pentru întreținere și exploatare.

Antreprenorul a elaborat planuri și profiluri care includ amplasarea schematică a tuturor turnurilor planificate a fi instalate, distanța dintre turnuri și zona de construcție și de protecție între coridorul convenit pentru fiecare raion pe baza studiului LiDAR:

Tabelul 94 Planuri și profiluri pentru raioanele afectate

Nu.	Raion	Sate și comune afectate	Secțiuni
1	Raionul Leova	Borogani	Secțiunea S1-16 - S2-22

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

			Secțiunea S2-22 - S2-24
2	Ialoveni	Zîmbreni, Costești, Hansca, Molești	Secțiunea 3-44 - S 3-38
3	Hîncești	Buteni și Fîrladeni	Secțiunea S3-31T - S 3-38
4	Cimișlia	Orașul Cimișlia, Ivanovca Nouă, Lipoveni, Gura Galbenei, Gradiște, Valea Perjei, Ecaterinovca, Javgur, Cenac, Topala	Secțiunea S3-38 - S3-31T Secțiunea S2-27 - S3-31T Secțiunea S2-24 - S2-27 Secțiunea S2-22 - S2-24
5	Chișinău	Com. Băcioi	Secțiunea S3-44 - S3-38
6	Taraclia	Albota de Sus, Albota de Jos, Balabanu, Novosiolovca, Salcia, Musaitu, Vinogradovca	Secțiunea S1-08 - S1-11 Secțiunea S1-04 - S1-08
7	Cahul	Burlăceni, Iujnoe și Borceag	Secțiunea S1-01 - S1-04 Secțiunea S1-11 - S1-14
8	Vulcănești	Vulcănești (UAT Găgăuzia)	Secțiunea S1-01 - S1-04
9	UAT Găgăuzia	Dezghingea, Congazcicul de Jos Chirsova, Congaz, Svetlîi, Vulcănești	Secțiunea S2-22 - S2-24 Secțiunea S1-16 - S2-22 Secțiunea S1-11 - S1-14 Secțiunea S1-14 - S1-16 Secțiunea S1-08 - S1-11 Secțiunea S1-04 - S1-08

8.3. Instituirea unei proceduri speciale de expropriere

Drepturile de utilizare a terenurilor și de servitute sunt acordate prin Legea nr. 120/2022, lege ce include prevederi privind compensațiile care trebuie plătite proprietarilor de terenuri pentru exercitarea acestor drepturi de către promotorul proiectului, în acest caz de către UCIPE.

Legea prezintă în detaliu procedura de expropriere și prevede în mod clar că procedura de expropriere este valabilă chiar dacă:

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

- proprietarii de bunuri imobile și, după caz, titularii dreptului de folosință nu prezintă un document care să le confirme dreptul asupra bunului expropriat,
- proprietarii/utilizatorii nu sunt cunoscuți sau sunt cunoscuți, dar se află în afara granițelor țării,
- proprietarii/utilizatorii nu pot fi identificați din alte motive, precum și în cazul unor succesiuni patrimoniale nefinalizate sau neinițiate sau al unor succesori necunoscuți
- sau în orice caz în care nu se poate ajunge la un acord cu PAP cu privire la valoarea compensației.

Art. 12 din Legea 120/2022 stabilește că atât procedura de expropriere, cât și lucrările de utilitate publică care fac obiectul acestei legi nu pot fi suspendate sau oprite la cererea oricărei persoane care invocă existența unor litigii privind posesia sau proprietatea bunurilor expropriate sau, după caz, privind dreptul de folosință expropriat.

În cazul în care titularii de drepturi reale de proprietate asupra terenurilor au primit propunerile de expropriere, dar nu au depus cererea și/sau documentele relevante pentru a dovedi că sunt proprietari sau utilizatori, expropriatorul va deschide un cont escrow pe numele persoanei expropriate în care va fi transferată suma de despăgubire. Această sumă va fi disponibilă pentru a fi accesată de către PAP pentru o perioadă de 3 ani. Odată ce banii sunt transferați în contul escrow, plata despăgubirii va fi considerată finalizată (în conformitate cu normele stabilite la punctul 14 litera c) din anexa la Legea 120/2022).

După declararea proiectului ca fiind de interes național, se parcurg următoarele etape:

- Institutul de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului (IPOT) va identifica parcelele de teren și proprietarii respectivi și va face inventarul activelor pe baza planurilor și profilelor aprobate de către antreprenorul responsabil cu elaborarea proiectului inițial și a celui detaliat. Procesul de identificare a parcelelor de teren a fost realizat de IPOT și a inclus colectarea datelor din Registrul Cadastral și a datelor de la autoritățile locale. Au fost identificate toate parcelele de teren necesare pentru acest proiect.
- Autoritățile publice locale vor fi implicate activ în procedura de expropriere prin:
  - furnizarea de informații către UCIPE cu privire la proprietatea și utilizarea terenurilor
  - să participe la mecanismul de soluționare a plângerilor prin colectarea plângerilor de la membrii comunității locale și transmiterea lor către UCIPE
  - înființarea unor comitete locale de monitorizare a impactului social (CMIS). Procedurile operaționale ale CMIS și relația cu UCIPE, precum și mecanismul de soluționare a plângerilor utilizat de CMIS sunt descrise în capitolul 9.
- În timpul elaborării proiectului, toate sugestiile și plângerile primite de la membrii comunităților locale sunt abordate și luate în considerare de către UCIPE și experții care lucrează la elaborarea proiectului, astfel încât proiectul să nu aibă niciun impact sau un impact minim asupra zonelor încorporate.

Propunerile de ajustare a traseului sunt posibile și se realizează ori de câte ori este posibil. Toate persoanele care au depus o plângere sau o sugestie legată de traseul proiectului vor primi un răspuns din partea UCIPE cu privire la modul în care au fost soluționate plângerile lor.

- Bugetul guvernamental este alocat pentru elaborarea Planului de acțiune pentru strămutare (în conformitate cu prevederile legale stabilite la art. 18 din Legea 120/2022).
- Actul de expropriere, împreună cu anexa care conține lista bunurilor supuse exproprierii, cu numerele cadastrale și suprafețele de teren, precum și categoria de folosință a terenului, se aprobă și se publică în Monitorul Oficial.
- IPOT va evalua activele, iar expropriatorul va stabili valoarea despăgubirii pentru active și pentru drepturile de utilizare.
- Despăgubirile sunt stabilite ca urmare a metodologiei de evaluare a terenurilor și a inventarului activelor și urmează să fie plătite proprietarilor de terenuri după ce se face dovada statutului de proprietar/utilizator. Având în vedere că aceste drepturi de acces sunt prevăzute de lege, procesul are ca rezultat o deplasare economică involuntară pentru proprietarii și utilizatorii proprietăților afectate. Orice acțiune/contestație a proprietarilor de terenuri sau a altor părți poate avea un impact doar asupra cuantumului compensației și nu poate evita accesul la terenuri acordat prin lege.
- Lista bunurilor care fac obiectul exproprierii este publicată la sediul municipalităților și pe site-urile oficiale ale acestora.
- Expropriatorul va iniția procedura de expropriere prin trimiterea către fiecare PAP a scrisorilor oficiale (care vor conține: propunerea de expropriere, scrisoarea de notificare, valoarea despăgubirii și modelul de cerere de plată a despăgubirilor).
- Plățile vor fi efectuate pe baza cererii și a documentelor de proprietate a terenului depuse de proprietarul terenului și a documentelor de proprietate a terenului. Pentru a dovedi proprietatea asupra terenului, un PAP trebuie să trimită la UCIPE o copie a documentației cadastrale în care să fie indicat clar numele său. De asemenea, UCIPE va considera că documentele de patrimoniu sunt considerate suficiente pentru accesarea despăgubirilor. Pentru utilizarea terenului, un PAP trebuie să trimită la UCIPE o copie a unui contract valabil între proprietarul și utilizatorul terenului, contract de închiriere a terenului.
- Toate persoanele afectate pot depune o plângere legată de suma propusă pentru despăgubire. Această plângere va fi analizată de CMIS, iar decizia emisă de CMIS va fi comunicată PAP.
- În cazul în care proprietarul nu este de acord cu compensația propusă, acesta are dreptul de a depune o plângere cu propriile cerințe privind valoarea compensației, însoțită de documente justificative, iar IPOT, împreună cu evaluatorul, va relua procedura de evaluare.
- Contestațiile vor fi soluționate în termen de 30 de zile de la depunerea lor, iar comisia responsabilă cu soluționarea contestațiilor va comunica părților valoarea compensației.

- În cazul în care proprietarul nu este de acord cu suma de despăgubire stabilită de comitet, acesta poate ataca decizia în instanță în baza prevederilor Legilor nr. 120/2022 și a Legii nr. 488/1999.
- Expropriatorul are dreptul de a retrage propunerea de expropriere, dacă terenul nu este necesar pentru proiect. În acest caz, persoana expropriată poate formula o cerere pentru a nu fi expropriată, în conformitate cu articolul 13 din Legea 488/1999.

8.4. Data de la care decurg drepturile și obligațiile (cut-off date)

Data de la care decurg drepturile și obligații cu privire la compensații este stabilită ținând cont atât de cerințele Băncii Mondiale, cât și de legislația națională. O Hotărâre de Guvern privind exproprierea terenurilor necesare pentru proiectarea și construcția LEA 400 kV Vulcănești-Chișinău (Hotărârea privind exproprierea) va fi emisă după elaborarea și aprobarea tuturor documentelor de proiect – studii de impact de mediu și social, planuri de management de mediu și sociale, precum și acest Plan de Acțiune cu privire la strămutare. Publicarea actului de expropriere (Hotărârea de Guvern) este considerată **data de la care decurg drepturile și obligațiile de compensare**. PAP vor fi notificate cu privire la emiterea actului de expropriere și la efectele juridice ale acestuia asupra drepturilor și eligibilității.

8.5. Eligibilitate

Proiectul va avea un impact asupra "tuturor persoanelor care pierd terenuri sau dreptul de a folosi terenuri și proprietăți sau care pierd accesul la parcurile și ariile protejate desemnate legal, ceea ce are ca rezultat un impact negativ asupra mijloacelor de trai". Proiectul va lua în considerare diverse forme de dovezi ca dovadă a eligibilității pentru diferitele categorii de persoane afectate de proiect (PAP).

Toți PAP afectați de preluarea permanentă sau temporară a terenurilor sunt eligibili pentru a obține compensații, mai precis, următoarele categorii:

- Proprietari/utilizatori de terenuri cu documente formale (proprietari ai terenurilor afectate de proiect);
- Afaceri formale (afaceri care depind de terenurile/cultivările cultivate pe terenurile afectate, cum ar fi depozite frigorifice, stupine, afaceri turistice etc.);
- Persoane fără un titlu oficial de proprietate/folosință, dar ale căror mijloace de trai vor fi afectate de proiect (utilizatori informali de terenuri);
- Utilizatorii formali sau informali ai bunurilor comune, cum ar fi pășunile, cum ar fi municipalitățile sau alți proprietari de animale care folosesc pășunile afectate de proiect.

8.6. Drepturi

8.6.1. Principii directe pentru definirea drepturilor de plată

Termenul de "relocare involuntară" se referă la impactul proiectului care poate cauza strămutarea fizică și/sau economică. În cazul în care astfel de situații apar din cauza activității Proiectului, scopul general este de a atenua aceste impacturi, astfel încât să

se asigure că părțile afectate își vor îmbunătăți, sau cel puțin își vor reface mijloacele de trai.

Persoanele care se confruntă cu strămutarea economică prin pierderea activelor sau a accesului la active vor fi despăgubite la costul total de înlocuire.

La definirea drepturilor s-au luat în considerare următoarele principii generale:

- Toate pierderile trebuie să fie compensate în conformitate cu Legea nr. 120/2022, luând în considerare politica Băncii Mondiale;
- Măsurile propuse ar trebui să fie concepute astfel încât ceilalți membri ai comunității să nu se simtă discriminați, adică să se evite crearea de tensiuni sociale sau de așteptări false în rândul comunității;
- Definirea opțiunilor ar trebui să ia în considerare scopul și obiectivul UCIPE și capacitatea acestuia de a pune în aplicare aceste acțiuni. Un aspect foarte important care trebuie luat în considerare este situația comunităților afectate și problemele sociale ale acestora.

8.6.2. Matricea drepturilor

Matricea drepturilor a fost elaborată pe baza criteriilor de eligibilitate discutate mai sus și a naturii impactului.

Tabelul 95 Matricea drepturilor

Perioada	Impact	Aplicație	Persoană îndreptățită	Drepturi PAS
Pre-construcție	Pierderea culturilor anuale	Terenuri afectate de studiul geologic/arheologic	Proprietari de terenuri / Utilizatori de terenuri	Valoarea culturii deteriorate și/sau valoarea lucrărilor agricole afectate de studiul geologic/arheologic.
	Pierderea culturilor perene	Terenuri afectate de studiul geologic/arheologic	Proprietari de terenuri / Utilizatori de terenuri	Valoarea recoltei și producția pierdută pentru restul duratei de viață a culturii. Tot lemnul va fi furnizat persoanelor afectate.
	Pagube aduse productivității terenurilor din cauza construcțiilor	Terenuri afectate de studiul geologic	Proprietari de terenuri / Utilizatori de terenuri	Antreprenorul este responsabil pentru readucerea terenului la starea sa anterioară. UCIPE va

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

	Impact	Aplicație	Persoană îndreptățită	Drepturi PAS
Perioada				monitoriza această activitate și va raporta.
Construcție	Pierdere permanentă a terenurilor	Terenul necesar pentru piloni și drumuri de acces permanente	Proprietarii de terenuri / sau descendenții lor oficiali (rude) / Utilizatorii de terenuri	<p>Despăgubirea în numerar a terenului se face la prețul de piață al terenului, dar nu mai puțin decât prețul normativ. Costurile tehnice, administrative și de tranzacție sunt acoperite de proiect.</p> <p>UCIPE se va asigura că proprietarii de terenuri vor informa utilizatorii de terenuri despre achiziția de terenuri și că vor fi semnate noi contracte de închiriere acolo unde situația o impune.</p>
	Ocuparea temporară a terenurilor	<p>Terenuri necesare pentru perioada de construcție (coridor de lucru, organizare de șantier, etc.)</p> <p>Restricții de cultivare a terenurilor / acces la pășuni vor fi impuse pe toate terenurile de-a lungul coridorului de lucru pentru întreaga perioadă de construcție</p>	Proprietari de terenuri / Utilizatori de terenuri	Chiria anuală pentru perioada de construcție. Chiria va fi calculată ținând cont de prețul normativ pentru închirierea terenului (stabilit de autorități), de coeficientul de închiriere anuală a terenului (10%) și de suprafața afectată.
	Pierdere culturilor anuale	Teren agricol	Proprietari de terenuri / Utilizatori de terenuri	Valoarea recoltei deteriorate și/sau valoarea lucrărilor agricole NUMAI DACĂ acestea sunt prezente în momentul primirii scrisorii de

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

Perioada	Impact	Aplicație	Persoană îndreptățită	Drepturi PAS
				<p>notificare care informează cu privire la procedura de expropriere și despăgubire.</p> <p>Nu se oferă nicio compensație în cazul în care cultura este plantată ulterior.</p> <p>Înainte de trimiterea scrisorilor de notificare către proprietarii/utilizatorii de terenuri, se va realiza un inventar al culturilor.</p>
	Pierderea culturilor perene	Podgorii și/sau livezi / plantații de culturi valoroase	Proprietari de terenuri / Utilizatori de terenuri / sau descendenți i oficiali ai acestora (rude).	<p>Valoarea recoltei și producția pierdută pentru restul duratei de viață a culturii.</p> <p>În cazul în care culturile perene nu pot fi reintroduse din cauza restricțiilor de plantare, trebuie să se acorde o compensație pentru producția pierdută pe întreaga perioadă de exploatare.</p> <p>Tot lemnul va fi furnizat persoanelor afectate.</p>
	Pierderi de produse din lemn și produse nelemnoase	Păduri	Proprietari de terenuri / Utilizatori de terenuri / Fond forestier	<p>Agenția Moldsilva sau APL evaluează arborii și pregătește toate documentele pentru a primi autorizația de tăiere emisă de către Agenția de Mediu.</p>

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

Perioada	Impact	Aplicație	Persoană îndreptățită	Drepturi PAS
				<p>Pentru pădurile gestionate de Agenția Moldsilva, acestea se vor adresa Agenției de Mediu pentru Acordul de mediu, iar pentru pădurile gestionate de autoritățile locale - municipalitățile se vor adresa AM.</p> <p>Producția de lemn și producția pierdută pentru arborii care nu au ajuns la maturitatea de producție. Tot lemnul va fi pus la dispoziția administratorilor fondului forestier.</p>
	Pierderea de subvenții/granturi asociate cu culturile	Culturi anuale și perene	Proprietari de terenuri/ Utilizatori de terenuri	<p>Compensarea în numerar a pierderilor suferite;</p> <p>Valoarea pierderilor va fi stabilită printr-un raport de evaluare care va lua în considerare condițiile schemei de subvenție/finanțare și toate terenurile care intră sub incidența subvențiilor/subvențiilor/ schemelor de finanțare.</p>
	Pierderea accesului / Incapacitatea de a cultiva pământul	Teren orfan (dacă suprafața afectată este mai mare de 60% din suprafața totală a terenului, atunci secțiunea rămasă este considerată teren orfan).	Proprietari de terenuri / Utilizatori de terenuri	Situațiile de terenuri orfane pot apărea în toate impacturile menționate mai sus, iar compensațiile vor fi luate în considerare în mod corespunzător, în funcție de tipul de impact.

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

	Impact	Aplicație	Persoană îndreptățită	Drepturi PAS
Perioada	Pagube / pierderi de structuri	Toate structurile situate de-a lungul sau în apropierea coridorului de lucru (între 30 m pentru linia electrică și 70 m pentru piloni) / drumuri de acces și/sau alte zone utilizate pentru construcție	Proprietari / utilizatori formali sau informali	<p>Despăgubirile în numerar sunt acordate pe baza rapoartelor de evaluare, în cazul în care structura a fost identificată la întocmirea rapoartelor de evaluare a terenurilor.</p> <p>Reabilitarea tuturor structurilor avariate, dacă este posibil (ar trebui să fie inclusă în contractul companiilor de construcții/subcontractori).</p> <p>Furnizarea de compensații în bani pentru daunele suferite dacă structura nu poate fi restaurată</p> <p>asistă proprietarii (formal sau informal) în ceea ce privește transportul activelor/materialelor de construcție, la cerere.</p>
	Pierdere de venit / diminuarea veniturii	Întreprinderi locale	Proprietari	Pentru toate întreprinderile care nu vor putea funcționa din cauza proiectului, se vor oferi compensații sub formă de măsuri în natură pentru a sprijini restabilirea activității.
Operare	Diminuarea valorii terenului (valoarea terenului fără liniile electrice)	Toate terenurile situate în zona de protecție a proiectului	Proprietarii de terenuri	Oferirea unei compensații în numerar pe baza unei formule care va determina valoarea

	Impact	Aplicație	Persoană îndreptă tită	Drepturi PAS
Perioada	este mai mare decât cea cu liniile electrice).			diminuată a proprietății pe baza unui raport de evaluare întocmit de IPOT.
	Pierderea culturilor din cauza lucrărilor de întreținere	Toate terenurile afectate	Proprietari de terenuri / Utilizatori de terenuri	Despăgubiri în numerar pentru culturile deteriorate pe baza unui raport de evaluare.
Construcție și operare	Pierderea mijloacelor de trai	Toate terenurile afectate	Proprietari de terenuri/utilizatori de terenuri	Compensațiile în natură vor fi oferite de UCIPE tuturor PAP. Aceste compensații vor lua diferite forme, cum ar fi: sprijin pentru completarea formularelor de cerere pentru obținerea compensațiilor bănești, furnizarea de informații și consiliere cu privire la oportunitățile de angajare în timpul perioadei de construcție, alte măsuri specifice pentru PAP vulnerabili, așa cum sunt descrise în tabelul 106.

8.7. Plata compensațiilor

În conformitate cu prevederile Legii nr. 120 /2022, despăgubirile datorate proprietarilor de bunuri imobile și/sau titularilor de drepturi asupra bunurilor imobile se stabilesc pe baza rapoartelor de evaluare întocmite de evaluatori care dețin certificate de calificare eliberate în condițiile legii, în condițiile prezentei legi și cu respectarea criteriilor prevăzute de legislație, printre care:

(a) suprafața imobilelor expropriate, modul de utilizare, calitatea (solvabilitatea) imobilelor expropriate, precum și a plantațiilor/culturilor afectate/distruse;

(b) suprafața de bunuri imobile pentru care a fost expropriat dreptul de folosință;

(c) valorile rezultatelor existente sau estimate ale bunurilor imobile expropriate sau ale valorilor reale sau estimate ale rezultatelor bunurilor imobile expropriate sau ale bunurilor imobile pentru care a fost expropriat dreptul de folosință, obținute de la entitățile autorităților competente, precum și valorile estimate ale amenajărilor și/sau instalațiilor afectate de expropriere;

(d) restricționarea activităților din cauza exproprierii;

(e) perioada de expropriere a dreptului de utilizare sau a altor drepturi reale, astfel cum se menționează la articolul 4.

Metodologia de calcul pentru evaluarea sumelor de compensare este structurată după cum urmează:

Despăgubiri pentru ocuparea permanentă a terenurilor

În conformitate cu art. 17 din Legea nr. 1308/1997 privind prețurile normative și procesul de tranzacționare a terenurilor, valoarea de despăgubire pentru exproprierea terenurilor se bazează pe prețul de piață al terenului, dacă prețul de piață nu este mai mic decât prețurile normative pentru terenuri (în cazul în care prețurile normative sunt mai mari decât prețurile de piață, se aplică prețul normativ). Prețul de piață al terenului este determinat de un evaluator imobiliar autorizat, în conformitate cu standardele și procedurile naționale de evaluare.

Prețul normativ pentru terenurile supuse exproprierii se calculează pe baza prevederilor Legii 1308/1997, după o formulă specifică:

$$Np = S \times T \times P$$

unde

Np - prețul normativ al terenului,

S - suprafața terenului care face obiectul exproprierii,

T - tariful terenului (grad/ha)²⁶,

P - productivitatea terenurilor²⁷.

În cazul ocupării permanente a terenurilor, evaluatorii vor lua în considerare, de asemenea, investițiile în terenuri și profitul nerealizat atunci când efectuează evaluarea terenului în vederea stabilirii prețului normativ.

Despăgubiri pentru ocuparea temporară a terenurilor

Valorile pentru acest tip de compensare se determină în conformitate cu metoda de calcul descrisă la art. 10 din Legea 1308/1997 - metoda normativă de calcul a arendării terenurilor. Această metodă de calcul ia în considerare întreaga perioadă de construcție și are următoarea formulă:

---

²⁶ Tarifele pentru calcularea prețului normativ al terenurilor sunt stabilite pentru o unitate convențională (grad/hectar), pe baza indicilor cadastrali (cantitativi și calitativi). Aceste tarife sunt enumerate în anexa II la Legea 1308/1997 și sunt indexate anual cu rata inflației.

²⁷ Valorile productivității terenurilor pentru anul 2022.

$$LV = \frac{Kal \times Np \times P}{12} \times Np,$$

unde

LV - Valoarea de închiriere a terenului,

Kal - Coeficientul de închiriere anuală a terenurilor (0,1),

Np - Prețul normativ al terenului²⁸,

p - Perioada în luni

Despăgubiri pentru pagubele suferite de culturile perene (viță de vie, livezi, altele) în timpul ocupării temporare a terenurilor

Pentru a stabili valorile acestui tip de compensație, evaluatorul analizează valoarea de piață a culturii perene în funcție de locația parcelei de teren. În plus față de valoarea de bază a culturii perene, evaluatorul stabilește, de asemenea, valorile veniturilor pierdute pentru întreaga durată de viață a culturii, având în vedere că terenul afectat temporar va fi defrișat.

Valoarea culturii perene se stabilește luând în considerare indicatorii enumerați mai jos:

- Suprafața terenului care face obiectul defrișărilor (ha);
- Perioada până când cultura devine productivă (nr. de ani);
- Costuri financiare cu pregătirea solului (lei/ha);
- Costuri financiare cu plantarea culturii (lei/ha);
- Costurile financiare legate de îngrijirea viței de vie sau a puiștilor tineri până când aceștia devin productivi (lei/ha);
- Costuri financiare cu diferite sisteme de formare a viței de vie sau a puiștilor (lei/ha);
- Costuri neprevăzute (MDL);
- Valoarea totală a investiției de capital (lei/ha);
- Numărul mediu de vițe de vie/sablioni tineri (unități/ha);
- Valoarea unei unități - viță de vie sau copac (în lei);
- Numărul de vițe/arbori defrișați (unități);
- Valoarea totală a vițelor/arborilor defrișați (lei);
- Perioada de exploatare utilă a culturilor după ce acestea devin productive (nr. de ani);
- Amortizarea anuală, calculată din momentul în care cultura începe să fie exploatată (%); și
- Valoarea culturii perene la data evaluării (lei).

Calcularea veniturilor pierdute se face prin anualizarea fluxurilor de numerar viitoare pe care proprietarii le-ar fi primit dacă culturile lor nu ar fi fost afectate.

---

²⁸ Prețul normativ pentru arendarea terenurilor se calculează cu aceeași formulă ca și în cazul terenurilor expropriate, dar tariful pentru arendarea terenurilor este de **2.260,59 lei** pe ha (125,38 USD), iar "S" = suprafața terenului arendat.

Veniturile proprietarilor de terenuri sunt constituite din diferența dintre veniturile în numerar și plățile în numerar, cunoscută și sub numele de flux de numerar. Anualizarea viitoarelor fluxuri de numerar se face pe baza determinării valorii actualizate nete a veniturilor anuale prognozate pentru o anumită perioadă de timp²⁹. Rata de actualizare în cazul evaluării terenurilor este reprezentată de eficiența marginală a capitalului, care se referă la rata anticipată de rentabilitate a proprietarului, ținând cont de riscurile asociate.

La calcularea veniturilor pierdute se iau în considerare următorii indicatori de risc:

- Rata fără risc (%);
- Rata prognozată a inflației (%);
- Lichiditate scăzută sau redusă (%); și
- Prima de risc de piață (%).

Rata prognozată a inflației este determinată pe baza prognozelor economice naționale oficiale privind valorile inflației. Potrivit Băncii Naționale a Moldovei, rata inflației în 2023 a fost de 30,2%.

Pentru a determina nivelurile de risc, se iau în considerare următorii factori suplimentari:

- Înrautățirea stării economice generale;
- Rentabilitatea afacerii;
- Stabilitate financiară pe termen lung;
- Posibilitatea de a accesa surse de finanțare;
- Performanța estimată a afacerii;
- Un management ineficient;
- Dezastre naturale și situații extraordinare;
- Rata internă de rentabilitate;
- Previzuni privind cererea;
- Rata inflației;
- Riscul politic;
- Reglementarea juridică;
- Sistemul bancar; etc.

La calcularea veniturilor pierdute pentru cultura perenă situată pe parcela afectată temporar, evaluatorul ia în considerare numărul de ani rămași pentru exploatare în care proprietarul ar fi beneficiat de venituri. Indicatorii utilizați pentru stabilirea valorii veniturilor pierdute sunt enumerați mai jos:

- Numărul de vițe/arbori defrișați (unități);
- Varietatea de viță-de-vie/arbori;
- Vârsta culturii (nr. de ani);
- Perioada până când cultura devine productivă (nr. de ani);
- Perioada de exploatare utilă a culturilor după ce acestea devin productive (nr. de ani);

---

²⁹ Perioada variază în funcție de tipul de cultură perenă, de vârsta culturilor și de anii rămași de exploatare.

- Perioada efectivă rămasă pentru exploatarea culturilor (nr. de ani);
- Producția medie a soiului (kg/ha);
- Numărul de viță-de-vie/arbori la 1 ha (unități/ha);
- Producția medie pentru o unitate - viță de vie sau pom (kg/an);
- Productivitatea globală (kg/an);
- Prețul mediu de piață (lei/kg);
- venitul potențial brut anual (MDL); și
- Rata de actualizare.

Teren orfan

Datorită proiectării tehnice, construcția poate ocupa o parcelă de teren în așa fel încât o bucată de teren va rămâne disponibilă pentru cultivare fie pe o parte, fie pe ambele părți ale perimetrului construcției. În cazul în care mărimea, dimensiunea, forma acestor bucăți de teren sunt mici sau nu există posibilitatea de a avea acces la ele, atunci aceste bucăți de teren vor fi considerate terenuri orfane. În conformitate cu Legea nr. 120 /2022, în cazul în care 60% sau mai mult dintr-o parcelă de teren este afectată, terenul rămas este considerat teren orfan.

Deși activitățile agricole ar putea continua pe aceste terenuri, ar putea exista situații în care aceste terenuri vor fi prea mici pentru a face cultivarea rentabilă din punct de vedere economic.

Terenurile orfane sunt luate în considerare în rezultatele rapoartelor de evaluare ca terenuri afectate, în conformitate cu criteriile stabilite în Legea nr. 1308/1997 privind prețurile și metodele normative de tranzacționare a terenurilor.

Despăgubiri pentru pagubele suferite de culturile anuale în timpul ocupării terenurilor

Scrisorile de notificare pentru expropriere vor include, de asemenea, informații legate de restricțiile impuse în timpul perioadei de ocupare temporară a terenurilor, cum ar fi cultivarea terenurilor. Înainte de trimiterea scrisorilor de notificare către proprietarii/utilizatorii de terenuri se va realiza un inventar al culturilor. Toate culturile anuale care sunt identificate - înainte de trimiterea notificării - pe terenul care va fi ocupat temporar vor fi lăsate să ajungă la maturitate și recoltate de către proprietari înainte de a avea acces la teren. Prin urmare, nu sunt prevăzute dispoziții de compensare pentru pierderea culturilor anuale.

Cu toate acestea, în cazul în care terenul pe care a fost identificată o cultură anuală trebuie ocupat imediat, iar cultura anuală este distrusă, atunci se vor calcula și se vor oferi compensații monetare la valoarea de înlocuire integrală a terenului pentru PAP. IPOT va calcula acest tip de compensație pe baza unei formule care ia în considerare:

- Valoarea culturii anuale
- Productivitatea medie a terenurilor afectate
- Prețul normativ al culturii.

Toate culturile anuale identificate după trimiterea notificărilor nu vor mai fi compensate.

Despăgubiri pentru diminuarea valorii terenului ca urmare a restricțiilor impuse de LEA

Actuala lege privind exproprierea nu include nicio dispoziție privind acest tip de despăgubire. Astfel, nu există nicio posibilitate legală de a oferi vreo despăgubire pentru diminuarea valorii terenului din cauza prezenței OHVL sau a restricțiilor impuse de această prezență.

UCIPE va colabora cu reprezentanții Ministerului Energiei și cu IPOT pentru a pregăti o propunere de compensare a acestei pierderi pentru toți PAP afectați. Propunerea de compensare va fi definită înainte de începerea funcționării OHVL și va trebui să fie aprobată de Guvernul Republicii Moldova.

Metodologia de compensare pentru acest tip de drepturi va lua în considerare valoarea terenului fără OHVL și valoarea terenului cu o astfel de infrastructură, precum și restricțiile impuse terenului, funcționalitatea terenului și, dacă este cazul, schimbarea utilizării terenului.

Odată ce noua metodologie va fi aprobată de Guvern, procedura de accesare a compensațiilor va fi similară cu toate celelalte tipuri de compensații. Astfel, UCIPE va expedia o nouă notificare privind acest tip de drepturi.

8.7.1. Calendarul de plata a despăgubirilor

Legea 120/2022 detaliază calendarul și modalitățile de plată a compensațiilor. După evaluarea proprietăților, valorile de plată sunt stocate într-un cont special din care UCIPE poate procesa plățile pentru toți PAP care prezintă documentația funciară necesară.

În ceea ce privește plata compensațiilor către PAP și calendarul de construcție, trebuie luate în considerare următoarele aspecte:

- În conformitate cu calendarul furnizat de constructori, procesul de construcție va începe abia după aproximativ 4 luni de la punerea terenului la dispoziția antreprenorilor, din cauza procedurii de autorizare.
- Lucrările de construcție vor fi realizate treptat, pe segmente, astfel încât nu toate terenurile vor fi afectate fizic în același interval de timp.
- Procesul de compensare va începe înainte ca terenul să fie accesat pentru construcție.
- Pe baza calendarului de construcție, se va acorda prioritate PAPlor din primele segmente supuse lucrărilor de construcție, astfel încât să se asigure că majoritatea PAPlor vor primi despăgubiri înainte de a se efectua orice fel de lucrări de construcție pe proprietatea lor.

În cazul în care PAP sunt de acord cu despăgubirea propusă, acestea își vor prezenta răspunsul prin semnarea propunerii de expropriere împreună cu documentația care dovedește proprietatea asupra terenului, iar valoarea despăgubirii va fi transferată de UCIPE în 60 de zile prin poștă sau prin transfer bancar. Acest lucru se va face înainte de începerea lucrărilor civile pentru toate terenurile afectate.

Pentru PAP care nu trimit documentele necesare, UCIPE va deschide un cont escrow pe numele PAPlor, unde sumele de despăgubire vor fi stocate timp de 3 ani.

În cazul în care PAP nu este de acord cu valoarea compensației, poate ridica problema în fața comisiei de soluționare a plângerilor, care va evalua plângerea în termen de 30 de zile și va propune o nouă soluție, dacă este posibil. În cazul în care PAP nu este de acord cu soluția propusă de comisie, o poate contesta în instanță. Procedura de soluționare a plângerilor este detaliată în capitolul 10 Mecanismul de soluționare a plângerilor.

8.8. Măsuri suplimentare pentru refacerea mijloacelor de trai

În conformitate cu PO 4.12. al Băncii Mondiale, mijloacele de trai ale PAP vor fi restabilite cel puțin la nivelul de dinaintea strămutării. Acest lucru implică faptul că vor fi necesare măsuri de sprijin suplimentare pentru PAP care ar putea fi supuși anumitor vulnerabilități.

UCIPE va adopta o abordare proactivă în identificarea și oferirea de sprijin pentru orice PAP care întâmpină dificultăți în accesarea compensațiilor. Mai concret, reprezentanții UCIPE, împreună cu reprezentanții IPOT și ai contractorului, vor oferi sprijin persoanelor PAP care nu își pot dovedi întotdeauna proprietatea din cauza lipsei de documente corespunzătoare privind terenurile (de exemplu, proprietarul de drept a decedat, iar rudele care au moștenit terenul nu au depus încă cererea oficială de proprietate asupra terenului). UCIPE va coopera cu autoritățile locale pentru a se asigura că documentele funciare sunt furnizate în timp util pentru ca PAP să poată accesa despăgubirile. Acest lucru se va reflecta într-un proces de angajament constant între UCIPE, IPOT și autoritățile locale pe parcursul perioadei de 3 ani, când banii sunt în siguranță în contul escrow pe numele PAP. UCIPE va documenta acest proces și va depune toate eforturile necesare pentru a se asigura că despăgubirile sunt accesate de către PAP. În plus, se va oferi consultanță financiară/investițională privind compensațiile pentru PAP, atunci când este necesar.

Pe baza studiului socio-economic și a recensământului proprietăților implementate de-a lungul coridorului proiectului, vulnerabilitățile potențiale identificate se încadrează în 2 categorii diferite:

- **PAP cu dificultăți în accesarea despăgubirilor** - persoanele afectate din această categorie includ: PAP fără pretenții legale asupra terenurilor, PAP cu documente incomplete pentru a dovedi proprietatea sau utilizarea terenurilor afectate, PAP în vârstă care ar putea avea dificultăți în înțelegerea procesului de compensare, PAP în vârstă și/sau cu dizabilități care au impedimente în a se deplasa pentru a finaliza procesul de compensare, persoane analfabete care ar putea avea dificultăți în înțelegerea procesului de compensare.
- **PAP care ar putea suferi un impact disproporționat asupra mijloacelor de subzistență** - această categorie include PAP care prezintă mijloace de subzistență bazate pe terenuri și care ar putea fi afectate în mod disproporționat de construcția proiectului. A fost stabilit un prag de 10% teren afectat din totalul parcelei detinute, pentru cei care vor fi afectați de preluarea permanentă a terenurilor. Pe baza inventarului proprietăților, au fost identificați 70 de PAP care vor avea mai mult de 10% din parcela lor de teren afectată permanent de proiect. Amploarea completă a impactului asupra acestor PAP va fi determinată

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

În timpul procesului de compensare, în cadrul căruia se va efectua o evaluare completă a impactului asupra mijloacelor de trai ale acestora.

Pentru a aborda orice impact potențial asupra mijloacelor de subsistență legat de vulnerabilitatea legată de proiect, se propun următoarele compensații în natură sub formă de măsuri de sprijin. Aceste măsuri de sprijin au scopul de a completa drepturile deja prezentate, astfel încât să se asigure că mijloacele de trai ale gospodăriilor afectate de proiect sunt restabilite la nivelurile anterioare strămutării. Anumite PAP ar putea fi supuse uneia sau mai multor vulnerabilități.

PAPs	Vulnerabilitate	Măsuri de atenuare/ Măsuri de sprijin suplimentare	Entitatea responsabilă
PAP fără drepturi legale asupra terenurilor / PAP cu documente incomplete pentru a dovedi proprietatea sau utilizarea terenurilor afectate.	Dificultăți în accesarea compensațiilor	Asistență juridică pentru formalizarea sau achiziționarea de documente funciare. UCIPE se va angaja cu autoritățile locale pentru a facilita procesul de obținere a documentelor necesare pentru a dovedi proprietatea.	IPOT UCIPE
Persoane în vârstă	Dificultăți în accesarea compensațiilor din cauza neînțelegerii procesului de compensare Dificultăți în accesarea compensațiilor din cauza impedimentelor fizice de deplasare	implicarea suplimentară orientată pentru a se asigura că aceștia înțeleg procesul. Sprijin pentru completarea cererii și obținerea documentelor relevante. Monitorizarea accesului la compensații pentru PAP în vârstă Sprijin pentru completarea cererii și obținerea documentelor relevante.	IPOT IPOT UCIPE IPOT
Persoane cu nivel de educație limitat / sau fără educație	Dificultăți în accesarea compensațiilor din cauza neînțelegerii procesului de compensare.	Sprijin pentru completarea cererii și obținerea documentelor relevante.	IPOT
PAP cu mijloace de trai bazate pe	Impactul disproporționat	Va fi elaborat un studiu socio-economic pentru cei	IPOT

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

PAPs	Vulnerabilitate	Măsuri de atenuare/ Măsuri de sprijin suplimentare	Entitatea responsabilă
terenuri afectate în mod disproporționat de expropriere	asupra mijloacelor de subzistență	<p>70 de PAP identificați în timpul recensământului proprietăților și ai căror teren este afectat într-o proporție mai mare de 10%. Se va realiza un studiu special pentru această categorie de PAP pentru a determina dependența acestora de terenurile afectate. Acest sondaj va fi implementat de IPOT în paralel cu evaluările culturilor, după aprobarea PAS (perioada estimată ianuarie - februarie 2024). Chestionarul care urmează să fie utilizat este același cu cel folosit pentru ancheta socio-economică deja efectuată (inclus în anexa 4).</p> <p>Pentru PAP pentru care proiectul va avea un impact permanent asupra a peste 10% din totalul activelor lor productive, se va acorda sprijin pentru a minimiza impactul economic:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dacă este necesar, se va oferi asistență juridică pentru a ajuta la achiziționarea de noi terenuri. • Lucrările pe terenurile respective vor fi programate astfel încât să se reducă la minimum impactul sau numai după ce mijloacele de trai ale acestora vor fi fost complet restabilite. • Implicare constantă pentru a se asigura că procesul se desfășoară pe calea cea bună 	

Tabelul 96 Sprijin suplimentar pentru PAP vulnerabili

8.9. Consultarea și implicarea continuă

8.9.1. Consultarea în timpul elaborării și finalizării PAS

Procesul de consultare înainte de aprobarea finală a PAS este planificat să înceapă în primul semestru al anului 2024 și va include 30 sesiuni de consultare publică la care vor fi invitate toate părțile interesate cheie, iar PAP vor avea posibilitatea de a oferi feedback - direct în timpul ședințelor sau prin e-mail după ședințe - cu privire la PAS și la impactul și drepturile prevăzute în raport. Toate reacțiile primite în timpul perioadei de consultare vor fi înregistrate și abordate, iar o versiune finală a PAS va fi publicată oficial pe pagina web a UCIPE.

O listă cu localitățile în care vor avea loc consultările publice și un calendar provizoriu pentru aceste consultări poate fi consultată mai jos:

Tabelul 97 Localitățile în care vor avea loc consultările publice

Nr.	Data	Ora	Locația
1.	22.01.2024	10:00	Sat Molești, raion Ialoveni
2.	22.01.2024	13:00	Sat Hansca, raion Ialoveni
3.	23.01.2024	10:00	Sat Costești, raion Ialoveni
4.	23.01.2024	13:00	Sat Zâmbreni, raion Ialoveni
5.	24.01.2024	10:00	Sat Fârlădeni, raion Hîncești
6.	24.01.2024	13:00	Sat Buțeni, raion Hîncești
7.	25.01.2024	10:00	Sat Javgur, raion Cimișlia
8.	25.01.2024	13:00	Sat Ecaterinovca, raion Cimișlia
9.	26.01.2024	10:00	Sat Valea Perjei, raion Cimișlia
10.	26.01.2024	13:00	Sat Gradiște, raion Cimișlia
11.	29.01.2024	10:00	Sat Gura Galbenei, raion Cimișlia
12.	29.01.2024	13:00	Sat Ivanovca Nouă, raion Cimișlia
13.	30.01.2024	10:00	Oraș Cimișlia
14.	30.01.2024	13:00	Sat Borogani, raion Leova
15.	31.01.2024	10:00	Sat Vinogradovca, raion Taraclia
16.	31.01.2024	13:00	Sat Musaitu, raion Taraclia
17.	01.02.2024	10:00	Sat Salcia, raion Taraclia
18.	01.02.2024	13:00	Sat Aluatu, raion Taraclia
19.	02.02.2024	10:00	Sat Novosiolovca, raion Taraclia
20.	02.02.2024	13:00	Sat Balabanu, raion Taraclia
21.	05.02.2024	10:00	Sat Albota de Jos, raion Taraclia
22.	05.02.2024	13:00	Sat Burlăceni, raion Cahul
23.	06.02.2024	10:00	Sat Iujnoe, raion Cahul
24.	06.02.2024	13:00	Sat Borceag, raion Cahul
25.	07.02.2024	10:00	Sat Svetlii, raion UAT Găgăuzia
26.	07.02.2024	13:00	Sat Congaz, raion UAT Găgăuzia
27.	08.02.2024	10:00	Sat Chirsova, raion UAT Găgăuzia
28.	08.02.2024	13:00	Sat Congazcicul de Sus, raion UAT Găgăuzia
29.	09.02.2024	11:00	Sat Dezghincea, raion UAT Găgăuzia
30.	09.02.2024	14:00	Oraș Vulcănești

Procesul de consultare publică pentru aprobarea PAS va include, de asemenea:

- Divulgarea raportului PAS pentru o perioadă de 30 de zile pe pagina web a UCIPE, Ministerului Energiei, Moldelectrica și a autorităților locale afectate de proiect.
- Publicarea a cel puțin un anunț în mass-media despre dezvăluirea PAS și promovarea proiectului pe canalele de socializare ale UCIPE și ale autorităților locale
- Punerea la dispoziție a unei adrese de e-mail și a unui număr de telefon dedicat, unde persoanele interesate pot trimite sugestii sau reclamații.
- Întâlniri publice de informare organizate în localitățile selectate, în cadrul cărora vor fi prezentate prevederile PAS pentru PAP, precum și metodologia de expropriere și pașii necesari pentru a accesa despăgubirile.

Toate reacțiile primite în timpul procesului de publicare a PAS vor fi înregistrate de UCIPE și vor fi documentate în mod corespunzător. O bază de date în format Excel va fi deschisă și menținută pe parcursul întregului proces de publicare a raportului, iar toate comentariile și sugestiile primite în timpul ședințelor, online sau prin telefon vor fi înregistrate în aceasta. Baza de date va include, de asemenea, modul de soluționare al plângerilor. O copie a acestei baze de date va fi împărtășită cu reprezentanții Ministerului Energiei și cu instituțiile financiare internaționale angajate în finanțarea acestui proiect.

Resursele interne ale UCIPE, precum și resursele puse la dispoziție de municipalitățile care găzduiesc consultarea publică vor fi utilizate pentru a se asigura că atât reprezentanții părților interesate afectate, cât și cei ai părților afectate relevante vor participa la consultările publice.

Informațiile cheie care vor fi furnizate în timpul consultărilor vor include scopul proiectului, avantajele și beneficiile locale și naționale, impactul social, riscurile și oportunitățile, procedura și metodologia de compensare. Un rezumat non-tehnic a fost pregătit pentru proiect, care include informații despre PAS.

Odată ce versiunea finală a PAS este aprobată, documentul va fi încărcat online pe site-ul UCIPE pentru consultare publică.

8.9.2. Procesul de consultare și implicare pe parcursul implementării PAS

UCIPE va lua măsuri pro-active pentru a implica PAP pe parcursul întregului proces de expropriere. Vor fi organizate consultări la nivelul comunității ca parte a procesului de publicare a Studiului de Impact de Mediu și Social și a Planurilor de Management de Mediu și Social specifice fiecărui sit și a PAS, cu un număr de 8 consultări propuse pentru a avea loc, câte una în fiecare raion afectat. Acestea vor fi gestionate de coordonatorul PAS al UCIPE prin intermediul birourilor CMIS.

Coordonatorul PAS al UCIPE, prin intermediul birourilor CMIS, va depune toate eforturile pentru a contacta toți PAP care nu au putut primi scrisoarea oficială de notificare privind decizia de expropriere - din cauza faptului că locuiesc în alte locuri. În primul rând, Coordonatorul UCIPE PAS, prin intermediul birourilor CMIS, va contacta reprezentanții autorităților publice locale și va încerca să identifice datele de contact ale PAP. În cazul în care nu există date de contact disponibile, UCIPE va încerca să obțină contacte de la rudele acestor PAP. În cazul în care sunt disponibile

date de contact, UCIPE va încerca să contacteze acești PAP prin telefon, e-mail sau prin rețelele de socializare. Toate contactele vor fi înregistrate.

De asemenea, PAP deja contactate sau despăgubite pot fi o resursă pentru a găsi și contacta alte PAP pe care le cunosc, care au terenuri în apropiere, care au locuit sau locuiesc în apropiere.

În cazul în care aceste persoane nu pot fi identificate, coordonatorul PAS, prin intermediul birourilor CMIS, va stabili și consemna motivele pentru lipsa de identificare și va pune în aplicare un plan de remediere.

O listă cu toate proprietățile afectate va fi pusă la dispoziția autorităților publice locale la sediul central din fiecare sat afectat și se vor trimite scrisori individuale către PAP cu propunerea de compensare. Informațiile privind parcelele de teren afectate vor fi, de asemenea, puse la dispoziție online pe site-ul UCIPE, precum și pe portalurile online ale autorităților locale și prin intermediul canalelor de socializare utilizate de UCIPE și de autoritățile locale.

La zece (10) zile de la expedierea notificării, coordonatorul PAS, prin intermediul birourilor CMIS, va începe un proces de urmărire pentru a contacta PAP care nu au răspuns, pentru a stabili natura non-răspunsului și pentru a depune toate eforturile pentru a rezolva problemele care ar fi putut apărea. Acest proces va fi înregistrat, iar coordonatorul PAS își va asuma responsabilitatea principală pentru a se asigura că procesul este gestionat în mod corespunzător și proactiv.

În plus, se va deschide un canal direct de comunicare (telefonic și prin e-mail) între UCIPE și PAP pentru a se asigura că toate întrebările sau plângerile vor fi adresate în timp util. PAP vor fi informate cu privire la începerea lucrărilor în localitatea lor, înainte ca constructorii să intre pe parcelele lor de teren. Acest lucru se va face sub forma unor detalii de contact și a unui proces făcut cunoscut atât în scrisorile de notificare trimise către PAP, cât și în procesul de publicare a Raportului.

Coordonatorul PAS va ține Antreprenorul la curent cu evoluția situației în ceea ce privește plata despăgubirilor și posibilitatea de a începe lucrările în segmentul în care a fost asigurat dreptul de trecere.

Antreprenorul și coordonatorul PAS vor consemna (într-un mod adecvat) parcelele care au fost compensate și vor acționa împreună pentru a monitoriza activitățile care necesită acces la terenuri în raport cu parcelele și cu statutul compensației.

În cazul în care PAP vor decide să conteste evaluarea, se va înființa un comitet pentru a evalua plângerea. În cazul în care nu se poate ajunge la un acord prin intermediul comitetului, PAP pot ataca decizia în instanță, iar suma de despăgubire va fi păstrată într-un cont dedicat până când se ajunge la o înțelegere.

Odată ce PAS este aprobat, implicarea PAP va avea o abordare individualizată. Tabelul de mai jos include elementele de implicare care vor fi aplicabile pentru acest proiect, nu neapărat în ordine cronologică, deoarece unele activități se vor desfășura în paralel. Tabelul de mai jos prezintă metodele de implicare pentru fiecare categorie de persoane afectate.

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Scopul angajamentului	Metode	PAP vizate	Acțiuni și calendar	Responsabilitate
Informații oficiale privind procedura de expropriere și propunerile de despăgubiri / data limită	Correspondență oficială	Toate PAP care au drepturi legale asupra terenurilor și activelor	O scrisoare de notificare cu privire la propunerea de expropriere va fi trimisă tuturor proprietarilor de terenuri odată ce va fi emisă Hotărârea de Guvern privind aprobarea sumelor de expropriere. Data la care scrisorile de notificare ajung la beneficiar este considerată data de la care decurg drepturile și obligațiile legate de implementarea acestui document.	UCIPE
Acceptarea sumelor propuse pentru compensații	Correspondență oficială	Toate PAP care au drepturi legale asupra terenurilor și activelor	PAP vor trimite înapoi propunerile de expropriere semnate împreună cu documentele justificative	PAP
Furnizarea de informații cu privire la prevederile PAS, procedura de expropriere și măsurile de siguranță în timpul lucrărilor de construcție.	Întâlniri publice de informare / Note informative afișate în locuri vizibile din cadrul comunităților locale (primărie, biserică etc.)	Toate PAP care au drepturi legale asupra terenurilor și activelor Toate PAP care nu au drepturi legale formale asupra terenurilor și activelor, dar care au o pretenție recunoscută în temeiul legislației naționale. Toate PAP care nu au un drept legal recunoscut asupra terenurilor sau bunurilor pe care le ocupă	Înainte de începerea lucrărilor în fiecare UAT, se va organiza o ședință de informare publică în cadrul căreia oamenii vor fi informați cu privire la lucrările care urmează să aibă loc și la procedurile de compensare, precum și cu privire la restricții și la aspectele legate de sănătate și siguranță. Planul de management al contractorilor adoptat la nivelul UCIPE va include, de asemenea, toate elementele legate de responsabilitățile contractorului în ceea ce privește comunicarea și implicarea cu comunitățile locale și informațiile furnizate acestora.	UCIPE IPOT Contractant

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Scopul angajamentului	Metode	PAP vizate	Acțiuni și calendar	Responsabilitate
Furnizarea de informații despre drepturile PAS și procedura de accesare a compensațiilor	Apeluri telefonice / e-mail / mesaj	Toate PAP	PAP care locuiesc în străinătate vor primi un e-mail sau un apel telefonic sau un mesaj whatsapp cu scrisoarea de notificare a exproprierii. PAP care locuiesc în străinătate pot trimite documentația prin e-mail.	UCIPE
Determinarea nivelului de dependență față de activitățile agricole	Interviuri / Întâlniri directe	Toate PAP care au drepturi legale asupra terenurilor și activelor	PAP care au mai mult de 10% din suprafața totală a terenului afectat de proiect vor fi interviuate pentru a stabili dacă au alte terenuri disponibile și pentru a determina impactul ocupării terenurilor asupra mijloacelor lor de trai.	IPOT
Schimbul de informații	Întâlniri directe	Toate PAP	Evaluarea plângerii referitoare la valoarea compensației	CMIS IPOT
	Online/ telefonice / email		PAP pot contacta oricând UCIPE pentru a obține informații despre implementarea PAS.	UCIPE
Furnizarea de sprijin suplimentar pentru PAP vulnerabile	Întâlniri directe / Apeluri telefonice	PAP care se încadrează în criteriile descrise în capitolul 7.4.	Verificare dacă PAP au toată documentația necesară și oferire de sprijin pentru completarea oricăror lacune.	OLC UCIPE

Tabelul 98. Metode de implicare pentru fiecare categorie de PAP

Următorul tabel prezintă o listă a părților interesate cheie, altele decât PAP, precum și metodele de implicare și termenele propuse.

Părțile interesate	Metodă de implicare	Canal de comunicare	Cronologie	Responsabilitate
Autoritățile locale	Autoritățile locale vor fi responsabile în prima fază pentru a facilita relația dintre comunitatea	Întâlniri directe Corespondență oficială	Consultare publică pentru elaborarea PAS - T4 2023 Publicarea listei	UCIPE, CMIS

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Părțile interesate	Metodă de implicare	Canal de comunicare	Cronologie	Responsabilitate
	locală și proiect. Aceștia vor juca un rol important în atenuarea impactului proiectului asupra comunităților locale și vor fi implicați în faza de consultare publică a proiectului, precum și în diseminarea informațiilor relevante despre proiect către comunitate.		proprietăților care fac obiectul exproprierii - T4 2023 Pe tot parcursul proiectului pentru probleme punctuale	
Mass-media	Mass-media va juca un rol în diseminarea informațiilor referitoare la proiect.	Correspondență oficială	Publicarea listei proprietăților supuse exproprierii - T4 2023 Comunicate de presă permanente despre stadiul proiectului	CMIS
Banca Mondială	Actualizări periodice ale proiectului vor fi prezentate Băncii Mondiale prin intermediul monitorizării și raportării, precum și prin întâlniri și convorbiri	Întâlniri directe Correspondență oficială Telefon/email	Toate etapele de referință ale proiectului	UCIPE

Părțile interesate	Metodă de implicare	Canal de comunicare	Cronologie	Responsabilitate
	personale, pentru a se asigura că proiectul este implementat în conformitate cu cerințele Băncii Mondiale.			

Tabelul 99 Părțile interesate și activitățile de implicare

9. Bugetul PAS și modalitățile de finanțare

Bugetul definit în acest capitol este o estimare bazată pe principiile metodologice definite în capitolul 8.7. Metodologia de compensare. Costurile reale și valorile de compensare pot fi determinate cu exactitate numai după ce rapoartele de evaluare individuale sunt elaborate de către evaluatorii autorizați.

9.1. Costuri de compensare

Pe baza drepturilor stabilite în subcapitolul 8.6, precum și a metodologiei de compensare definite în subcapitolul 8.7, estimările de compensare au fost elaborate după cum se arată mai jos. Anumite aspecte, cum ar fi pierderea culturilor și diminuarea valorii terenurilor, pot fi determinate numai după ce se efectuează evaluările individuale pentru fiecare parcelă de teren afectată.

Toate costurile legate de compensarea persoanelor afectate de proiect, elaborarea PAS, lucrările cadastrale și alte activități legate de relocare sunt finanțate de către Guvernul Republicii Moldova. Fondurile proiectului nu sunt legate de PAS și activitățile asociate.

Impact	Suprafața totală afectată, inclusiv terenurile orfane (ha)	Bugetul estimativ al compensațiilor (lei)	Bugetul estimativ al compensațiilor (USD) ³⁰
Ocupație temporară	1.134,59	31.038.668	1.737.012
Expropriere	19,53	3.122.387	174.738
Pierderea culturilor	Podgorii	59,13	Va fi determinat în faza de evaluare
	Livezi	39,55	
	Teren arabil	980,91	
Pierderea de venituri pentru întreprinderi		Va fi determinat în faza de evaluare	

³⁰ rata de conversie MDL la USD este de 1 USD = 17.869 MDL, în conformitate cu cursul de schimb al Băncii Naționale a Moldovei la 16.06.2023

Impact	Suprafața totală afectată, inclusiv terenurile orfane (ha)	Bugetul estimativ al compensațiilor (lei)	Bugetul estimativ al compensațiilor (USD)³⁰
Diminuarea valorii terenului	Va fi determinat în faza de evaluare		
Total	1.154,12	34.161.055	1.911.750
Cheltuieli neprevăzute (30%) (USD)	573.525	Total general (USD) (cu cheltuieli neprevăzute)	2.485.275

Tabelul 100 Estimarea bugetului pentru compensații

Bugetul estimativ total include și o sumă pentru situații neprevăzute de 30% din costul total pentru a asigura orice diferențe de preț care ar putea apărea între momentul elaborării acestei estimări și plata efectivă a compensației.

Toate măsurile suplimentare preconizate pentru persoanele vulnerabile vor fi susținute de resursele interne ale UCIPE, astfel încât nu este necesar un buget suplimentar. Costurile UCIPE pentru punerea în aplicare a PAS sunt estimate la aproximativ 70.000 USD. UCIPE are, de asemenea, un contract de asistență tehnică pentru implementarea Proiectului, iar în cadrul acestui contract există o alocare bugetară pentru sprijinul pentru implementarea PAS. Acest buget este estimat la 90.000 USD.

Cu toate acestea, implementarea și finalizarea PAS va implica costuri suplimentare legate de colectarea de date suplimentare, evaluări ale culturilor și servicii de consultanță pentru monitorizare și evaluare, precum și consultanță tehnică specifică în cazul încercărilor inițiate de către PAP. Pentru toate serviciile de consultanță a fost estimat un buget total de 150.000 USD.

9.2. Costuri de implementare a PAS

Bugetul și personalul necesar pentru implementarea PAS vor fi susținute de resursele interne ale UCIPE, în conformitate cu aranjamentele instituționale propuse în subcapitolul 8.1, astfel încât nu va fi necesar un buget suplimentar pentru implementarea PAS.

Odată ce parcelele de teren care vor fi ocupate permanent vor fi achiziționate de către UCIPE, Ministerul Energiei - prin intermediul UCIPE - va deveni proprietarul legal al acestor parcele de teren. Procedura administrativă necesară pentru schimbarea proprietarilor parcelelor de teren ocupate permanent va fi implementată de UCIPE. De asemenea, procedura de reflectare a modificărilor - generate de ocuparea permanentă a terenurilor - în dreptul de proprietate al proprietarului afectat va fi, de asemenea, efectuată de UCIPE. Toate costurile asociate cu înregistrarea acestor modificări în registrul cadastral vor fi acoperite de UCIPE.

10. Mecanismul de soluționare a plângerilor

Obiectivul Mecanismului de soluționare a plângerilor (MSP) specific proiectului este de a servi ca un instrument eficient pentru identificarea, evaluarea și soluționarea timpurie a plângerilor, servind ca mecanism de gestionare a riscurilor proiectului și consolidând responsabilitatea față de beneficiari. MSP servește drept mecanism de comunicare care poate îmbunătăți impactul proiectului și poate atenua efectele nedorite. Mecanismul MSP va fi la dispoziția părților interesate de proiect și a altor părți afectate pentru a adresa întrebări, comentarii, sugestii și/sau reclamații și pentru a oferi orice formă de feedback cu privire la toate activitățile finanțate de proiect. Acest mecanism de soluționare a plângerilor acoperă toate părțile interesate ale Proiectului. Soluționarea plângerilor formulate de persoanele afectate de proiectele finanțate de Banca Mondială este o componentă importantă a gestionării riscurilor proiectului și a atenuării impactului.

Pentru a asigura o implementare coerentă a Proiectului se va utiliza Mecanismul de Soluționare a Plângerilor (MSP) propus în etapa de pregătire a Proiectului în Planul de implicare a părților interesate și Cadrul de politici privind relocarea pentru soluționarea tuturor tipurilor de plângeri din partea comunităților și a altor părți interesate, dar având în vedere prevederile Legii nr. 120/2022, plângerile legate de compensații vor fi examinate și soluționate de o comisie dedicată.

Conform legislației, Comisia de soluționare a plângerilor trebuie să fie înființată prin Hotărâre de Guvern, pentru examinarea tuturor plângerilor care pot fi depuse de către PAP, în cazul în care acestea nu sunt de acord cu propunerea de despăgubire, calculată și specificată în propunerea de expropriere.

Comisia de soluționare a contestațiilor este formată din 3 membri permanenți, specialiști în domeniul de activitate în care se execută lucrările de construcție a LEA 400 kV și 3 membri participanți ad-hoc din rândul proprietarilor de imobile din cadrul comunei, orașului sau satului unde sunt amplasate terenurile pentru expropriere.

Selecția membrilor participanți ad-hoc în cadrul Comisiei de soluționare a plângerilor va fi asigurată de către autoritățile administrației publice locale din municipiul, orașul sau localitatea în care se află imobilul care face obiectul exproprierii

10.1. Ce ar putea fi considerat drept plângere?

O plângere, în sensul prezentului plan de acțiuni privind strămutarea, reprezintă orice solicitare, sugestie, întrebare, propunere, sesizare, plângere depusă de către PAP în legătură cu implementarea proiectului.

Este important de reținut faptul că depunerea unei plângeri este prima condiție și, de asemenea, un instrument necesar pentru UCIPE, pentru a cunoaște orice preocupare și pentru a o soluționa. În acest sens, UCIPE își asumă întreaga responsabilitate și imparțialitate în gestionarea tuturor plângerilor primite, a răspunsurilor transmise și în desfășurarea unui dialog deschis și de încredere cu toate părțile interesate.

10.2. Recepția plângerilor

Toate PAP și părțile interesate de proiect sau alte părți interesate își pot depune plângerile, întrebările, sugestiile, reclamațiile și alte tipuri de feedback folosind MSP-ul stabilit la nivelul proiectului, după cum urmează:

➤ **Nivelul 1. Contractant și consultant pentru *supervizare tehnică***

Antreprenorul și consultantul de supervizare tehnică vor fi responsabili pentru colectarea plângerilor de la comunitate la nivel de șantier. Locațiile de depunere a plângerilor vor fi organizate în apropierea șantierului de construcție, la primărie, la oficiile poștale și în alte locuri vizibile din localitate. În plus, în birourile primarilor vor fi amplasate cutii de reclamații/sugestii pentru depunerea reclamațiilor (inclusiv cele anonime).

În cazul în care reclamația poate fi rezolvată la nivelul șantierului, contractantul/consultantul de supraveghere va oferi un răspuns reclamantului/solicitantului în termen de cel mult 10 zile lucrătoare.

Atât antreprenorul, cât și consultantul de supervizare vor include datele privind reclamațiile primite într-un registru, iar datele sintetice vor fi furnizate lunar către UCIPE.

Plângerea va fi redirecționată către UCIPE în cazul în care plângerea nu este de competența contractantului sau a consultantului de supervizare, de exemplu, procedurile de compensare sau valoarea compensației.

Datele de contact pentru depunerea plângerilor sunt următoarele:

Adresa	Telefon	E-mail
Antreprenor - KEC International LTD		
Mun. Chișinău, MD-2005, Colina Puskin, Str. 18	+373 (22) 488230 + 373 (22) 488701	kec.moldova@gmail.com ojhask@kecrpg.com
Compania POWER GRID		
Manager de proiect rezident	+373 60742814	radilov07@gmail.com
Expert PAS și dezvoltare socială		mariana.baxanean@progressenergy.md

➤ **Nivelul 2. Autoritatea publică locală (APL)/ CMIS**

După cum am menționat în secțiunea 8.1., CMIS-urile au fost create la nivelul 1 și nivelul 2 al autorităților publice locale (nivelul 1 - primăria și nivelul 2 - consiliul raional). Observând că membrii incluși în CMIS-urile create sunt, de obicei, reprezentanții autorității publice locale, PAP își pot depune doleanțele, reclamațiile și alte tipuri de propuneri fizic la APL, folosind cutiile de reclamații/sugestii instalate, folosind numărul

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

de telefon și adresa de e-mail specificate de CMIS în materialele informative care vor fi plasate sau specificate suplimentar de către reprezentanții APL la cerere.

CMIS poate oferi și răspunde la plângere / solicitant în limita capacităților sale și a informațiilor disponibile.

În alte cazuri, CMIS poate solicita implicarea contractantului, a consultantului de supervizare și a UCIPE, în funcție de tipul de plângere. Nemulțumirile legate de compensații vor fi redirecționate către UCIPE pentru examinare și soluționare ulterioară de către o comisie dedicată.

Datele de contact vor fi stabilite pentru fiecare localitate afectată la nivelul CMIS.

Detaliile de contact ale APL sunt furnizate mai jos:

Adresa	Telefon	E-mail
Consilii raionale /ATU		
Consiliul Raional Ialoveni Raionul Ialoveni, MD-6801, or. Ialoveni, str. Alexandru cel Bun, 33.	+ 373 (268) 22484	ialovenionline@gmail.com
Consiliul Raional Hîncești Raionul Hîncești, mun. Hîncești, str. Mihalcea Hîncu, 126, et. III	+ 373 (269) 22058	consiliul@hincesti.md
Consiliul Raional Cimișlia Raionul Cimișlia, or. Cimișlia, MD-4101, bd. Ștefan cel Mare, 14	+ 373 (241) 22058 + 373 (241) 22058	consiliu@raioncimisia.md
Consiliul Raional Leova Raionul Leova, or. Leova, MD-6301, Str. Independentei, 5	+ 373 (263) 22058	consiliu@leova.md
Consiliul Raional Cahul Raionul Cahul, mun. Cahul, MD-3909, Piata Independentei, 2	+ 373 (299) 22058	consiliul.raional-cahul@OPTY.gov.md
Consiliul Raional Taraclia Raionul Taraclia, or. Taraclia, MD-7401, str. Ștefan cel Mare, 59	+373 (294) 24-6-50	anticAOCera-rs@mail.ru
UAT Găgăuzia Republica Moldova, mun. Comrat, MD-3805, str. Lenin, 194	+373 (298) 2-46-36 +373 (298) 2-12-22	bashkanat@mail.ru
Consiliul com. Băcioi Mun. Chișinău, MD 6812, com. Băcioi, str. Independentei, 125;	+373 (22) 383 525	primaria@bacioi.md

➤ **Nivelul 3. UCIPE și Moldelectrica (ME)**

Populația din localitățile afectate de proiect va putea depune plângeri direct la UCIPE sau ME.

UCIPE și ME au competențe, la fel ca și alte instituții, de a investiga/soluționa problemele prezentate în reclamații/plângeri în termeni optimi de examinare și de informare a reclamantului despre soluționarea acestora.

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

UCIPE este responsabil pentru crearea, completarea și menținerea Registrului unic de urmărire a plângerilor din cadrul proiectului, inclusiv a plângerilor legate de implementarea PAS, pentru a monitoriza stadiul procesului de soluționare a tuturor tipurilor de plângeri în timpul implementării proiectului și a PAS.

Datele de contact ale UCIPE și ME:

Adresa	Telefon	E-mail
UCIPE		
<i>mun. Chișinău, MD-2068, str. Alecu Russo, nr.1, clădirea A1, etajul 16, biroul nr. 163</i>	+373 (22) -49-67-94, +373 68797478	UCIPE@UCIPE.md ala.rotaru@UCIPE.md
Specialist social		
S.E. "Moldelectrica"		
<i>mun. Chișinău, MD-2012, str. Vasile Alecsandri, 78,</i>	+373 (22) 25-35-59; +373 (22) 25-31-63	cancelar@moldelectrica.md

Specialistul social al UCIPE pentru MSP va fi responsabil pentru:

- Crearea și menținerea registrului de reclamații
- Înregistrarea tuturor plângerilor în Registrul de reclamații, trimise direct la UCIPE, sau transmise de către contractant/consultantul de supervizare și CMIS de nivel 1 și 2.
- Crearea registrului de date al membrilor CMIS de nivel 1 și 2 cu toate datele de contact (nume, funcție, e-mail, telefon).
- Cooperarea cu membrii CMIS de nivel 1 și 2 și acordarea de asistență în cadrul procedurilor MSP
- Organizarea de consultări publice și instruirii pentru membrii CMIS în scopul informării cu privire la procedurile MSP și soluționarea plângerilor.

Banca Mondială, în calitate de donator al proiectului, are un mecanism propriu de soluționare a plângerilor pentru proiect. Plângerile pot fi depuse direct de către PAP prin intermediul următoarelor mecanisme:

Prin e-mail: grievances@worldbank.org

Prin fax: +1-202-614-7313 4

Prin oficiul poștal: Banca Mondială Grievance Redress Service (GRS) MSN MC 10-1018 1818 H St NW Washington, DC 20433, SUA

De către biroul local al Băncii Mondiale:

- +373-22-262-262
- +373-22-262-236
- moldova_contact@worldbank.org
- *Str. Pușkin 20/1, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova*

Prin platforma online a Băncii Mondiale:
<https://www.worldbank.org/en/projects-operations/products-and-services/grievance-redress-service>

10.3. Examinarea și soluționarea plângerilor

Revizuirea plângerii are loc în termen de **10 zile de la primirea acesteia**, termen care poate fi prelungit în cazuri speciale care necesită investigații suplimentare sau implicarea autorităților locale/centrale, fapt despre care petiționarul este informat cu promptitudine. Investigarea plângerii poate necesita vizite la fața locului, examinarea documentelor și o întâlnire cu persoanele care ar putea contribui la soluționarea problemei reclamate.

Reclamantul va fi informat cu privire la rezultatele examinării prin scrisoare, în format electronic sau prin poștă, în funcție de modul în care a fost primită plângerea sau de modul în care a fost solicitat răspunsul de către reclamant. Răspunsul va fi elaborat pe baza materialelor de examinare și, dacă este necesar, va conține trimiteri la legislația națională și la standardele sociale și de mediu ale BM.

În cazul în care, dacă reclamantul, în termenele stabilite pentru soluționarea reclamației, nu primește niciun răspuns din partea CMIS de nivelul 1, sau problema invocată în reclamație rămâne nesoluționată, sau propunerile de remediere nu sunt acceptate de reclamant, sau reclamantul nu este mulțumit de calitatea soluționării reclamației, acesta va anunța UCIPE.

Modelul de formular de reclamație este inclus în anexa 6, iar CMIS - Registrul local de reclamații - în anexa 7.

Examinarea plângerilor va fi efectuată de către specialiștii UCIPE, responsabili de implementarea proiectului, în funcție de problemele expuse în acestea: sociale, de protecție a mediului, juridice, financiare și tehnice.

Deciziile emise de Comisie pentru soluționarea plângerilor vor fi trimise persoanelor care le-au depus. Comisia pentru soluționarea plângerilor trebuie să trimită decizia în termen de 5 zile de la emitere. În cazul în care PAP nu este mulțumit de soluția propusă de Comisia pentru soluționarea plângerilor, poate contesta decizia în instanță pe o perioadă de 2 ani de la începerea procesului.

În cazul plângerilor legate de strămutare, în special în ceea ce privește valoarea compensației, examinate de o comisie dedicată, răspunsul va fi furnizat către PAP prin corespondență oficială în termen de 30 de zile.

Diferitele termene pentru procedura de compensare sunt prezentate mai jos.

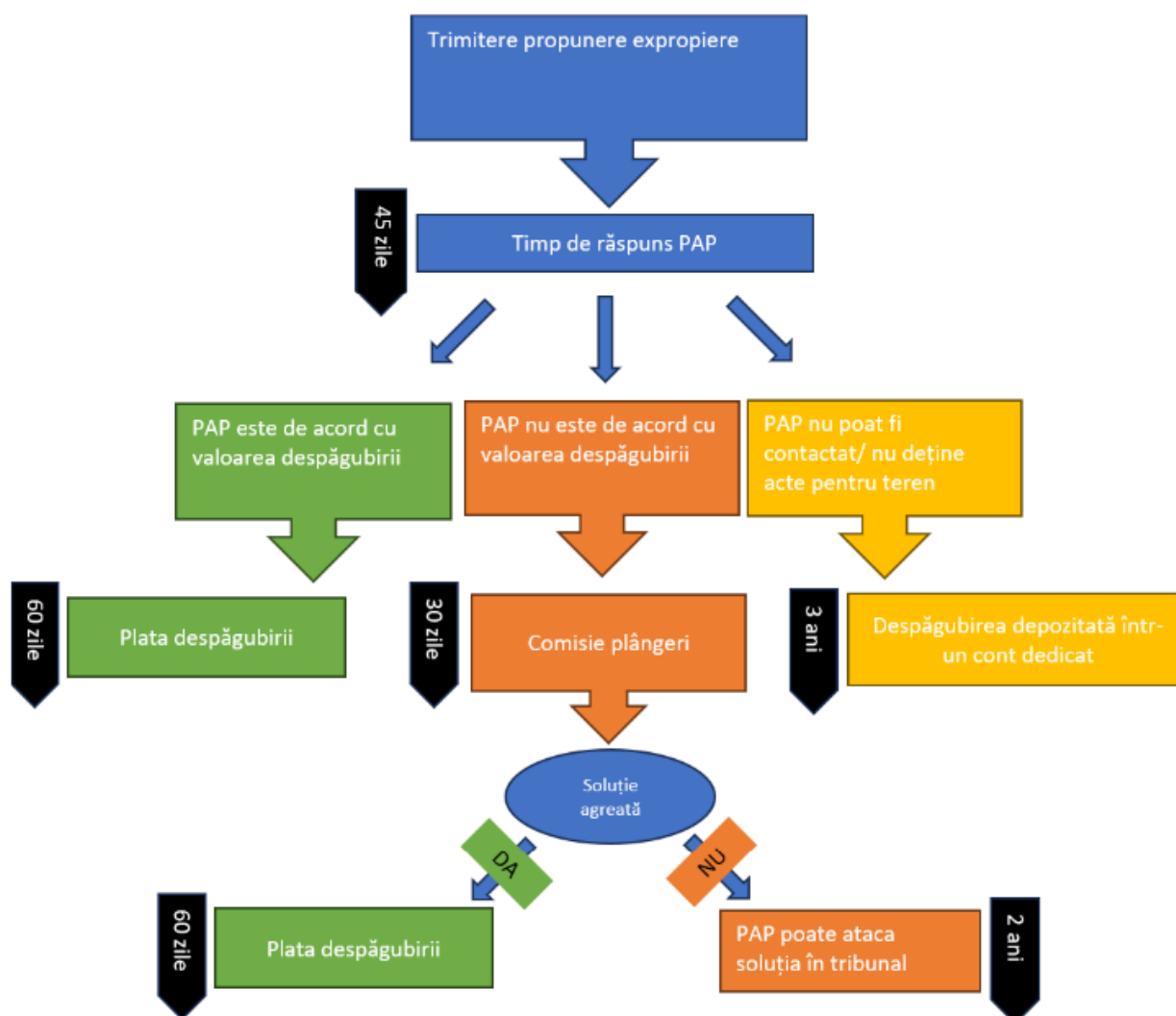

Figura 51 Calendarul de compensare

Alte plângeri, în timpul perioadei de expropriere, vor fi examinate în conformitate cu MSP al proiectului descris mai sus. Orice persoană sau entitate interesată poate depune o plângere legată de PAS folosind oricare dintre datele de contact menționate mai sus, la oricare dintre nivelurile MSP, prin e-mail, telefon sau scrisoare oficială, precum și în timpul consultării publice sau a altor întâlniri care vor fi organizate în timpul dezvoltării și implementării PAS.

Răspunsul la plângerile anonime va fi plasat pe site-ul UCIPE.

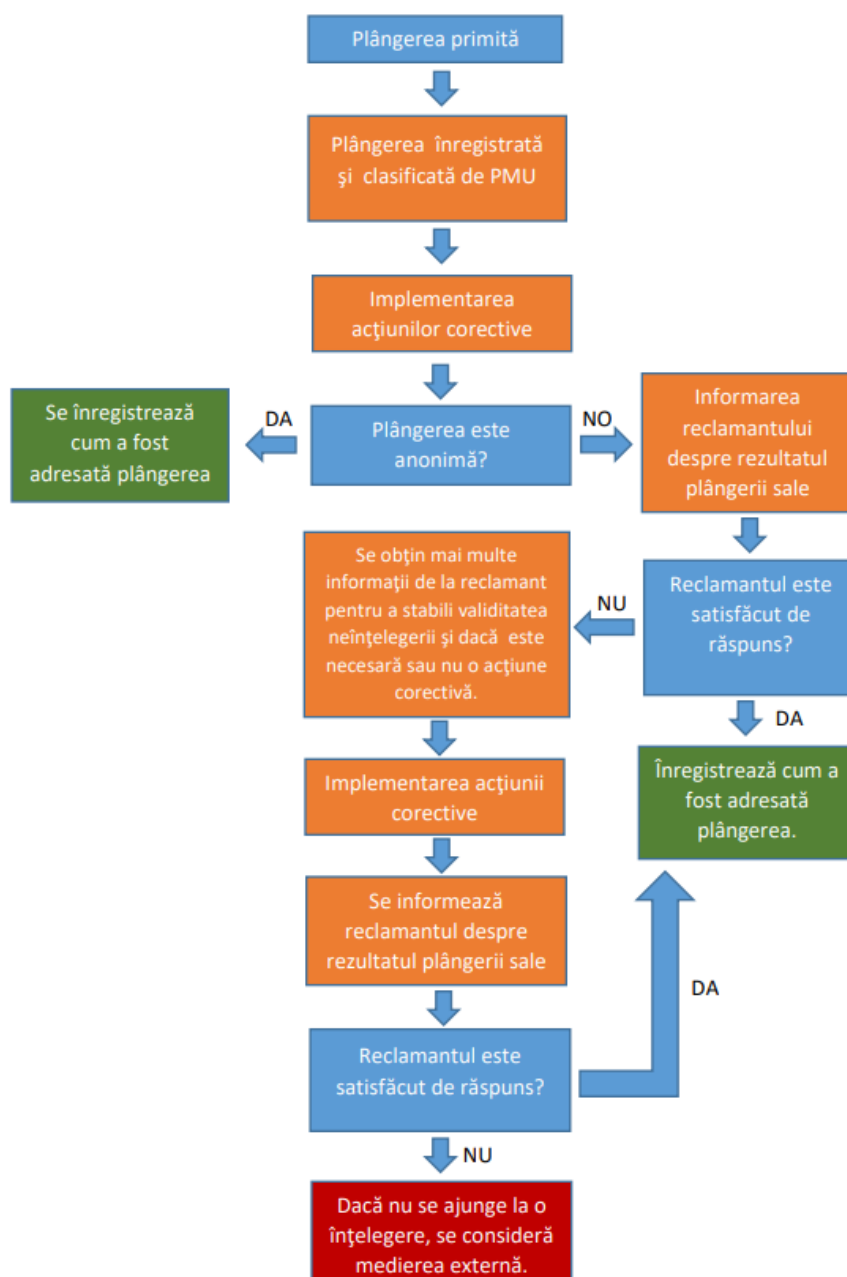

Figura 52 Etapele de soluționare a unei plângeri

10.4. Informații privind mecanismul de soluționare a plângerilor

Informația privind mecanismul de soluționare a plângerilor, disponibil la nivel de proiect, a fost publicată pe site-urile UCIPE și ME:

- <https://mepiu.md/eng/noutati/mecanismul-de-soluționare-a-reclamațiilor-in-cadrul-proiectului-dedezvoltare-a-sistemului-energetic>;
- <https://energie.gov.md/ro/contact>
- https://www.moldelectrica.md/ro/finances/competitive_energy_market

Informații suplimentare privind funcționarea acestui mecanism vor fi furnizate PAP și altor părți interesate ale proiectului în mod continuu pe parcursul implementării

proiectului și a PAS, în cadrul tuturor evenimentelor și întâlnirilor cu părțile interesate ale proiectului, folosind următoarele metode:

- Afișarea pe panourile de afișaj/informare publică - primăria satului sau pe panourile publice dedicate.
- Utilizarea pliantelor.
- Postarea pe site-urile UCIPE, Moldelectrica și APL și pe site-urile web cu formulare online specifice stabilite pentru Proiect sau pe rețelele de socializare utilizate pentru informațiile furnizate cu privire la implementarea Proiectului.

10.5. Monitorizarea și raportarea plângerilor și a sugestiilor

Plângerile vor fi monitorizate la fiecare nivel de implementare a proiectului, dar UCIPE are responsabilitatea generală de a compila și monitoriza toate plângerile primite.

CMIS va informa bisăptămânal UCIPE cu privire la plângerile primite și soluționate de către acesta. Antreprenorul și consultantul de supervizare vor informa lunar UCIPE cu privire la plângerile primite și soluționate la nivel de șantier.

Monitorizarea și raportarea plângerilor/sugestiilor vor fi asigurate având în vedere :

- Numărul de plângeri/sugestiilor înregistrate în perioada de procedură, pe categorii și tipuri.
- Numărul de plângeri rezolvate, inclusiv răspunsurile furnizate la întrebări, solicitări de informații, sugestii și propuneri și alte comentarii primite prin intermediul MSP al proiectului.
- Numărul de plângeri care fac obiectul examinării.
- Numărul de plângeri cu soluționarea acceptată.
- Numărul de plângeri a căror soluționare a fost acceptată parțial.
- Numărul de plângeri a căror soluționare nu a fost acceptată/respinsă.
- Cele mai frecvente întrebări și solicitări/sugestii/propuneri sau feedback.
- Acțiunile și măsurile planificate sau realizate pe baza comentariilor primite, cum ar fi, de exemplu: elaborarea de materiale informative pe teme specifice, furnizarea de informații suplimentare prin intermediul canalelor de socializare, întâlniri de grup sau consultări publice cu PAP etc.

Acest MSP poate fi revizuit și actualizat pe baza propunerilor, comentariilor și sugestiilor primite atât de la participanții la operaționalizarea MSP, cât și de la beneficiarii și părțile interesate ale proiectului.

Nemulțumirile formulate de către PAP în timpul activităților de implicare (consultări, ședințe etc.) sunt documentate în mod corespunzător în procesele-verbale ale consultărilor sau în rapoartele privind consultările efectuate.

11. Programul de implementare a PAS

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Punerea în aplicare a prezentului PAS va fi asigurată de UCIPE și Ministerul Energie, alături de IPOT și antreprenorul implicat în perioada de construcție. Tabelul de mai jos include acțiunile concrete care urmează a fi întreprinse, o scurtă descriere a acestora și alocarea responsabilităților:

Tabelul 101 Calendarul de implementare

Acțiuni	Scurtă descriere	Responsabil	Cronologie	Rezultate	Indicatori
Procesul de publicare a PAS	Raportul PAS publicat pe pagina web a UCIPE	UCIPE	Ianuarie 2024		
	Organizarea de reuniuni de consultare publică	UCIPE / IPOT	Ianuarie-Februarie 2024		
	Pregătirea PAS final	UCIPE	Februarie - Martie 2024	PAS final	PAS final aprobat
Pregătirea unui plan de lucru detaliat pentru perioada de implementare a proiectului	Planul de lucru viitor va permite UCIPE să identifice zonele / parcelele de teren care sunt necesare de urgență și să prioritizeze acțiunile de implicare cu PAP din acele zone.	Antreprenor principal	Martie 2024	Planul de lucru viitor	Stabilirea priorității UAT-urilor în care ar trebui să se desfășoare activități de angajament
Efectuarea evaluărilor culturilor pentru fiecare secțiune a proiectului și efectuarea unui studiu socio-economic pentru PAP cu mai mult de 10% din terenurile afectate de proiect.	Va include rezultatele evaluărilor terenurilor / culturilor și valorile de compensare pentru fiecare secțiune a proiectului. Aceasta se va face treptat, pe măsură ce proiectul avansează, pe baza secțiunilor proiectului care vor fi incluse în decizii guvernamentale separate. În cazul în care se identifică aspecte specifice în timpul evaluării terenurilor / culturilor, se va efectua și un studiu socio-economic.	UCIPE	1 lună înainte de începerea construcției pe fiecare secțiune	Implementarea adecvată a proiectului	Raport privind situația despăgubirilor pentru fiecare secțiune a proiectului (anexe la PAS)
Actualizarea datelor socio-economice privind PAP și grupurile vulnerabile, în cazul în care se identifică aspecte specifice în timpul evaluării terenurilor / culturilor.	UCIPE va actualiza în mod constant baza de date dezvoltată de IPOT pentru a reflecta pe deplin situația din teren. UCIPE/subcontractanții vor monitoriza și documenta toate cazurile în care sunt prezente grupuri vulnerabile	UCIPE/Comitete de monitorizare a impactului social / subcontractori	Pe toată durata de viață a proiectului	Asistență adecvată pentru PAP și grupurile vulnerabile	Baza de date actualizată

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Acțiuni	Scurtă descriere	Respon sabil	Cronologie	Rezultate	Indicatori
Desfășurarea activităților de implicare cu PAP în conformitate cu dispozițiile prevăzute în subcapitolul 8.9.2.	<p>O scrisoare de notificare cu privire la propunerea de expropriere va fi trimisă tuturor proprietarilor de terenuri odată ce va fi emisă Hotărârea de Guvern privind aprobarea sumelor de expropriere.</p> <p>PAP vor trimite înapoi propunerile de expropriere semnate împreună cu documentele justificative</p> <p>Înainte de începerea lucrărilor în fiecare UAT, se va organiza o ședință de informare publică în cadrul căreia oamenii vor fi informați cu privire la lucrările care urmează să aibă loc și la procedurile de compensare, precum și cu privire la restricții și la aspectele legate de sănătate și siguranță.</p> <p>PAP care locuiesc în străinătate vor primi un e-mail sau un apel telefonic sau un mesaj whatsapp cu scrisoarea de notificare a exproprierii</p> <p>PAP care au mai mult de 10% din suprafața totală a terenului afectat de proiect vor fi intervievate pentru a stabili dacă au alte terenuri disponibile și pentru a determina impactul ocupării terenurilor asupra mijloacelor lor de trai.</p>	UCIPE	Ianuarie-august 2024 și în curs de desfășurare pentru plângeri	Compensații plătite	<p>Valoarea compensațiilor or plătite</p> <p>Tipul și numărul de reclamații înregistrate</p>
	UCIPE va monitoriza și va gestiona plângerile primite în cadrul mecanismului de soluționare a plângerilor	UCIPE	Pe toată durata de viață a proiectului		

Graficul de mai jos prezintă secvențele logice de implementare a PAS în corelație cu calendarul de construcție a proiectului. Vă rugăm să rețineți că acest calendar este orientativ și poate suferi modificări în funcție de calendarul procedurilor de autorizare și de alte aprobări pentru începerea construcției. De asemenea, vă rugăm să rețineți că unele activități se vor desfășura în paralel.

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

Activitate	Perioada									
	Ianuarie 2024		Februarie 2024		Martie 2024		Aprilie 2024		Mai 2024	
Publicarea și consultarea publică a PAS										
Evaluarea terenurilor										
Publicarea listelor PAP la UAT										
Notificarea PAP										
Răspunsul PAP										
Plata PAP										
Studii geologice de pre-construcție; studii tehnice și proiectare; studii de teren.										
Accesul la terenuri										

12. Monitorizarea, raportarea și actualizarea PAS

12.1. Aspecte generale

În conformitate cu prevederile punctului 3 (c) (iii) alin. D din secțiunea I a Anexei 2 la Acordul de Finanțare nr. 6381 - MD, Republica Moldova a asigurat Banca Mondială că implementarea, monitorizarea și evaluarea acestui PAS este finalizată și raportată într-un mod satisfăcător pentru Bancă. În conformitate cu prevederile punctului 6 (a) din secțiunea I a anexei 2 la Acordul de finanțare nr. 6381 - MD, Republica Moldova, pe toată perioada de implementare a Proiectului, va lua toate măsurile necesare din partea sa pentru a colecta, compila și furniza Băncii prin intermediul Rapoartelor de Proiect, și prompt într-un raport sau rapoarte separate, dacă Banca solicită acest lucru, informații privind stadiul de conformare cu instrumentele de protecție, toate aceste rapoarte în formă și fond acceptabile pentru Bancă, stabilind, printre altele: (i) stadiul punerii în aplicare a instrumentelor de protecție; (ii) condițiile, dacă există, care interferează sau amenință să interfereze cu punerea în aplicare a instrumentelor de protecție; și (iii) măsurile corective și preventive luate sau care trebuie luate pentru a rezolva aceste condiții.

Implementarea PAS va fi monitorizată de UCIPE, în conformitate cu Legea nr. 120/2022.

Tabelul de mai jos detaliază indicatorii cheie ai proiectului, precum și progresul înregistrat la momentul elaborării acestui raport.

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

Nu.	Acțiune	Indicator de monitorizare	Responsabilitate	Termen limită	Stare
1	Emiterea unei scrisori către MIDR cu privire la înființarea Comisiei de cercetare în cunoștință de cauză (CCP)	Scrisoare recomandată emisă către MIDR	UCIPE/MIDR	2020	Ok
2	Crearea PCC	Aprobarea HG privind constituirea PCC pentru declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a liniei electrice de 400 kv Vulcănești - Chișcănești – Chișinău	MIDR	2021	Ok
3	Organizarea ședinței PAC în conformitate cu prevederile Regulamentului privind ancheta prealabilă în vederea declarării utilității publice a obiectului exproprierii, aprobat prin HG nr. 660/2006	Convocarea reuniunii PAC și examinarea existenței elementelor care justifică interesul național, a condițiilor economice, sociale, de mediu sau a altor condiții prelabile ale necesității lucrărilor, includerea acestora în planurile de urbanism și amenajare a teritoriului.	UCIPE	2021	Ok
4	Transmiterea PV al PCC și a notei informative către MIDR	Proces-verbal semnat de către membrii PCC în conformitate cu HG nr. 660/2006	UCIPE	2021	Ok
5	Pregătirea HG pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcție a LEA VC	Aprobare HG nr. 2/2021	MIDR UCIPE	2021	Ok

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova**
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

6	Informarea publicului interesat cu privire la declararea utilității publice și a interesului național al LEA VC	Notă informativă publicată pe site-ul MIDR (particip.gov.md)	MIDR UCIPE	2021	Ok
7	Publicarea anunțului privind inițiativa de elaborare a legii și publicarea studiului de cercetare	Anunț publicat pe portalul Partticip.gov.md	MIDR	2021	Ok
8	Elaborarea proiectului de lege	Elaborarea proiectului de lege și efectuarea expertizei	MIDR/UCIPE	2021	Ok
9	Emiterea, aprobarea sau adoptarea de proiecte legislative	Elaborarea HG pentru aprobarea proiectului de lege privind declararea utilității publice de interes național a lucrărilor de construcții CPT	MIDR	2021	Ok
10	Coordonarea proiectului de lege 120/2022 cu BM	Consultarea proiectului de lege 120/2022 cu BM și luarea în considerare a propunerilor BM privind proiectul.	UCIPE	2021	Ok
11	Promulgarea legii	Votarea legii în Parlamentul Republicii Moldova în 2 lecturi	MIDR Parlamentul Republicii Moldova	Mai 2022	Ok
12	Publicarea legii	Publicarea legii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova	Parlamentul Republicii Moldova	Mai 2022	Ok
13	Dezvăluirea legii	Publicarea legii la sediile autorităților APL și pe site-urile oficiale ale acestora.	MIDR, UCIPE, ME,APL	2022	Ok

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova**
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

14	Elaborarea ToR pentru PAS	Elaborarea proiectului de caiet de sarcini pentru PAS	UCIPE	2022	Ok
15	Coordonarea proiectului ToR cu BM și identificarea resurselor de la buget	Aprobare pozitivă din partea BM și a GdM	UCIPE	2022	Ok
16	Selectarea consultantului pentru elaborarea PAS	Semnarea contractului cu consultantul PAS	UCIPE	2022	Ok
17	Pregătirea raportului inițial (metodologia PAS)	IR aprobat	UCIPE	2023	Ok
18	Elaborarea proiectului PAS folosind datele tehnice de proiectare	Proiect PAS	UCIPE	Ianuarie- Februarie 2024	În curs de desfășurare
19	Realizarea amenajării finale a proiectelor de amenajare a teritoriului în localitățile afectate de construcția LEA	Proiecte cadastrale privind sistematizarea definitivă a proiectelor de utilizare a terenurilor	Proiectant tehnic Consultant PAS IPOT	Planificat	
20	Elaborarea de proiecte de amenajare a teritoriului	Proiecte de organizare teritorială	Consultant PAS IPOT	Planificat	
21	Identificarea proprietarilor pe baza Proiectului Tehnic	Lista proprietarilor	Consultant PAS IPOT	Planificat	
22	Efectuarea unui studiu socio-economic al PAP identificate	Proiect de raport de sondaj	Consultant PAS PAPs	Planificat	
23	Evaluarea pierderilor de recoltă	Raport de evaluare	IPOT Evaluator	Planificat	

Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău

			PAPs		
24	Asigurarea, prin constatarea interdicției de înstrăinare sau de grevare a bunurilor imobile prevăzute pentru expropriere, cu excepția transferului acestor bunuri în proprietatea sau în folosința statului.	Elaborarea HG privind notarea interdicției de înstrăinare sau grevare a bunurilor imobile destinate exproprierii (Legea exproprierii)	UCIPE PASC IPOT	Planificat	
25	Promovarea HG privind notarea interdicției de înstrăinare sau grevare a bunurilor imobile destinate exproprierii (Legea exproprierii)	HG aprobată de Guvern	MEn UCIPE	Planificat	
26	Înregistrarea bunurilor imobile în RBI	Registrul bunurilor imobile (RBI)	IPOT/ASP	Planificat	
27	Publicarea HG (Act de expropriere)	Publicarea HG (Act de expropriere) în Monitorul Oficial al RM	MEn/MF/ UCIPE/CSE	Planificat	
28	Publicarea HG (act de expropriere) și Înființarea unei comisii de reclamații prin care partea expropriată își va prezenta propriile cereri cu privire la valoarea despăgubirii, însoțite de documente justificative.	Publicarea HG (Act de expropriere) la sediile autorităților APL și pe site-urile oficiale ale acestora.	MEn UCIPE, APL	Planificat	
B	Implementarea PAS				
29	Notificarea persoanelor fizice și juridice care au drepturi reale asupra obiectului exproprierii, a cuantumului despăgubirii și a modelului de cerere de plată a despăgubirii	Model de notificare și cerere de despăgubire	UCIPE/CSE Poșta Moldovei Expropriat	Planificat	

**Planul de acțiuni privind strămutarea
Proiectul de dezvoltare a sistemului electroenergetic din Moldova
Construcția LEA Vulcănești-Chișinău**

30	Depunerea propunerilor de expropriere	Propuneri de expropriere primite de proprietar	UCIPE/CSE Expropriat	Planificat	
31	Primirea consimțământului persoanei expropriate pentru o despăgubire imediată și echitabilă la primirea propunerii de expropriere	Consimțământul scris al părții expropriate	UCIPE/CSE Expropriat	Planificat	
32	Notificarea în scris a expropriatorului cu privire la drepturile terților asupra obiectului exproprierii	Notificare scrisă	UCIPE/CSE Expropriat	Planificat	
33	expropriatorul va completa o cerere scrisă pentru primirea de despăgubiri în locul plății, pe baza propunerii de expropriere	Cerere scrisă completată de persoana expropriată	UCIPE/CSE Expropriat	Planificat	
34	Deschiderea de conturi bancare în moneda națională pentru a primi compensații în numerar	Cont bancar deschis de fiecare persoană expropriată	UCIPE/CSE Expropriat	Planificat	
35	Înființarea Comisiei de soluționare a plângerilor, prin care partea expropriată își va prezenta propriile cereri privind valoarea despăgubirilor, însoțite de documente justificative.	Elaborarea și aprobarea HG privind constituirea Comisiei de soluționare a contestațiilor	MEn/UCIPE	Planificat	

Tabelul 102 Indicatori de proiect și monitorizarea progresului

12.2. Măsurarea performanței

Implementarea PAS și procesul de monitorizare intră în responsabilitatea UCIPE. UCIPE va aloca resurse suficiente pentru implementarea PAS.

În timpul procesului de implementare a PAS, următorii indicatori vor fi monitorizați în fiecare an:

- Numărul și valoarea compensațiilor și a rapoartelor de evaluare;
- Baza de date socio-economice actualizată (inclusiv cazurile în care sunt prezente grupuri vulnerabile);
- Numărul de proprietari de terenuri neidentificați și eforturile depuse pentru identificarea acestora
- Stocuri de active;
- Baza de date actualizată pentru culturile informale și rapoartele de evaluare;
- Procesele-verbale ale reuniunilor de consultare publică;
- Dispozițiile planului de implicare a părților interesate și
- Tipul și numărul de sugestii/reclamații depuse de către PAP.

Punerea în aplicare a PAS va fi considerată finalizată atunci când impactul negativ al strămutării va fi abordat într-un mod care este în concordanță cu măsurile de atenuare propuse în PAS, precum și cu obiectivele PAS ale Proiectului și ale Legii nr. 120/2022.

Lunar, vor fi monitorizate următoarele aspecte generale:

- a. Plângeri primite
- b. Despăgubirea primită de PAP
- c. Numărul despăgubirilor care nu au fost accesate
- d. Activități de consultare puse în aplicare
- e. Informații necesare

Pentru monitorizarea în detaliu a implementării PAS, vor fi utilizați indicatori mai specifici pentru a identifica anual riscurile potențiale în implementarea PAS în modul planificat și pentru a întreprinde măsurile necesare pentru a evita aceste riscuri.

Exemple de indicatori propuși în timpul implementării PAS
Indicatori cantitativi și calitativi
1. Numărul de persoane despăgubite pentru a) culturi, b) arbori etc.
2. Numărul de persoane care nu au fost încă despăgubite (pe tipuri de pierderi)
3. Numărul de consultări desfășurate
• Numărul de participanți (în funcție de canalul de comunicare)
• Sexul participanților
• Vârsta participanților
• Ocupația participanților
• Comentariile lor
• Răspunsuri și informații suplimentare furnizate
4. Numărul de plângeri primite (pe tipuri)

- Numărul de plângeri
  - Tipul de reclamații
  - Principalele plângeri formulate
  - Numărul de plângeri soluționate
  - Numărul de plângeri rămase nesoluționate (trebuie raportate motivele)
5. Numărul de plângeri rezolvate
  6. Numărul de plângeri nerezolvate
  7. Gradul de satisfacție al PAP cu privire la despăgubiri
  8. Numărul de sesiuni de sensibilizare organizate

Toate informațiile legate de indicatorii specificați vor fi raportate către ME la cerere și în conformitate cu cerințele naționale și trimestrial către Banca Mondială.

11.3. Nivelul de satisfacție a PAP

Un *sondaj de satisfacție a PAP* va fi realizat de către consultantul contractat în cadrul PDSE (Contractul A 15 "*Servicii de consultanță pentru realizarea sondajului de măsurare a satisfacției membrilor comunității cu privire la procesul de implicare socială în cadrul Proiectului de dezvoltare a sistemului electroenergetic*").

Studiul va cuprinde 3 faze: (i) faza de proiectare a LEA; (ii) faza de construcție - programată provizoriu pentru trimestrul II, 2024; (iii) finalizarea lucrărilor de construcție a LEA - programată provizoriu pentru trimestrul IV, 2025.

11.4. Actualizarea PAS

PAS, inclusiv bugetul, dar fără a se limita la acesta, va fi actualizat în cazul în care vor fi identificate PAP suplimentare în timpul lucrărilor de construcție sau dacă vor avea loc schimbări/modificări ale PAP. În colaborare cu Banca se va stabili dacă se vor efectua anchete și studii suplimentare pentru a acoperi noile aspecte / PAP identificate/identificați.